

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет

На правах рукопису

ГУМЕНЮК ІННА ЛЕОНІДІВНА

УДК811.111'344

ІНТОНАЦІЯ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ
В АНГЛОМОВНІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ
(експериментально-фонетичне дослідження)

10.02.04 – германські мови

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Науковий керівник
Калита Алла Андріївна,
доктор філологічних наук,
професор

Київ – 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ І УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМИ ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПРОЗІ	15
1.1. Роль та місце пейзажних описів у структурі художніх текстів	15
1.2. Систематизація лінгвістичних ознак тексту пейзажного опису	22
1.3. Специфіка взаємодії засобів різних рівнів мови в організації пейзажних описів	28
1.3.1. Лексичні засоби	29
1.3.2. Граматичні засоби	40
1.3.3. Стилiстичні засоби	45
1.3.4. Фонетичні засоби	48
1.3.5. Модель взаємодії засобів різних рівнів мови в актуалізації пейзажних описів	56
Висновки до розділу 1	63
РОЗДІЛ 2. ПРОГРАМА Й МЕТОДИКА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО- ФОНЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	65
2.1. Програма експериментально-фонетичного дослідження	65
2.2. Методика експериментально-фонетичного дослідження	66
2.2.1. Підбір та формування корпусу експериментального матеріалу	66
2.2.2. Підбір дикторів і запис експериментального матеріалу	67
2.2.3. Методика проведення аудитивного аналізу	67
2.2.4. Методика проведення акустичного аналізу	69
2.3. Обробка й оформлення результатів експериментального дослідження	72
Висновки до розділу 2	74

РОЗДІЛ 3. АУДИТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ	
ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ	76
3.1. Закономірності просодичної організації пейзажних описів	76
3.2. Частотні характеристики просодичних засобів оформлення міських	
пейзажних описів	97
3.2.1. Ритмонаповнюваність інтоногруп	97
3.2.2. Засоби тональної підсистеми інтонації	98
3.2.3. Темпоральні особливості	116
3.2.4. Характеристики гучності	122
3.3. Частотні характеристики просодичних засобів актуалізації сільських	
пейзажних описів	124
3.3.1. Ритмонаповнюваність інтоногруп	124
3.3.2. Засоби тональної підсистеми інтонації	125
3.3.3. Темпоральні особливості	141
3.3.4. Характеристики гучності	148
Висновки до розділу 3	153
РОЗДІЛ 4. ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОСОДИЧНОЇ	
ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ	155
4.1. Аналіз просодичного оформлення міських пейзажних описів	155
4.1.1. Тональні характеристики	155
4.1.2. Темпоральні особливості	164
4.1.3. Динамічні закономірності	168
4.1.4. Емоційно-прагматичний потенціал	174
4.2. Аналіз просодичного оформлення сільських пейзажних описів	176
4.2.1. Тональні особливості	176
4.2.2. Темпоральні закономірності	185
4.2.3. Динамічні характеристики	190
4.2.4. Емоційно-прагматичний потенціал	195
4.3. Лінгвістична інтерпретація результатів експериментально-	
фонетичного дослідження	196

	4
Висновки до розділу 4	204
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	207
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	211
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	248
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	249
ДОДАТКИ	253
Додаток А Зразки англійських пейзажних описів та їхні характеристики ..	253
Додаток Б Інформація про аудиторів	286
Додаток В Зразки протоколів реєстрації відповідей аудиторів	287
Додаток Д Приклади графічної реєстрації інтонаційного оформлення англомовних пейзажних описів	290
Додаток Е Фрагменти акустичного аналізу англомовних пейзажних описів	292
Додаток Ж Узагальнені результати аудитивного й акустичного аналізу експериментального корпусу пейзажних описів	296
Додаток З Результати статистичної обробки частоти актуалізації інваріантних ознак інтонаційної організації англомовних пейзажних описів	303

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ І УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДО – динамічний опис
 ДСО – динамічний сільський опис
 ДМО – динамічний міський опис
 ІГ – інтонаційна група
 ЕПП – емоційно-прагматичний потенціал
 ЛСГ – лексико-семантична група
 ЛСП – лексико-семантичне поле
 МП – мікрополе
 ПССш – поступово спадна ступінчаста шкала
 ПСКш – поступово спадна ковзна шкала
 ПССкш – поступово спадна скандентна шкала
 ПВСш – поступово висхідна ступінчаста шкала
 СДМО – статично-динамічний міський опис
 СДО – статично-динамічний опис
 СДСО – статично-динамічний сільський опис
 СМО – статичний міський опис
 СО – статичний опис
 ССО – статичний сільський опис
 ЧОТ – частота основного тону
 $\backslash m$ – низький спадний тон
 $\backslash m$ – високий спадний тон
 $/m$ – низький висхідний тон
 $\vee m$ – спадно-висхідний тон
 $\wedge m$ – висхідно-спадний тон
 $\rightarrow m$ – низький рівний тон
 $\rightarrow m$ – високий рівний тон
 || – пауза між висловленнями
 | – коротка міжсинтагменна пауза
 ξ – коротка, або перцептивна пауза
 ξm – внутрішньосинтагменна пауза
m m m – підвищена гучність
m m m – знижена гучність

ВСТУП

Розвиток сучасної лінгвістики та інтонології відбувається на ґрунті системного комунікативно-прагматичного підходу, в межах якого значна увага приділяється розгляду особливостей інтонаційного оформлення різних типів текстів. Пов'язана з цим тенденція моделювання процесів естетичного впливу звукової організації художнього твору на слухача викликає необхідність пояснення варіативного функціонування звукової системи мови під час усної реалізації текстів різної жанрової належності.

За цих умов особливого значення набуває вивчення специфіки інтонаційної організації пейзажних описів як композиційно-змістового елемента художнього твору, що виконує зображальну функцію та має емоційно-естетичний потенціал і є важливим засобом розкриття ідейно-художнього змісту твору.

Проблемою дослідження ролі пейзажу та його місця у прозових текстах займалися мовознавці різних наукових шкіл. Вивченню лінгвістичних особливостей описового тексту присвячено роботи вітчизняних і зарубіжних авторів, у яких розглянуто *структуру й характерні ознаки* тексту-опису (А.І. Домашнєв [100], Т.І. Дятленко [102], Н.П. Іванова [109], Т.І. Іжевська [110], С.М. Плотнікова [204], О.Б. Рогоза [211]), *пейзажний опис як вид описового дискурсу* (О.Р. Валігура [40], Го Шичан [66], Г.П. Пасічник [191]), *особливості й функції колориту* в пейзажній замальовці (О.В. Васильєва [44], Н.М. Вітомська [48], С.В. Іваненко [107]). Значна увага акцентується й на розгляді *ролі пейзажу в композиції та сюжеті* художнього твору (Ю.А. Сорокін [230], В.М. Лесин [336], Л.І. Тимофєєв [346]), *участі одиниць різних мовних рівнів* у побудові описових текстів у тому числі й пейзажних описів (О.М. Алексієвець [5], Н.Б. Головіна [64], О.А. Зоз [333], А.А. Калита [117], Л.Ф. Лихоманова [153], Т.Г. Медведєва [159], І.М. Нероденко [175], В.Ю. Паращук [190], О.Б. Рогоза [211], О.Б. Сазонова [217]) тощо.

Завдяки цьому доведено наявність значного комунікативно-прагматичного потенціалу пейзажних описів, що надає їм статусу ефективного засобу естетичного впливу на слухача. Проте фонетична наука ще не має у своєму розпорядженні достатніх уявлень про характер та особливості взаємодії підсистем інтонації в актуалізації англійських пейзажних описів.

Цим і зумовлена **актуальність** експериментально-фонетичного дослідження інвентарю інтонаційних засобів оформлення пейзажних описів у сучасній англійській прозі. Актуальність цієї проблеми визначається спрямуванням сучасних досліджень на поглиблення семантичного аналізу мовних засобів, у тому числі й фонетичних, що беруть участь в організації текстів різної жанрової належності.

Зв'язок роботи з науковими темами. Дисертацію виконано в межах комплексної колективної теми кафедри германської і фіно-угорської філології Київського національного лінгвістичного університету "Комунікативно-когнітивний та соціокультурний аспекти функціонування системи мовних одиниць германських і фіно-угорських мов у синхронії і діяхронії" (тему затверджено вченою радою КНЛУ, протокол № 10 від 28 лютого 2011 р.). Проблематика дисертації відповідає держбюджетній науковій темі № 0106U002115 Міністерства освіти і науки України "Когнітивно-комунікативна парадигма синхронних та діяхронних студій тексту та дискурсу" (тему затверджено вченою радою КНЛУ, протокол № 5 від 22 грудня 2008 р.). Тему дисертації затверджено вченою радою КНЛУ (протокол № 4 від 26 листопада 2007 р.).

Метою роботи є розкриття особливостей усної реалізації пейзажних описів англійської художньої прози шляхом установлення й обґрунтування закономірностей взаємодії інтонаційних засобів їхньої актуалізації. Для досягнення мети передбачається розв'язання таких **завдань**:

- висвітлити роль і місце пейзажних описів у структурі тексту;
- систематизувати провідні лінгвальні ознаки пейзажних описів та класифікувати їх за встановленими ознаками;
- визначити інвентар засобів різних рівнів мови, що беруть участь у побудові пейзажних описів;

- розробити комплексну методику експериментально-фонетичного дослідження інтонаційної організації пейзажних описів в англomовній прозі;
- експериментально встановити номенклатуру провідних інтонаційних засобів оформлення пейзажних описів в англomовній прозі;
- визначити інваріантні та варіантні реалізації інтонаційних моделей пейзажних описів різних за типом, фабульною динамікою й місцем у структурі художнього тексту;
- здійснити лінгвістичну інтерпретацію даних фонетичного експерименту.

Об’єктом дослідження є усна реалізація пейзажних описів англomовної художньої прози.

Предмет дослідження становлять закономірності взаємодії інтонаційних засобів в оформленні пейзажних описів в англomовних прозових художніх творах.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що усна реалізація пейзажних описів англomовної прози різних жанрів оформлюється певною інваріантною інтонаційною моделлю і низкою її варіантних реалізацій, які залежать від особливостей взаємодії інтонаційних засобів організації пейзажних описів, зумовлених їхніми типами й фабульною динамікою.

Матеріалом дослідження слугують озвучені британськими дикторами пейзажні описи, дібрані з англomовної художньої літератури та фоноресурсів BBC. Одиницею аналізу є інтонаційна група, зреалізована у межах описів. Обсяг експериментального матеріалу складає 4732 інтонаційні групи із 725 англomовних пейзажних описів загальною тривалістю звучання 6 год. 36 хв.

Методологічним підґрунтям дослідження слугує *функціонально-комунікативний підхід* до вивчення особливостей інтонаційного оформлення пейзажних описів (В.О. Артьомов [13], А.А. Калита [118], Г.Г. Почепцов [207]), *загальнотеоретичні положення фонетики й фонології* щодо механізмів і закономірностей функціонування фонетичних засобів сегментного й надсегментного рівнів в актуалізації озвученого тексту (А.М. Антипова [9],

А.Й. Багмут [16], Т.О. Бровченко [34], О.Р. Валігура [39], Ю.О. Дубовський [101], А.Б. Михальов [164], Е.О. Нушикян [181], Д. Бразил [269], Д. Кристал [276], Дж. О'Коннор [312], О.І. Стеріополо [323]); *принцип збереження емоційно-прагматичного потенціалу висловлення* (А.А. Калита [120]), який слугував вихідним принципом установаження емоційно-прагматичного потенціалу англомовних пейзажних описів.

Методи дослідження. У роботі використано такі методи і прийоми дослідження: *лінгвістичне спостереження та аналіз* для виявлення функціональних, структурних і семантичних ознак пейзажних описів; *модельовання та графічна інтерпретація* – при обґрунтуванні специфіки взаємодії інтонаційних засобів в оформленні пейзажних описів; *семантичний і комунікативно-прагматичний аналізи* для встановлення особливостей інтонаційної організації пейзажних описів; *зіставлення* для реєстрації спільних і відмінних інтонаційних параметрів, притаманних різним типам і видам пейзажних описів. Програма й методика дослідження базуються на таких *експериментально-фонетичних методах*, як аудитивний та акустичний аналізи, вимірювання, порівняння й лінгвістична інтерпретація результатів дослідження, а також на *спеціальних методах* (звукозапис, комп'ютерно-осцилографічний, спектральний аналіз), *кількісному і статистичному методах* опрацювання даних.

Наукова новизна дослідження полягає у: здійсненні комплексного експериментально-фонетичного вивчення взаємодії інтонаційних засобів в оформленні пейзажних описів; установаженні й систематизації їх функціональних, структурних і семантичних ознак. Новими є побудовані класифікація англомовних пейзажних описів та модель графічної інтерпретації механізму взаємодії лінгвальних засобів в актуалізації англомовних пейзажних описів. Уперше теоретично обґрунтовано й експериментально підтверджено основні закономірності взаємодії інтонаційних засобів у реалізації ЕПП й естетичного впливу пейзажних описів на слухача та установлено їхні інваріантні й варіантні інтонаційні моделі.

На захист виносяться такі положення:

1. За лінгвістичним статусом англомовні пейзажні описи є структурно-смысловим видом композиційно-мовленнєвої форми прозового тексту, покликаним відігравати в ньому фонову роль та виконувати у межах художнього твору зображальну, впливову й естетичну функції.

2. Особливості реалізації англомовних пейзажних описів та специфіку їх інтонаційного оформлення забезпечує така класифікація їхніх ознак: тип опису (сільський, міський), вид (гірський, водний, рівнинний), пори року (літній, осінній, зимовий, весняний), перебіг часу доби (ранковий, денний, вечірній, нічний), ступінь динамічності (статичний, статично-динамічний, динамічний), позиція у структурі тексту (ізолюваний, фрагментарний, контамінований), обсяг (короткий, середній, довгий) та рівень ЕПП (високий, середній, низький).

3. На аудитивному й акустичному рівнях для *статичних англомовних* пейзажних описів характерними є такі ознаки:

3.1. На *аудитивному рівні*: середній підвищений такт, функціонування всіх видів шкал, низькі спадний і висхідний термінальні тони, середній і розширений тональний діапазон, позитивний розширений та негативний широкий тональний інтервал між інтоногрупами, позитивний середній і розширений – між передтактом і тактом, негативний середній, вузький тональний інтервал на ділянці "шкала – ядро", позитивний середній і звужений тональний інтервал у ядерній ритмогрупі, перцептивні і внутрішньосинтагменні паузи, помірний і сповільнений темп, помірна гучність.

3.2. На *акустичному рівні*: середній підвищений рівень частоти основного тону, мала й середня швидкість зміни напрямку руху термінального тону, широкий і розширений тональний діапазон, позитивний вузький і звужений тональні інтервали на стиках усіх ділянок інтонаційного контуру та негативний звужений тональний інтервал на ділянці "шкала – ядро", спадна полога, висхідно-спадна і спадно-рівна конфігурації термінального тону, максимальна загальна і збільшена середньозвукова тривалість опису, середні і довгі паузи на стику інтоногруп, максимальна зона піку інтенсивності, широкий і розширений діапазон інтенсивності, високий рівень ЕПП.

4. Інтонаційній моделі *статично-динамічних англомовних пейзажних описів* притаманні:

4.1. На *аудитивному рівні*: середній підвищений такт, поступово спадна ступінчаста і спадна ступінчаста з порушеною поступовістю шкали, низькі спадний, висхідний і спадно-висхідний термінальні тони, середній і звужений тональний діапазон, позитивний середній та негативний широкий тональний інтервал між інтоногрупами, позитивний розширений і середній тональний інтервал на ділянці "передтакт – такт", позитивний середній та негативний звужений і вузький на стику "шкала – ядро", позитивний звужений інтервал у ядерній ритмогрупі, короткі й середні паузи, внутрішньосинтагменні паузи у сільських ПО, темпоральні флуктуації від прискорення до сповільнення, варіювання гучності від підвищеної до зниженої.

4.2. На *акустичному рівні*: середній рівень ЧОТ, максимум ЧОТ на такті в динамічних ділянках міських пейзажних описах, мала і середня швидкість зміни руху тону з переважанням на динамічних ділянках та велика – на статичних, спадна опукла, висхідно-спадна й спадно-рівна конфігурації термінального тону, широкий і розширений тональний діапазон, позитивний і негативний звужений тональний інтервал на всіх ділянках інтонаційного контуру, максимальна (у міських), збільшена й коротка (у сільських пейзажних описах) середньозвукова тривалість опису, максимальна і збільшена загальна тривалість, короткі і надкороткі паузи на динамічних та довгі і середні у статичних частинах опису; максимальний / великий пік інтенсивності, розширений і середній діапазон інтенсивності, високий рівень ЕПП.

5. Ознаками інтонаційної моделі *динамічних пейзажних описів* є:

5.1. На *аудитивному рівні*: середній підвищений і високий такт, усічена, поступово спадна ступінчаста і спадна ступінчаста з порушеною поступовістю та поступово спадна ковзна шкали, низький і високий спадний, низький висхідний та спадно-висхідний (у сільських пейзажних описах) термінальні тони, розширений і середній тональний діапазон, позитивний розширений і негативний широкий тональний інтервал на стиках інтоногруп, позитивний середній

і розширений інтервал між передтактом і тактом, позитивний звужений та негативний середній і вузький тональний інтервал на ділянці "шкала – ядро", позитивний середній і звужений тональний інтервал у ядерній ритмогрупі, перцептивні паузи, модифікації темпу від швидкого до помірного, варіювання гучності від високої до помірної.

5.2. На *акустичному рівні*: високий і середній підвищений рівень ЧОТ, мала й середня швидкість зміни руху тону, спадна опукла, висхідно-спадна та спадно-рівна його конфігурації, широкий і розширений тональний діапазон, позитивний середній і звужений та негативний середній і звужений тональні інтервали, коротка і збільшена середньозвукова тривалість та збільшена і мінімальна загальна тривалість опису, середні, короткі і надкороткі паузи, максимальний пік інтенсивності, широкий, розширений і середній діапазон інтенсивності, високий рівень ЕПП.

Теоретичне значення роботи визначається її внеском в: обґрунтування інваріантних і варіантних інтонаційних моделей пейзажних описів англомовної прози та специфіки їхнього варіювання залежно від динаміки розгортання опису; доповнення наукових знань загальної і спеціальної фонетики про закономірності взаємодії та характер функціонування інтонаційних підсистем у реалізації ЕПП пейзажних описів. Структурні, семантичні й емоційно-прагматичні особливості пейзажних описів та встановлена номенклатура інтонаційних засобів їхнього оформлення слугують певним доповненням в інтонологію, фоностилістику, фоносемантику, прагмалінгвістику та емотіологію. Класифікація лінгвістичних ознак типів описів і їх видів, зокрема пейзажних описів, є внеском у лінгвістику тексту та зіставні й типологічні лінгвістичні студії. Методика дослідження здатна слугувати основою для вивчення пейзажних описів на базі інших мов.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його основних теоретичних положень і висновків у курсах теоретичної та практичної фонетики англійської мови (розділи "Надсегментний і сегментний рівні мови", "Функції інтонації", "Інтонація тексту", "Фоностилістика", "Фоносемантика"), загального мовознавства (розділи "Мова й невербальні

форми спілкування"), а також у спецкурсах з інтонаційного оформлення тексту, лінгвістики тексту, комунікативної лінгвістики, культури мовлення, у наукових дослідженнях студентів та аспірантів.

Апробація основних положень і результатів дисертаційного дослідження проводилася на 34 науково-практичних конференціях, у тому числі на *міжнародних*: "Язык и дискурс в статике и динамике" (Мінськ, 2008), "Актуальні проблеми германської філології" (Чернівці, 2009), "Мови і світ: дослідження та викладання" (Кіровоград, 2009, 2011), "Актуальні проблеми філології та американські студії" (Київ, 2009, 2011), "Мова, культура і соціум у гуманітарній парадигмі" (Кам'янець-Подільський, 2009), "Nastoleni moderni vědy – 2009" (Прага, 2009), "Стратегічні питання світової науки – 2009" (Пршемишль, 2009), "Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах" (Львів, 2010, 2012), "Язык – когниция – коммуникация" (Мінськ, 2010), "Пріоритети германського і романського мовознавства" (Луцьк, 2010, 2011), "Актуальні проблеми металінгвістики" (Черкаси, 2011), "Каразінські читання: людина, мова, комунікація" (Харків, 2011), "Формула компетентності перекладача" (Київ, 2011), "Мова і світ" (Ялта, 2011, 2012), "Сучасні питання германістики: стан, проблеми, перспективи" (Суми, 2012), "Професійна підготовка студентів-філологів у контексті поліпарадигмального наукового знання" (Суми, 2014), "Сучасне і майбутнє філології у цифровому світі" (Будапешт, Угорщина, 2014), "Сучасні філологічні студії: теоретична та прикладна лінгвістика" (Київ – Буча, 2015), "Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти" (Київ, 2015, 2016), "Наука та Освіта – Наше Майбутнє" (Айман, ОАЕ, 2015), "Економіка, наука, освіта: інтеграція та синергія" (Братислава, Словаччина, 2016), "Мови і світ: дослідження та викладання" (Кропивницький, 2017); *всеукраїнських*: "Фонетика і фонологія: сучасні парадигми дослідження та формування фонетичної комунікативної компетенції в мовному вищому навчальному закладі" (Київ, 2008), "Мова, освіта, культура в контексті Болонських реалій" (Київ, 2008, 2009),

"Теорія та практика навчання іноземних мов і світової літератури" (Суми, 2009), "Каразінські читання: людина, мова, комунікація" (Харків, 2009), "Сучасні підходи до викладання і дослідження іноземних мов та зарубіжної літератури" (Суми, 2015).

Публікації. Основні теоретичні положення й результати дослідження відображено у 8 одноосібних статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях ДАК України (4,99 др. арк.), 1 статті, виданій у закордонній академічній збірці (0,52 др. арк.) та 3 статтях опублікованих у нефахових виданнях України (1,45 др. арк.), а також у 9 тезах доповідей на науково-практичних конференціях (2,18 др. арк.). Загальний обсяг публікацій становить 8,62 др. арк.

Структура й обсяг дисертаційної роботи. Робота складається з переліку скорочень і умовних позначень, вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури й додатків. Загальний обсяг дисертації становить 309 сторінок; обсяг її текстової частини – 210 сторінок (у тому числі 2 сторінки рисунків). Список використаної літератури містить 384 джерела, з яких 70 – іноземними мовами, 15 – довідкові й лексикографічні джерела та 36 – джерела ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМИ ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПРОЗІ

1.1. Роль та місце пейзажних описів у структурі художніх текстів

Сучасна лінгвістична наука вирізняється стрімким розвитком студій у галузі лінгвістики тексту. Тому цілком природно, що серед широкого кола проблем текст як складна мовна одиниця привертає увагу багатьох вітчизняних і закордонних дослідників.

Завдяки цьому в лінгвістиці тексту існує чимала кількість наукових праць, присвячених *визначенню тексту* (І.Р. Гальперін [57, с. 18], В.А. Кухаренко [146, с. 8], М.А. Сорокін [230, с. 65], М.Б. Храпченко [251, с. 3]), його *категорій* (В.В. Богданов [28, с. 75], І.В. Богданова [29, с. 117–131], О.П. Воробйова [52, с. 18–27], В.А. Кухаренко [146, с. 70–79], В.В. Рекало [210, с. 27–56], М.А. Сорокін [230, с. 65–69], М.А.К. Халідей, Р. Хасан [289, с. 98–103], S. Mellet, D. Longrée [311, с. 45–103]), *текстотворенню* (Т.В. Радзієвська [209, с. 17–18], R. de Beaugrande [266, с. 1–3], N. Enkvist [278, с. 260–265], У.С. Манн, С.А. Томпсон [309, с. 23–25], S. Mellet, D. Longrée [311, с. 45–103]), питанням *членування й композиції текстів*, різних за своєю стильовою і жанровою належністю (Г.Є. Бакаєва [17, с. 17–21], О.П. Воробйова [52, с. 29–30], А.І. Домашнєв [100, с. 11–24], О.М. Кагановська [115, с. 107–126], І.М. Колегаєва [134, с. 53], В.А. Кухаренко [146, с. 132–144], О.А. Нечаєва [176, с. 14–32], Л.А. Новіков [180, с. 15–20], О.Б. Рогоза [211, с. 24–25], О.М. Мороховський [238, с. 202–206, 224–227], З.Я. Тураєва [244, с. 56–60], N. Enkvist [278, с. 261], М.А.К. Халідей, Р. Хасан [289, с. 98–103], Д. Лі [306, с. 44–46], У.С. Манн, С.А. Томпсон [309, с. 24–25], А. Тросборг [324, с. 6–8]) та ін.

Відповідно до запропонованого І. Р. Гальперіним класичного визначення [57, с. 18], під текстом у нашій праці розуміється твір мовного процесу,

об'єктивований і літературно опрацьований у вигляді певного типу письмового документа, який складається із назви та низки особливих одиниць (надфразових єдностей, композиційно-мовленнєвих форм), об'єднаних різними одиницями лексичного і граматичного рівнів та логічного і стилістичного зв'язків, що мають певну завершеність, цілеспрямованість і прагматичну настанову. Тому будь-який художній текст можна вважати, як відомо [146, с. 125; 293, с. 315–324; 306, с. 49], і об'єктом реального світу, і мовною одиницею, що містить у собі його естетичне засвоєння та яка здатна впливати на читача.

У значній кількості праць, присвячених опису як одній з композиційно-мовленнєвих форм (В.М. Бенямінова [23], Н.М. Березовська [24], Н.В. Бохун [32], К.Г. Вазбуцька [38], І.Р. Гальперін [57], Л.В. Ганецька [58], Т.І. Іжевська [110], З.В. Кизилова [127], Т.В. Насалевич [173], О.А. Нечаєва [176], В.В. Одінцов [182], Н.Ф. Пелєвіна [193], Г.Р. Петаш [198], О.Б. Рогоза [211], О.А. Розанова [212], Д. Лі [306], А. Тросборг [324]), вказується, що він розглядається без урахування жанрового аспекту.

Щодо провідних ознак опису, заслуговує на увагу думка [173, с. 38–39; 324, с. 250], згідно з якою опис як композиційно-мовленнєва форма є двостороннім мовленнєво-мисленнєвим утворенням у межах цілого завершеного тексту, що являє собою монологічне авторське повідомлення. Його функціями є створення мовними засобами предметно-зображувального ряду художньої оповіді, інформування читача про номенклатуру й характеристики елементів зображуваного світу: відкритого й закритого простору та персонажів, які діють у цьому світі.

На підставі чинників об'єкта опису прийнято виокремлювати такі його види: портрет, пейзаж, інтер'єр [173, с. 39] або ж такі структурно-сміслові описові жанри, як опис обстановки, пейзажу, опис портрета, характеристика [там само, с. 19]. Визнаючи опис як фундаментальну композиційно-мовленнєву форму, М.П. Брандес підкреслює окремо її розумову і комунікативну природу [33, с. 98]. Тому не дивно, що тривалий інтерес до вивчення опису природи як однієї з текстових форм знайшов своє відображення у мовностилістичних

та літературознавчих дослідженнях [66; 106; 107; 131; 146; 191], а історії його виникнення й розвитку як компонента композиції різножанрових художніх творів присвячені праці Б.Є. Галанова [55], П.С. Трофімова [243], М.М. Епштейна [260] та ін.

Не менш ретельно розробленою є й поетика описів природи у працях Л.М. Гарєєвої [59], Н.Б. Головіної [64], Го Шичана [66], Т.І. Дятленко [102], Н.П. Іванової [109], Л.Ю. Морської [166], Г.М. Передерій [196]. При цьому описи та їхні складники розглядаються як текстова категорія (топос) у художньому просторі прозових творів [29; 158; 202; 233], надперсонаж (термін Л.М. Гарєєвої) [59, с. 38] або головний герой твору [150, с. 82], а також як одна із вторинних композиційно-мовленнєвих форм, названа картиною [58].

Пейзаж як компонент композиційної структури художнього твору розглядається і в загальному, і у вузькому розумінні. У загальному розумінні пейзажем вважають будь-який незамкнений простір зовнішнього світу, географічного ландшафту у площині фізичної географії [191, с. 9; 339, с. 272]. У мистецтві, особливо живописі, пейзаж є жанром [347, с. 291; 335, с. 200; 343, с. 106].

У більш вузькому розумінні опис тлумачиться як картина, написана у певному образотворчому жанрі [335, с. 200]. У літературознавстві під описом, пейзажем розуміють словесний опис картин природи або композиційний компонент художнього твору [347, с. 291; 336, с. 308–309; 338, с. 732–733; 339, с. 272; 340, с. 527–529 та ін.].

Разом з тим, у світлі сучасних мовознавчих парадигм опис природи є малодослідженим. Першими кроками його вивчення стали роботи фахівців з когнітивної лінгвістики, у яких пейзаж – це лінгвокогнітивне утворення. Відтак природа та її складові розглядаються як концепти [47, с. 40–41] та метафоричні образи [191, с. 38–39]; пропонується фреймовий підхід до дослідження лексико-граматичних ознак описів природи [6, с. 114–123; 191, с. 116–120], а іконічний спосіб вважається одним зі способів зображення пейзажу [220, с. 102–105]. Крім того, за лінгвосеміотичним підходом описи міського пейзажу розглядаються як гіпертекст, до якого входять мовні й просторові тексти [223, с. 146]. Крім

того, пейзажний опис, зокрема його міський тип, вивчається під кутом зору літературознавства (у співвідношенні з теорією травми) як окремий жанр прози (роман великого міста) [114, с. 65].

У дослідженні ми визначаємо пейзажний опис як композиційний компонент художнього твору, що має різне художнє значення залежно від авторського стилю, літературної течії, жанру, ідейного задуму й епохи написання твору та є одним із елементів його образної системи, що часто виконує в ньому роль тла.

Віддзеркалюючи роль і місце пейзажних описів, дослідники, на жаль, не завжди вживають однозначні терміни. Так, роль або функція описів трактується як їхнє *значення* [337, с. 488; 338, с. 733; 339, с. 271; 346, с. 104–105], *роль* [55, с. 219, 187; 145, с. 122; 168, с. 126; 241, с. 53; 337, с. 489; 346, с. 104], *завдання* [55, с. 205], *функція* [29, с. 119; 66, с. 299–302; 102, с. 53; 168, с. 127; 204, с. 52; 218, с. 87; 227, с. 34; 339, с. 272; 340, с. 65; 342, с. 270], а ландшафт вважається виражальним засобом [168, с. 129; 218, с. 87; 241, с. 53; 337, с. 488; 342, с. 271]. Деякі автори (див., наприклад, [337, с. 489]), характеризуючи особливості функціонування пейзажу у структурі прозових і ліричних творів різних епох, указують на його "незначне місце", або ж ставлять пряме запитання щодо його місця у поезії та прозі [55, с. 235]. При цьому вони мають на увазі саме функціональні особливості описів природи, а не їхнє розташування у композиції твору, що призводить до зміщення цих понять.

Оскільки необхідність чіткого розмежування термінів "функція" та "місце" у нашому випадку є очевидною, то, говорячи про роль пейзажних описів, слід, насамперед, мати на увазі їхнє функціональне призначення. За цих умов поняття місця описів відображатиме їхнє розташування у різних структурних блоках і елементах прозового твору. Вбачається, що, визначаючи роль і місце пейзажних описів, доцільно також пам'ятати пріоритетність поняття "ролі" над поняттям "місце". У межах такого визнання пріоритету функціонування над структурною особливістю пейзажу, слушним стає зауваження щодо важливості ролі структури в межах функціонального підходу, згідно з яким функція і структура є взаємозалежними, тобто можливе визначення структури за допомогою функції і навпаки [119, с. 20].

Безпосередньо проблему поліфункціональності розглянуто у багатьох наукових працях, зіставлення результатів яких свідчить про розбіжність думок авторів щодо визначення функцій описових контекстів і пейзажних описів зокрема. Так у ролі основних функцій описів природи прийнято виокремлювати *текстотвірну* [59, с. 36; 102, с. 53], *інтеграційну* [29, с. 120–122; 102, с. 54; 204, с. 52], *ідейно-художню* [138, с. 125; 218, с. 87; 227, с. 40–41; 241, с. 56], *психологічну* [14, с. 42–44; 29, с. 123; 59, с. 33; 69, с. 34–36; 138, с. 119; 168, с. 126–127; 191, с. 39; 204, с. 55–58; 209, с. 57; 218, с. 87–88], *зображувальну* [69, с. 34–36; 102, с. 53; 168, с. 125–126; 218, с. 87–88; 227, с. 38], *символічну* [14, с. 44; 66, с. 299–302; 69, с. 34–36; 102, с. 53; 138, с. 120; 150, с. 81–82; 166, с. 87; 168, с. 130–131; 218, с. 92; 227, с. 39; 241, с. 60], *емотивну* [55, с. 242; 102, с. 53; 109, с. 13; 191, с. 39; 204, с. 58]. Крім того, цьому виду описів притаманні і такі функції, як *мальовнича* [66, с. 299–302; 145, с. 129], *музична* [66, с. 299–302; 109, с. 9], *естетична* [29, с. 123] й *експресивна* [29, с. 124; 66, с. 299–302].

Зрозуміло, що будь-який описовий контекст здатний виконувати роль або функцію зав'язки твору, а іноді й замінити пролог. Наприклад: "*About two miles from Tarry Town is a little hollow – or valley – between some high hills. A small river runs through this valley. The valley is a very peaceful place. Everyone who goes there soon feels peaceful. They quickly forget their troubles. And everyone who lives there always feels sleepy. Because of this strange peaceful feeling, the valley is called "Sleepy Hollow"* (додаток А, табл. А.2, № 65), де пейзажний опис є прологом художнього твору.

Особливу роль у формуванні структурної зв'язності тексту виконує інтеграційна функція описів природи, яка сприяє забезпеченню цілісності художнього твору, а, отже, виступає тим стрижнем, що зумовлює текстову когезію [29, с. 120]. Не залишилася поза увагою дослідників тексту й ідейно-художня [29, с. 87; 241, с. 53] або філософсько-естетична [218, с. 94; 229, с. 38] функція, яка реалізується через описи природи, що допомагає авторові розкрити свій художній задум, філософську концепцію взаємин між світом природи й людством [138, с. 125], багатобарвність і красу рідного краю тощо [218, с. 94].

Ряд лінгвістів виокремлює психологічну функцію описів природи. При цьому вони визначають її як характерологічну [29, с. 123; 59, с. 33–35; 145, с. 128; 166, с. 87; 168, с. 126; 204, с. 55; 218, с. 91] або виражальну [102, с. 54] функцію, згідно з якою основним призначенням цих описів є зміна психологічного стану героя [145, с. 128–129] для передачі настрою головних персонажів [191, с. 39]. Характерологічна функція, реалізована у творі через пейзажний опис, сприяє розкриттю, доповненню й поглибленню ознак образів [14, с. 42–44; 59, с. 33–35; 204, с. 55–58].

Підносячи природу до рівня символу, автор художнього твору, зазвичай, надає її описам відповідну функцію, оскільки будь-якій його деталі, змінам стану оточуючого середовища притаманна глибока символічність [14, с. 44; 19, с. 8; 66, с. 299–302; 168, с. 130–131; 216, с. 64; 218, с. 92–93]. Крім того, пори року, кліматичні зміни, складові пейзажних описів можуть символізувати трагізм людського буття [168, с. 130; 227, с. 39], відродження, оновлення душі [168, с. 131], плин часу, зміни у людській свідомості [102, с. 53], жіноче начало [138, с. 124], ворожу силу, стихії [241, с. 60] тощо.

Важливою є також роль емотивної функції, яка, відповідно до задуму письменника, виступає одним із головних засобів у процесі породження ним образів природи [55, с. 242; 102, с. 54; 246, с. 78–79]. Додаючи суб'єктивний фактор до змалювання реального пейзажу й апелюючи таким чином до емоцій читача, автор опису створює єдиний образ природи, який виражає багатогранність емоційно-психологічних відтінків внутрішнього світу не лише письменника, але й персонажів [191, с. 21]. Щільно корелюючою з емотивною є мальовнича функція, яка реалізується завдяки майстерному володінню й використанню письменником різноманітних мовних засобів та сприяє створенню наочності й відчутності зображення природи, а краса й неповторність оточуючого середовища здатні викликати відповідні емоції у героїв та читача [66, с. 299–302; 145, с. 129; 216, с. 65] (додаток А, табл. А.1, № 29). Відомим є також й виокремлення музичної функції пейзажних описів. На жаль, на відміну від вищезгаданих, ця функція мало досліджена. Проте саме вона, як уважає Го

Шичан, надає сюжетові твору виразності й неповторності, внаслідок чого виникає потужний емоційний ефект, і читач відчуває своєрідний вихід немов би в інший вимір [66, с. 299–302] (додаток А, табл. А.2, № 110).

У лінгвістичних джерелах зазначається, що пейзажні описи можуть також виконувати експресивну й естетичну функції. Експресивна [66, с. 299–302], або стилістична [29, с. 124] роль опису природи як декоративної деталі сюжету полягає в його участі у формуванні образної системи прозового твору (додаток А, табл. А.1, № 21). Про можливість надання пейзажному описові естетичної функції під час формування образу художнього простору й зокрема образу природи в ньому [29, с. 123] свідчить такий приклад: "*Pretty? Oh, pretty doesn't seem the right word to use. Nor beautiful, either. They don't go far enough. Oh, it was wonderful – wonderful. It's the first thing I ever saw that couldn't be improved upon by imagination. It just satisfies me here*" – she put one hand on her breast – *'it made a queer funny ache and yet it was a pleasant ache. Did you ever have an ache like that, Mr. Cuthbert?'*" (додаток А, табл. А.2, № 110), де опис передає захоплення дівчинки від споглядання прекрасного сільського куточка.

Найчастіше згадується й найбільш описана зображальна або інформативна функція пейзажу [29, с. 119; 216, с. 64]. Згідно з нею, природа може слугувати декоративним тлом, на якому розгортаються сюжетні події [102, с. 53; 246, с. 79], уточнюються обставини людського буття [168, с. 126; 218, с. 88–89; 227, с. 38]. Саме пейзаж немов би супроводжує події, а іноді й передує їм, попереджаючи та готуючи у такий спосіб читача до їхнього сприйняття [109, с. 13] (додаток А, табл. А.1, № 54). Інформативність опису може полягати у формуванні просторового топосу твору за допомогою локативів. У такому типі опису читач набуває здатності бачити картину очима персонажа [29, с. 119–120] (додаток А, табл. А.2, № 93).

Викладений вище аналіз функціональних ознак пейзажного опису дозволяє зробити висновок, що він окрім загальної текстотвірної, може виконувати низку важливих функцій та їхніх відповідних підфункцій: сюжетотвірну (вступ,

зав'язка, розвиток подій, кульмінація, розв'язка), інтеграційну (ідейно-художню, філософсько-естетична, зображальна, мальовнича), психологічну (емотивна, символічна, експресивна, естетична, музична).

Зрозуміло, що окрім функціональних і композиційних ознак пейзажним описам притаманні також і лінгвістичні ознаки. До них, зазвичай, відносять: лексичні або лексико-семантичні, граматичні або лексико-граматичні, стилістичні, синтаксичні та фонетичні засоби. Розгалуження зазначених ознак описів природи збігається із розподілом усього корпусу мовних явищ на рівні, згідно з яким можливе дослідження описових текстів на фонетичному, морфологічному, лексичному, граматичному та синтаксичному рівнях.

1.2. Систематизація лінгвістичних ознак тексту пейзажного опису

Установленню ознак описів природи присвячено значну кількість наукових праць, спрямованих на їхню ідентифікацію у структурному [38; 111–113], функціональному [21; 29; 347; 55; 68; 109; 192] лексико-семантичному [130; 192], історичному [21; 243] та інших аспектах. У межах структурного аспекту розглядаються частотні [116], структурно-позиційні [38; 116] та обсягові [116] ознаки просторових описів і, зокрема, ландшафтних описів як їхнього різновиду. Досліджуючи частоту описових фрагментів у художній прозі, О.А. Калинюк відзначає жанрово-стилістичну детермінованість описових контекстів [116, с. 114]. При цьому вона наголошує на нерівномірності кількісного розподілу між описами простору та його видів, а саме опису краєвидів, та описами персонажів, згідно з яким автор художнього твору більше акцентує увагу читача на змалюванні сюжетних подій, героїв, їхніх настроїв, ніж на описі оточуючого їх простору.

Аналізуючи результати дослідження структурування тексту [17, с. 23–50; 46, с. 82; 57, с. 20–105; 116, с. 25; 131, с. 130–142; 176, с. 14–32], із розмаїття поглядів неважко виокремити два таких типи: послідовне зчеплення речень у тексті (горизонтальне, синтагматичне, лінійне членування) та зчеплення деяких ланцюгів речень, об'єднаних у блоки-фрагменти на структурно-семантичній

основі (вертикальне, семантичне, нелінійне, ієрархічне членування) [173, с. 25]. Потреба у певній організації інформації уможлиблює виокремлення об'ємно-прагматичного й контекстно-варіативного комплексів членування тексту [57, с. 20]. За об'ємно-прагматичного членування здійснюється виділення текстових блоків з урахуванням обсягу частини й настанови на увагу читача з орієнтацією на психофізіологічні особливості концентрації уваги. Результатом такого членування стає поділ текстів на томи, книги, частини, розділи, підрозділи, відбивки, абзаци й надфразові єдності. Інший, контекстно-варіативний вид членування, базується на принципі якісної відмінності фактуальної інформації, що міститься у текстових блоках. Керуючись останнім із зазначених видів текстового членування, виокремлюються такі форми мовленнєво-творчих актів: чужа мова й мова автора, яка, у свою чергу, поділяється на оповідь, опис та роздум [25; 33; 57; 116; 176; 212].

Зарубіжні лінгвісти [бейн; кінеаві] підходили до виділення композиційно-мовленнєвої форми на основі ідеї про глибинну семантичну структуру тексту, яка дозволяє встановити в ньому повторювані єдності, що й виконують схожі функції у його різних частинах. У згаданих концепціях можливо прослідкувати також наявність таких форм, як оповідь та опис [212; 300]. При цьому і вітчизняні [116; 173, с. 36; 285, с. 193–199], і зарубіжні [33; 57, с. 51–52; 300] текстологи визнають існування композиційно-мовленнєвої форми, опису зокрема, в основі виділення яких можуть бути закладені різні фактори, а саме: предмет і метод пізнання, спосіб відображення дійсності, мовленнєво-мисленнєві дії.

Зауважимо, що традиційно більшість дослідників дотримуються розподілу композиційно-мовленнєвих форм на опис, оповідь і роздум, які у своїй основі мають такі філософські категорії, як причина, час і простір [22, с. 17]. Тому будь-який художній текст може містити згадані вище композиційно-мовленнєві форми, що можуть органічно сполучатися й чергуватися у структурі твору. Хоча лінгвістика тексту, зазвичай, трактує опис як статичну композиційно-мовленнєву форму [146; 176], ряд текстологів не виключають можливості динамічної характеристики опису [25; 38; 58].

Систематизуючи описи природи за жанрово-стильовим типом, М.Н. Епштейн виділяє величний/сумний, буремний/тихий та таємничий/пустельний пейзажі [260, с. 130]. За іншим, естетичним критерієм, він виокремлює ідеальний, бурхливий та сумний краєвиди з відповідними підвидами, такими як бідний, сірий і тихий [там само, с. 132–155]. При цьому вказані естетичні види пейзажних описів відзначаються схожістю з описами природи, систематизованими за іншим критерієм – належністю до одного з літературних напрямів сучасної прози: символічний, реалістичний, сентиментальний, футуристичний або класицистичний пейзажі [21, с. 108; 186, с. 112].

Подібна систематизація зустрічається у праці К.І. Григор'яна, у якій класифікація описів природи за естетичною функцією [68, с. 131] охоплює: ідилічний, ідеальний, мрійливо-споглядальний, сумно-меланхолічний, тужливо-елегічний та напружено-драматичний види пейзажних замальовок.

Відома також і практика визначення видів пейзажних описів за іменем автора [186, с. 302–313], і поділ їх на епічні, лірико-психологічні, соціально скеровані, пейзажі-жанри, історичні, філософські [68, с. 130–131].

Специфічну групу в класифікаціях ознак пейзажних видів утворюють фантастичний, національний та екзотичний описи, які займають досить відокремлену позицію, без визначення їхнього місця за будь-яким критерієм. На вказані види описів природи звертали увагу дослідники, здебільшого, російської прози й лірики (див., наприклад, [260, с. 130, 156]). Зокрема, фантастичний пейзаж являє собою, на думку М. Н. Епштейна, картини інших світів, утопічні ідеї щодо майбутнього людства, катаклізми у житті Всесвіту та пов'язаний із давніми уявленнями про потойбічне життя [там само, с. 130]. Поетизація описів національного пейзажу, спираючись на особливості клімату і рельєфу, розглядається як спроба досягнути національне світосприйняття й менталітет і панорамно змалювати велич і розмах Вітчизни [186, с. 333; 260, с. 156]. На відміну від цього, екзотичний ландшафт, за М.Н. Епштейном, надає естетичного контрасту, який уможливорює розвиток і самопізнання поезії і прози крізь уяву про небачені краєвиди та екзотику, які відкривають читачеві нові виміри і простір за кордонами рідної землі [260, с. 164].

Наведена вище множина лінгвістичних ознак є, на наш погляд, цілком достатньою для об'єктивного відображення специфіки функціонування художніх описів взагалі. Проте, як свідчить практика [4, с. 41–45; 118; 240], безпосереднє вивчення просодичних засобів актуалізації описів природи завжди потребує обґрунтування й систематизації наявного розмаїття лінгвістичних ознак, чітко співвіднесених із завданнями експериментально-фонетичного дослідження.

Результати виконання відповідного обґрунтування засвідчили, що за провідну ознаку, здатну здійснювати безпосередній вплив на особливості інтонування тексту пейзажних описів, доцільно обрати їхню належність до типу місцевості (рис. 1.1).

Про ступінь загальності цього критерію систематизації описів природи переконливо свідчить підпорядкованість йому всіх відомих у лінгвістиці тексту ознак, типу топос, локус, урбаністичний, буколістичний, пасторальний, індустріальний [29, с. 18; 334, с. 200; 340, с. 529; 342, с. 270], сутність яких полягає у виділенні ієрархічно менш значущого кількісного або якісного показника: кількість мешканців, розміри забудов, ступінь урбанізації, рівень культури або життя тощо (додаток А, табл. А.1, № 62; табл. А.2, № 144).

За умов такого обмеження об'єкта дослідження для вибору другого за ступенем загальності критерію диференціації пейзажних описів було розглянуто види топосів (локуси), які прийнято поділяти на гірський, морський, лісовий, степовий, та проаналізовано перелік видів пейзажу, що зустрічається і в інших джерелах, не будучи систематизованим за певними характеристиками [334, с. 200] та розрізненим на типи і види [68, с. 131; 340, с. 528]. Саме тому критерієм розподілу ознак другого ієрархічного рівня класифікації було обрано вид ландшафту, на основі якого відповідно до структури загальної картини поверхні земної кулі і здійснено диференціацію описів на гірський, рівнинний і водний. На третій ієрархічний рівень уведено критерій розподілу описів за порами року, сутність якого співпадає з відомою у лінгвістиці часовою ознакою, що передбачає диференціацію описів природи на літній, зимовий, осінній та весняний [186, с. 331; 260, с. 169]. Подібним чином на підставі обрання у ролі критерію диференціації часу перебігу доби здійснено систематизацію ознак досліджуваних описів на ранковий, денний, вечірній і нічний.

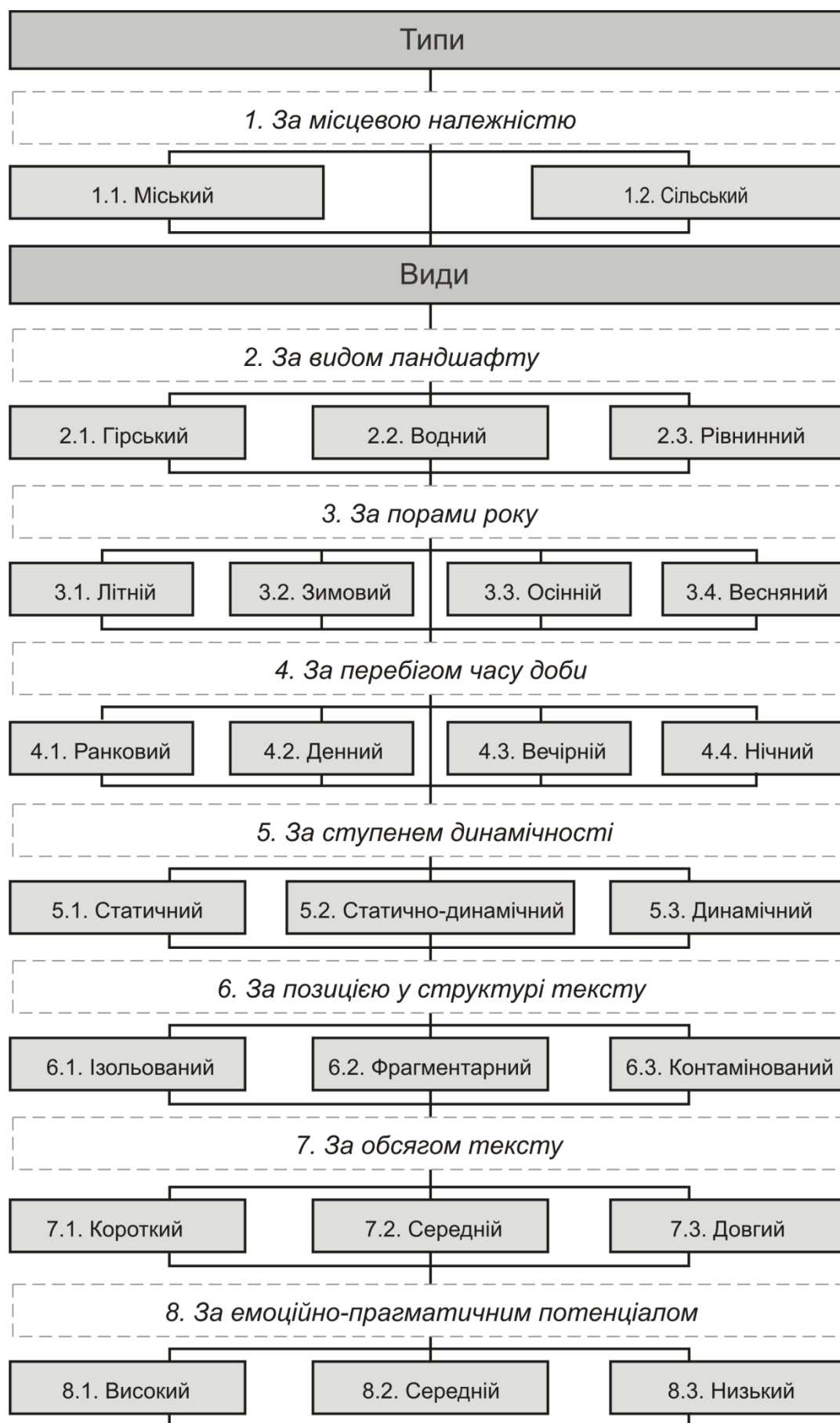

Рис. 1.1 Класифікація лінгвістичних ознак пейзажних описів
сучасної англомовної прози

Зразки текстів, призначені для збудження у слухача певних емоційних станів, зумовлених прагматичною настановою опису, з притаманними їм ознаками третього та четвертого рівнів обґрунтованої класифікації (рис. 1.1), можуть мати такий зміст: *"It was a glorious morning, late spring or early summer, as you care to take it, when the dainty sheen of grass and leaf is blushing to a deeper green; and the year seems like a fairy young maid, trembling with strange, wakening pulses on the brink of womanhood"* (додаток А, табл. А.2, № 101);

"In the fall of the year when the days were shortening and the bite of the frost was coming into the air, White Fang got his chance for liberty" (додаток А, табл. А.2, № 100).

У першому фрагменті відображено стан природи тихого весняного ранку. Вона порівнюється автором із юною дівчиною, яка ось-ось подорослішає й стане жінкою. В іншому – автор відображає природні зміни в осінній період: скорочення світлового дня, перші заморозки. Зрозуміло, що має існувати досить щільна кореляція динаміки та специфіки взаємодії інтонаційних засобів аналізованих описів з їхнім статично-динамічним розташуванням у просторі, а самі описи можуть містити вказівки на місцезнаходження й параметри об'єктів або ж на напрям їхнього руху відносно інших об'єктів [21, с. 110; 29, с. 125]. Тому за ступенем динамічності на п'ятому ієрархічному рівні ми виділили такі описи: статичні (далі СО), статично-динамічні (далі СДО) та динамічні (далі ДО). За композиційно-мовленнєвою формою тексту, відповідно до бачення О.А. Калинюк, критерієм шостого ієрархічного рівня класифікації обрано позицію пейзажного опису у структурі твору [116, с. 117–119], а саме: ізольований, фрагментарний і контамінований описи.

Прикладом виділених за структурно-позиційним аспектом видів описів природи може слугувати такий уривок: *"He looked across the sea and knew how alone he was now. But he could see the prisms in the deep dark water and the line stretching ahead and the strange undulation of the calm. The clouds were building up now for the trade wind and he looked ahead and saw a flight of wild darks etching themselves against the sky over the water, then blurring, then etching again he knew*

no man was ever alone on the sea" (додаток А, табл. А.1, № 19). Наведений пейзаж є фрагментарним, оскільки він розпочинається оповідним реченням, за яким слідує опис безкрайнього моря.

Відому диференціацію описів [116] за обсягом, яка полягає у виділенні різних за довжиною описових фрагментів, що складають у середньому 10 – 29 слів і корелюють із довжиною та ступенем розповсюдження, представлених у них синтаксичних структур [116, с. 120], використано на сьомому рівні запропонованої класифікації. Тому за обсягом тексту ми поділяємо описи природи на короткі, середні й довгі.

Беручи за основу сформульований А.А. Калитою [120, с. 8] принцип збереження емоційно-прагматичного потенціалу (далі ЕПП) й виділені три рівні інтенсивності мовленнєвої актуалізації опису, ми вважаємо за доцільне класифікувати пейзажні описи, як такі, що можуть мати високий, середній і низький рівні ЕПП.

Сформована таким чином класифікація здатна, на наш погляд, слугувати надійним методологічним підґрунтям для розробки програми й методики експериментально-фонетичного дослідження взаємодії інтонаційних засобів оформлення пейзажних описів й адекватної інтерпретації результатів, отриманих під час його проведення. Проте для вичерпного аналізу результатів експерименту та більш ретельного розгляду особливостей інтонаційного оформлення пейзажних описів виникає необхідність у з'ясуванні специфіки взаємодії засобів різних рівнів мови в усній актуалізації цих описів.

1.3. Специфіка взаємодії засобів різних рівнів мови в організації пейзажних описів

Особливості взаємодії мовних засобів різних рівнів мови в організації пейзажних описів аналізуємо за умови їхнього традиційного [34, с. 31; 238, с. 23] віднесення до фонетичного, лексичного, граматичного та синтаксичного рівнів.

1.3.1. Лексичні засоби. Результати наукових досліджень, проведених на матеріалі різних мов: англійської [44; 65; 159; 203; 329; 333], французької [48; 144], німецької [64; 105; 132; 233; 245], української [98; 192], російської [20; 21; 49; 109; 137; 151; 170; 193; 204] та у порівнянні різних мов [27; 95; 139; 197] свідчать, що у складі текстів пейзажних описів наявні майже всі частини мови, які прийнято уgrupовувати за лексичною належністю до різних класів слів, як от: зооніми, фітоніми, колоризми, сенсоризми, грамінальні слова, та які є важливими стилістичними прийомами й експресивними засобами [157, с. 127]. Такі лексичні одиниці можна розглядати також як слова-реалії у художньому тексті, аналізованому в ракурсі лексично-стилістичного аспекту [245, с. 148]. Усі зазначені лексеми позначають функціональний простір за певними критеріями: локація, форма, протяжність, особливості (членування, ступінь зайнятості, замкненість, характер поверхні) [123, с. 6]. При цьому, оскільки опис простору в канві художнього твору може відбуватися у статичному й динамічному варіантах зображення, то і його межі можуть бути нечіткими, невизначеними або окресленими приблизно у разі переміщення героя, зміни сцени дії [233, с. 153]. Крім того, у просторі будь-якому об'єкту (істоті або неістоті) притаманна певна локалізація. Місце протікання/знаходження явищ природи є прогнозованим. На прогнозованість об'єктів локалізації впливає й семантика їх найменувань, зокрема назви тварин, рослин та географічних назв. Природа локалізації окреслюється такими ознаками, як властивість об'єкта, характер місця локалізації, вертикальна й горизонтальна протяжність, наявність поверхні тощо, а просторову семантику відбивають локативи, до яких відносять найменування географічних об'єктів, природних явищ, складових ландшафту.

У площині когнітивної лінгвістики природа в аналізованих описах убачається як генералізований концепт, що є ідеальним об'єктом, вилученим із емпіричного простору й часу з притаманними їй мікроконцептами, тобто складовими ландшафту – повітрям, водою, землею, небом, рослинами, тваринами, стихіями, кліматичними умовами тощо [98, с. 177–181; 105, с. 180–184; 191, с. 50]. Таке бачення природи відображене й у загальноприйнятому її розподілі на живу

й неживу, згідно з яким ми відносимо стихії (вогонь, повітря, воду, землю), погодні явища (дощ, сніг, град, росу, вітер, туман, зміни освітлення, землетрус), субстанції (воду, каміння, метал), геокомплекси (гори, пустелю, рівнину, болото, океан, річку, море) до світу неживої природи, а царина живої природи обіймає такі складові, як рослинний і тваринний світи. Вважається [105, с. 180–184], що в семантиці останніх, зокрема фітонімах, зафіксована багатоаспектна інформація щодо рослинних об'єктів, яка підлягає мовленнєво-мисленнєвій обробці й корелює з нашими знаннями про відповідні рослини.

Зазвичай, фітоніми складають концепт "рослинний світ", відображення якого в різних мовах і культурах відрізняється завдяки специфіці кліматичних умов [191, с. 36]. Ці фітоконцепти інколи асоціюються із явищами з позитивним або негативним забарвленням. Так, концепт "дерево" в пейзажних описах зокрема репрезентує місце для відпочинку, співу птиць, дерево, яке дає притулок і тінь [там само]. Негативні асоціації виникають через людське сприйняття дій, що корелюють із фізичною або морально-етичною сферами життя [98, с. 177–181; 151, с. 74–75]. Реалізація згаданого концепту у пейзажному описі відбувається через лексичні одиниці або лексико-семантичні комплекси. Наприклад, мікроконцепт "вода" передається поняттям "water", яке, у свою чергу, конкретизується назвами водоймищ (*sea, lake, river, ocean, stream, spring*), наприклад: "*The little river, the Esk, runs through a deep valley, which broadens out as it comes near the harbour*" (додаток А, табл. А.2, № 126).

Аналізуючи лексичний склад описів природи у прозі й поезії, дослідники [49, с. 5; 191, с. 6] виокремлюють тематичні групи предметної лексики, що містять рослини; тварин, птахів, комах; природні явища; землю; воду; небо; пори року, місяці, частини доби тощо, які розподіляються відповідно до людського сприйняття навколишнього світу завдяки органам чуття [221, с. 128; 249, с. 115–117] та є у світлі психолінгвістики складовими психологічно реального значення архисеми (місто) [151, с. 73].

Зазначені тематичні групи можна, на наш погляд, доповнити також сенсорною лексикою і словами на позначення так званого невиразного, почуття, яке виникає при спогляданні пейзажу і яке неможливо інколи передати вербально

[109, с. 9], та за лексико-семантичною класифікацією [163, с. 62–67] віднести їх до таких лексичних класів: *фауноніми* (орнітоніми, зооніми) [128; 170; 189; 193], *фітоніми* (флоризми, дендроніми, грамінальні лексеми, фітоценози – назви рослинних масивів) [20; 49; 105; 127; 130; 136; 139; 167; 189], *топоніми* [126; 151, с. 75; 158; 204], *сенсоризми* (звукові лексеми, одоризми, колоризми, тактильна й світлова лексика) [27; 44; 48; 49; 67; 95; 137; 144; 170; 205; 249; 333]. При цьому, кожний із зазначених лексичних класів є лексико-семантичним полем (далі ЛСП) з відповідними лексичними мікрополлями (далі МП), у межах яких прослідковуються семантичні відношення синонімії та антонімії особливо властиві описовим текстам.

Класифікація описів природи за місцевою належністю й відповідністю їхньої структури загальній картині поверхні Землі показала доцільність розподілу ландшафтних замальовок на типи (топоси) та види (локуси), які реалізуються у художньому тексті за допомоги топонімів і гідронімів. До цієї лексико-семантичної групи належать слова на позначення особливостей і змін у ландшафті та рельєфі будь-якої місцевості: гори, рівнини, водні масиви, дороги, пустелі, зелені насадження тощо. Вони розглядаються дослідниками як літературні образи, що є стійкими елементами світобачення і світовідчуття людини, яким притаманні архетипний зміст, смислове навантаження, гнучкість [151, с. 74–75; 202, с. 115–120; 204, с. 52–60]. Саме вони вважаються узагальненими просторовими категоріями [158, с. 43–49; 202, с. 115–120] й визначаються у лінгвістичних дослідженнях як топоси.

Окрім геокомплексів, реалізованих у тексті топосами та локусами, до описів неживої природи належать також ЛСП на позначення кліматичних умов, погодних змін, пір року, частин доби, природних речовин, стихій тощо.

ЛСП "погода-клімат" містить МП "погода", "опади", "вітер", "туман", "спека-холод", які, у свою чергу, формуються відповідними лексичними одиницями. Наприклад, МП "опади" складається з таких лексико-семантичних груп: "rain", "snow/ hail", наприклад: "*The rain was still falling steadily, for it was just the beginning of the wet season*" (додаток А, табл. А.2, № 130), де початок сезону дощів маніфестується лексемою *rain* на позначення дощу, який ллє без упину.

У структурному аспекті виокремлюється МП "спека-холод", яке містить такі іменники як, *torridity, heat, warmth, cool, chill, cold, frigidity, frost*, що розпадається на дві синонімічні групи, протилежні за температурною ознакою й відмінні за категоріями інтенсивності та оцінки. Як зазначає Н.Є. Пилячик, іменники ЛСП "погода/клімат" об'єднуються за спільними значеннями "речовина" і "процес" та "якість" [203, с. 125], які класифікуються за критеріями й ознаками: синонімічні, антонімічні відношення, структурний аспект, інтенсивність і температурна ознака, рух, тривалість. Багатогранність цього ЛСП можна прослідкувати на даному прикладі: *"It is cold, cold; so cold that the grey heavy sky is full of snow, which when it falls will settle for all winter as the ground is hardening to receive it"* (додаток А, табл. А.1, № 27), де холод на північноамериканському континенті передається лексичним повтором слова *cold*, який зображує картину зими – сніжне небо ніби нависає, а земля стає твердою від низької температури.

ЛСП "пори року", "частини доби", "субстанції", "природні стихії" представлені набагато меншою кількістю лексичних одиниць, які мають нейтральну конотацію [203, с. 125]. Пори року обіймають такі поняття, як *"winter", "spring", "summer", "autumn"*, наприклад: *"... but under these reflections was a harmonious consciousness of red fields smoking into pale-purple mists in the declining sun, of long, sharp-pointed fir shadows falling over the meadow beyond the brook, of still, crimson-budded maples around a mirrorlike wood pool, of a wakening in the world and a stir of hidden pulses under the gray sod. The spring was abroad in the land..."* (додаток А, табл. А.1, № 88). Наведений опис передає мальовничу картину приходу весни у сільській місцевості, що позначається лексемами *spring, wakening* та метафоричним зворотом *a stir of hidden pulses under the gray sod*.

У свою чергу, ЛСП "частини доби" розподіляється на такі МП: *"morning", "noon/day", "evening", "night", "twilight", "dawn"* [203, с. 125], наприклад: *"We had left the damp fog of the great city behind us, and the night was fairly fine. A warm wind blew from the westward and heavy clouds moved slowly across the sky with half a moon peeping occasionally through the rifts"* (додаток А, табл. А.1, № 145).

ЛСП "субстанції" або "речовини" мають у своєму складі лексеми зі значенням корисних копалин, хімічних елементів, рідин, каміння, металів.

Одиниці цього ЛСП тісно пов'язуються [203, с. 123] з іншими лексичними одиницями, топосами та локусами: *"We could now see the sandy road lying white before us, but there was on it no sign of a vehicle"* (додаток А, табл. А.2, № 143).

ЛСП на позначення стихії поділене на такі МП: *"flame"*, *"water"*, *"air/sky"*, *"ground"* [116, с. 147; 167, с. 162]. Але описи стихій здебільшого пов'язані із природними явищами, як от: опади, природні катаклізми, вітри, тому ми вважаємо за доцільне доповнити цей лексичний клас саме цими одиницями. Наприклад: *"At times the mist cleared, and the sea for some distance could be seen in the glare of the lightning, which now came thick and fast, followed by such sudden peals of thunder that the whole sky overhead seemed trembling under the shock of the footsteps of the storm"* (додаток А, табл. А.2, № 86). У наведеному прикладі зазначені вище МП представлені словами *sea, thunder, mist, sky, storm*, які відтворюють початок шторму на морі.

Не менш цікавими й багатими за своїм складом є ЛСП на позначення живої природи, а саме флори й фауни. Ці складові опису оточуючого середовища отримують свою реалізацію в тексті за допомоги фітонімів і фаунонімів [20; 105; 125; 128; 189; 191 та ін.]. ЛСП "фітоніми" об'єднує такі МП, як "флоризми", "фітоценози", "дендроніми" й "грамінальну" лексику. Розмаїття й багатство рослинного світу призвело до складності у виділенні ознак в окремих рослин для віднесення їх до певної субкатегорії й виявлення великої групи лексем, які співвідносяться із гіперонімом *"Plant"* [105, с. 180–184].

До МП "фітоценози" належать лексичні одиниці на позначення великих лісових, рослинних масивів: *"wood"*, *"forest"*, *"grove"*, *"park"*. Наприклад: *"Just beyond it is a nice little grove of Scotch Firs, and I used to be very fond of strolling down there..."* (додаток А, табл. А.2, № 105). Тут виокремлене МП позначається лексемою *grove*.

Інші МП, "флоризми" та "дендроніми", позначають назви квітів, дерев або кущів, що є складовими лексичного класу "фітоценози". До флоризмів відносяться такі лексичні одиниці, як *"flower"*, *"plant"*, *"tulip"*, *"lily"*, *"daffodil"*, *"daisy"*, *"rose"*, *"orchid"* або частини рослин тощо [191, с. 38]. Наприклад: *"Every green leaf,*

every blade of grass and blade of grain, was as shriveled and poor as the miserable people" (додаток А, табл. А.2, № 90), де лексеми *leaf, blade of grass* належать до МП "флоризми".

МП "дендроніми" охоплює поняття *"tree", "bush"* та назви кущів і дерев, наприклад, *"elder", "lilac", "guilder-rose", "oak", "ash", "birch", "elm", "willow", "spruce", "poplar", "aspen"* тощо. Ось як ці лексеми вжито у тексті опису природи: *"As the evening fell it began to get very cold, and the growing twilight seemed to merge into one dark mistiness the gloom of the trees, oak, beech, and pine, though in the valleys which ran deep between the spurs of the hills, as we ascended through the Pass, the dark firs stood out here and there against the background of late lying snow"* (додаток А, табл. А.2, № 83).

Останнє МП грамінальних лексем характеризує етапи існування понять, які знаходять свою реалізацію в описовому контексті за допомогою вищевказаних лексичних одиниць. До цього МП належать слова на позначення динамічних ознак функціонально-комунікативного класу іменників "рослини" [20, с. 51], наприклад: *"...but now some days afterwards, when the flowers hung lank and dead, their whites turning to rust and their greens to browns; when the spider and the beetle had resumed their accustomed dominance..."* (додаток А, табл. А.1, № 14).

Іншою частиною царини живої природи є номінативні одиниці на позначення живих організмів, які виокремлюються у спеціальний клас "фаунонімів". Виокремлюють (див., наприклад, [125, с. 240–242]) шість ЛСП або МП відповідно до загальноприйнятої класифікації: найменування ссавців (зооніми); птахів (орнітоніми); риб; членистоногих; плазунів, земноводних; кишковопорожнинних, черв'яків, молюсків (додаток А, табл. А.2, № 129).

Усі згадані ЛСП та МП, з яких вони складаються, становлять предметно-логічну основу описів природи, що поєднується й збагачується словами на позначення тактильних, акустичних, світлових відчуттів, колоризмами й одоризмами [191, с. 6, 9]. Так, О.О. Потебня відносить до розряду чуттєвого сприйняття лише враження, пов'язані з особливим органом відчуття та враження від властивостей зовнішніх тіл, зокрема й температурні відчуття [206, с. 52].

За протилежною думкою [50, с. 28], до цієї ЛСГ відносять лексеми таких мікрогруп, як дотик, спека, смак, запах, звук, світло. При цьому, температурні й тактильні відчуття розглядаються окремо.

Будь-який колір трактується [137, с. 92–93] як явище вищого порядку із контекстуальним значенням (тобто як таке, що має суспільний характер) (додаток А, табл. А.2, № 107) або як явище нижчого порядку з притаманним йому естетичним змістом, чи як явище мистецтва, здатне лише збуджувати, пригнічувати фізіологічні реакції, не викликаючи при цьому естетичних переживань.

Серед функціональних ознак цього ЛСП для дослідження набувають значення такі з них, як зображальна, виражальна, естетична, оцінна, символічна, емотивна функції [137, с. 88, 92, 94; 157, с. 114, 116, 123, 128, 130; 322]. Символічність і семантика позначень кольору пояснюються змістовою і ціннісною амбівалентністю колоризмів, що приводить до виникнення позитивних і негативних конотацій та взаємовиключальних оцінок кольору [137, с. 97; 177, с. 79–81; 186, с. 80; 205, с. 192]. У цій лексико-семантичній мікрогрупі помітна опозиція хроматичних та ахроматичних тонів, тобто можливе протиставлення кольорів однієї групи іншій або всім разом [50, с. 32].

Ознаки кольору, а саме чистота тону, насиченість, відтінок, мають велике семантичне значення у художньому творі, оскільки з ними пов'язують характер оцінності колоризму. Вважається [там само, с. 40], що недостатня увага до цього аспекту з боку читача може стати підґрунтям неадекватної оцінки описуваного факту чи об'єкта. Створюваний таким чином кольоровий символізм О.В. Волошина розглядає і в лінгвістичному, і в психологічному ракурсах, позаяк він зумовлює не лише психологічний вплив кольору на людей [там само, с. 37], але й збуджує біологічну здатність людського мозку до сприйняття архетипів кольорових образів, релевантних для більшості людства [229, с. 188], наприклад: *"Sometimes, as the road was cut through the pine woods that seemed in the darkness to be closing down upon us, great masses of greyness, which here and there bestrewed the trees, produced a peculiarly weird and solemn effect, which*

carried on the thoughts and grim fancies..." (додаток А, табл. А.2, № 83). У наведеному описі сірі соснові ліси справляють на персонажа гнітюче враження та навіюють неприємні думки.

Світлопозначення є дуже близькими ЛСП до колористичної сенсорної лексики, оскільки за даними дослідження семантичної мотивованості позначень світла і темноти [208, с. 112] існує взаємозв'язок між цими двома концептами – "світло" і "темрява". У лексичному МП "світло-темрява" виділяється однойменна опозиція, що може вживатися у будь-яких контекстах, причиною чого є здатність до вираження полярних символічних значень [27, с. 232], наприклад: "*The summer light struck into the corner brilliantly in the earlier part of the day; but, when the streets grew hot, the corner was in shadow, though not in shadow so remote but that you could see beyond it into a glare of brightness*" (додаток А, табл. А.1, № 6). У цьому міському описі лексема *light* позначає яскраве освітлення вранці й протиставляється тинистому куточку (*the corner was in shadow*).

Крім того, до цього ЛСП відноситься [27, с. 234] і проміжна група лексем на позначення слабкого, неяскравого світла: *light, dimness, transparency, opacity, luminary, shade, pellucid, lucid, gloomy, glassy, cloudy, hazy, foggy, smoky, murky, phosphorescent, fluorescent, radiant, umbrageous, bowery*.

Для вживання символів світла й темряви у поетичній мові властива позитивна й негативна маркованість, відповідно до якої темрява символізує скорботу, біду, невігластво, а світло пов'язується з позитивними явищами в житті людей [27, с. 234; 109, с. 6; 208, с. 112], наприклад: "*But the glorious sun, rising, seemed to strike those words, that burden of the night, straight and warm to his heart in its long bright rays. And looking along them, with reverently shaded eyes, a bridge of light appeared to span the air between him, while the river sparkled under it*" (додаток А, табл. А.1, № 15), де настання ранку на селі (*But the glorious sun*) та викликані цим приємні емоції протиставляються темним силам нічної пори, що позначається такими лексемами, як *burden of the night, a bridge of light*.

Описи запахів здатні на рівні з іншими складовими пейзажів формувати настрій картини природи і брати активну участь у змалюванні пейзажного

образу [109, с. 8; 249, с. 116–117]. Такі описи подають образ природи у більш реалістичному ракурсі, що маркує той чи інший тип пейзажу [170, с. 509; 197, с. 73]. У системі лексико-семантичних ознак описів природи виокремлюється п'ять основних лексем на позначення нейтральних і приємних та неприємних запахів дикої природи [197, с. 73], а також сільських і міських пейзажних описів, як от: *smell, aroma, odour, scent, stink, stench, sense*. Наприклад: "*There was an earthy smell, as of some dry miasma, which came through the fouler air*" (додаток А, табл. А.1, № 55).

Не менш цікавим убачається функціонування в описах звукопозначальної лексики, яка у складі сенсорної лексики формує окреме МП. Головними ознаками лексем цього МП виступають гучність, різкість, тривалість, висота й інтенсивність дії, здебільшого, присутні в самому значенні слів [15, с. 39–41; 50, с. 34; 197, с. 54].

До цього самого лексико-семантичного МП належать і лексеми *scream, shriek, murmur, whisper, rustle, sound, roar* та ін., які класифікуються за гучністю, повторюваністю, чистотою звучання й різкістю. Відповідно до вказаних ознак систематизації, звукономінативна лексика може бути представлена такими словами: *aloud, still, dumb, cry, jug-jug, music, bell, thunder, clear, hoarse, noise, shriek, muted*, які за своїм морфологічним статусом виступають різними частинами мови. Залежно від контексту відзначається [50, с. 34] негативна й позитивна оцінність лексем на позначення звуків, наприклад: "*Though we were in shelter, we could hear the rising wind, for it moaned and whistled through the rocks, and the branches of the trees crashed together as we swept along*" (додаток А, табл. А.2, № 94). Тут завивання і свист сильного вітру передаються звукономінантами *to moan, to whistle*, а тріскіт гілок дерев позначає лексема *to crash*.

Щодо ЛСП звукових лексем, то воно складається із декількох МП з архісемою "звук", здебільшого, представлених дієсловами, які поділяються на групи відповідно до їхнього значення [15; 153]. При цьому особливий інтерес для нашого дослідження становлять предметні й бестіальні лексеми. Так, у підгрупі предметних звукономінативних слів заслуговують на увагу лексеми на позначення звучання твердих предметів (каміня, піску, льоду), рідин, рослин,

важливими компонентами яких є характер дії, висота, гучність і тривалість [15, с. 39–41], які описують якість звуків. Групі звукономінативних лексем притаманні, на думку О.В. Бабакової [15, с. 39–41], якісні опозиції: *loudness – faintness* (*shout, below, peal, thunder, clang; roar – whisper, inaudible, buzz, hum, sigh, rustle, murmur*), наприклад: "*Something made me start up, a low, piteous howling of dogs somewhere far below in the valley, which was hidden from my sight. Louder it seemed to ring in my ears, and the floating motes of dust to take new shapes to the sound as they danced in the moonlight*" (додаток А, табл. А.2, № 119). Виття собак передається дієсловом *to howl*, підсиленням лексемами *low* та *piteous*, яке за зазначеною вище опозицією є віддаленим і неголосним, але згодом цей звук стає голоснішими і вже дзвенить у вухах головного героя (*Louder it seemed to ring in my ears*).

Бестіальні звукономінанти або лексеми, що передають звуки істот, відрізняються суб'єктивністю, яка є диференціальним критерієм віднесення їх суб'єктів до певних класів [15, с. 39–41]. До архисем цього МП відносяться лексеми "кричати", "видавати звук", на кшталт *shout, crow, scream, roar, uproar, shriek, buzz, rattle, trill* тощо. Наприклад: "*All at once we heard the crow of a cock coming up with preternatural shrillness through the clear morning air*" (додаток А, табл. А.2, № 66). Тут вранішній крик півня, який своїм пронизливим голосом розриває повітря, позначено лексемою *crow*.

Звукономінативні слова на позначення характеру руху розподіляються Л.Ф. Лихомановою за напрямом на коливальні, обертальні, криволінійні, а за способом руху – на лексеми, що виражають швидкий, повільний, різкий, плавний рух [153, с. 51], наприклад: "*I can hear the waves lapping against the ship, and the water rushing by. Canvas and cordage strain and masts and yards creak. The wind is high – I can hear it in the shrouds, and the bow throws back the foam*" (додаток А, табл. А.2, № 96). Тут слова *lapping* і *rushing* передають плескіт хвиль за бортом і швидкий рух води перед початком шторму на морі, на що вказують також короткі алофони голосних /æ, ʌ/, вжиті перед глухими приголосними /p, ʃ/.

У пейзажних описах звуки відрізняються різноманітністю і, зазвичай, вводяться автором із додаванням певних описових елементів або характеристики їхнього сприйняття героєм [62, с. 126; 109, с. 7]. Порівнюючи звуки із колоритом, дослідники відзначають їхню спільну рису, а саме емоційне забарвлення та їхню уживаність залежно від типу пейзажу. Наприклад: "...*how humanizing to see the red lighting of the sky beyond the hill, and to hear far away the muffled roar that marks the life of a great city*" (додаток А, табл. А.1, № 20). У наведеному прикладі відблиск червоного неба (*the red lighting of the sky*) викликає у головного героя асоціації з далеким гомоном великого міста (*the muffled roar that marks the life of a great city*).

Інакше кажучи, синестезія як основа звукового символізму виникає, згідно з твердженням Н.П. Іванової [109, с. 8], лише за умови, коли можлива транспозиція одних видів відчуттів в інші, коли між формою і змістом у мові виявляється структурна подібність, коли є спільний для них стрижень, за допомогою якого й здійснюється "переведення" відчуттів з однієї сенсорної зони в іншу [53, с. 81–84; 149, с. 66]. Типи звукосимволізму диференціюються за ступенем символічності звуків (ономатопея, синестезійний звукосимволізм, фонестезія) [308, с. 52–59].

Не менш важливим лексичним МП сенсоризмів є тактильна лексика. Вказане МП є найменш чисельним і вирізняється з поміж інших ЛСП узуальною негативною або позитивною оцінністю, яка визначається контекстом [50, с. 34]. За семантичною класифікацією тактильні лексеми поділяються на лексичні одиниці на позначення температурних відчуттів, відчуттів болю, механічних контактів, останні, у свою чергу, включають також лексеми, які позначають процес установалення контакту та якість дотикової поверхні [197, с. 65]. Це лексичне МП включає такі лексичні одиниці: *hard, soft, smooth, rough, moist, wet, dry, elastic, sharp, blunt, tough, britten*, наприклад: "*Then it began to dawn upon me that the air was heavy, and dank, and cold*" (додаток А, табл. А.1, № 46).

Серед розмаїття тактильної лексики для цього дослідження мають значення лексичні одиниці, які номінують температурні відчуття та якість дотикової

поверхні [197, с. 66], наприклад: "*The night was growing cooler, a crisp breeze rolling up from the lowlands...*" (додаток А, табл. А.2, № 128), де температурні відчуття від нічного сільського пейзажу позначаються лексемою *cooler*, а свіжість та прохолодність вітру – словом *crisp*. Наприклад: "*The grey pavement had been cleaned and scraped, but was still dangerously slippery, so that there were fewer passengers than usual*" (додаток А, табл. А.1, № 41). Тут поверхня тротуару є не лише чистою (*cleaned and scraped*), але й дуже слизькою (*slippery*) взимку.

З викладеного, по-перше, впливає раціональність використання аналізованих лексем, спрямованих, відповідно до класифікації рис. 1.1, на позначення місцевої належності пейзажів, виду ландшафтів, пори року, часу та доби, переміщення природних речовин (води, повітря, вітру, туману) тощо у ролі ознак для систематизації експериментально досліджуваних текстів. По-друге, виникає можливість використання низки аналізованих лексичних одиниць для адекватного фонетичного представлення інваріантів та особливостей варіантних реалізацій інтонаційних моделей озвучених текстів пейзажних описів.

1.3.2. Граматичні засоби. На граматичному мовному рівні пейзажні описи також мають своє морфологічне наповнення. При цьому всі згадані вище лексичні одиниці можуть виражатися різними частинами мови й характеризуватися синтаксичними особливостями. Насамперед, опис краєвиду – це тло, місце дії, тому морфологічний і лексичний склад пейзажних описів кваліфікується як субстантивно-адвербіальний з додатковою лінією ад'єктивних елементів [58, с. 185]. Отже, на граматичному рівні лексеми різних ЛСП представлені, здебільшого, *іменниками* [58, с. 185–187; 116, с. 143–147; 139, с. 22–23; 160, с. 55–56; 298, с. 82–89], *дієсловами* [29, с. 126; 63, с. 72–74; 65, с. 75–76; 107, с. 126–133; 163, с. 62–68; 290; 298, с. 83–88; 309], *прикметниками* [6, с. 115–121; 29, с. 126; 298, с. 85], *прислівниками* [29, с. 126; 58, с. 185–187; 141, с. 108–112], *локативними прийменниками* [29, с. 126; 41, с. 51–52; 303; 310, с. 3]. У цьому виді опису чільне місце посідають **іменники** з конкретно-предметною семантикою, що вживаються у прямому значенні. Локативні іменники поділено

на декілька груп, з яких, насамперед, слід виділити іменники з конкретним матеріальним значенням – географічні й топографічні поняття (*north, south, land, island*), топоніми (*London, Carfax, Green Gables, Transilvania*), одиниці адміністративного поділу (*country*), місце проживання (*town, city*) та іменники з узагальненим значенням місця й дистанції, напрямку – іменники зі значенням місця простору (*place, position, location, point, spot*), іменники з узагальненим значенням дистанції (*distance, vicinity*), напрямку (*direction*) [58, с. 186; 116, с. 147; 139, с. 17]. Наприклад: "*I find that the district he named is in the extreme east of the country, just on the borders of three states, Transilvania, Moldavia, and Bukovina, in the midst of the Carpathian mountains; one of the wildest and least known portions of Europe*" (додаток А, табл. А.2, № 98]. Зафіксовані у цьому пейзажному описі лексеми позначають топографічні поняття (*the extreme east*), топоніми (*Transilvania, Europe, Moldavia, Bukovina, the Carpathian mountains*), одиниці адміністративного поділу (*district, state, country*), місце простору (*portion*) та напрямок (*in the midst*).

Більш конкретні іменники поділяють [116, с. 146–147; 139, с. 18; 282, с. 184] на значну кількість підгруп, які позначають ґрунти, рельєфні форми (гори, узгір'я, пагорби, провалля, рівнини, низини, степи, долини), рослини, плоди, ягоди, тварини, птахи, риби, комахи, явища природи, ступінь поширення променевої енергії, водойми, природні стихії, кліматичні умови і їхні зміни, рослини, а також номінації сенсоризмів та оцінних лексем. Наприклад: кольори – *golden, silver, black, white, dark blue, violet, purple, greenish-yellow, snow-white, orange; ruby, opal, diamond*; рельєфні форми – *mountain, pick, valley, lowland, upland, hill, step*; рослини – *plant, tree, bush, flower, grass; nut, plum, orange, cucumber; blueberry, cranberry*; живі істоти – *animal, bat, wolf, dog; bird, sparrow, parrot, eagle; fish; spider, fly*; явища природи – *snow, rain, hail; sunrise, sunset, dawn, twilight*; водоймища – *water, river, sea, ocean, pond*; природні стихії – *hurricane, torrent, flood, storm; warmth, cold, thaw*, звукономінанти – *sound, voice, smell, odour, stench, roar, swirl*. Наступний текстовий фрагмент демонструє вживання іменників зазначених ЛСП: "...*Sometimes we saw little towns or castles on the top*

of steep hills such as we see in old missals; sometimes we ran by rivers and streams which seemed from the wide stony margin on each side of them to be subject to great floods" (додаток А, табл. А.2, № 67), де лексеми позначають рельєфні форми (*hills*), водойми (*rivers, streams*) та природні стихії (*floods*).

Клас **дієслів** у пейзажних описах представлено лексемами різних ЛСП та МП, основною з яких є група локативних дієслів, що охоплює статичні дієслова та дієслова на позначення місця знаходження, і дієслова руху й переміщення у просторі [29, с. 126; 62, с. 122; 65, с. 75; 163, с. 62–68; 310, с. 1], які є перехідними [283], оскільки перехідність дієслів є семантичною концепцією у передачі реального світу [283, с. 138]. Найуживанішими дієсловами цього ЛСП є такі лексичні одиниці: *fly, go, swim, walk, move, raise* тощо (додаток А, табл. А.2, № 103).

Не менш важливою підгрупою дієслів, наявних у пейзажних описах, є дієслова-кolorативи, серед яких виокремлюються слова зі значеннями: виднітися певним кольором, набиратися певного забарвлення та забарвлювати (ся), змінитися кольором, втратити яскравість, випромінювати променисту енергію, обмежити надходження світла [45, с. 51–56; 107, с. 126–133]. У текстах описів природи ці дієслова виражені, зазвичай, такими лексемами: *darken, redden, golden* тощо.

Наступною ЛСП є сенсоризми, які отримали своє морфологічне наповнення за допомогою дієслів. В обсязі цього ЛСП Н.Г. Головацька виокремлює декілька підгруп сенсорних фазових дієслів: інхоативні, дуративні, фінітні [63, с. 73]. Найбільш уживаними лексемами цього морфологічного класу є дієслова: *to see, to look, to hear, to listen, to touch, to feel, to sniff, to nose, to handle, to contact, to press, to smell*. Наведений нижче приклад наочно демонструє функціонування вказаних лексичних одиниць: "*Lighter and lighter, until at last the sun touched the tops of the still trees, and poured its radiance over the hill. In the glow, the water of the château fountain seemed to turn to blood, and the stone faces crimsoned. The carol of the birds was loud and high, and, on the weather-beaten sill of the great window of the bedchamber of Monsieur the Marquis, one little bird sang its sweetest song with all its might.*" (додаток А, табл. А.2, № 106). Тут дієслово *to touch* позначає настання світанку, коли сонце дотикається своїми променями верхівок дерев.

Дієслова на позначення звуків живої та неживої природи представляють наступну підгрупу цієї частини мови, наприклад: "*Whilst he was speaking the horses began to neigh and snort and plunge wildly, so that the driver had to hold them up*" (додаток А, табл. А.2, № 152). У наведеному описі вечірнього сільського пейзажу дієслова *to neigh, to snort* передають іржання й фиркання коней.

У пейзажних описах використовуються, здебільшого, відносні та якісні **прикметники**. Опис водного вечірнього пейзажу демонструє їх функціонування: "*It was a raw evening, and the misty river, blurred to the eye with blazing lights and to the ear with harsh noises, showed where the barges were stationed...*" (додаток А, табл. А.1, № 22). Серед них важливе значення мають прикметники-кологративи на позначення кольорового континууму в англійській мові. Номінація кольорів та їх відтінків здійснюється через лексико-семантичне МП кологративної лексики, поділене на одинадцять семантичних мікрогруп з неоднорідним якісним і кількісним складом [45, с. 51–56]. Дослідження семантичної сполучуваності кологративної лексики виявило, що синтагматичними партнерами зазначених прикметників є іменники, які належать до підкласу "Природа" [там само, с. 51–56]. Отже, для пейзажних описів притаманне вживання прикметників кологративної семантики на позначення забарвлення предметів навколишнього середовища та його об'єктів, що належать до царини живої й неживої природи, наприклад: "*I could see from the flash of our lamps, as the rays fell on them, that the horses were coal-black and splendid animals*" (додаток А, табл. А.2, № 97).

Серед локативних прикметників у пейзажних описах ми здебільшого стикаємося із локативами на позначення розміру (*large – small, grand – minimal, gross – tiny, small*), форми (*round – square, oval – rectangle, spiral – straight, diagonal, proportional*), довжини (*long – short*), ширини (*narrow – wide, large, vast*), висоти (*high – short, tall – little*), глибини (*deep-shallow, profound*), відстані (*far, remote – near*), характеру середовища (*rural, pastoral, urban, continental, astral, oceanic, mountainous, sandy, icy, hilly*), інтенсивності руху (*fast – slow, rapid, swift*), способу руху (*underground, airy, watery*). При цьому, добір письменником прикметників для номінації просторових відношень залежить суто від його

життєвого досвіду й має, зазвичай, суб'єктивний характер [6, с. 121]. Оцінна лексика також відіграє помітну роль у вербальній репрезентації пейзажних описів, у яких чільне місце посідають прикметники [290, с. 184].

Наповнення описів природи *прислівниками* характеризується наявністю локативних прислівників і прийменниково-субстантивованих груп обставинного значення, які слугують морфологічно-лексичними репрезентантами чітко окресленої просторової перспективи [58, с. 186]. У художньому тексті локативні прислівники передають інформацію про місце знаходження об'єкта у взаємодії з образністю й експресивністю [141, с. 108–112].

У пейзажних описах зареєстровано також дві групи *прийменників* локативної семантики на позначення напрямку, нерухомості, місця знаходження та зв'язку, зчеплення, контакту або відсутності зв'язку [41, с. 51–52; 310, с. 3]. До першої групи належать прийменники з категоріальним значенням "де" та варіантами значення "бути де", "пересуватися де": *on, upon, above, over, below, under, beneath, at, about, by, beside, around, before, in front of, across, beyond, in, within, between, among* (додаток А, табл. А.2, № 124). Друга група представлена прийменниками з категоріальним значенням напрямку "куди-звідки": *in, into, out, out of, to, toward, for, up, down, from, off* (додаток А, табл. А.2, № 127).

На відміну від лексико-граматичних ознак картин природи, особливості синтаксису цього виду описів у прозових художніх творах не отримали належного висвітлення в наукових працях лінгвістів, де окремо зазначаються лише деякі синтаксичні функції певних частин мови. У функції присудка в описах краєвидів найчастіше вживаються дієслова стативи, місця знаходження у просторі. Топоніми, гідроніми, фауноніми, орнітоніми та сенсоризми виконують, здебільшого, функції підмета і додатку. Синтаксична функція означення, здебільшого, притаманна прикметникам-кolorативам [45, с. 51–56]. При цьому, однією з синтаксичних особливостей пейзажних описів є досить висока частота вживання означень, які, як і обставини місця, сприяють створенню просторового фону описуваного пейзажу. Точність локалізації простору досягається завдяки

вживанню лексем різних ЛСП у функції обставини місця, які вносять у пейзажний опис додатковий просторовий орієнтир [116, с. 146; 303], наприклад, *far end, beside, down each side of the area, behind*.

Щодо семантичних типів речень у складі пейзажних описів, то найуживанішими з них є предметно-буттєві, що містять певний локативний елемент, який виступає їх детермінантою [108, с. 205; 279, с. 130–183; 282]. Такий тип речень позначає присутність певних об'єктів у світовому фрагменті, тобто в пейзажному описі. Обставини місця можуть бути релевантними не лише для одного речення, а й для всього опису, де вони передають просторовий фон усього фрагмента. Предметно-буттєві речення відзначаються варіативністю моделей, використання яких залежить від індивідуального стилю письменника та жанру твору [58, с. 178]. Достатньо частими також є прості безособові речення, які передають стан природи або його зміни [221, с. 128]. Цей тип речень у складі описів природи має неоднорідну структуру та лексичне наповнення (слова на позначення стану, локативи) [там само, с. 132].

Узагальнення наукового доробку вітчизняних і зарубіжних лінгвістів дозволяє зробити висновок про те, що пейзажні описи в англomовній прозі вирізняються досить насиченим лексичним наповненням (предметна, сенсорна, оцінна лексика) й порівняно однорідною граматичною структурою (локативні іменники, відносні і якісні прикметники, дієслова стативи й переміщення, локативні прийменники та прислівники, предметно-буттєві й прості безособові речення).

1.3.3. Стилiстичні засоби. У художньому творі всі описані вище лексеми різних ЛСП здатні виконувати експресивну функцію, тобто вживатися у ролі тропів. Дослідженнями вживання та функціонування різноманітних тропів у прозовому творі в описах [66; 102; 145; 217], у тому числі й пейзажних, у діяхронії [271], у когнітивному аспекті [98; 114; 167; 188; 192], використаних у пейзажних описах та їхніх складових (зокрема колоризмів) [44; 48; 67; 95; 109; 132; 137; 144; 157] встановлено, що в тропях представлено генералізовані концепти: фізичний стан та ознаки об'єкта, характер його руху, колір, яскравість, освітленість, розмір і просторові параметри [114, с. 64; 188, с. 137].

Серед розмаїття стилістичних прийомів та експресивних засобів зазначаються такі тропи, як *епітет* [21, с. 85; 66, с. 299–302; 102, с. 55; 188, с. 95; 271, с. 21], *метонімія* [188, с. 97], *метафора* [21, с. 88; 62, с. 125; 66, с. 299–302; 102, с. 55; 114, с. 64; 145, с. 124; 188, с. 98; 217, с. 13; 249, с. 115; 261, с. 137–141; 271, с. 21], *порівняння* [21, с. 88; 107, с. 126–133; 145, с. 124; 205, с. 192–193; 271, с. 21], *гіпербола* [145, с. 124; 271, с. 21], *персоніфікація* [145, с. 126; 271, с. 21], *алегорія* [271, с. 21], *алітерація* [271, с. 21]. При цьому у колі мовних засобів, що позначають деталі пейзажів, чільне місце посідає епітет [188, с. 139] (додаток А, табл. А.2, № 79). Найчисельнішим різновидом цього тропу є епітети-кольоризми, які характеризуються традиційністю вживання в ландшафтних описах [21, с. 85, 100; 177, с. 80] (додаток А, табл. А.1, № 8). Не менш цікавими й відносно менш дослідженими є звукові епітети, які позначають звуки природи в пейзажних описах [21, с. 88] (додаток А, табл. А.2, № 141).

Одним із найуживаніших тропів є метафора, яка широко використовується авторами в описах природи здебільшого як *кольоропозначальна* [21, с. 87, 100; 107, с. 126–133; 157, с. 130; 169, с. 55–59], *вегетативна* [191, с. 147], а інколи й *зоонімічна* як її різновид [128, с. 8]. Наприклад: "*As far as the eye can reach is a sea of green tree-tops, with occasionally a deep rift where there is a chasm. Here and there are silver threads where the rivers wind in deep gorges through the forests*" (додаток А, табл. А.2, № 82). Тут безкрайні дикі хащі описуються за допомогою метафоричного звороту *a sea of green tree-tops*, а протікання річок позначається метафорою *the rivers wind*.

Порівняння є досить частим експресивним засобом пейзажних описів. Вони можуть гармонувати із колористичною гамою опису і надавати йому поетичності або драматичності [145, с. 124]. Крім того, порівняння використовується як опосередкований спосіб передачі вражень і відчуттів в описах природи для їх пояснення [21, с. 88]. Компаративні звороти відзначаються закономірним уживанням традиційних реалій [169, с. 55–59], що відбивається у консервативності підходів у доборі лексем для зіставлення (додаток А, табл. А.2, № 95). Це явище особливо яскраво відтворюється на прикладі колористичних порівнянь

[205, с. 192], оскільки саме кольоропозначення характеризуються високим ступенем символічності. Наприклад: "...*I could see the river lying like a black ribbon in kinks and curls as it wound its way*" (додаток А, табл. А.2, № 134), де гірська річка порівнюється з чорною стрічкою, що звивається й скручується.

Аналізуючи описи з художніх творів різної жанрової належності, ми часто стикаємося із зоонімічними або фітонімічними порівняннями, здатними схарактеризувати тло подій, місцевість, людську зовнішність, поведінку, манери, а інколи й риси характеру. Наприклад: "...*I call the thing that was before us Lucy because it bore her shape – saw us she drew back **with an angry snarl, such as a cat gives when taken unawares**...*" (додаток А, табл. А.1, № 34). У наведеному описі агресивна поведінка жінки-вампіра порівнюється із шипінням зненацька захопленої кішки.

Досить продуктивним стилістичним засобом поетичних і прозових творів є контраст. На цьому тлі найчастіше базується зміст символу, у ролі якого може виступати й пейзажний опис або ж його деталі, реалізовані у прозовому творі лексичними засобами, що належать до різних ЛСП, серед яких не останнє місце займають сенсоризми й, зокрема, колоративна лексика завдяки її символічності. Створюючи протиставлення, автор підсилює емоційно-естетичне звучання мови твору [169, с. 55–59] завдяки вживанню антонімічних означень.

У пейзажних описах лексичні засоби здатні створювати сталі словосполучення, ідіоматичні вирази, складні слова, алегоричні утворення [95, с. 165], наприклад: "...*then, when we have identified the box, we shall place a bunch of the wild rose on it*" (додаток А, табл. А.1, № 138). Тут букет диких троянд позначає життєво важливу річ, а саме ящик, у якому переміщувався граф Дракула.

Зрозуміло, що описані вище лексичні класи, тематичні групи слів й особливості граматичної структури та стилістичного оформлення описів природи тісно взаємодіють з одиницями фонетичного мовного рівня під час їхньої усної реалізації.

1.3.4. Фонетичні засоби. Під час розгляду фонетичних засобів реалізації описів природи ми спиралися на загальні теоретичні та методологічні положення праць [104; 118; 154; 209; 237; 256; 330], в яких комунікація розглядається як складне явище, під час якого у свідомості комунікантів відбуваються мисленнєві процеси сприйняття, осмислення й відтворення отриманої інформації.

Оскільки за даними фонетичних досліджень [3; 5; 117; 120; 175; 237; 240; 294; 316] інтонаційні характеристики усного мовлення виконують лінгвальні й позалінгвальні функції, то питання щодо передачі інформації мовцем та її декодування слухачем доцільно базувати, зокрема, на вивченні фонетичних засобів надсегментного рівня мови [237, с. 268; 289, с. 98–103; 295, с. 227–243]. При цьому, цілком правомірним і необхідним є віднесення інтонації до об'єктів фоносемантичних досліджень [118, с. 73; 313, с. 111–120].

Ми враховували також, що на мовленнєвому рівні взаємодіють і функціонують одиниці сегментного та надсегментного рівнів, які сприяють передачі смислу висловлення і тексту [9; 16; 149; 242; 267; 301]. У свою чергу, одиниці останнього, взаємодіючи між собою, здатні оформлювати фонетичні слова, інтоногрупи, висловлення і тексти, що належать до різних стилів та композиційно-мовленнєвих форм. Дослідження функціонування компонентів інтонації у різних за змістом і обсягом текстах, відзначаються багатоаспектністю й різною прагматичною спрямованістю.

Взагалі взаємодія компонентів інтонації вивчалася на матеріалі різних мов [135; 215; 288], у монологічному [42; 97; 152; 240] і діалогічному мовленні [117; 194; 228; 263; 321]. Крім того, у багатьох наукових працях під різними кутами зору розглядалася специфіка функціонування компонентів інтонації. Так, роль просодії розглядалася у площині вираження різних емоцій [4; 117; 181; 263; 280; 302, с. 14, 144, 225, 229] на рівні висловлень, забезпечення зв'язності прозових текстів [240], інтенсифікації висловлень [5], а також у когнітивному аспекті [143], у ракурсі енергетичної теорії мовлення [120] мовної інтерференції [39; 258], паралінгвістики [199; 222], соціофонетики [200; 201], фоносемантики [147; 155].

На рівні озвученого тексту інтонація досліджувалася на матеріалі телеінтерв'ю [214; 215], реклами [133; 152], політичного [42; 232], конфліктного діалогічного мовлення [194; 248; 280] та апелятивного дискурсу [199]. У результаті виявлено інтонаційні параметри, що беруть участь у реалізації мовленнєвих стратегій [194], класифіковано вербальні й паравербальні засоби апелятивності [199], обґрунтовано зумовленість інтонаційних характеристик політичних промов їхньою риторичною орієнтованістю та комунікативно-прагматичним навантаженням конститuentів інформаційно-сміслового поля політичного дискурсу [42], розкрито характер взаємодії тональних, темпоральних, динамічних підсистем в оформленні структурних частин англomовної телереклами [152]. Водночас, інтонаційне оформлення художніх прозових творів та композиційно-мовленнєвих форм все ще залишається недостатньо дослідженими.

Щодо участі мелодики у передачі різної інформації (лінгвістичної – дані про синтаксичні компоненти висловлення й лексичної – значення слова й граматична функція) [272, с. 247; 302, с. 225, 229], то акцентовано увагу на виконанні нею ідентифікуючої й емотивної функції [219, с. 36–41; 302, с. 14], а також на її поліфункціональності: мелодика з'ясування, попередження, протиставлення тощо [61]. На акустичному рівні виявлено релевантні ознаки визначення емоційного мовлення з різними відтінками нейтрального та емоційного забарвлення [135; 143; 181].

У свою чергу, з'ясовано, що модифікації частотного діапазону як складника мелодики залежно від умов комунікації можуть бути ознакою ступеня важливості інформації в певній інтонаційній групі та її емоційного навантаження [219, с. 41; 247, с. 154–165; 272, с. 255; 305, с. 155; 316, с. 141], а також у комбінації з іншими інтонаційними параметрами (темпом) маніфестувати вік мовця [213].

Тональний рівень висловлення і тексту також відіграє важливу роль у вираженні певних емоційних і модальних значень. Аналізуючи цю складову мелодики, Д. Бразил відзначав можливість вираження контрастних значень завдяки модифікаціям тонального рівня [101, с. 44–45; 269, с. 40–42]. Так, високий

тональний рівень може викликати позитивні емоції; середній, зазвичай, не має полярних значень, тобто актуалізує очікувані реакції, репліки; низький рівень пов'язують із негативними емоціями.

Тональний регістр та його модифікації здатні у комбінації з іншими просодичними параметрами передавати різнополярні емоційно-модальні значення [9; 269; 272; 299; 312]. Як зазначають фонетисти, найвищий ступінь будь-яких емоцій може реалізовуватися на незвичному рівні, тобто емоційна кульмінація оформлюється високим або низьким регістром [118, с. 104; 272, с. 255].

Однією з найважливіших складових інтонаційного контуру є тони, які розглядалися крізь призму передачі ними значень, їхньої класифікації, форми, залежності модальних значень від тонального діапазону та типу висловлення. Характерно, що ядерні тони, які поділяють на прості й складні [9; 299; 312; 316 та ін.], та повний перелік їхніх алотонів у бік зменшення або збільшення розглядаються традиційно [9; 118; 275; 284; 288] з урахуванням діапазону, тонального рівня й тональних регістрів [9] також впливають на передачу емоційних значень [2; 9; 56]. При цьому, для більш точної інтерпретації значень та їхніх відтінків, що передаються за допомогою того чи іншого тону, вважається доцільним аналізувати їхню форму і структуру відповідно до укрупненої класифікації тонів з урахуванням загального комунікативного значення, тонального рівня й діапазону, конфігурації, швидкості зміни руху тону, його однорідності, зміни чи константності руху тону тощо [118, с. 117]. Зазвичай, значення ядерних тонів аналізується залежно від комунікативних типів речень, спільного для слухача і мовця контексту [275, с. 77–91].

Установлено, що завдяки фразовому наголосу позначається промінантність одного зі складів слова чи слів у висловленні. Так, слабкий фразовий наголос притаманний висловленням із мінімальним емоційним забарвленням, а його сильний різновид здатен надавати фразі певного експресивного відтінку [16, с. 293; 56, с. 42–54; 326, с. 39]. Він є основою ритмічної структури висловлення, виділяє його смисловий і комунікативний центри, передає його пряме значення або модальні відтінки. Крім того, у сполученні з іншими

компонентами інтонації (наприклад, темпом) емпатичний наголос здатен впливати на передачу значення висловлення у певних ситуаціях, контекстах та індивідуальних особливостях мовців [299, с. 169].

Особливо важливим є те, що ритм збагачує прозові твори, оскільки ритмічна впорядкованість тексту бере участь у нарощуванні додаткового смислу, закладеного автором у художньому тексті, та який є компонентом стилістичної оригінальності твору [8, с. 3; 255, с. 7–8]. Саме ритм надає точності, вагомості кожному слову й тексту в цілому та завдяки йому художні прозові тексти стають мовленнєвими структурами. Упорядкованість та періодичність ритму вважається мовленнєвими ознаками висловлення, за якими науковці поділяють мови на групи (*stressed-timed, syllable-timed, intermediate*) [272, с. 242; 287, с. 10; 315, с. 268–269, 287; 325, с. 193, 198] за типом ритму, що переважає. Ступінь ритмічності прозового тексту залежить від його стилістично-видової належності, відповідно до якої лірична проза за своєю ритмічністю поступається лише віршованій ліриці [226, с. 152–155; 307, с. 40; 318, с. 155]. Явище ритму є багатогранним, оскільки такі просодичні компоненти, як мелодичний контур, тональний діапазон, термінальні тони, гучність, фразовий наголос, тембр, паузи, темп також здатні брати активну участь у формуванні ритму цілого тексту [51, с. 57–60; 209, с. 35; 226, с. 152–155; 318, с. 153].

Ритмічність прозового твору має пряму залежність від типу і жанру тексту. Так, текст опису вирізняється більшою стійкістю ритмічних характеристик [226, с. 153]. Описи природи мають складну ритмічну структуру, а в їхніх інтоногрупах, що є комунікативними центрами, ритм, здебільшого, змішаний. Будучи тісно пов'язаним з іншими компонентами інтонації (темпом, наголосом, мелодикою), ритм виконує низку функцій, найважливішою з яких є текстотвірна, завдяки якій забезпечується зв'язність і цілісність художнього твору [162, с. 23; 291, с. 277], а також семантична [183, с. 119–120]. При цьому, доведено [51, с. 57–58; 175, с. 165–166], що ритмічні групи як базові одиниці ритму у створенні опису характеризуються такими інтонаційними параметрами: відносно невеликою варіативністю ЧОТ, підвищенням тонального рівня,

а ритмічна структура описів природи визначається, як правило, максимальною довжиною інтоногруп та змінами тонального діапазону від розширеного до звуженого й навпаки задля виділення тих синтагм, які є комунікативними або емотивними центрами.

Гучність розглядається лінгвістами як лінгвістичний та паралінгвістичний засіб [305], що виконує ряд функцій у мовленні [118; 253; 305], основною з яких є семантична. При цьому з'ясовано, що кожна із моделей (зменшення, збільшення, збільшення з наступним зменшенням, зменшення з наступним збільшенням) має своє значення й передає конкретні емоційні стани і почуття мовців (іронія, прилив почуттів, нетерплячість, глузування, захопленість тощо) [253, с. 87; 272, с. 255]. Згідно з іншим підходом, модифікації гучності можуть сигналізувати про початок нової теми, градацію інформації (головна, другорядна), привертати увагу слухача до найважливіших та кульмінаційних моментів [305, с. 500–510], виконуючи лінгвістичну функцію.

Функціонування темпу розглядається, зазвичай [253, с. 136–137; 272, с. 255; 328, с. 31], на рівні асемантичної та семантичної функцій. Остання реалізується у вираженні значень висловлення: інтелектуального, емотивного та зображувального [253, с. 138]. Саме зображувальне значення темпу робить його одним із важливих інтонаційних засобів для побудови описового тексту або художнього образу, який відображає швидкість описуваних подій, вчинків або імітує темпоральні характеристики мовлення інших осіб чи героїв твору [там само, с. 139]. Крім того, різновиди темпу здатні виконувати й модальну функцію, виражаючи певні емоційно-модальні значення завдяки модифікаціям темпу (прискорення темпу – страх, горе, байдужість, здивування, нестримні почуття й емоції; сповільнення – презирство, сум, приховані емоції) [9, с. 108–109; 272, с. 255]. Вивченням різновидів темпу та їхнього функціонування встановлено їхню залежність від ступеня офіційності ситуації [284, с. 260], соціального статусу [272, с. 255] або стилю мовлення [318, с. 152]; існує також припущення щодо їхньої залежності від настрою мовця [там само], відзначається кореляція темпоральних змін із вираженням полярних емоцій у різних за метою висловленнях [305, с. 544–545].

Не менш важливим компонентом інтонації є пауза, що виникає внаслідок акустичного й артикуляційного призупинення руху мовленнєвого потоку, який виділяє інтонаційну групу-синтагму емоційно і за змістом та визначає смислову і синтаксичну завершеність фрази [3, с. 29–30; 11, с. 245; 234, с. 79–81; 331; 332, с. 41–62]. У розподілі пауз на асемантичні (конститутивні, ситуативні, індивідуальні, фізіологічні) й семантичні [253, с. 73–75; 331, с. 42, 44] для нашого дослідження особливого значення набувають саме семантичні паузи, оскільки вони не лише позначають межі між інтонаційними групами, але й указують на емоційний стан мовця, тим самим виконуючи емотивну функцію [37, с. 58–60; 142, с. 31–35; 171, с. 98; 277, с. 44]. При цьому для інтонаційної семантики має неабияке значення тривалість пауз усередині висловлення, позаяк вона вказує на взаємозв'язок між його смисловими відрізками [3, с. 39; 11, с. 245; 124, с. 63–64] та виконує роль універсального засобу, який створює певний драматичний ефект, показує невизначеність стосунків між мовцями, сприяє підтриманню напруженої атмосфери, полегшує розуміння [9, с. 24; 234, с. 87–89; 347, с. 75].

Окреме місце в інвентарі інтонаційних засобів посідає тембр, який віддзеркалює звукове забарвлення усного мовлення, що надає йому емоційно-тембральних ознак, яке доповнює мелодику й виконує інформаційну функцію [118; 120, с. 95]. За результатами досліджень (див., наприклад, [264; 305]) виділено згідно зі специфікою артикуляції (розкриттям голосової щілини) різновиди тембру (звичайний, скрипучий, придиховий, палатальний), які використовуються для відображення почуттів, певного ставлення мовця до чогось, некерованої пристрасті, шанобливості [270; 272, с. 255; 302; 316; 318]. За протилежним підходом тембр розглядається як асемантичний та семантичний мовний засіб [253, с. 149]. Уважається, що функціями тембру є: логічна (полягає у членуванні мовлення на смислові відрізки, виокремлює його найважливіші елементи), емоційно-модальна (емоційно-модальні значення передаються через зміни голосових якостей) та семантична (зміни тембрального спектру передають емоції) [7, с. 79–91; 253, с. 149; 305, с. 27].

Узагальнюючи встановлені вище закономірності інтонаційного оформлення описів, підкреслимо, що саме тип тексту відіграє важливу роль у доборі мовцем інтонаційних засобів актуалізації певного різновиду пейзажного опису. При цьому для вираження тих чи інших емоційно-модальних значень в актуалізації пейзажних описів убачається найбільш дієвою взаємодія тембру з мелодикою, гучністю, темпом, ритмом.

Викладене дозволяє вважати, що відповідно до значення смислових фрагментів опису, у його структурі слід розрізняти основні, другорядні й третьорядні фрагменти [1, с. 149; 96, с. 42]. Крім того, зрозуміло, що основним смисловим фрагментам (домінуючим інтонограмам) опису має бути властива менша абсолютна й середня довжина звучання, ніж інтонограмам другорядних фрагментів тексту (рецесивні інтоногрупи). Всі значущі слова у монологі-описі, зазвичай, виділятимуться просодично більшою середньоскладовою довжиною фраз і надфразових єдностей. Проте ключові слова можуть виокремлюватися не лише вищими показниками інтенсивності й максимальними показниками ЧОТ, але й усіма іншими інтонаційними елементами [1, с. 163; 96, с. 42; 240, с. 147–152]. Такі смислові центри оформлені, зазвичай, мелодичним контуром з різкими тональними перепадами, високим тональним початком інтоногрупи, підвищенням гучності, розширенням тонального діапазону [1, с. 163]. Монолог-опис характеризується довгими міжсинтагменними паузами на стику основних смислових фрагментів, де паузація слугує маркером для диференціації емоційно забарвлених монологічних текстів від нейтральних [1, с. 157–158; 96, с. 43; 171, с. 98–99; 171, с. 122; 175, с. 163–168]. Окреслені вище особливості інтонаційного оформлення описів також можуть бути притаманні й пейзажним описам. Але саме у зазначеному виді описів цікавим може бути поєднання й модифікації інтонаційних компонентів у оформленні відповідно до їхньої емоційної складової, що у нашому випадку вимірюється рівнем ЕПП [9, с. 25; 120, с. 92; 149, с. 7].

Щодо ритму пейзажних описів, то він має визначатися ізохронним чергуванням наголошених складів та стабільністю. У коротких за обсягом описових текстах чи фрагментах при переважанні спадних тонів слід також очікувати середні і високі спадні тони [1, с. 160; 179, с. 100; 240, с. 147–152].

Можна припустити, що гучність реалізації варіюватиме в англомовних пейзажних описах залежно від їх видової належності та рівня ЕПП. Так, статичним описам будуть притаманні помірна та знижена гучність, а динамічним – навпаки, підвищена і висока. Окремо від цих пейзажних описів, необхідно схарактеризувати статично-динамічні, оскільки їм притаманні ознаки двох указаних вище видів. Виходячи з цього, можна очікувати, що на статичних ділянках буде також зареєстровано помірну та знижену гучність, у той час, як динамічні ділянки будуть реалізовуватися з підвищеним і високим її різновидами.

Убачається необхідним урахувати у дослідженнях пейзажних описів існування співвідношення між звучанням і значенням слова, оскільки ще античним риторам (Д. Галікарнаський) було відоме позитивне або негативне сприйняття звуків та звукосполучень слухачем [10, с. 186–187].

Не слід залишати поза увагою і звукозображальні слова (див., наприклад, [60, с. 87–91; 185, с. 85]), а саме: *голосова ономапоєя* (слова, що імітують людські або голоси тварин, які є універсальними (іконічними) для багатьох мов, *звукова ономапоєя* (слова, що передають звуки природи, наприклад, шурхіт листя, шум дощу тощо), *мимесис/звукосимволізм* (слова, що образно/символічно передають характеристики живих або неживих об'єктів, стани природи і т. ін.) [60, с. 87–91; 185, с. 87]. Нагадаємо лише, що звукосимволічні лексеми (ідеофони або образні слова), здебільшого позначають види руху, світлові ефекти, розмір, просторові параметри, якості поверхні об'єктів, фізіологічний або емоційний стан, дії людини і тварин [53, с. 6–7; 147, с. 354–369; 333, с. 55].

Викладене переконливо свідчить, що в пейзажних описах одиниці фонетичного рівня мови знаходяться у нерозривному зв'язку та взаємодії з одиницями інших мовних рівнів, а, отже, зазначена взаємодія має, щонайменше, бути інтерпретована певним чином для чіткого наукового опису наслідків впливу провідних елементів аналізованих рівнів мови на специфіку інтонаційного оформлення пейзажних описів досліджуваної англомовної художньої літератури.

1.3.5. Модель взаємодії засобів різних рівнів мови в актуалізації пейзажних описів. В обсязі розробок проблеми взаємодії одиниць усіх мовних рівнів, виконуваних на матеріалі різних мов [1; 37; 120; 162; 175; 242; 257], важливим для нашого розгляду постає, насамперед, питання видів взаємодії інтонаційних та лексико-граматичних засобів. Відомо, що за векторною ознакою її види класифікуються як односпрямована й різноспрямована, або компенсаційна [120, с. 18, 20].

Односпрямована передбачає вираження змісту завдяки поєднанню потенціалу лексико-граматичних та інтонаційних засобів. Її прийнято поділяти на види, схарактеризовані за допомогою асоціативного сприйняття певних ситуацій. Такі ситуації виникають у разі односпрямованої дії всіх мовних засобів, у ході якої лексичні та граматичні засоби або забезпечують практично повну актуалізацію змісту, або всі різнорівневі мовні одиниці взаємодіють односпрямовано без великої переваги / з незначною перевагою засобів окремої мовної підсистеми. Отже, за умов односпрямованої взаємодії роль інтонації у першому випадку є лише допоміжною, у другому – інтонаційні засоби забезпечують майже вичерпне розуміння змісту описового уривку.

У разі різноспрямованої взаємодії мовних засобів саме інтонація сприяє вираженню змісту й актуалізації ЕПП пейзажних описів. У деяких випадках сутність різноспрямованості мовних одиниць полягає в тому, що зміст описів природи передається в основному лексико-граматичними засобами, а інтонації відводиться у процесі взаємодії допоміжна роль. Можливий також й інший варіант зазначеної взаємодії, коли інтонаційні засоби оформлення пейзажних описів набувають здатності змінювати їхню модальність і смисл, тобто надавати описові протилежного емоційного забарвлення.

Щодо компенсаційного виду взаємодії аналізованих мовних засобів, то він розуміється науковцями по-різному. Більш ретельний розгляд [120, с. 20–21; 256, с. 3–15] цього явища дозволив зробити висновок про векторний характер компенсаційного виду взаємодії, що, у свою чергу, передбачає його подальшу трансформацію в один із вище згаданих видів взаємодії лексико-граматичних

та інтонаційних засобів актуалізації пейзажних описів. Звідси витікає, що фонетичні засоби, взаємодіючи із лексико-граматичними односпрямовано або різноспрямовано, здатні виконувати компенсаційну функцію з відповідними їй підфункціями. Так, інтонація може замінити граматичне вираження реми, комунікативний тип речення, відсутність сполучника у складнопідрядних реченнях, а одиниці граматичного рівня не в змозі замінити завжди присутнє інтонаційне вираження [257, с. 70].

Певні форми та особливості взаємодії інтонаційних засобів із засобами інших мовних рівнів знаходяться у прямій залежності від типу й виду тексту та його ЕПП, закладеного в одиницях зазначених мовних рівнів описового фрагмента. В літературі зазначається [12, с. 65–70; 259, с. 155], що ці мовні підсистеми функціонують і взаємодіють не однаковою мірою в усному мовленні. Поясненням такої тенденції може бути те, що одиниці лексичного рівня відіграють менш значну роль на відміну від граматичної та фонетичної підсистем, містять меншу кількість елементів з властивими для них високою частотою вживання й великою питомою вагою кожного у мовній системі. Органічна взаємодія й кореляція різнорівневих одиниць мови у вираженні змісту тексту або його структурного елемента, розглядається як функціональна єдність [18, с. 73; 43, с. 56]. За цим законом компенсаторності, чим ясніше виражене значення за допомогою певних прагматичних прийомів або лексичних одиниць, тим меншої значущості набуває його інтонаційне оформлення і навпаки. Така особливість взаємодії мовних засобів у пейзажному описі визнається й іншими науковцями [120, с. 17; 257, с. 70], які зазначають, що у випадку нейтральної ролі лексико-граматичних засобів інтонаційне оформлення стає компенсаційним щодо відсутніх/слабких актуалізаторів інших мовних рівнів й активізується у передачі змісту описового елемента прозового твору. Це ще раз підтверджує відоме зауваження Т.М. Ніколаєвої [178, с. 49–57], що інтонаційні компоненти по-різному відповідають або не відповідають принципам зазначеного вище компенсаційного закону.

Відомо [175, с. 163], що будь-який опис, пейзажний у тому числі, характеризується передачею одночасно семантичної і художньої інформації, які

є невід'ємними компонентами структури тексту художнього твору. Зазначені компоненти актуалізуються у прозових творах у вигляді одиниць різних мовних рівнів, супроводжуваних відповідним інтонаційним оформленням. Безпосередній вибір варіанта інтонаційної організації оформлення опису залежить від особливостей поєднання лексико-граматичних засобів із різноманітними позалінгвальними чинниками. Тому слід очікувати, що зазначені вище зміни залежатимуть від ступеня динамічності (СО, СДО, ДО) кожного виду пейзажного опису.

За даними експериментально-фонетичних досліджень, не лише інтонація цілого тексту, але й просодичне виділення певних лексичних одиниць, може відігравати помітну роль в інтонаційному оформленні опису. Так, у працях [159, с. 200; 242, с. 36] зазначається, що різноманітні текстові й мовленнєві типи в усіх мовах вирізняються певними закономірностями інтонаційного оформлення слів різної семантики, які можна віднести до декількох семантичних груп. Такими словами є якісні прикметники, слова-підсилювачі, до яких належать модальні й оцінні слова, дієслова руху, використання переносного значення слів, оскільки на їхньому прикладі чітко прослідковується зв'язок між значенням і просодикою [159, с. 200; 242, с. 35–36]. Оцінність, протиставлення прямого й переносного значення слів, модальність, фізичне переміщення у просторі передаються завдяки певним змінам у їхній інтонаційній організації, яка здатна і підкреслювати, і нівелювати лексичне значення слів і граматичну структуру висловлень. Крім того, результатами аудитивного й інструментального аналізу доведено [159, с. 203], що негативній оцінці предметів простору властиве стакатоподібне вимовляння висловлень, подовження приголосних звуків, які приводять до подовження загальної довжини фрази, наявність сильного приступу перед проривними приголосними. Негативне оцінювання вирізняється низьким і середньо-низьким регістром, уривчастим, жорстким, твердим, напруженим, приглушеним тембром, дрижанням голосу [там само, с. 204]. Словам і висловленням із позитивною конотацією також притаманне подовження сонантів. Водночас Т.Г. Медведєва визначає тут дещо м'якший, плавний тембр.

У свою чергу, слова з позитивною оцінкою об'єктів простору вимовляються у високому або середньо-підвищеному регістрі. Типовим для такої оцінки є м'який, дзвінкий, оксамитовий тембр. За контурними характеристиками лексичним одиницям з різнополярними конотаціями властивий спадний контур для лексем із негативною й висхідно-спадний – для слів із позитивною оцінкою. Функціонування висхідно-спадного тону зафіксоване в оформленні прикметників із негативною і слів із позитивною оцінкою, що дозволяє передавати різний ступінь емоційності вимовлення [там само, с. 205].

Крім лексем з оцінною конотацією, зміною тембру характеризуються у тексті й модальні слова та лексичні одиниці, вжиті у переносному значенні. Зміна темпорального інтонаційного показника притаманна дієсловам руху та переміщення. На рівні цілого тексту або його структурного елемента, яким є пейзажний опис, відбувається також взаємодія його семантики, граматичної будови та інтонації. Цілісне інтонаційне оформлення тексту відображає його семантику, яка поділяється дослідниками (див., наприклад, [242, с. 34; 253, с. 159]) на змістовий (денотативний) та смисловий (сигніфікативний) аспекти. Зображення сюжетної ситуації у тексті може сполучатися із сегментацією мовленнєвого потоку, змінами темпу, довжиною пауз, середньою довжиною складу тощо [235, с. 34]. Вище показано, що пейзажні описи за своїм обсягом можуть переважати фразу або надфразову єдність і за ознакою розмірності розглядатися як короткий художній текст, якому притаманні певні функціонально-стилістичні особливості й відповідне їм лексичне наповнення, граматична будова й інтонаційне оформлення.

Так, виділенню слів, за даними С.К. Абдигаппарової, слугують нерівномірний мелодичний контур, високий тональний початок інтоногрупи, використання середнього й високого спадних термінальних тонів, подовжена пауза, сповільнення темпу, підвищення гучності, розширення частотного діапазону [1, с. 63]. Проте зазначені теоретико-методологічні моделі, розроблені для розв'язання низки конкретних завдань, не можуть бути безпосередньо застосовані під час формування методики вивчення англомовних пейзажних

описів. Звідси виникає необхідність розробки часткової моделі механізму усної реалізації пейзажних описів для її використання під час експериментально-фонетичного дослідження.

Проаналізовані вище закономірності якісної і кількісної взаємодії одиниць лексичного й граматичного рівнів з інтонаційними характеристиками пейзажних описів, дає нам підстави для обґрунтування графічної інтерпретаційної моделі, яка уможливорює формування певного комплексу ознак, необхідних для добору експериментального матеріалу й розробки теоретичних передумов емпіричного дослідження особливостей взаємодії фонетичних засобів, що беруть участь в оформленні англомовних пейзажних описів. Проте, як відомо, ефективність використання розробленої моделі значною мірою залежить від можливості адекватного опису отриманих з її допомогою результатів. Тому виникає потреба у з'ясуванні закономірностей взаємодії і взаємовпливу фонетичних засобів актуалізації пейзажних описів на матеріалі англомовної художньої прози.

Усна актуалізація пейзажних описів як невід'ємної складової художніх прозових творів здатна викликати у слухача певні враження й емоції. Залежно від типової належності пейзажних описів, ступеня динамічності й ЕПП їхня усна актуалізація мовцем набуває специфічних рис. Відмінності інтонаційного оформлення пейзажних описів розглядаються, зазвичай, на тлі загальної моделі механізму їхньої усної реалізації. Так широко відомою в лінгвістиці є модель мовленнєвої діяльності Ф. де Соссюра [231, с. 23–28], яка охоплює основні фізичні, фізіологічні й психічні процеси. На відміну від неї, у моделі, запропонованій Р. Якобсоном, теорія комунікативних систем ґрунтується на проблематиці мови, культури й мистецтва [262, с. 198]. Модель Ю.М. Лотмана [154, с. 12] акцентує увагу на структурній логіці функціонування тексту в процесі комунікації. У свою чергу, у функціонально-енергетичній моделі, розробленій А.А. Калитою, розглядається кожне висловлення або їхні групи у площині актуалізації в них рівня ЕПП [120, с. 8–12]. На базі вказаних моделей, що стали вже класичними, вітчизняні фонетисти (див., наприклад, [97; 240 та ін.]) розробили більш конкретні моделі механізмів реалізації усних текстів, різних за рівнем ЕПП, розміром та функціональною спрямованістю.

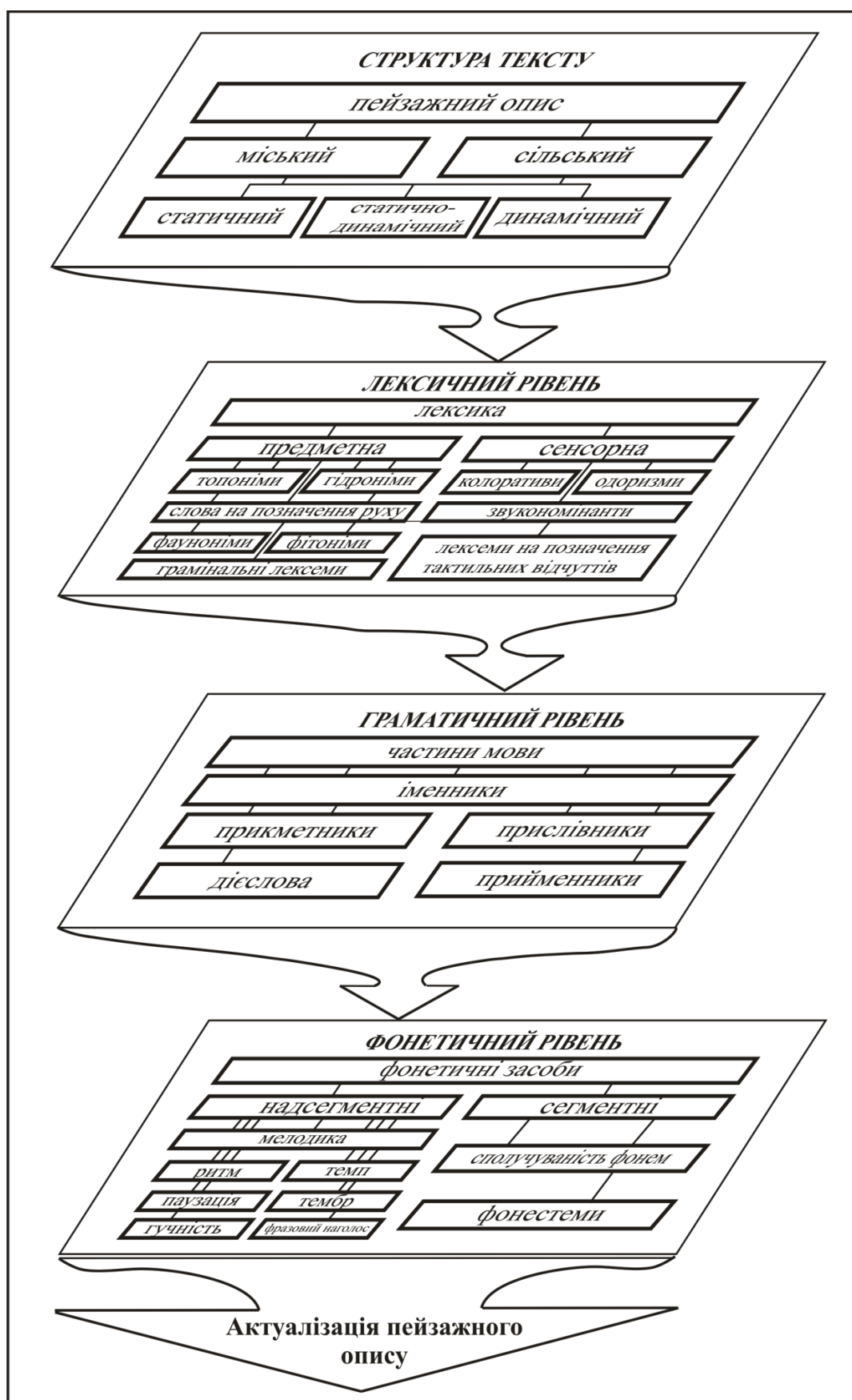

Рис. 1.2 Модель графічної інтерпретації взаємодії засобів різних рівнів мови в актуалізації англомовних пейзажних описів

Сформована на цих підставах модель взаємодії засобів усіх рівнів мови у процесах усної актуалізації описів природи (див. рис. 1.2) віддзеркалює покроковий механізм інтеграції впливу цих засобів на особливості інтонаційного оформлення та створення певного ЕПП різних за лінгвістичними ознаками пейзажних описів. На верхньому рівні моделі відображено обґрунтовані провідні структурні ознаки тексту пейзажного опису. Площина одиниць лексичного рівня, що дозволяють автору передати особливості пейзажних описів, складається з лексем, що належать до різних лексично-тематичних груп, серед яких виділено дві основні (предметна й сенсорна лексика) та менші, підпорядковані їм ЛСП (топоніми, гідроніми, фауноніми, фітоніми, слова на позначення руху, грамінальні лексеми; колоративи, одоризми, звукономінанти, слова на позначення тактильних відчуттів). Аналізоване вище граматичне наповнення пейзажних описів відображено на третій площині запропонованої моделі.

Усі виділені таким чином одиниці мовних рівнів, взаємодіючи з одиницями фонетичного рівня: сегментного (фонема, їхні сполучення та фонестеми) й надсегментного (мелодика, гучність, темп, тембр, фразовий наголос, паузація, ритм), зумовлюють відповідне просодичне оформлення описів природи.

Обґрунтована в такий спосіб методологічна модель графічної інтерпретації взаємодії засобів різних рівнів мови актуалізації пейзажних описів здатна слугувати надійною алгоритмічною основою адекватного наукового опису результатів експериментально-фонетичного дослідження особливостей всіх відомих різновидів їхнього інтонаційного оформлення.

Викладені вище результати теоретичного аналізу проблеми дослідження та обґрунтовані процедури, критерії й ознаки формування корпусу експериментального матеріалу здатні забезпечити достатні підстави для розробки програми й методики започаткованого у праці експериментально-фонетичного дослідження інтонаційної організації пейзажних описів в англomовній художній прозі.

Висновки до розділу 1

Огляд результатів теоретичних та експериментальних досліджень просодичного оформлення пейзажних описів англomовної прози дозволяє зробити такі висновки.

1. Проаналізовані у розділі теоретичні положення лінгвістики тексту та літературознавства дали підстави для формулювання визначення пейзажних описів, їхньої ролі, місця та функцій у прозових художніх текстах, а також стали основою для формулювання конкретних припущень, спрямованих на емпіричний опис інтонаційних моделей актуалізації пейзажних описів в англomовній художній прозі.

2. Проведена відповідно до мети започаткованого експериментального дослідження систематизація структурних і семантичних характеристик та емоційного навантаження озвучених пейзажних описів дозволила класифікувати їх за такими ознаками: 1) місцева належність (міський, сільський); 2) вид ландшафту (гірський, водний, рівнинний); 3) пори року (літній, зимовий, осінній, весняний); 4) перебіг часу доби (ранковий, денний, вечірній, нічний); 5) ступінь динамічності (статичний, статично-динамічний, динамічний); 6) позиція у структурі тексту (ізолюваний, фрагментарний, контамінований); 7) обсяг тексту (короткий, середній, довгий); 8) емоційно-прагматичний потенціал (високий, середній, низький).

3. Різнострамована взаємодія мовних засобів усіх рівнів (лексичного, граматичного й фонетичного) впливає на інтонаційне оформлення пейзажних описів, виконуючи компенсаційну або допоміжну функції.

4. Розроблена модель інтерпретації взаємодії засобів різних рівнів мови в актуалізації пейзажних описів здатна виконувати роль теоретичного й термінологічного підґрунтя для виявлення напрямків взаємодії інтонаційних і лексико-граматичних засобів в оформленні зазначених описів з різним ступенем динамічності й рівня ЕПП.

5. Аналіз особливостей інтонаційної організації пейзажних описів дає підстави вважати, що провідними ознаками інваріантів їх інтонаційної моделі

мають бути параметри підсистем інтонації з найхарактернішими її виявами на рівні інтонаційних груп і фрагментів статично-динамічних описів та на стиках між їхніми статичними і динамічними частинами.

6. Узагальнені результати аналізу загальних ознак інтонаційних моделей актуалізації пейзажних описів указують на доцільність встановлення в обсязі започаткованого експериментального дослідження закономірностей взаємодії системи інтонаційних засобів оформлення пейзажних описів англomовних художніх текстів.

На цих підставах виникає потреба у проведенні експериментально-фонетичного дослідження, спрямованого на розв'язання таких завдань:

1. Виявлення інвентарю провідних інтонаційних засобів актуалізації пейзажних описів і встановлення характеру їхньої взаємодії.
2. Визначення основних закономірностей та специфіки взаємодії просодичних засобів реалізації досліджуваних описів.
3. Установлення інваріантів і варіантних реалізації інтонаційних моделей оформлення різних видів англomовних пейзажних описів.
4. Визначення диференційних інтонаційних ознак досліджуваних видів і типів пейзажних описів англomовної художньої прози.

Основні положення цього розділу висвітлено в таких публікаціях автора: [70-80].

РОЗДІЛ 2

ПРОГРАМА Й МЕТОДИКА

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ФОНЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою експериментально-фонетичного дослідження є перевірка сформованих у першому розділі дисертації теоретичних передумов та методологічного підґрунтя встановлення провідних закономірностей функціонування й взаємодії компонентів інтонації в актуалізації пейзажних описів сучасної англomовної прози.

У розділі сформовано програму й методику експериментально-фонетичного дослідження характеру та закономірностей взаємодії обґрунтованої вище номенклатури просодичних засобів, що забезпечують усну актуалізацію англomовних пейзажних описів. Виклад результатів експериментального пошуку передбачено здійснити у чіткому співвіднесенні з теоретично обґрунтованою в першому розділі праці (рис 1.1) класифікацією лінгвістичних ознак пейзажних описів: 1. за місцевою належністю пейзажу (1.1 міський, 1.2 сільський); 2. за видом ландшафту (2.1 гірський, 2.2 водний, 2.3 рівнинний); 3. за порами року (3.1 літний, 3.2 зимовий, 3.3 осінній, 3.4 весняний); 4. за перебігом часу доби (4.1 ранковий, 4.2 денний, 4.3 вечірній, 4.4 нічний); 5. за ступенем динамічності опису (5.1 статичний, 5.2 статично-динамічний, 5.3 динамічний); 6. за позицією у структурі тексту (6.1 ізольований, 6.2 фрагментарний, 6.3 контамінований); 7. за обсягом тексту (7.1 короткий, 7.2 середній, 7.3 довгий); 8. за емоційно-прагматичним потенціалом (8.1 високий, 8.2 середній, 8.3 низький).

Методика експериментального дослідження охоплює два етапи аудитивного аналізу, електроакустичний аналіз та лінгвістичну інтерпретацію й статистичну обробку отриманих результатів.

2.1. Програма експериментально-фонетичного дослідження

2.1.1. Підбір експериментального матеріалу та дикторів.

2.1.2. Аудитивний аналіз текстів пейзажних описів сучасної англомовної прози інформантами-носіями англійської мови.

2.1.3. Аудитивний аналіз перцептивних характеристик експериментальних реалізацій англомовних пейзажних описів аудиторiami-фонетистами.

2.1.4. Акустичний аналіз просодичних (темпоральних, динамічних і тональних) характеристик пейзажних описів англомовної художньої прози.

2.1.5. Лінгвістична інтерпретація та узагальнення результатів експериментально-фонетичного дослідження.

2.2. Методика експериментально-фонетичного дослідження

2.2.1. Підбір та формування корпусу експериментального матеріалу. Експериментальне виокремлення загальних закономірностей та специфіки взаємодії інтонаційних засобів реалізації англомовних пейзажних описів різних типів й видів, проводилося відповідно до завдань наукового дослідження на підставі функціональних, структурних, лексико-семантичних, обсягових і статично-динамічних ознак озвучених описів природи. Аналізовані описи підлягали систематизації за їхньою місцевою належністю, видом ландшафту, порами року, перебігом часу доби, ступенем динамічності, позицією у структурі тексту, обсягом, ЕПП. За місцевою належністю (розмір, кількість населення та його соціально-культурний рівень) усі пейзажні описи було поділено на два типи: міські та сільські, які, у свою чергу, розподілилися відповідно до виду ландшафту (тип рельєфу й розташування над рівнем моря) на рівнинний, водний і гірський пейзажі. Виокремлені таким чином типи й види пейзажних описів підлягали подальшому розподілу й дослідженню за ознаками наведеної вище класифікації (рис. 1.1, с. 26).

Текст кожного експериментального пейзажного опису розміщувався на окремій картці, у правому верхньому куті якої зазначалася цифрова індексація його лінгвістичних ознак відповідно до рис. 1.1. Ця індексація використовувалася

для швидкого відбору карток з текстами пейзажних описів під час підготовки корпусу експериментального матеріалу для розв'язання кожного конкретного завдання емпіричного дослідження. Сформований таким чином експериментальний матеріал склав 725 пейзажних описів, які налічують 4732 інтонаційні групи. Усі фрагменти дібрано з художніх творів англомовної прози.

2.2.2. Підбір дикторів і запис експериментального матеріалу. Для формування задовільного з погляду ознак теоретично обґрунтованої класифікації (рис. 1.1) обсягу експериментально досліджуваних реалізацій пейзажних описів їхній добір здійснювався у два етапи. На першому етапі аналізувалися відповідні матеріали з британських фоноресурсів, озвучені професійними дикторами-акторами. На другому етапі до них додавалися записи, озвучені дикторами, під час відбору яких ми послуговувалися загальноприйнятими в експериментально-фонетичних дослідженнях віковими й освітніми критеріями [13; 26; 34; 37; 119; 129; 161]. Сформована на цих підставах група дикторів складалася з 6 осіб віком 23–64 роки, які є носіями літературної норми англійської вимови і мають університетську освіту.

Запис експериментального матеріалу здійснювався у звуковій студії лабораторії Київського національного лінгвістичного університету на записуючому пристрої MPIO MG 100. Хід процедури запису було зафіксовано у протоколі. Під час запису кожна реалізація пейзажного опису певного типу начитувалася дикторами жіночої та чоловічої статі. Запису передувала бесіда з дикторами для створення відповідного мікроклімату спілкування й роз'яснення умов експерименту. Фрагменти експериментальних описів для запису на диск надавалися дикторам в однаковій послідовності.

Загальна тривалість звучання аналізованого експериментального матеріалу склала 6 год. 36 хв.

2.2.3. Методика проведення аудитивного аналізу. Метою проведення аудитивного аналізу було визначення найтипівіших інтонаційних засобів оформлення англомовних пейзажних описів та відбору експериментального матеріалу для проведення інструментального аналізу.

Аудитивний аналіз виконувався двома групами аудиторів. Перша група складалася із носіїв мови, які мають філологічну освіту й володіють практичними навичками аудіювання текстів. До другої групи увійшли професійні аудитори-фонетисти, які мають досвід проведення експериментально-фонетичних досліджень.

У ході аудитивного аналізу інформанти-носії англійської мови прослуховували весь мовний матеріал для визначення: 1) природності звучання експериментальних пейзажних описів та відповідності інтонаційного оформлення прослуханих описових фрагментів їхньому типу й виду, зазначеному на рис. 1.1; 2) місцевої належності описів; 3) їхнього виду; 4) рівня ЕПП; 5) ступеня динамічності розгортання опису; 6) обсягу пейзажних описів; 7) позиції описового фрагмента у структурі тексту; 8) належності пейзажного опису до пори року та часу доби; 9) відповідності озвученого дикторами матеріалу вимовній нормі англійської мови. Хід аудитивного аналізу аудиторами-інформантами фіксувався у спеціальних протоколах.

Наступним етапом аналізу було встановлення фонетистами-професіоналами у межах пейзажних описів таких просодичних параметрів: 1) мелодичного компонента (типу передтакту, шкали, термінального тону, тонального діапазону фрагмента, тонального рівня такту інтоногрупи, тонального інтервалу на стику суміжних інтонаційних груп та ділянок інтонаційного контуру; 2) ритмічної структури фрагмента; 3) темпоральних характеристик (загальної тривалості звучання пейзажного опису, типу та тривалості пауз); 4) гучності у межах фрагмента; 5) дистрибуції фразового наголосу. Крім того, аудитори-фонетисти графічно зображали напрям руху основного тону на всіх ділянках ритмомелодичної структури інтоногруп аналізованих фрагментів та надавали додаткову інформацію щодо особливостей функціонування одиниць сегментного рівня в пейзажних описах.

Для опису наведених вище параметрів використовувалися шкали комплексу перцептивних градацій [117, с. 97–98], які найповніше відповідали завданням дослідження: 1) ступінь виділення складів (ненаголошені, слабонаголошені,

наголошені, сильнонаголошені); 2) тип інтонаційної шкали; 3) тип термінального тону (з урахуванням його початку й завершення); 4) тональний діапазон (вузький, звужений, середній, розширений, широкий); 5) тональний рівень такту в інтоногрупах досліджуваних описів (екстрависокий, високий, середній, підвищений, середній знижений, низький, екстранизький); 6) інтервал тональних рівнів на стиках інтоногруп описів та між ділянками їхнього інтонаційного контуру (позитивний або негативний: широкий, розширений, середній, звужений, вузький, нульовий); 7) темп (повільний, сповільнений, помірний, прискорений, швидкий); 8) паузи (коротка, середня, довга; перцептивна, внутрішньосинтагменна); 9) ритм (простий, складний, змішаний); 10) гучність (низька, знижена, помірна, підвищена, висока).

Кількість прослуховувань пейзажних описів аудиторіями-фонетистами не обмежувалася.

2.2.4. Методика проведення акустичного аналізу. Матеріалом акустичного аналізу слугували тексти англomовних пейзажних описів, відібрані за результатами аудитивного аналізу. Мовний матеріал записувався на електронний диск. Сформована вибірка була використана для акустичної обробки на персональному комп'ютері ELITGROUPN2U400-A із застосуванням спеціальних програм *Cool Edit Pro* [274], *Praat* [314], *SFS/WASP* [317], *SpectraLAB* [320], *WaveLab* [327].

У ході акустичного аналізу озвучені тексти пейзажних описів поділялися на сегменти, у межах яких вимірювалися та реєструвалися за допомогою наведених вище комп'ютерних програм такі акустичні параметри: частота основного тону (далі ЧОТ), інтенсивність і тривалість. Вимірювання, реєстрація, обробка даних спектрограм та їхня лінгвістична інтерпретація виконувалися згідно з методичними рекомендаціями щодо користування спеціальними програмами з обробки звуку [13; 273; 276; 296], а також відомими [13; 26, с. 29; 103, с. 82; 164; 236; 253; 281] в експериментальній фонетиці традиційними методиками.

Послідовність дослідження спектральних характеристик озвучених текстів пейзажних описів складалася з таких процедур: 1) підготовка озвученого

пейзажного опису до обробки на аналізаторі спектра (1.1) встановлення диску із записом досліджуваного фрагмента відповідно до логіки послідовності експерименту; 1.2) встановлення запису на початок аналізованого звукового сегмента); 2) занесення звукового сегмента в пам'ять комп'ютера (2.1) контрольне прослуховування та визначення початку й кінця сегмента, 2.2) запис і перегляд на моніторі аудіограми в режимі реального часу його звучання; 2.3) уведення отриманої інформації до файлу даних комп'ютера); 3) вибір спектрограми для аналізу (3.1) відбір варіантів графічної інтерпретації залежностей амплітуди від часу звучання, амплітуди від частоти, фази від частоти, спектра з виділеною амплітудою від часу тощо у площинних координатах, 3.2) виокремлення найбільш адекватного об'ємного зображення розподілу спектра частоти за часом); 4) формування координат графічних залежностей та масштабування їхніх осей (4.1) вибір варіанта представлення графіків амплітуди в логарифмічних або лінійних шкалах, 4.2) визначення доцільних масштабів і положень осей графіків, 4.3) вибір оптимального кута зору для об'ємного зображення розподілу спектрів частот); 5) аналіз і реєстрація даних статистичної обробки показників інтонаційних характеристик (5.1) аналіз статистичних показників інтонаційних характеристик досліджуваних звукових сегментів, 5.2) уточнення й перевірка значень статистичних показників в екстремальних точках графічних залежностей); 6) друк результатів акустичного аналізу.

Отримані за результатами акустичного аналізу просодичні параметри озвучених пейзажних описів підлягали нормуванню, завдяки якому їхні абсолютні значення були переведені у відносні, що мають малий ступінь варіативності й усувають індивідуальні відмінності дикторів у таких характеристиках, як ЧОТ, темп та інтенсивність вимовляння.

У процесі встановлення тональних характеристик пейзажних описів на акустичному рівні враховувалися такі їхні просодичні ознаки.

1. Частотний діапазон, який вимірювався відношенням акустичних показників максимального й мінімального рівнів ЧОТ з корелюючим переведенням отриманих результатів у півтони [13, с. 108–109]. Подальше

переведення цифрових показників діапазону в півтонах у відсотково виражену величину проводилося відповідно до відсоткової ціни одного півтону згідно з даними усередненого максимального діапазону диктора. Усереднений максимальний діапазон частотних флуктуацій у дикторській реалізації умовно поділявся на п'ять зон: вузька – 0–20%, звужена – 21–40%, середня – 41–60%, розширена – 61–80% й широка – 81–100%).

2. Величина тонального максимуму, яка визначалася співвіднесенням максимального значення ЧОТ фрагмента пейзажного опису або інтоногрупи до усередненого мінімального рівня ЧОТ диктора.

3. Локалізація тонального максимуму, що реєструвалася у межах кожного окремого аналізованого фрагмента або інтоногрупи.

Динамічні характеристики досліджуваних актуалізацій пейзажних описів оцінювалися за такими ознаками.

1. Максимум інтенсивності та його локалізація у структурі опису з диференціюванням його контрастів на: мінімальний (0–20%), малий (21–40%), середній (41–60%), великий (61–80%), максимальний (81–100%).

2. Середня складова інтенсивності фрагмента пейзажного опису визначалася відношенням суми максимальних значень цієї ознаки в кожному складі інтоногрупи до кількості замірів.

3. Діапазон інтенсивності фрагмента визначався як різниця показників її максимального й мінімального рівнів. Диференціація діапазону інтенсивності здійснювалася за такими шкалами: вузький (0–20%), звужений (21–40%), середній (41–60%), розширений (61–80%), широкий (81–100%).

Темпоральні характеристики фрагментів й окремих інтоногруп пейзажних описів позначалися: *середньозвуковою тривалістю*, яка обчислювалася як відношення загальної тривалості фрагмента (інтоногрупи) до суми звуків, що його складають; *тривалістю пауз* на стиках інтоногруп пейзажних описів: мінімальна (0–20%), коротка (21–40%), середня (41–60%), збільшена (61–80%), максимальна (81–100%).

Показники рівня ЕПП висловлень у межах пейзажних описів обраховувалися за формулою кількісного критерію Калити-Тараненко яка, відповідно до джерела [122], має такий вигляд:

$$K = \frac{F_0 \times t \times I_0}{1000 \times I_3},$$

де: K – критерій рівня актуалізації ЕПП висловлення; F_0 – частота основного тону (Гц = 1/с.); t – тривалість звучання складу (мс.); I_0 – інтенсивність F_0 (dB = ерг/м²с); I_3 – інтенсивність F_3 (dB = ерг/м²с); 1000 – коефіцієнт переведення мілісекунд у секунди.

Результати, отримані у ході аудитивного й акустичного аналізів, реєструвалися у формі робочих таблиць кількісних значень одержаних параметрів.

2.3. Обробка й оформлення результатів експериментального дослідження

Обробка даних, отриманих за результатами акустичних вимірювань, здійснювалася відповідно до відомих методів теорії ймовірності й математичної статистики [35; 99; 183]. В основу статистичної обробки експериментальних даних було покладено нормальний закон розподілу похибок та прийнято довірчу ймовірність ($\alpha = 0,95$), яку традиційно використовують в експериментально-фонетичних дослідженнях як найдоцільнішу.

Обчислення статистичних показників результатів експериментального дослідження здійснювалося у такій послідовності.

1. На основі занесених до таблиці результатів окремих вимірів оцінюваного параметра визначалося його середнє значення:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i,$$

де $\bar{x}$ – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра; x_i – значення конкретного виміру; n – кількість здійснених вимірів.

2. Обчислювалися абсолютні похибки окремих вимірів:

$$\Delta x_i = x_i - \bar{x},$$

де: Δx_i – абсолютна похибка окремого виміру; x_i – значення конкретного виміру; $\bar{x}$ – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра.

3. Визначалося стандартне відхилення середнього результату:

$$S(\bar{x}) = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\Delta x_i)^2}{n(n-1)}},$$

де: $S(\bar{x})$ – стандартне відхилення середнього результату; $(\Delta x_i)^2$ – квадрат суми абсолютних похибок; n – кількість вимірювань.

4. Обчислювалося значення фактичного критерію Стюдента:

$$t_\phi = \frac{x - \bar{x}}{S(\bar{x})},$$

де: t_ϕ – фактичний критерій Стюдента; x_i – значення конкретного виміру; $\bar{x}$ – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра; $S(\bar{x})$ – стандартне відхилення середнього результату.

5. Проводилося порівняння фактичного і табличного критеріїв Стюдента. Табличний критерій Стюдента визначався за кількістю здійснених вимірів оцінюваного параметра з довірчою ймовірністю $\alpha = 0,95$. У випадку $t_\phi > t_T$ здійснювалося вилучення грубої похибки та повторна обробка решти значень. Якщо $t_\phi \leq t_T$, то обчислення продовжувалося й визначалася похибка середнього результату:

$$\varepsilon_\alpha = t_\phi S(\bar{x}),$$

де: ε_α – похибка середнього результату; t_ϕ – фактичний критерій Стюдента; $S(\bar{x})$ – стандарт відхилення середнього результату.

6. Визначався довірчий інтервал:

$$x \pm \varepsilon_\alpha.$$

7. Встановлювалася відносна похибка вимірювань:

$$\Delta x = \frac{\varepsilon_\alpha}{x} 100\%,$$

де: Δx – відносна похибка вимірювань; ε_{α} – похибка середнього результату;
 $\bar{x}$ – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра.

Отримані таким чином значення випадкової похибки вимірювань внутрішньозонних показників задавалися довірчим інтервалом і довірчою ймовірністю, які наведено у відповідних таблицях, що містяться у додатках дисертації. Інші результати, отримані у ході експериментально-фонетичного дослідження, та наявні між ними залежності викладено у формі інтонограм і таблиць.

Хід експериментально-фонетичного дослідження просодичної актуалізації пейзажних описів сучасної англомовної прози супроводжувався оформленням робочих протоколів і таблиць з даними експериментів.

Висновки до розділу 2

1. Розроблена методика містить поетапність процедур, здатних у повному обсязі забезпечити емпіричне виявлення інвентарю засобів просодичної організації англомовних пейзажних описів та встановлення характеру їхньої взаємодії в умовах варіювання таких ознак: тип опису (міський, сільський), його вид (статичний, статично-динамічний, динамічний), пора року, перебіг часу доби, обсяг опису, його місце у художньому тексті та рівень емоційно-прагматичного потенціалу.

2. Проаналізована в першому розділі праці та систематизована в методиці номенклатура інтонаційних параметрів (1) тип передшкали; 2) тип шкали; 3) рух тону на першому наголошеному складі, у другій ритмогрупі, у перед'ядерній ритмогрупі; 4) тип термінального тону; 5) тональний діапазон опису; 6) тональний діапазон термінального тону; 7) тональний рівень такту; 8) тональний інтервал на ділянках "передтакт–такт", "шкала–ядро", "ядро–затакт"; 9) швидкість зміни напрямку руху термінального тону; 10) ритмічна структура; 11) гучність у межах опису; 12) темп вимовляння описового фрагмента; 13) тривалість паузи на стиках інтоногруп) дозволяє експериментально встановити та описати інваріанти й варіантні реалізації англомовних пейзажних описів.

3. Акустичний аналіз, спрямований на вимірювання показників ЧОТ, інтенсивності й тривалості фрагментів англомовних пейзажних описів за допомогою комп'ютерних програм *WaveLab*, *SpectraLAB*, *CoolEditPro*, *Praat*, *SFS/WASP*, має забезпечити об'єктивні показники спільних і диференційних просодичних характеристик англомовних пейзажних описів для лінгвістичної інтерпретації отриманих результатів.

4. Для підтвердження достовірності результатів експериментального дослідження та лінгвістичної інтерпретації особливостей просодичної організації англомовних пейзажних описів передбачається виконання процедур обчислення абсолютних і відносних показників вимірюваних параметрів відповідно до традиційно прийнятих у фонетиці довірчою ймовірністю $\alpha = 0,95$ при максимальній похибці вимірювань $\pm 5-7\%$.

Положення цього розділу викладено в таких публікаціях автора [81–82].

РОЗДІЛ 3

АУДИТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ

Експериментально-фонетичне дослідження закономірностей просодичної організації англomовних пейзажних описів здійснювалося відповідно до розроблених вище програми й методики. Виклад його результатів структуровано відповідно до наведених у рис. 1.1 ознак. Особливості усної актуалізації інтонаційних моделей міських і сільських пейзажних описів висвітлено з урахуванням специфіки ступеня їхньої динамічності.

3.1. Закономірності просодичної організації пейзажних описів

У ході аудитивного аналізу інформантами встановлювалася відповідність інтонаційного оформлення пейзажних описів англomовної художньої прози вимовній нормі англійської мови та визначалася природність їхнього звучання. Аудитори зазначали, що типову й видову специфіку пейзажних описів зумовлює, насамперед, їхнє лексичне наповнення (вживання предметної і сенсорної лексики). На ступінь динамічності та ЕПП описів, поряд з інтонаційним оформленням, впливає також їхнє лексичне наповнення (такі види сенсоризмів, як звукові й кольоративні лексеми, слова на позначення тактильних відчуттів і різновидів руху тощо) та граматична будова (часові форми Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Past Simple, Past Continuous, Past Perfect, вжиті у формах активного й пасивного станів). Установлено, що спільною рисою міських і сільських описів є використання в них стилістичних фігур мовлення (додаток А, табл. А.2, № 133). Цей фрагмент сільського пейзажу багатий на епітети (*thick, fine, weird, white*), які описують снігову бурю, що вирує навкруги під час подорожі до міста. У ньому сніг порівнюється з піском (*it (the snow) looks like sand and sounds like that...*) і звуком, який утворюється при його зіткненні з бортом авто. Завивання пронизливого вітру порівнюється з ненавистю, болем,

страхом (... *and (the wind) sounds like all the hate, and pain, and fear in the world*). Зміни й підсилення вітру описуються за допомогою метафор, завдяки чому він набуває фізичних властивостей живої істоти. Так, під час поривів льодяного вітру чути його завивання (*It picks up and begins the howl*), він підхоплює сніжинки, і вони починають кружляти у неймовірному танку (*driving the snow into a hundred weird shapes*). Вітер порівнюється із живою істотою, у якої є уста, з яких виринає біла смерть і вічний холод (*There's death in the throat of the snow storm wind, white death...*). Мовець висловлює своє ставлення до таких погодних умов: якщо він може терпіти сніг (*I can live with the snow...*), то вітер для нього нестерпний (...*it's the wind I don't like*). Негода у зимову ніч сприймається по-різному залежно від того, де вона захопить людину. Сніжну завірюху й завивання вітру можна спокійно слухати вдома за щільно замкненими дверима й зачиненими вікнами, лежачи у теплому ліжку (*That snow sounds here when you all tucked up in a cozy bed, when the shutters bolted and the doors locked*). Зовсім протилежні відчуття виникають, коли герої оповідання їдуть в авто крізь снігову бурю до міста, де панує сама смерть (*It's that much worse when you're driving and we were driving smack into Salem's Lodge*).

Картина приходу весни у місто оживає в уяві слухача під час актуалізації опису (додаток А, табл. А.1, № 39), насамперед, завдяки найпоширенішому виду тропів, епітетам (*lifeless, reluctant, bare, wet, misty*). Весна порівнюється з жінкою, яка ніби прибирає, стирає залишки снігу у місті (...*the spring that was slowly wiping away the reluctant snow...*). Неживі прогалини з торішньою травою вдало порівнюються з лисою головою старої людини. На Нью Шерон опустилася ніч, яка стала для оповідача найкрасивішою з усіх ночей, які він пам'ятає. Такі враження від опису виникають у слухача завдяки епітету *the most beautiful (nights)*. Коли оповідач виходить на вулицю подихати свіжим повітрям, він бачить нічне місто, оповите туманом. Уявити мальовничість цього міського пейзажу допомагає порівняння опускання туману на місто з рухами кішки. Він заповнює усі вулиці раптово, одним великим стрибком, розливаючись навколо у цілковитій тиші, а не тихою ходою кішки, що передається таким метафоричним зворотом ...*not*

on little cat's feet but in an improper silent sprawl. У текстах описів зафіксована висока частота епітетів, порівняння, персоніфікації, без сумніву, слугує виразності й емоційному забарвленню фрагментів описових текстів.

Аналіз дозволив установити, що **міським пейзажним описам**, порівняно з описами сільської місцевості, властива більша динамічність, швидкість перебігу подій, прискорений темп і ритм життя. Вивчення *статичного* виду міських описів (далі СМО) засвідчило, що на їхню статичність указує повна відсутність руху або сповільнений, затихаючий рух повітря, води, живих істот тощо. Статичність таких описів забезпечується й відповідним інтонаційним оформленням, а саме: сповільненим темпом, помірною гучністю, наголошеністю всіх повнозначних слів, переважанням низьких спадних і висхідних термінальних тонів, чітким простим ритмом (додаток А, табл. А.1, № 26). В аналізованому фрагменті СМО домінуючим майже на всіх ядерних складоносіях є низький спадний тон. Саме переважання низького спадного тону і надає наведеному опису певної монотонності. Лише ініціальна ІГ оформлена низьким висхідним термінальним тоном (*In the distance*). Його функціонування у такій позиції вказує на незакінченість фрази й подальшу деталізацію опису. Інтенсифіковане слово *Peter's* за допомогою спеціального підйому надає опису позитивного емоційного забарвлення. Такий прийом додає певної динамічності й дещо порушує монотонність пейзажного опису. Оформлення смислових груп цього уривку спадними тонами у сполученні з помірною гучністю, сповільненим темпом, чітким ритмом і довгими паузами викликає у слухача радше нейтральні емоції і відчуття. Репрезентований у такий спосіб опис викликає почуття умиротворення, спокійного захоплення від споглядання вечірнього Вічного міста.

Паузація також відіграє помітну роль в оформленні зазначеного виду описів природи. Певна подовженість і "затягнутість" пауз між ІГ аналізованих фрагментів, типова саме для статичних описів природи, викликає у слухача відчуття спокою, розміреності, умиротворення й нудьги. Кваліфікація інформантами інтонаційного оформлення цього типу пейзажних описів, як монотонного, не завжди співпадала з оцінками аудиторів-фонетистів, які

стверджували, що монотонного характеру інтонації надавали помірні гучність і темп. Убачається, що враження монотонності інтонації могло виникнути в уяві аудиторів-інформантів саме через відсутність модифікацій гучності і темпу. Водночас графічне зображення руху тону в інтонограмах СМО аудиторамі-фонетистами засвідчило наявність перепадів тональних рівнів на стиках ділянок інтонаційного контуру та на стиках ритмічних груп, складоносій однієї з яких вимовляється, зазвичай, зі спеціальним підйомом, що сигналізує про семантичну вагу слова й певний ступінь емоційного забарвлення таких пейзажних описів. При цьому ступінь емоційності таких міських описів, зазвичай, трактувався інформантами як середній, що має безпосередній вплив і на рівень їхнього ЕПП.

У деяких СМО інтонація відігравала фонову роль і визначалася як емоційно нейтральна, без очевидних різких перепадів тональних рівнів. У такому разі просодичні засоби виконують функцію супроводу лексичного наповнення описів природи (додаток А, табл. А.1, № 12). Аудитори не виявили у цьому фрагменті таких просодичних характеристик, які б могли суттєво вплинути на рівень ЕПП і надати більшої емоційності всьому описові. Виникненню в аудиторів неприємного передчуття, враження повільного падіння у темну безодню спричинив напружений, приглушений, хрипливатий тембр голосу мовця. Прискорення темпу й помірна гучність на початку опису (*Be,neath him the 'lights of ,Rome spread out in ↑all di,rections.|| The 'city 'looked ,like an e'normous 'starlit \sky that 'Langdon was 'falling ,into.||*) сприяють виокремленню важливої інформації й створюють ефект радше повільного паріння, аніж падіння, над нічним Римом.

Модифікації темпу й гучності впродовж звучання опису оформлюють панораму нічного міста з висоти пташиного польоту. Так оформлення слова *only* спеціальним підйомом сприймалося як підвищення гучності, що сприяє створенню образу величності краєвиду, у якому Тибр порівнюється з темною смугою (*a dark strip*), широкою стрічкою (*a wide, unlit ribbon*), товстою змією (*a fat snake*). Різкий перепад гучності від підвищеної (*was 'murred with ↑only by*

a 'dark ,strip |) до зниженої (*that 'split the 'city in ,two.||*) передає ефект зависання у повітрі над містом та підсилює враження статичності картини. Такі враження від прослуханого СМО створюються і завдяки їхньому лексичному наповненню, а саме оцінним лексемам (*enormous, perfect*), які додають образності загальному опису природи, незважаючи на подальший розвиток подій. Крім того, аналізований фрагмент багатий на сенсорну лексику (*starlit, lights, dark, black*), що передає картини нічного безкрайнього неба, вогнів міста й безодні, у яку летить людина.

Прикладом домінуючої ролі інтонації в актуалізації СМО може слугувати такий типовий приклад (додаток А, табл. А.1, № 56). Відсутність лексики, яка б дозволила визначити належність зазначеного опису до групи міських, дещо утруднювала роботу аудиторів. Тому інтонація в оформленні цього прикладу виконує компенсаційну функцію. Саме сповільнений темп, помірна гучність, подовжені паузи між ІГ і середній/низький ступінь ЕПП були тими вирішальними маркерами, які вплинули на віднесення цього опису до групи статичних. Виникненню у слухача позитивних емоцій сприяли одиниці лексичного рівня мови (*comfortably asleep on a beach, soft sound*). Сонант /l/ (*only, lapping, asleep, comfortably*) та фрикатив /s/ (*soft, sound, asleep*) створюють враження м'якого плескоту води та рівномірного приглушеного шуму хвиль, що викликає у слухача відчуття умиротворення, спокою й захищеності. На створення такого ефекту впливає також хрипкий тембр голосу мовця, завдяки якому у слухача виникає відчуття, що людина описує свої враження спросоння.

Статично-динамічні описи міського пейзажу. Цьому виду описів міського пейзажу (далі СДМО) притаманне зростання динаміки за рахунок скорочення тривалості пауз, перепадів темпу й гучності та відносної плавності ритму. ЕПП зазначених описів варіює від середнього до високого. "*In the \dark§ the 'old ,man§ could 'feel the \morning ,coming§ and as he /rowed§ he 'heard the 'trembling ,sound§ as 'flying ,fish§ 'left the ,water| and the \hissing§ that their 'stiff ·set ,wings ,made§ as they 'soared a\way § in the ,darkness.||*" (додаток А, табл. А.1,

№ 25). Відносячи наведений приклад до групи СДО, аудитори-інформанти наголошували на його складній структурі: статичному початку опису (*In the dark § the 'old ,man§ could 'feel the ,morning ,coming§ and as he ,rowed§ he 'heard the 'trembling ,sound§ as 'flying ,fish § 'left the ,water |*), який характеризується сповільненим темпом, модифікаціями гучності від помірної до зниженої, та його динамічному завершенню (*and the ,hissing§ that their 'stiff ,set ,wings ,made§ as they 'soared a ,way § in the ,darkness.*|| прискорений темп), актуалізації якого властиве зростання темпу та підвищення гучності. Акцентувалася увага й на подовженні тривалості паузи між цими частинами (*'left the ,water| and the ,hissing§*), яка сигналізувала про закінчення статичної частини опису й початок динамічної. Крім того, коректному визначенню належності такого виду описів до СДО допомагає і їхнє лексичне наповнення та граматична будова. Так, в аналізованому описі зареєстровано наявність дієслів на позначення різновидів руху (*to row, to leave, to soar*), звукономінантів (*trembling, hissing*), які й надають фрагментові незначного ступеня динамічності. Підвищення рівня ЕПП від низького до середнього здійснюється за рахунок оформлення ІГ, в яких описується характерний шиплячий звук під час швидкого польоту й занурення морської риби, середніми спадними тонами. Динамічності додає їхнє поєднання з прискореним темпом, що передає несподівану появу летючої риби та її ширяння над спокійною поверхнею нічного моря, відтворюючи у такий спосіб переривання картини спокійного світанку над морем несподіваним жвавим рухом його жителів, а відтак перехід статичної частини до динамічної.

На рівень ЕПП впливають вжиті в описі певні лексичні одиниці (наприклад, *trembling*, що передає дрижання плавців летючої риби під час ширяння над водою, *hissing*, яке позначає неприємний звук їхнього польоту). Така взаємодія одиниць надсегментного рівня, яка супроводжується відповідною лексичною структурою та граматичною будовою цього опису, сприяє виникненню у слухача відчуття самотності і душевного запустіння.

При класифікації СДМО аудитори-інформанти послуговувалися, в основному, його лексичним наповненням та граматичною будовою. Серед одиниць цих мовних рівнів зафіксовано дієслова на позначення різновидів руху, звукономінанти, прислівники місця й часу, іменники (зооніми, орнітоніми), що свідчить про певні зрушення у статистиці пейзажних описів зазначеного типу.

Інтерес становить напрям зміни ступеня динамічності в пейзажних описах. Наведений вище приклад демонструє зміну статичного характеру опису на динамічний. Зафіксовані випадки описів природи, у яких динамічність розвитку подій поступово змінюється на статичність (додаток А, табл. А.2, № 120). Такі фрагменти описів кваліфікуються як динамічно-статичні. У наведеному описі динамічність, раптовість і швидкість зміни подій поступово спадає. Зміна ступеня динамічності у бік статичності досягається варіативністю темпу вимовляння та модифікаціями гучності у межах фрагмента. Помірний темп на початку опису *„Suddenly the 'snow gave way be'neath his forelegs and he 'sank down.”* змінюється на прискорений у реченні *„Something wriggled under his feet.”* та швидкий у наступному *„He sprang back, bristling and snarling, fearful of the un`seen and un`known.”* і сповільнений в останній інтонаційній групі *„fearful of the un`seen and un`known.”* Така варіативність темпу надає описові, з одного боку, динамічності, передає страх перед невідомим, відчуття невизначеності. У свою чергу, прискорення темпу створює ефект руху. З іншого боку, сповільнення темпу в одному реченні чи окремій ІГ спонукає до задумливості, очікування тощо. При цьому рівень емоційної напруги зростає. Чергування прискорення і сповільнення темпу супроводжується, зазвичай, і модифікаціями гучності, що також створює ефект руху та надає описові емоційного насичення.

Крім одиниць надсегментного рівня, емоційне забарвлення динамічно-статичних описів природи може досягатися й за допомогою одиниць сегментного рівня. Так, у реченні *„Something wriggled under his feet.”* сонант /r/, що, зазвичай, передає повторюваність дій, асоціюється з передачею хрускоту снігу під час ходи.

Отже, як свідчать наведені приклади, СДМО властиві модифікації темпу й гучності. Описані вище просодичні ознаки можуть впливати на зміну напрямку розвитку подій, уможливають виділення СДО і динамічно-статичних міських пейзажних описів. При цьому відсоток останніх у досліджуваному корпусі експериментального матеріалу незначний (10,75%).

У *динамічних міських описах природи* (далі ДМО) передаються різкі зміни погоди, розгул стихії, непередбачувана поведінка живих істот тощо. У них зареєстровано такі просодичні параметри: різкі зміни темпу й гучності, специфічність тембру (хрипкий, приглушений голос), у процесі передачі емоційної напруги більша варіативність інтонації порівняно з вищеописаними видами міських пейзажних описів. Крім того, в таких описах помітно зростає роль одиниць сегментного рівня у передачі звуків природи.

За даними аудитивного аналізу, ДМО природи вирізняються високим і середнім ступенем ЕПП, які характеризуються відповідним інтонаційним оформленням. У пейзажних описах цього виду одиниці сегментного й надсегментного рівнів виконують компенсаційну функцію відносно лексико-граматичних (додаток А, табл. А.1, № 24). Прискорення темпу й підвищення гучності на окремих ділянках фрагмента виокремлюють інформативно важливі ІГ (...*the 'people 'made a rough,§ but brisk§ and 'not un'pleasant 'kind of 'music,§ in 'scraping the 'snow from the pavement§ in 'front of their 'dwellings§*), у процесі опису ранку в Лондоні: звук від лопат, якими чистять сніг на тротуарі й дахах, різкі рухи людей, які рухаються швидко, щоб зігрітися морозного ранку. Не дивлячись на тріскучий мороз, сніг, що засипав дороги й будинки, початок дня у місті й вранішні звуки не здаються відразливими, що на лексичному рівні передається за допомогою порівняння з музикою (...*and 'not un'pleasant 'kind of 'music,§*). Одиниці сегментного рівня також відіграють помітну роль у підвищенні рівня ЕПП. Так, голосний звук /i/ передає різкий звук скреготіння на поверхні (*brisk*). Короткий голосний /ʌ/ асоціюється з різким, неприємним звуком скреготіння (*rough*). Такі особливості взаємодії засобів надсегментного

й сегментного рівнів викликають у слухача приємні відчуття, пов'язані із сонячним різдвяним ранком. Крім того, інтенсифікація семантично вагомих лексем (*de↑light*, *↑plumping*, *↑arti↓ficial*) спеціальним підйомом іноді сприймається як зміна гучності від помірної до підвищеної, що змінює рівень ЕПП наведеного прикладу на високий. Вирішальну роль у визначенні цього опису як ДМО з високим рівнем ЕПП відіграє його інтонаційне оформлення: голос мовця звучить напружено, темп помірний, але з поступовим прискоренням саме у середині фрагмента (...*the 'people 'made a ,rough,§ but ,brisk § and 'not un'pleasant 'kind of 'music,§ in 'scraping the 'snow from the ,pavement § in 'front of their 'dwellings,§*), що є його інформаційним центром. Короткі паузи до і після нього виокремлюють цю частину опису як кульмінаційний момент різдвяного ранку в Лондоні. Лексичне наповнення запропонованого фрагмента, у свою чергу, впливає на підвищення рівня його ЕПП до високого. Так, словосполучення *artificial little snow-storms* передає не страшну снігову бурю, а повільне падіння снігу з міських дахів, споглядання за яким викликає задоволення у дітей (*de↑light*), що підкреслює слово з оцінною конотацією *mad*.

Іншій групі ДМО властивий односпрямований характер взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів в актуалізації міських описів природи (додаток А, табл. А.1, № 11). Інтонація наведеного прикладу пейзажного опису є типовою для монологічного мовлення, де простий перелік деталей картини міського базару оформлюється, переважно, низьким і високим різновидами спадного термінального тону без змін гучності. Окрему увагу привертають ІГ, виокремлені певними тональними перепадами на стику передтермінальної частини та високим спадним тоном у завершенні (*`shouting; the o'ccasional `shuffling ,black-robed and ,veiled ,figures; 'Whining `beggars ,came ,up to her.||*). Особливо це помітно в ІГ, оформлених двома кінетичними тонами, останній з яких є термінальним (...*'hearty ,spitting ,all ,round her§ with pro'digious ,throat-clearing as a pre ,liminary.||*). Крім того, протягом звучання опису зафіксовано зміни темпу від помірного до прискореного на окремих його ділянках (А *'crowded*

'main \thoroughfare\x 'thronged with \people,\x \cars \x 'hooting \violently,\x `shouting.||
Euro'pean \goods for \sale\x 'hearty \spitting \all \round her\x with pro'digious \throat-clearing as a pre \liminary.||), де описується рух транспорту, вулиці, переповнені людьми, шум великого міського базару. Такі особливості інтонаційного оформлення надають динамічності аналізованому опису Багдада. Лексичне наповнення цього опису вирізняється значною кількістю предметної, оцінної та сенсорної лексики. Останні два класи лексики надають емоційності опису і сприяють підвищенню рівня його ЕПП до високого.

Наступний опис характеризується одновекторністю взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів (додаток А, табл. А.1, № 16). Цей опис віднесено до ДМО з високим ступенем ЕПП завдяки, насамперед, його інтонаційному оформленню. Модифікації темпу в наведеному прикладі від помірного до сповільненого в реченні (*They 'sounded \hard,\x like 'someone 'flinging ↑handfuls of `goobers\x onto a \washboard.||*) сприяють змалюванню затишшя перед грозою в природі й людському житті і передчуття смерті, спричинюючи тим самим зростання емоційної напруги. Помітну роль в оформленні прослуханого опису відіграє тембр голосу мовця, який звучить напружено, з придином, з подальшим переходом на сильний, напружений шепіт у його завершенні. Такі тембральні характеристики у комбінації зі сповільненням темпу в останньому реченні (*They 'sounded \hard,\x like 'someone 'flinging ↑handfuls of `goobers\x onto a \washboard.||*) і чітким ритмом надають негативної емоційності й дозволяють слухачеві передбачити подальший розвиток подій. Крім того, на рівень його ЕПП впливають також й одиниці сегментного рівня. Так, наприклад, пролонгована вимова голосної /ɑ:/ (*hard*) підсилює передачу важкого руху води й повільного падіння крапель дощу. Голосна /u:/, яку вважають тьмяною і "злою" [276, с. 177], у словах *goobers*, *roof* додає цьому опису темного забарвлення, створює гнітючу атмосферу стихійного лиха. Поєднання монофтонга /ɑ:/, який за даними досліджень [153, с. 50–52] символізує щось важке, з лабіальними, дентальними й сонорними

приголосними, у слові *blast* у сполученні з іменником *thunder* створюють враження гучного удару блискавки й розкату грому. Такі звукосполуки сприяють виникненню відчуття страху перед безмежною стихією, враження, що разом з першими краплями дощу відбудеться щось неймовірно страшне. Переважання шиплячих приголосних, наприклад, /ʃ/, /s/ (*wincing, washboard, someone, spatters, sounded, blast, across, storage, shed*) підкреслює неприємні відчуття від початку дощу й неочікуваних наслідків виконання смертної кари, опис якої збігається з підсиленням дощу. Динамічності, високого рівня ЕПП та образності цьому уривку надають також дієслова руху (*shook, fling*), звукономінанти (*sounded hard, spatters*) і порівняння звуку крапель дощу зі стукотом горішків по твердій поверхні (*like someone flinging handfuls of goobers onto a washboard*).

Узагальнюючи описані вище особливості інтонації ДМО, зазначимо, що серед їхніх просодичних характеристик виявлено: модифікації гучності і темпу, вимовляння окремих слів зі спеціальним підйомом задля виокремлення інформаційних центрів і семантично важливих слів та порівняно більша кількість коротких пауз. На коректність їхнього визначення й рівня ЕПП впливає також і лексичне наповнення (дієслова руху, переміщення, дієслова на позначення початку, перебігу й закінчення процесу/руху, звукономінанти, сенсорні лексеми, оцінна лексика). Крім того, аналіз дозволив відзначити наявність тропів (епітети, порівняння), які сприяють увиразненню цих пейзажних описів.

Сільським описам природи властиві спокій, ідилічність, статичність зображуваних пейзажних описів. Для виокремлення цього типу описів природи інформанти послуговувалися, насамперед, лексико-граматичною структурою пейзажних описів; інтонаційне ж оформлення мало значення для визначення рівня їхнього ЕПП. Таким описам природи притаманні всі рівні ЕПП, але для сільських пейзажних описів здебільшого притаманні середній і низький рівні, і лише динамічний різновид, здебільшого, відзначається високим рівнем ЕПП. Серед аналізованих описів указанного типу й виду аудитори виділяли пейзажні описи різні за вектором взаємодії одиниць різних мовних рівнів (одновекторна, різновекторна та такі, де інтонація відігравала компенсуючу роль).

Сільські статичні пейзажні описи (далі ССО) визначалися аудиторами як такі, що не відображають помітного фізичного руху, перебігу подій, погодних змін, переходу від одного сезону до іншого або зміни частин доби. Такі описи викликають у слухача позитивні або невизначені емоції, що прямо впливає на рівень їхнього ЕПП.

Прикладом супроводжуючої функції інтонації в усній реалізації цього виду пейзажного опису може слугувати наступний фрагмент (додаток А, табл. А.2, № 99). Аналізованому ССО притаманна інтонація, типова для констатації фактів. Цей опис класифіковано як статичний завдяки відсутності модифікацій темпу. Захоплення від побаченої зміни освітлення й такого рідкісного природного явища, як північне сяйво, передається інтонаційно виділенням окремих лексем спеціальним підйомом (*au↑rora borealis, special ↑kind of light, ↑this light, to con↑tain, a ↑cold reflection*), що визначалося як певне підвищення гучності. Утім це не знайшло підтвердження у ході аудитивного аналізу цього опису фонетистами. Чітка артикуляція, правильний ритм, помірні показники гучності й темпу дозволили кваліфікувати його як такий, що має середній рівень ЕПП. Інтонаційне оформлення підкріплюється лексичним наповненням і граматичною будовою опису. Якщо предметна лексика прямо впливає на можливість і легкість класифікації, то оцінний і сенсорний її класи надають аналізованому опису образності. Слова (*enough, far, just*) сприяють зростанню його емоційного забарвлення. На статичність указує граматична часова форма (Past Simple Tense) і дієслова на позначення стану або одноразової нешвидкої дії (*to be, to reveal, to indicate*).

У випадку односпрямованої взаємодії одиниць лексичного, граматичного й фонетичного рівнів підкреслюється рівноправність лексичних одиниць, граматичної структури та інтонації в усній реалізації ССО (додаток А, табл. А.2, № 121). Інтонаційне оформлення цього фрагмента свідчить про статичність змальованої картини літнього спекотного дня. Аудитори визначали помірні темп і гучність та просту ритмічну структуру ІГ як типові для ССО із середнім рівнем ЕПП. Таке інтонаційне оформлення викликає у слухачів невизначені

емоції, позаяк помірні темп і гучність та чіткий ритм ніби заколихують їх, навівають дрімоту й небажання рухатися. Цьому слугує й лексичне наповнення та граматична будова опису: сенсорні лексеми (*dead, drowsing murmur*), дієслова на позначення стану (*was*) й відсутності руху (*was not stirring, soothed*), ужиті у формі простого минулого часу, відсутність прийменників напрямку руху, прислівників у функції обставини часу і місця. На статичність описуваного мирного сонного сільського пейзажу вказує й порівняння бурмотіння школярів із дзижчанням бджіл.

Наступний приклад демонструє домінуючу роль інтонації порівняно з його лексичним наповненням. Розмаїття інтонаційних засобів увиразнює опис і надає йому середнього рівня ЕПП. Перепади гучності від помірної до підвищеної в останньому реченні на ядерних складах (*And that 'he should be ,stirred by it | 'marked the com`pleteness§ with 'which he ↑harked ,back§ through the 'ages of 'fire and ,roof| to the 'raw be'ginnings of ,life§ in the `howling ,ages.||*) роблять його носієм основної інформації всього опису. Те саме стосується й зміни темпу від сповільненого до прискореного в першому реченні (*With the au'rora bore ,alis § 'flaming ↑coldly ·over →head,§ or the ,stars § 'leaping in the ,frost-,dance,| and the →land § →numb§ and 'frozen under its 'pall of ,snow,| this 'song of the ,huskies§ 'might have been the de 'fiance of ,life,| 'only it was ·pitched in 'minor ,key,| with 'long-'drawn ,wailings§ and 'half-,sobs,| and was 'more § the `pleading of ,life,| the ar'ticulate tra'vail of e`xistence ||*) й від помірного до сповільненого в останньому (*And that 'he should be ,stirred by it | 'marked the com`pleteness § with 'which he 'harked 'back through the 'ages of 'fire and ,roof| to the 'raw be'ginnings of ,life § in the `howling ,ages.||*). Такі модифікації темпу, зафіксовані на ключових словах у межах уривка, надають опису певного ступеня емоційності. Логічний наголос на займеннику (*them*), оформлений високим спадним тоном, підкреслює контраст між головним героєм (Баком) та вовками. Сповільненості темпу на наголошених

словах (*raw, long-drawn, pall, aurora, songs*) або лексемах, оформлених спадним термінальним тоном (*more, sobbed*) сприяє пролонгованість голосних. Подовження /ɔ:/ у поєднанні із сонантами /n/, /l/, /r/ й дифтонга /aʊ/ інтенсифікує асоціації виття вовка і створюють враження присутності на місці подій. Незважаючи на невизначені емоції від прослуханого сільського опису, саме таке інтонаційне оформлення підкреслює контраст між спокійним, повсякденним пейзажем та описом поведінки тварин, що навіює сум і безвихідь. Внутрішній протест між буденністю життя й стражданнями поневолених тяжкою працею тварин нагнітається завдяки описаному вище просодичному оформленню опису (додаток А, табл. А.2, № 153).

Статично-динамічні сільські описи природи (далі СДСО), як і СДМО, поєднують у своєму просодичному оформленні інтонаційні особливості, властиві і статичним, і динамічним описам. Серед прослуханих фрагментів зареєстровано СДСО з низьким і середнім рівнями ЕПП. Таким пейзажним описам притаманні повільний рух істот, опис їхньої поведінки, зміна погодних умов, стан природи, близький до динамічного, що відображається в їхньому інтонаційному оформленні. Так, СДСО властива різноспрямована та односпрямована взаємодія одиниць різних мовних рівнів. Прикладом провідної ролі інтонаційних засобів порівняно з лексичними й граматичними в оформленні цього різновиду описів може слугувати уривок (додаток А, табл. А.2, № 108), що відтворює незвичайну красу гірського пейзажу, у якому поєднуються статичні й динамічні характеристики з інтонаційним оформленням, типовим для монологічного мовлення. Динамічна частина прикладу позначається варіативністю темпу на окремих ділянках опису від сповільненого (*'murmuring de'lightfully*), що передає швидкий рух підземних струмків, до прискореного (*as they de'scended the ,slopes.||*), який позначає рух води донизу. Значна кількість слів, виділених спеціальним підйомом (*↑one, pro↑digiously, ↑loud, ↑hot, ↑gently*), а також оформлення деяких ІГ ковзною шкалою і високим спадним тоном (*On the `left of ti`tanic pro ,portions, flowed `countless cas`cades, -and `streams, 'murmuring*

de 'lightfully^ξ) також підкреслюють динамічні ознаки наведеного опису. Переважання помірного темпу пояснюється оформленням певних ІГ спадними тонами з малою швидкістю зміни напрямку їхнього руху ('steep \rocks; ti`tan^ξic pro \portions; which 'fell in ↑loud, 'limpid 'sheets of \water; 'indicated the 'presence of ↑hot \springs; 'flowed ↑gently 'towards the \common \basin), а також середнім рівним тоном ('piled ↑one u·pon a→nother), що надає аналізованим ділянкам опису статичності. Паузи, зазвичай, короткі, що, у свою чергу, слугує відтворенню динамічності опису. Подив і захоплення головних героїв передається, насамперед, лексичним наповненням уривка. Так, відзначено наявність сенсорної лексики (*hot, light*), звукономінанта (*murmuring*), ужитого у формі Participle I, оцінних прикметників (*countless, impressive, titanic*) і прислівників (*delightfully, gently, prodigiously*), які вказують на грандіозність гірського водоспаду і впливають безпосередньо на емоції слухачів. Динамічність опису передається дієсловами на позначення різновидів руху, наприклад, швидкого спадного руху води (*flowed, fell, descended*), рівномірного руху гарячої пари (*passing*) тощо, а статичності фрагменту надає переважання часової форми Past Simple. Окреслена взаємодія інтонаційних засобів з лексичними слугує підвищенню рівня ЕПП до середнього.

Односпрямовану взаємодію одиниць лексичного, граматичного й фонетичного рівнів демонструє опис сільської місцевості (додаток А, табл. А.2, № 76), який характеризується одновекторною взаємодією лексики й інтонації в його усному оформленні. На фонетичному рівні зареєстровано ознаки, притаманні і статичним, і динамічним сільським описам. Так, помірна гучність, сповільнений темп дозволяють кваліфікувати цей опис як статичний. А перцептивні паузи, модифікації тонального діапазону в ІГ від середнього до розширеного і навпаки надають йому динаміки.

Одиниці сегментного рівня також сприяють створенню ефекту динамічності. Фонестема /fɪ/ (*flushed*) символізує зміну освітлення, а коротка голосна /ʌ/, представлена найкоротшим її алофоном, асоціюється зі швидким наростанням світлового дня. Крім того, складний мелодичний контур першої ІГ з двома

спадними тонами (*And in 'that 'utter 'clearness of the 'imminent dawn*) та виділення високим спадним тоном повнозначного слова у другій ритмогрупі (*'clearness*) підвищують рівень ЕПП прослуханого опису до середнього. На лексичному рівні динамізму описові надають предметна, сенсорна та оцінна лексика, які передають поступову зміну частин доби від ночі до світанку. Завдяки персоніфікації, природа розглядається як жива істота: в очікуванні ранку вона, як людина, зашарілася (*while nature flushed with fouds of incredible colour*). Природа ніби зачала, затамувала подих (*seemed to hold her breath*) у передчутті чогось неймовірного. Відсутність фізичного руху, навіть подиху вітру свідчить про статичність прослуханого опису. Дієслова стану (*to seem, to hold breath*), ужиті у формі простого минулого часу, додають статичності наведеному описові. Він викликає у слухачів позитивні емоції, відчуття спокою, затишку, готовності природи до змін, передчуття чогось таємничого й величного.

Прикладом компенсуючої функції інтонації може слугувати опис (додаток А, табл. А.2, № 146), про статичність якого сигналізує відповідне лексичне наповнення. Предметна лексика й незначна кількість оцінної дозволяють безпомилково класифікувати його, як статичний. Сенсорна лексика (*dark, thin, tiny*), зокрема звукономінанти (*moaning* – передає крик живої істоти; *cry* – несподіваний крик посеред нічної тиші), відтворюють образність опису. Проста й завершена форми минулого часу підкреслюють його статичність. Водночас, уживання дієслів руху (*to fall, to rise, to come*) у формі Past Continuous надають сільському описові динамізму. Наявність прислівника *suddenly*, оформленого низьким спадним тоном, знаменує динаміку подальшого перебігу подій. Лексичний повтор *again and again*, оформлений низьким спадним тоном, підсилює інтенсивність і повторюваність крику тварини серед нічної тиші. Водночас сповільнення темпу на окремих ділянках (*...that 'strange 'cry; It 'came with the 'wind through the 'silence of the 'night*) дещо стримує перебіг подій, передає спокій і тишу ночі на болоті, надаючи описові статичності, а прискорення темпу на лексичному повторі (*again and again*) створює емоційне напруження,

викликає у слухача передчуття біди, чогось поганого й невідворотного, підсилюючи таким чином динаміку змін подій. Монотонність інтонації переривається виділенням спеціальним підйомом слова *dark*. Оформлення середнім та високим спадними термінальними тонами повнозначних слів *before* і *cry* нівелює спокій ночі й запустіння на болоті, підвищуючи рівень емоційності опису. Завдяки такій взаємодії одиниць фонетичного, граматичного й лексичного рівнів мови цей приклад класифікується, як СДСО із середнім рівнем ЕПП.

Динамічні сільські описи (далі ДСО) відрізняються від попередніх порівняно більшою кількістю пейзажних описів з високим рівнем ЕПП, який забезпечується модифікаціями різних інтонаційних параметрів у бік їх підвищення або прискорення, засобами лексичної та інтонаційної інтенсифікації. Інформанти відзначали переважання негативних емоцій у таких описах сільської місцевості. Це пояснюється тим, що в них змальовується, здебільшого, динамічний перебіг подій, бурхлива стихія, боротьба за життя й полювання у тваринному світі, швидка зміна у стані природи, яка призводить до негативних наслідків для людей і тварин.

В описах сільської місцевості зазначеного виду зареєстровано різні вектори взаємодії лексичних, граматичних та інтонаційних одиниць. Аналізований нижче уривок може слугувати прикладом різновекторної взаємодії мовних одиниць різних рівнів, а саме супроводжуючої ролі інтонаційних засобів в актуалізації опису (додаток А, табл. А.2, № 78). На визначення цього прикладу як ДСО впливає його мелодичне оформлення, приблизно однакове виділення повнозначних слів, а також сповільнений темп вимовляння. Внутрішньосинтагменна пауза (*the 'beast* $\overset{\approx}{_}$ *turned its* $\uparrow$ *blazing* $_$ *eyes* $\S$) підсилює семантичну вагу іменника *the beast* та передає повільний поворот голови собаки. Пролонгація голосного /з:/ у дієслові *turned* підкреслює кульмінаційний момент всього опису. Стакатоподібний ритм, термінальний тон з малою швидкістю зміни його руху створюють гнітюче враження, яке підсилюється і засобами лексичного, і граматичного рівнів. Автор описує страшну, майже легендарну тварину,

використовуючи обмежену кількість предметної лексики, але динамічність і високий рівень ЕПП досягаються завдяки оцінній і сенсорній лексиці. На початку опису автор називає тварину з легенди родини Баскервілів просто істотою (*thing*), далі він уточнює, що це була собака (*black hound*) і, нарешті, ця тварина перетворюється на очах свідків на чудовисько (*beast*). Упродовж опису ставлення автора до собаки розкривається відповідно до її поведінки. Перед слухачем постає майже потойбічна істота, більша за будь-яку земну собаку чорної масті, з очима, що світяться люттю, і закривавленими щелепами (*blazing eyes and bloody jaws*). Це надає символічності опису і сприяє змалюванню собаки як втілення зла (*a great black hound, larger than any other hound*). Такий негативний опис тварини підсилюється й оцінною лексикою: лексема *terrible* на початку уривку відразу привертає увагу слухача й надає йому негативного емоційного забарвлення. В описі відсутні дієслова швидкого руху й переміщення, відображено лише повільний поворот голови тварини (*the beast turned its blazing eyes and bloody jaws*). Про статичність цього опису свідчить уживання часової форми простого минулого часу. Така взаємодія одиниць різних рівнів мови сприяє виникненню у слухача жаху, паніки й розпачу.

Односпрямована взаємодія одиниць лексико-граматичного й фонетичного рівнів прослідковується і в інших прикладах (додаток А, табл. А.2, № 64). Відповідно до лексичного наповнення й граматичної будови, цей пейзаж кваліфіковано як сільський рівнинний літній опис. Динамічності йому надають дієслова на позначення спадного (*to pour*) та швидкого наростаючого руху (*to rise, to drive along*), підсиленого спадним тоном різного тонального рівня і швидкості зміни його руху. Звукономінанти *to roar, to deafen, to cry out, to boom, to drown* разом із прислівником *utterly* передають звуки грому, завивання сильного вітру, рокотання грози, які заглушують людський крик. Слово *drenching* підкреслює силу зливи. Лексичний повтор (*and a peal on a peal of deafening thunder*) акцентує увагу слухачів на безперервності громового гуркоту. Дієслово на позначення швидкої зміни освітлення під час грози (*to blind*) підсилює високий рівень ЕПП опису.

На сприйняття цього опису як динамічного впливає чіткий ритм, а також перепади гучності й темпу. Так, темп змінюється від помірного на початку й у кінці опису (*A 'furious 'blast 'roared through the 'trees,| 'making 'everything 'seen § as it 'went.|| 'One 'blinding 'flush after a'nother,§ and a 'peal on 'peal of 'deafening 'thunder |... but the 'roaring 'wind § and the 'booming 'thunder 'blast § 'drowned their 'voices 'utterly.||*) до прискореного в його середині (*and 'now § a 'drenching 'rain 'poured 'down | and a 'rising 'hurricane 'drove in the 'sheets § a'long the 'ground.|| The 'boys 'cried 'out to 'each 'other|*), що підсилює наростання зливи, рух урагану сільськими вулицями, які є фоном для емоційної реакції хлопчаків на негоду. Зміна гучності від помірної до підвищеної (*The 'boys 'cried 'out to 'each 'other|*) підкреслює страх і паніку дітей під час грози. Поєднання зміни перцептивних параметрів (гучності й ритму) на окремих ділянках опису пояснюється у цьому випадку виділенням у такий спосіб його інформаційного центру й наростанням емоційної напруги. Лексичне наповнення, граматична будова й інтонаційне оформлення сприяють виникненню у слухача негативних емоцій. Інформанти відчували схвилюваність і неприємні переживання, які вказували на наявність очікування несподіваної розв'язки ситуації.

В описах, де інтонація виконує домінуючу роль, відзначено різноспрямовану взаємодію одиниць усіх рівнів мови (додаток А, табл. А.2, № 80). Цей опис кваліфікується як ДСО, рівнинний, літній, нічний опис природи з високим рівнем ЕПП. Аналізований пейзаж починається з опису грози. Увагу привертає, насамперед, оцінна лексика, підсилена словами-інтенсифікаторами (*terrific, awful*). Звук гуркоту грому передається звукономінантом *claps*, у якому низький голосний переднього ряду /æ/ підкреслює силу грому та вказує на близьку його відстань, нетривалість перекатів, оскільки звук /æ/ завдяки глухим приголосним /p/ та /s/ представлений своїм найкоротшим алофоном. Сенсоризм *blinding* передає сліпучий спалах блискавки посеред нічної темряви. Динамічності опису надає й дієприкметник *driving*, який вказує на швидкий рух води. Наступне

речення відтворює дії й емоційну реакцію головного героя, спричинені негодою. Розгул стихії порівнюється тут з тарарамом (*hubbub*). Образність цього опису природи передається порівнянням грози із карою небесною (*doom*), а її очікування переростає в жах (*waited in a horror of suspense*). Інтонаційне оформлення також відображає стан природи під час грози та емоційний стан героя. Початок опису звучить дещо повчально завдяки функціонуванню різних за тональним рівнем спадних тонів. Хвилеподібний рух тону (*And 'that ,nightξ there ,came on a te`rrific ,stormξ with \driving ,rain, | `awful 'claps of ,thunderingξ and `blinding ,sheets of \lightning.||*) протиставляється інтонаційному малюнку наступного речення (*-He 'covered his 'head with his `bed-clotheξ and 'waited in a ↑horror of sus'pense for his →doom,| ~for he had 'not the ↑shadow of →doubtξ that 'all this →hubbubξ was a,bout `him.||*), у якому наявні різкі перепади тонального рівня.

Інтонація початку опису констатує факт грози. Спадні тони, особливо високі, з малою швидкістю зміни напрямку їх руху разом зі сповільненим темпом на повнозначних словах передають рух води, перекази грому і спалахи блискавки. Спадна ковзна шкала (*and `blinding ,sheets of ,lightning.||*) сприяє наростанню рівня динамічності й ступеня емоційного насичення опису. Слухач відчуває безвихідь, безпорадність перед силами стихії. Інтонація цієї частини опису (*...He 'covered his 'head with his ,bed-clotheξ and 'waited in a ↑horror of sus'pense for his →doom,| for he had 'not the ↑shadow of →doubtξ that 'all this →hubbubξ was a,bout `him.||*) навіює знервованість, страх в очікуванні Божої кари та її невідворотності. Прискорення темпу в перших двох ІГ (*He 'covered his 'head with his ,bed-clotheξ and 'waited in a ↑horror of sus'pense for his →doom,|*) підсилює емоційну напругу героя від очікування покарання. І, навпаки, сповільнений темп у четвертій (*...that 'all this →hubbubξ*) і п'ятій (*...was a,bout `him.||*) ІГ готує слухача до сприйняття важливої інформації. Це підсилюється й відповідним мелодичним контуром цієї частини опису. Оформлення повнозначних слів

(*horror, shadow*) спеціальним підйомом у поєднанні з підвищеною гучністю робить їх інформаційними центрами опису. Виділення логічним наголосом займенника *him*, оформленого високим спадним тоном, указує на кульмінацію аналізованого ДСО. На динамічність і високий рівень ЕПП впливають і фоносемантичні особливості окремих звуків. Так, приголосні /ʃ/, /θ/, /h/ передають негативне сприйняття шуму води й негоди. Звук /d/ асоціюється з шумом і великою силою падіння крапель дощу. Довгий голосний переднього ряду /u:/ (*doom*) викликає відчуття пригніченості. Описані вище фонетичні особливості сприяють зростанню ступеня динамічності сільського пейзажу.

Викладене свідчить, що сільські пейзажі вирізняються прискореним темпом, підвищеною гучністю всього опису або окремих його ділянок, більшою кількістю коротких і перцептивних пауз, функціонуванням спеціального підйому, а також висхідних і спадних середнього й високого тонів, що надає таким описам високого рівня ЕПП. Серед лексико-граматичних засобів зареєстровано вживання дієслів на позначення різновидів руху й переміщення, звукономінантів і часових форм Continuous.

Аналіз наведених різновидів пейзажних описів дозволяє констатувати наявність певної кореляції між рівнем ЕПП, їхньою типово-видовою належністю й інтонаційним оформленням. Гучність, темп, фразовий наголос і паузація (наявність коротких, перцептивних і внутрішньосинтагменних пауз) сприяють їхньому виокремленню за типом (міський, сільський) і видом (статичний, статично-динамічний, динамічний) та рівнем ЕПП (високий, середній, низький). Установлено, що варіативність інтонації пейзажних описів знаходиться, здебільшого, у прямій залежності від ступеня їхньої динамічності. Так, прискорений темп, стакатоподібний ритм, підвищена гучність властиві динамічним пейзажним описам; помірні темп і гучність, проста ритмічна структура притаманні статичним описам, а в статично-динамічних пейзажах зафіксовано модифікації темпу й гучності, складний ритм, що пояснюється амбівалентною природою таких описів.

Рівень ЕПП пейзажних описів, незалежно від їхнього виду, зумовлює певні особливості інтонаційної структури. Так, реалізація спеціального підйому, складний інтонаційний контур із декількома спадними кінетичними тонами маркують пейзажні описи з високим рівнем ЕПП. При цьому лексичний склад (предметна, сенсорна, оцінна лексика) та граматична будова описів зумовлюють їхнє віднесення до певного типу або виду (гірський, водний, рівнинний; зимовий, весняний, літній, осінній; ранковий, денний, вечірній, нічний). Розгляд взаємодії засобів усіх мовних рівнів актуалізації пейзажних описів підтвердив, що вона відбувається у двох напрямках "інтонація – лексико-граматичні засоби", де просодія є провідним засобом і виконує компенсуючу функцію, або "лексико-граматичні засоби – інтонація", де просодія відіграє фонову роль і взаємодіє з одиницями інших мовних рівнів односпрямовано. Результати аналізу взаємодії інтонаційних, лексичних і граматичних засобів в оформленні пейзажів показали їхню типовість для всіх різновидів описів.

3.2. Частотні характеристики просодичних засобів оформлення міських пейзажних описів

Для підвищення наочності викладу отриманих у результаті аудитивного аналізу частотних характеристик функціонування компонентів інтонації в міських пейзажних описах з різним ступенем динамічності й емоційно-прагматичного потенціалу, одержані експериментальні дані зведено у таблицю Ж.1 (див. додаток Ж).

3.2.1. Ритмонаповнюваність інтоногруп. У ході аналізу встановлено, що міським пейзажним описам притаманне членування на мінімальні ІГ (1–2, рідше 3 і 4 ритмогрупи), що пояснює достатньо велику долю частково наголошених складів у динамічних описах. Така кількість ритмогруп в ІГ сприяє більшому ступеню виділення складів у повнозначних словах. Утім, *статичні* й *статично-динамічні* міські пейзажні описи характеризуються майже однаковими показниками наповнюваності ІГ

ритмогрупами, а саме містять одну або дві ритмогрупи. У той час, як *динамічні* описи вирізняються домінуванням (50,74%) ІГ, що містять дві ритмогрупи, та меншою частотою ІГ, які складаються з 3–4 ритмогруп (23,88% і 5,98% відповідно). Невисока рекурентність ІГ з трьома або чотирма ритмогрупами у цьому різновиді міських описів зумовлена саме їхньою динамічною природою.

Хоча всім описам міських пейзажів притаманна висока частота ІГ, що мають у своєму складі три ритмогрупи (СМО – 25,40%, СДМО – 24,39%, ДМО – 23,88%), динамічний різновид вирізняється дещо меншою кількістю таких ІГ, що також відповідає їхній динамічній природі.

Наявність в ІГ чотирьох ритмогруп пов'язана зі ступенем динамічності досліджуваних описів. Так *статичним* міським описам властиві найвищі показники ІГ, які складаються з чотирьох ритмогруп (10,27%), і найвищий відсоток (48,14%) ІГ із частково наголошеними складами у перед'ядерній ділянці, що свідчить про домінування змішаного ритму.

Як зазначалося вище, амбівалентна природа *статично-динамічних* міських описів впливає на кількість ритмогруп в ІГ: за показниками частоти ІГ з 1–4 ритмогрупами вони наближаються до *статичного* різновиду міських описів. Водночас вони вирізняються найменшими показниками (18,52%) частково наголошених складів. Така властивість СДМО пов'язана з тим, що наявність часткового наголосу зареєстровано саме на ділянках, які передають динамічність опису.

3.2.2. Засоби тональної підсистеми інтонації. Аудитивний аналіз дозволив установити, що кількість ІГ у *статичних* міських описах, в яких зареєстровано передтакт, становить 47,00%, *статично-динамічних* – 34,5%, а *динамічних* – 18,5% від їхньої загальної кількості.

Як свідчать дані табл. Ж.1 (додаток Ж), міські пейзажні описи характеризуються, переважно, *низьким* передтактом (СМО – 59,23%, ДМО – 48,27%, СДМО – 57,69% відповідно). При цьому у ДМО передтакт складається, зазвичай, з 1–2 складів та за рахунок низьких показників гучності й темпу сприймається як низький.

Наявність *високого* і *середнього* передтактів свідчить про тісний семантичний зв'язок суміжних ІГ у міських описах та асиміляції тонального рівня ІГ, що містять ці види передтакту, із тональним рівнем висхідного тону попередніх ІГ (додаток А, табл. А.1, № 59). Серед міських пейзажів лише *статичні* відзначаються невеликою кількістю описів із *високим* передтактом (6,93%). Крім того, відсутність тональних перепадів між ІГ притаманна інтонаційній організації СМО (додаток А, табл. А.1, № 23). Так, наявність високого передтакту в ІГ *‘and* *‘curves* пояснюється тим, що його тональний рівень асимілюється із середнім тональним рівнем завершення висхідного тону попередньої ІГ (*‘angles*). Перцептивна пауза між суміжними синтагмами у поєднанні з середнім спадним тоном (*‘and* *‘curves*), представленим висхідно-спадним рухом тону на ядерному складоносієві, сприяють підвищенню рівня ЕПП аналізованого опису. Низький рівний тон у завершенні ІГ (*‘west of* *‘Washington* *→Square*), яка уточнює місце знаходження описуваного міського дворику, навпаки асоціюється зі статичністю цього опису.

При цьому лише в СМО актуалізується мінімальна частка висхідних передтактів, що містять у собі чотири ненаголошені склади (1,5 %) (додаток А, табл. А.1, № 17, № 3, № 36, № 33). Високий передтакт зафіксовано у СМО і СДМО, що пояснюється семантичною зв'язністю суміжних ділянок, яка реалізується завдяки асиміляції тональних рівнів ядерної ритмогрупи і передтакту наступної ІГ. Такий зв'язок не властивий інтонаційному оформленню міських пейзажних описів.

Особливості розподілу *тонального рівня початку шкали* в міських описах природи наведено в табл. Ж.1, за якою *статичні* описи міста наближаються до *статично-динамічних* фрагментів за числовими показниками низького такту, що пояснюється його функціонуванням у комбінації з поступово спадною ступінчастою шкалою з порушеною поступовістю.

Статично-динамічні міські описи характеризуються високими показниками середнього підвищеного такту в ІГ, які містять динамічну частину опису, й дещо нижчими – середнього зниженого такту на ділянках, які описують

статичність природи. Реалізація високого й середнього підвищеного початку шкали надають описам відповідно високого рівня ЕПП (додаток А, табл. А.1, № 30).

Дані частоти тонального рівня початку шкали, наведені в таблиці Ж.1, свідчать про те, що всім видам міських описів притаманне домінування середнього підвищеного такту. Водночас *статичні* й *динамічні* описи є найбільш зближеними за показниками частоти високого такту з переважанням в останньому. У динамічних описах зафіксовано відсутність низького тонального рівня початку шкали. Рух тону на першому наголошеному складі шкали всіх міських описів, здебільшого, висхідний, що збігається з результатами наукових праць (див., наприклад, [101, с. 44–45]). Крім того, рівний та спадний рух тону на такті, з перевагою останнього в СДМО і ДМО, зафіксовано у випадках, коли високий передтакт передує першому наголошеному складу (для рівного такту) або другий наголошений склад шкали вимовляється зі спеціальним підйомом (для спадного такту). Відмінною ознакою СМО є переважання ІГ з рівним початком шкали й дещо меншими показниками інших різновидів такту. Рівний такт, здебільшого, зафіксовано в найпоширенішій поступово спадній ступінчастій шкалі, що є невід’ємною інтонаційною ознакою монологічного мовлення.

Результати аналізу руху тону на першому наголошеному складі шкали міських описів природи, подані в таблиці Ж.1 (див. додаток Ж), свідчать, що середній підвищений і висхідний тональні рівні такту є найрекурентнішими у міських пейзажних описах з переважанням у СДМО. Виявлена закономірність пояснюється тим, що висхідний такт у поєднанні зі спадним тоном у завершенні ІГ сприяє передачі динамічності опису й позначає перехід від статичної до динамічної частини. Усім міським описам властива висока рекурентність середнього підвищеного початку шкали та високого – у СМО і ДМО. Ці види такту маніфестують ІГ, які містять нову думку, або є динамічною ділянкою СДМО та можуть бути інформаційними/емоційними центрами описів інших видів. Середній знижений і низький тональні рівні початку шкали не є частотними. При цьому СДМО характеризуються незначним збільшенням долі середнього зниженого різновиду.

У міських пейзажних описах наявні усічені й повна шкали, серед різновидів якої найчастотнішими є поступово спадна ступінчаста і поступово спадна ступінчаста з порушеною поступовістю шкала, властива, здебільшого, описам з високим рівнем ЕПП, що сприяє інтенсифікації семантично вагомих лексем та передачі кульмінаційних моментів опису, підвищуючи таким чином ступінь його емоційності.

Частота усіченої шкали збільшується з наростанням динаміки опису: СМО → СДМО → ДМО (43,92%, 51,72%, 61,90% відповідно) та пояснюється скороченням кількості ритмогруп в ІГ динамічних описів.

Отже, лише *статичним* описам притаманна наявність повного спектру типів шкали, що дозволяє уникнути монотонності. За частотою поступово спадної ступінчастої шкали вони наближаються до *динамічних* та домінують серед міських описів за частотою поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю. Висока рекурентність усіченої шкали в ДМО (61,90%) пов'язана з подрібненим членуванням на ІГ (1–2 ритмогрупи), високим рівнем їхньої емоційності та з модифікаціями темпу впродовж звучання описів.

Наявність скандентної шкали, пов'язаної з передачею негативних конотацій, зафіксовано лише у *статичних* описах (0,69%). У СМО зареєстровано й поступово висхідну ступінчасту шкалу при передачі смислового контрасту, незгоди, заперечення, яка підвищує рівень ЕПП описів.

Дані щодо частоти актуалізації типів шкал у міських описах природи (табл. Ж.1) вказують на високу рекурентність поступово спадної ступінчастої шкали і поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю. При цьому СМО властиві найвищі показники ПСС шкали з порушеною поступовістю, яка підсилює семантичну вагу певної ІГ опису або його динамічної ділянки, надаючи описові середнього або високого рівня ЕПП. СДМО й ДМО є близькими за частотою цього типу шкали, яка у поєднанні з модифікаціями гучності й темпу, складним ритмом, розширенням тонального діапазону (розширений → широкий), перепадами тонального інтервалу на ділянках інтонаційного контуру сприяє підвищенню рівня ЕПП міських пейзажних описів.

Поступово спадна ступінчаста шкала властива СДМО, а саме їхнім статичним ділянкам. При цьому в СМО й ДМО її показники є майже рівними. Якщо СМО ця шкала є ознакою статичності, то в ДМО вона зафіксована в ІГ, які не несуть вагомої чи нової інформації і виступають фоном для кульмінаційних ділянок описів. На зростання динаміки описів впливає й оформлення окремих ІГ усіченою шкалою, яка домінує саме в динамічних описах, де вона у сполученні з модифікаціями темпу сприяє передачі їх емоційної напруги та зростання рівня їхнього ЕПП.

Поступово спадній ковзній шкалі властива низька частота актуалізації. Лише у статичних описах виявлено мінімальні показники поступово спадної скандетної та поступово висхідної ступінчастої шкал. Це сприяє передачі таких модальних значень, як негативне ставлення мовця до описуваних деталей, захоплення, подиву, неприємних емоцій і відчуттів героїв, а також виділенню головної думки, смислового контрасту, кульмінаційної частини опису, надає семантичної ваги певним описовим фрагментам і підвищує тим самим рівень ЕПП описів міста.

Щодо ролі *термінального тону* в оформленні міських описів (табл. Ж.1, додаток Ж), то в усіх їхніх видах зафіксовано переважання спадного тону. Зареєстровано також ІГ, оформлені висхідним термінальним тоном (СМО – 9,55%, СДМО – 14,63%, ДМО – 14,51%).

Різновиди рівного і спадно-висхідного тонів є малочастотними, що вказує на відсутність в описах динаміки. У динамічних описах рівний термінальний тон оформлює, здебільшого, ІГ, які не містять нової або важливої інформації. Спадно-висхідний тон, притаманний лише СДМО і СМО, у сполученні з модифікаціями гучності й темпу передає натяк на приховану інформацію, подальше несподіване розгортання опису та привертає увагу слухача до переходу від одного стану природи до іншого. Низький висхідний тон зафіксовано лише у СДМО і ДМО (14,63% і 14,51% відповідно). При цьому *динамічний* різновид описів характеризується найвищими показниками високих спадного (19,35%) та висхідного термінальних тонів (12,90%), що цілком відповідає їхній природі.

При загальній мінімальній частоті середнього та низького спадно-висхідного тону, вони притаманні лише СДМО: їх зареєстровано в ІГ динамічних ділянок, де термінальний тон акцентує перехід від статичності до динамічності або сприяє підвищенню емоційного забарвлення описів на їх статичних ділянках.

Статичні описи міста вирізняються домінуванням спадного, висхідного, рівного й спадно-висхідного тонів та їх варіантів. У випадках функціонування висхідного тону вони наближуються до *динамічних* описів, оскільки ІГ, оформлені висхідним тоном, передають незакінченість думки, переривання опису або перелік деталей опису (додаток А, табл. А.1, № 4). У зазначеному прикладі зареєстровані високі й низькі різновиди спадного й висхідного термінальних тонів. Низький висхідний тон актуалізує ініціальну ІГ аналізованого опису (*And ,then,§...*) і вказує на незакінченість думки й подальше її розгортання. В інших випадках реалізація ІГ із низьким висхідним тоном у середині опису (*as she ,walked a'long the ,street§; and for the 'next ↑three- ,quarters of an ,hour§; 'passed 'out of the ↑Copper Ba ,zaar§*) є типовим для передачі деталей опису чи перебігу подій. Низький висхідний тон оформлює ІГ, що доповнюють вище згадану інформацію, наприклад: *'Bales of ↑cheap printed ,cottons§ in 'gay ,colours§*. Високий висхідний тон зафіксовано лише в ініціальній ІГ (*The 'blow-lamps,§*), з наступним розгортанням побаченого на східному базарі, позаяк ця ІГ відкриває перелік описуваних деталей, які вразили головну героїню. Завершення більшості ІГ спадним термінальним тоном характеризує саме монологічне мовлення. Низькі спадні й рівні тони надають переконливості описові міського східного базару та сприяють його віднесенню до статичних описів. Захоплення і здивування розмаїттям товарів Мідного базару й небаченими раніше речами підкріплюються шляхом виділення семантично важливих слів спеціальним підйомом (наприклад, *a ↑reve ,lation; ↑Copper Ba ,zaar; ↑totally ,different; from ↑over ,seas; ↑cheap •printed ,cottons*), а також оформленням ІГ високим спадним термінальним тоном (*'came to her `ears,| that the `Olive ,Branch§ was `near the `Copper Ba `zaar.||*).

Високий спадний термінальний тон у фінальній ІГ ('*made a`feast for the`eyes.*||) у поєднанні з низьким спадним тоном у завершенні акцентує увагу слухача на надзвичайності й новизні вражень Вікторії від побаченого, а також надає вагомості ІГ, яка узагальнює мальовничу картину Багдаду. Така інтонаційна організація підвищує рівень ЕПП опису.

Щодо *статично-динамічних* і *динамічних* міських описів, то вони наближені за частотою спадного термінального тону, що є нижчою порівняно із СМО (додаток А, табл. А.1, № 63), який складається зі статичних і динамічних частин). Початок цього опису є статичним, що підтверджується його інтонаційним оформленням з переважанням спадного тону та його різновидів з малою швидкістю зміни руху тону в завершенні ('*Young Mister`Shrivenham*§*of the`British`Embassy*§*'shifted from`one`foot to the`other*§*and`gazed`upwards*§*as the`plane`zoomed*§*over`Baghdad`aerodrome.*||), які поєднуються з плавним ритмом, помірними темпом і гучністю, а також середнім тональним діапазоном. Крім того, ІГ цієї ділянки опису відокремлюються короткими паузами, довшими, ніж у динамічній частині. Динамічна частина аналізованого опису позначається чергуванням різновидів низького і високого спадного тонів. Переважання низького спадного тону чергується з високим його різновидом, передаючи таким чином вирування бурі в пустелі. Динаміка стихії передається модифікаціями гучності (помірна → підвищена) й темпу (помірний → прискорений), стакатоподібним ритмом. Перелік засипаних піском дерев, будівель, людей оформлено різними алотонами висхідного тону. Виділення спеціальним підйомом слова-інтенсифікатора (↑*quite*) у сполученні з лексемою *suddenly* дозволяє передати раптовість початку бурі в пустелі та її динаміку, що сигналізує про перехід від статичної до динамічної частини опису.

Спадно-висхідний тон при низькій його частоті виявлено лише у СМО і СДМО (додаток А, табл. А.1, № 43). В аналізованому описі низьким спадно-висхідним термінальним тоном виділено ініціальну ІГ, де описується стихійне лихо – торнадо (*There was a tor`na`do*§) і дається натяк на загрозу катастрофи.

Крім того, спадно-висхідний тон розглядається як засіб підвищення емоційного насичення ІГ. Подальший опис розвитку природного катаклізму оформлено спадно-висхідним тоном: високим спадним тоном на початку термінальної ритмогрупи (*`ten... ,night, `livery ,stable*) й низьким висхідним у її завершенні, що привертає увагу слухача до страшних деталей в описі розгулу стихійного лиха. Незвичайні погодні умови жовтневої ночі, страшні наслідки бурі підкреслюються виділенням спеціальним підйомом семантично важливих лексем (*...it 'killed ↑four ,people; ...and the 'last of our ↑strange Oc、tober ,heat*), що підсилює рівень його емоційної напруги. Описані вище особливості функціонування спадно-висхідного тону, виділення слів спеціальним підйомом у поєднанні з модифікаціями темпу (помірний → прискорений) дозволяють кваліфікувати ділянку з описом торнадо як кульмінаційну. Опис стихійного лиха та його наслідків передуює подіям, що розгортаються у камері, де здійснюється смертна кара. Змальована картина природної катастрофи ніби натякає на подальший трагічний розвиток сюжетних подій, чому сприяють також і перепади гучності від помірної до зниженої і темпу від помірного (*'Later it 'seemed to ,meξ as if the 'very ,heavensξ*) до сповільненого в останньому реченні опису (*had pro'tested the 'bad 、death ξ of Ed'uard Dela 、croix.||*). Крім того, в інтонаційній структурі речення (*There was a tor \na doξ in Tra'pingus \Coun、tyξ; ...a'round \ten ,that night –| it 'killed ↑four ,peopleξ*) зафіксовано інтонаційний паралелізм, який полягає в тому, що ІГ, оформлені спадно-висхідним термінальним тоном, передують ІГ з низьким висхідним тоном, що забезпечує зв'язність цього СМО, тому кульмінаційні ІГ, незважаючи на модифікації темпу й гучності, органічно сприймаються слухачами. В аналізованому описі торнадо всі повнозначні слова виділені приблизно однаковим ступенем фразового наголосу, що підсилює враження тісного зв'язку між описом стихійного лиха і стратою засудженого. Особливості інтонаційного оформлення наведеного прикладу дозволяють визначити рівень його ЕПП як високий.

У статично-динамічному описі початку дня у прибережних водах приморського міста (додаток А, табл. А.1, № 50) спадно-висхідний термінальний тон, реалізований середнім спадним тоном на слові *rose* і низьким висхідним – на слові *sea*, оформлює ініціальну ІГ (*The 'sun ˌrose ˌthinly from the ˌsea*§...), передаючи поступовий перехід від однієї частини доби до іншої. Сонце піднімається з води тонкою смугою, що дає рибалці надію на хорошу здобич; на просодичному рівні це передається саме спадно-висхідним тоном. Подальше розгортання вранішньої картини: вид інших човнів, розкиданих в океані, яскравий блиск сонця, який відбивається на водяній поверхні й засліплює старого чоловіка – оформлено, переважно, висхідними тонами різного тонального рівня. Так, виділення середнім висхідним термінальним тоном підмета в окремому ІГ (...*the 'flat sea*§) та передача блиску сонячних променів середнім спадним тоном з великою швидкістю зміни напрямку його руху на слові *back* і низьким спадним на *eyes* (*'sent it ˌback*§ *into his ˌeyes*§) та перцептивною паузою між цими ІГ виокремлюють динамічну частину опису. Фінальна ІГ, оформлена поступово спадною ковзною шкалою, низьким спадним термінальним тоном та прискореним темпом, передає неприємні відчуття старого рибалки від яскравих сонячних зайчиків на воді, які змушують його гребти далі у пошуках великої риби. Такі особливості інтонаційного оформлення наведеного опису підвищують рівень його ЕПП до середнього.

За результатами аналізу *тонального діапазону* в інтонаційній структурі міських описів установлено високу частоту актуалізації розширеного й середнього тонального діапазону та практичну відсутність вузького діапазону в усіх видах описів (табл. Ж.1). Дещо менші показники середнього тонального діапазону мають місце у *статично-динамічних* (на динамічних ділянках) і *динамічних* міських описах (22,23% і 20,69% відповідно) та порівняно зі *статичними* (37,93%) свідчать про особливості таких видів описів, де динамічність забезпечується поєднанням цього параметра з іншими (гучністю, темпом, ритмом тощо).

Тональний діапазон *динамічних* описів характеризується широкою та розширеною зонами при домінуванні останньої. Актуалізація ІГ із широким або розширеним тональним діапазоном у поєднанні з високими різновидами спадного й висхідного тону, прискореним темпом, зміною гучності від підвищеної до високої у межах опису забезпечує міським пейзажним описам високий рівень ЕПП і дозволяє безпомилково класифікувати їх як ДМО.

Статично-динамічним описам властиві найвищі показники звуженого тонального діапазону, зафіксованого на їхніх статичних ділянках, у той час, як середній і розширений маркує динамічні частини. Розширення або звуження тонального діапазону у поєднанні з іншими просодичними параметрами (перепадами тонального інтервалу на різних ділянках інтонаційного контуру, оформлення ІГ різними за тональним рівнем і конфігурацією термінальними тонами, модифікаціями гучності й темпу) сприяє підвищенню чи зниженню рівня ЕПП. У СМО й однойменних частинах СДМО зафіксовано домінування середнього і звуженого тонального діапазону та значно нижчі показники розширеного й широкого, останній практично відсутній на статичних ділянках СДМО, що є ознакою статичності. Зростанню динамічності слугують розширений і широкий тональний діапазон та значно нижча частота середнього й звуженого – у динамічних частинах СДМО і ДМО.

Як бачимо, загальною тенденцією актуалізації тонального діапазону є його залежність від ступеня емоційності й статично-динамічної домінанти міських описів.

Серед розмаїття *тональних інтервалів* на стику ІГ, наведених у табл. Ж.1 (додаток Ж), зареєстровано високу частоту нульового тонального інтервалу між ІГ, властиву всім видам міських пейзажних описів з невеликою перевагою в *статичних* та на статичних ділянках СДМО. Такий тональний інтервал забезпечує, насамперед, зв'язність тексту пейзажних описів. Це особливо характерно для СДМО, де в одному описі поєднуються статичні й динамічні частини з перетіканням одного стану в інший (додаток А, табл. А.1, № 52).

У цьому прикладі має місце нульовий тональний інтервал між медіальними ІГ, що описують зміну погодних умов під час подорожі Темзою, які змусили героїв припинити її та повернутися до Лондона (...and we 'started from ,Oxford§ upon our \homeward journey§ in the 'midst of a 'steady ,drizzle.||). Нульовий тональний інтервал є одним із засобів забезпечення зв'язності опису й виокремлює у такий спосіб динамічну частину опису, оточену статичними фрагментами (The \weather§ 'changed on the 'third day§). Заключні ІГ, які є обставинами місця (upon our \homeward journey§) й способу дії (in the 'midst of a 'steady ,drizzle.||), містять уточнення про те, що весела подорож річкою несподівано закінчилася через початок дощу. Інтонаційне оформлення узгоджується із ситуацією шляхом виокремлення середнім спадним термінальним тоном та паузою підмета ініціальної ІГ (The \weather§), що надає початкові опису семантичної ваги та акцентує увагу на погіршенні погодних умов. Оформлення фінальних ІГ усього опису середнім і низьким спадними тонами (...upon our \homeward journey§ in the 'midst of a 'steady ,drizzle.||), які у поєднанні з перцептивною паузою, що розділяє обставинні ІГ, натякає на невідворотність подорожі додому під похмурым небом і мрякою.

Статичні описи природи вирізняються найповнішим спектром різновидів тонального інтервалу між ІГ, найчастотнішими серед яких є позитивні середній, розширений і широкий. Так, широкий позитивний інтервал, який є найрекурентнішим у статичних і динамічних описах міста, зафіксовано між ІГ одного речення (додаток А, табл. А.1, № 1): The 'ground and horizon§ 'shimmered§... . Значний перепад між тональними рівнями на стику ІГ у поєднанні з середнім спадним тоном з малою швидкістю зміни руху тону на слові *horizon* надає фрагменту високого рівня ЕПП. Цьому сприяє й складний інтонаційний контур з двома спадними тонами, різними за тональним рівнем (The`scene was \beautiful§), функцією першого з яких є виділення підмета, та спадним тоном

увігнутої конфігурації (*Here*), що пом'якшує категоричність висловлення. Перепад від низького спадного тону (*The 'ground and ho, rizon*) до високого його різновиду (*'shimmered*) у темі, що виділяє сенсорну лексему, підкреслює на інтонаційному рівні різнобарвність та мерехтіння кольорів. Спадна ковзна шкала (*of 'apricot and 'cream and 'pink | on 'which were 'patterns of 'shadows.*) акцентує увагу на кольорах, про які йдеться в описі ранкової пустелі, підвищуючи таким чином емоційний рівень забарвлення висловлення.

Статично-динамічні міські описи є наближеними до динамічних за числовими показниками позитивного розширеного (3,70%) й середнього (7,41% на динамічних ділянках) міжсинтагменних інтервалів. Цей інтервал маніфестує перехід від статичності до динаміки або ж фіксується на стику між ІГ, де кожна наступна семантично вагоміша ІГ, оформлюється високими й середніми спадними тонами, та наступних ІГ, тональний рівень початку яких є середнім підвищеним або високим. Розширення або звуження тонального інтервалу, зазвичай, підвищує рівень емоційного насичення опису в комбінації з помірними темпом і гучністю, передаючи закінченість думки (див., наприклад, [240, с. 147–152]). Таке просодичне оформлення окремих ділянок описів надає їм емоційного забарвлення, підкреслює їхню важливість для всього опису, а в наведеному нижче міському описі підсумовує детальний опис міста. Розширений позитивний тональний інтервал між ІГ притаманний усім видам описів. Так, наявність розширеного позитивного інтервалу на стику ІГ у поєднанні з перепадами тональних рівнів, прискореним темпом вимовляння, розширеним тональним діапазоном і високим спадним тоном (*Of 'all the ↑crap, 'crap 'crappy 'nights; I'm 'holding my 'denim 'jacket ,over my ,head,| ~but it's 'not e•xactly \water-,proof.*), виділення підмета (*'Rain*) в окрему ІГ й оформлення спадним тоном рематичної групи (*'spatters down my ,collar*) підвищують рівень емоційності опису дощу та передають неприємні відчуття головної героїні від крапель води, що стікають за комір її пальто (додаток А, табл. А.1, № 31).

Середній негативний тональний інтервал зафіксовано, переважно, між ІГ *статично-динамічних* (9,09% – на статичних і 22,08% – на динамічних ділянках) та *динамічних* (13,63%) міських описів, де цей тональний інтервал реалізується на стиках ІГ, оформлених висхідним тоном та низьким рівнем початку наступних ІГ.

Розширений негативний тональний інтервал актуалізується між суміжними ІГ, які завершуються висхідним тоном та починаються низьким тональним рівнем (додаток А, табл. А.1, № 32). У цьому прикладі ДМО зареєстровано негативний розширений інтервал між ІГ (...the ˘wild, ˘year ˈthrough, § there ˈstood a ˈsolitar ˈlighthouse. ||). Такі перепади тональних рівнів у сполученні з ковзною шкалою, високим висхідним тоном (...the ˘wild, ˘year ˈthrough, §...), внутрішньосинтагменними тональними інтервалами, складним інтонаційним контуром з двома спадними тонами з великою швидкістю зміни їх руху (on which the ˈwaters ˘chafed and ˘dashed §), прискореним рухом тону на ядерному складоносієві цієї ІГ (there ˈstood a ˈsolitary ˈlighthouse. ||) і прискореним темпом упродовж усього фрагмента та модифікаціями гучності від помірної на початку (on which the ˈwaters ˘chafed and ˘dashed §) до підвищеної (the ˘wild, ˘year ˈthrough §) підвищують рівень ЕПП опису і сприяють його динамічності.

Широкий негативний тональний інтервал у СДМО маніфестує перехід від статичності до динаміки і підвищує рівень їх ЕПП (додаток А, табл. А.1, № 51). У цьому прикладі зафіксовано широкий негативний міжсинтагменний інтервал (From ˈthat ˘spot, § for the ˈfirst...), який у поєднанні з низьким спадним термінальним тоном і помірним темпом допомагає передати позитивні емоції, що переживає головний герой роману під час споглядання величного Риму. Захоплення, подив від побаченого, проникнення в історичне минуле мегаполісу, окрім зафіксованого тонального інтервалу на стику ІГ, передаються комбінацією й інших інтонаційних параметрів. Так, захоплення від споглядання Риму з висоти у червоному світлі заходу сонця передається спадними тонами з малою

швидкістю зміни їх напрямку і форми (наприклад, низький спадний тон з висхідним рухом на ядерному складоносієві *ˌsunset* та низьким рівним затактом *ˈ*). Термінальний тон такої конфігурації зареєстровано й в інших ІГ аналізованого уривку (*ˈrooftops*; *ˌbell-tower*), де він виконує емотивну функцію, що узгоджується з результатами дослідження просодичного вираження захоплення у праці [263]. На рівень емоційності опису Вічного міста впливає й наявність двох кінетичних тонів у межах однієї ІГ (...*'Langdon 'saw be ˈyond the ˈpollution*˚; ...*ˈSquinting into the ˈsunset*˚; ...*'Langdon ˈscanned the ˈrooftops*˚), одним з яких є вище описаний різновид спадного тону. Підвищенню емоційного забарвлення цього опису сприяє розширений тональний інтервал на стику різних ділянок інтонаційного контуру в межах однієї ІГ (...*he 'saw ˌnothing*˚; ...*Ci'ta di ˌDio – | the 'city of ˌGod*˚) у поєднанні з модифікаціями темпу від помірного (*Ci'ta di ˌDio – |*) до сповільненого (*the 'city of ˌGod*˚) та зниженою гучністю в кінці висловлення. Саме в цій частині фрагмента завдяки його просодичному оформленню передається найвищий ступінь захоплення панорамою Риму, а опис набуває високого рівня ЕПП.

Розмаїття тональних інтервалів на стику ІГ ДМО проілюструє приклад (додаток А, табл. А.1, № 29), у якому позитивний розширений інтервал між суміжними ІГ (...*and the ˌwind*˚*'knifed ˌthrough*˚*his 'thin ˌtop-coat | and he ˌpaused a ˌmoment*˚*'looking ˈover the ˌcity*˚) у поєднанні з помірними гучністю й темпом та нульовим тональним інтервалом між термінальними ритмогрупами зі спадними термінальними тонами попередніх і низьким передтактом наступних ІГ (*It was ˈcold | and the ˌwind*˚*'knifed ˌthrough*˚*his 'thin ˌtop-coat*˚; ...*ˌbetter*˚*than in the ˌgutters*˚; *mi ˈrage*˚*to the ˌeast*˚) надають цим ділянкам інформативної ваги, сигналізують про зв'язність та цілісність опису. В ІГ, об'єднаних позитивним вузьким тональним інтервалом (*'Far a ˌway*˚*'almost 'buried in the ˈgolden 'afternoon ˌhaze*˚), цей міжсинтагменний інтервал також сприяє передачі цілісної

картини, що розгортається перед очима слухачів, та підтверджується подальшою деталізацією опису Нью-Йорка з його неймовірним темпом життя. На лексичному рівні значущість останнього речення акцентується лексичним повтором (*It was better up here, better...*), який уточнює подані вище деталі міського пейзажу. Поєднання його інтонаційного оформлення (всі ІГ завершуються різними за рівнем спадними тонами, які констатують головну думку всього опису; ІГ, що містить уточнення, відокремлена середньою паузою, яка підсилює лексичний повтор) з відповідним лексичним наповненням демонструють їхню одновекторну взаємодію.

На відміну від статичних і статично-динамічних описів міста, *динамічні* домінують за показниками позитивного вузького тонального інтервалу. Прикладом цього може слугувати фрагмент (додаток А, табл. А.1, № 47), у якому вузький негативний міжсинтагменний інтервал забезпечує зв'язність опису в цілому (*The 'rainξ on the 'tin ,roofξ had 'swelled to a 'roar,ξ and the \thunderξ was 'damned 'near con \tinuous.||*).

Водночас *статично-динамічні* міські описи вирізняються переважанням негативного вузького тонального інтервалу між синтагмами, які завершуються спадними тонами високого або середнього тонального рівня, а рівень початку наступних ІГ є середнім або низьким. Такий інтервал забезпечує семантичну зв'язність опису на певних ділянках при переході від статичності до динаміки.

Результати аналізу частоти міжсинтагменного тонального інтервалу (табл. Ж.1) свідчать про високу рекурентність його нульового різновиду в усіх міських описах, який сприяє смисловій зв'язності й цілісності тексту. Середні позитивний і негативний тональні інтервали притаманні всім міським описам, незалежно від їхньої видової належності. При цьому у СМО й СДМО на статичних ділянках домінує позитивний середній тональний інтервал, де він зареєстрований між ІГ, оформленими середнім або низьким спадним тоном, та між ІГ із середнім або високим передтактом, що є властивим для статичності.

На ділянці "*передтакт-такт*" у міських пейзажних описах зареєстровано переважання позитивного середнього тонального інтервалу, який маніфестує

середній рівень такту. Така інтонаційна організація властива монологічному мовленню, зокрема й опису. Позитивний звужений та розширений тональний інтервал на цій ділянці характеризуються дещо меншими показниками. При цьому наявність позитивного розширеного інтервалу надає динамічності описам і впливає на зростання рівня їхнього ЕПП, а звужений, навпаки – вказує на середній або низький рівень початку поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю й таким чином не надає значущості цій ділянці інтонаційного контуру.

На стику "*передтакт-такт*" у *статичних* описах зафіксовано наявність нульового та позитивного й негативного (середнього, звуженого, розширеного) тонального інтервалу. Найрекурентнішими є середній і розширений позитивний інтервал (49,18% і 31,14% відповідно). Показники розширеного позитивного тонального інтервалу на цій ділянці майже збігаються у *статичних* і *динамічних* міських описах (31,14% і 30,00% відповідно). Це пояснюється тим, що такий тональний інтервал маніфестує високий тональний рівень початку шкали.

Статично-динамічні і *динамічні* пейзажні описи наближаються за частотою функціонування позитивного середнього тонального інтервалу на ділянці "*передтакт-такт*", що свідчить про середній рівень початку шкали й наростання динаміки у бік від СДМО до ДМО.

Звужений позитивний тональний інтервал на зазначеній ділянці домінує у *статичних* і *статично-динамічних* міських описах, що наближає останні до СМО в ІГ, які містять статичну частину фрагмента, й маніфестує, здебільшого, середній рівень початку шкали.

На аналізованій ділянці інтонаційного контуру *динамічних* описів зафіксовано переважання (65,00%) позитивного середнього тонального інтервалу й дещо нижчі показники його розширеного різновиду (30,00%). Це свідчить про середній і високий початок шкали, що репрезентує зростання динаміки та рівня ЕПП. Показники актуалізації інших видів тонального інтервалу на ділянці "*передтакт-такт*" не є функціонально значущими.

З характеру функціонування тонального інтервалу на стику між передтактом і тактом, наведеного в таблиці Ж.1, видно переважання середнього

позитивного інтервалу. Його зміна у бік звуження або розширення підвищує рівень ЕПП та роль динамічної складової (при розширенні) або не виокремлює цю ділянку як просодично значущу (при звуженні). Незважаючи на повний спектр позитивного інтервалу між передтактом і тактом, СМО притаманні значні показники розширеного тонального інтервалу, які є рівновеликими порівняно із ДМО, оскільки таким інтервалом між передтактом і тактом у поєднанні з підвищеними гучністю й тональним рівнем оформлюються ініціальні та кульмінаційні ІГ описів. Лише у СМО зареєстровано незначний відсоток широкого інтервалу, який позначається високим тактом, маніфестує зростання динаміки та надає таким ІГ семантичної ваги.

На ділянці "шкала–ядро" зафіксовано нульовий, позитивний та негативний тональні інтервали. Найрекурентнішим в усіх описах міста є нульовий інтервал при його переважанні в *статично-динамічних* (44,11%). Це свідчить про те, що між перед'ядерною частиною і термінальною ритмогрупою в усіх видах міських описів інтервал однаковий, що пояснюється початком реалізації термінального тону, який не інтенсифікує ІГ і не позначає нову чи важливу інформацію.

За показниками частоти середнього позитивного й негативного, а також розширеного негативного тонального інтервалу між перед'ядерною і ядерною ритмогрупами найбільш наближеними є *статично-динамічні* й *динамічні* міські описи. При цьому у *динамічних* фрагментах зафіксовано позитивний розширений і негативний широкий інтервал.

Відмінною ознакою *статичних* описів є відносно високий відсоток частоти негативного середнього (21,6%) й найвищі серед міських описів показники негативного розширеного (10,04%) тонального інтервалу, зафіксовані між перед'ядерною ритмогрупою з висхідним рухом тону і ядерною зі спадним тоном на ядерному складоносієві, що виділяють семантично вагомі ІГ, надаючи емоційності опису в цілому.

Дані щодо частоти тонального інтервалу між шкалою та ядром у міських описах природи, наведені в таблиці Ж.1, свідчать, що на цій ділянці домінує нульовий тональний інтервал з його невеликою перевагою в СДМО. Крім того, зареєстровано незначні показники позитивних і негативних звуженого

й вузького інтервалу, функціонування яких зумовлюється наступною реалізацією тону в ядерній ритмогрупі. Серед позитивних і негативних інтервалів між перед'ядерною частиною і термінальною ритмогрупою спостерігається переважання середнього негативного різновиду. При цьому статичні описи вирізняються найвищими його відсотками при значних показниках негативного розширеного тонального інтервалу. Зафіксовані види тонального перепаду притаманні ІГ зі спадним тоном, які є емоційними чи інформаційними центрами описів. Наявність розширеного позитивного і негативного та широкого негативного тонального інтервалу на аналізованій ділянці ДМО підвищує його емоційний рівень та семантичну вагу.

Найрекурентнішим тональним інтервалом на стику *ядра та затакту* в усіх міських описах є нульовий, який, зазвичай, переважає у *статично-динамічних* фрагментах. Цей різновид інтервалу зареєстровано в ІГ, позначених рівним або спадним тоном й низьким рівним затактом. За цим параметром *статичні* й *динамічні* міські пейзажні описи відрізняються дещо нижчими показниками частоти нульового тонального інтервалу. При цьому позитивний інтервал зафіксовано в ІГ, які завершуються висхідним тоном із затактом, а негативний інтервал наявний в ІГ, оформлених спадним тоном із висхідним рухом на ядерному складоносієві та спадним або рівним низьким затактом.

Статично-динамічні й *динамічні* міські описи характеризуються наближеними показниками звуженого позитивного тонального інтервалу між ядром і затактом ІГ, оформлених висхідним термінальним тоном. За частотою середнього позитивного інтервалу *статичні* і *статично-динамічні* описи є рівновеликими (7,2% і 8,82% відповідно), що вказує на домінування статичної складової описів.

У *статичних* міських описах на стику ядра й затакту зафіксовано розширений і широкий позитивні інтервали з переважанням першого (9,37% й 5,20% відповідно). В описі міста (додаток А, табл. А.1, № 13) середній спадний тон з висхідно-спадним рухом на ядерному складоносієві й рівним низьким у затакті, де наявний розширений позитивний тональний інтервал, оформлює

ІГ, яка описує кульмінаційний момент зникнення надії жителів містечка на порятунок від стихії (*The 'bank bet'ween the 'stream| and its 'old 'bed| was 'cracking*). Взаємодією розширеного інтервалу між ядром і затактом, помірної гучності й сповільненого темпу передається передчуття невідворотності загибелі міста від повені, що підвищує рівень ЕПП опису до високого.

Динамічні міські описи мають найвищі показники негативного розширеного тонального інтервалу між ядром і затактом в ІГ, оформлених спадним тоном з висхідним рухом тону на наголошеному складоносієві й спадним на затакті, що забезпечує середній або високий рівень ЕПП тексту. Така сама тенденція, але зі значно нижчими показниками частоти негативного розширеного й широкого інтервалу, притаманна й СМО. Розширений і широкий негативні інтервали між ядерним складоносієм і затактом у поєднанні з модифікаціями темпу (повільний → прискорений → швидкий) і гучності (помірна → підвищена), виділенням певних лексем спеціальним підйомом, складним інтонаційним контуром ІГ (наявність двох кінетичних тонів) надають міським описам емоційності, що змінюється від низького до середнього й високого рівнів.

Тональний інтервал між ядром і затактом у міських описах (табл. Ж.1) здебільшого має високу рекурентність нульового тонального інтервалу. Приблизно однакові відсотки позитивного середнього у СМО і СДМО та переважання позитивного звуженого інтервалу на статичних ділянках останнього маніфестують статичність описів.

Наближені показники негативного розширеного у СМО і ДМО, а також наявність незначної долі широкого тонального інтервалу такого самого різновиду в СМО, свідчать про підвищення рівня ЕПП та зростання динамічної складової за рахунок їх поєднання з такими просодичними параметрами, як: модифікації темпу й гучності, тембральні зміни, переважання перцептивних і коротких пауз, складні інтонаційні контури тощо.

3.2.3. Темпоральні особливості. Незалежно від належності описів до певного виду, *паузи між інтоногрупами*, переважно, короткі й перцептивні,

а їхня тривалість на стиках висловлень залежить, зазвичай, від семантичної зв'язності опису. Перцептивні паузи властиві всім видам міських описів: СМО – 56,71%, СДМО – 20,92% (у статичній ділянці) та 45,46% (у динамічній), ДМО – 80,23%. Середні паузи є менш частими в усіх досліджуваних описах, а короткі – у СДМО мають рівновеликі показники на їхніх статичних і динамічних ділянках (44,64% і 40,91% відповідно).

Для статичного опису природи (додаток А, табл. А.1, № 18) найхарактернішими є перцептивні паузи, які свідчить про тісний семантичний зв'язок ІГ. Частота середніх пауз дорівнює 17,00%. Цей різновид міжсинтагменної паузи при звуженому тональному діапазоні і прискореному темпі (...*which glared| upon the deso'lation for an ,instant,ξ like a 'sullen eye,| and 'frowning 'lowerξ*) передає семантичний контраст в описі: перехід від світлої частини дня до ночі. Високий рівень ЕПП цього опису досягається завдяки тривалості середньої паузи (...*like a 'sullen eye|...*), яка слідує за ІГ з описом останньої світлої миті дня, де відблиск сонця образно порівнюється із тьманим, сумним поглядом.

За цим параметром СМО наближені до СДМО, зокрема їхніх динамічних ділянок (13,63%), у яких короткі паузи зафіксовано між ІГ, що розмежовують статичну частину опису від динамічної. Найнижчими показниками частоти коротких міжсинтагменних пауз позначені *динамічні* описи (11,50%). Водночас між ІГ ДМО зафіксовано найвищий показник перцептивних пауз (80,23%), що пояснюється їхньою динамічною природою й високим рівнем ЕПП.

Тенденція до зростання частоти перцептивних пауз (СМО → СДМО → ДМО) у досліджуваних описах пов'язана зі зростанням рівня їхнього ЕПП і динаміки описуваних подій (додаток А, табл. А.1, № 53). У цьому прикладі (*the 'whole 'aspect of nature ξ at 'once be'came con vulsed.||*) перцептивна пауза відокремлює групу підмета і тим самим привертає увагу слухача до неочікуваного повороту в описі, коли вся природа здригнулася від несподіваної бурхливої стихії. Іншу ІГ (*that the spiritsξ of 'those 'lost at sea ξ*) така пауза відокремлює від ІГ, що містить атрибутивне уточнення (*of 'those 'lost at seaξ*) та групу присудка

(...were 'touching their ↑living ,brethren§ with the 'clammy 'hands of ,death.||) для інтенсифікації наступного слова або групи слів. Особливості функціонування перцептивних пауз у цій частині фрагмента опису разом із помірною гучністю, прискореним темпом, перепадом тонального діапазону від середнього до звуженого підвищують рівень його емоційності й динамічності. Виявлені особливості інтонаційної організації аналізованого опису передають емоційне напруження героїв, їхній страх перед стихією. Ці відчуття підкріплюються також і стилістичними засобами лексичного рівня мови. Так, штормові хвилі порівнюються з привидами затонулих моряків, які ніби оживають і торкаються людей на кораблі. Їхні дотики порівнюються із дотиком хвацьких рук смерті (*were touching their living brethren with the clammy hands of death*).

Крім того, в міських *статичних* і *статично-динамічних* пейзажних описах на сегментному рівні зареєстровано подовження голосних і приголосних звуків: носових сонантів /n/, /ŋ/, які створюють враження монотонності, сонливості, наявності радше сповільненого руху, який на фоні помірних гучності і темпу дозволяє кваліфікувати описи як: а) СМО (додаток А, табл. А.1, № 139) і б) СДМО (додаток А, табл. А.1, № 38). Неприємні емоції при прослуховуванні наведеного опису асоціюються зі словами *the north wind was again loosed*, де фонема /u:/ у слові *loosed*, яку відносять до темних, похмурих звуків (див., наприклад, [118, с. 70–72]), пов'язана в описуваному фрагменті з вираженням негативних емоцій, що виникають при посиленні пронизливого вітру глибокої вологої осені. Створенню враження руху сприяють і лексеми *beat* і *pattered*, що асоціюються з рівномірним стукотом крапель дощу по шибці вікна. При цьому голосний переднього високого підйому /i:/ асоціюється з частим дрібним стукотом крапель, у той час як низький широкого різновиду голосний /æ/ – зі стукотом дощових крапель з наступним їх розтіканням по поверхні шибки.

Внутрішньосинтагменні паузи наявні лише в ІГ *статичних* міських описів (3,40%) та актуалізуються, зазвичай, після першого з двох означень групи підмета або частини складного присудка для привернення уваги слухача до інформаційного центру ІГ, речення або ж цілого уривку.

Отже, експериментально виявлено (табл. Ж.1) залежність частоти пауз від статично-динамічної домінанти та рівня ЕПП міських описів. Як видно з таблиці, середні та короткі паузи переважають у СМО (17,00% і 25,89% відповідно) й однойменних ділянках СДМО (34,44% і 44,64% відповідно). Їхнє домінування у комбінації з помірними гучністю й темпом свідчить про їхній тісний семантичний зв'язок і статичність. При майже однакових показниках коротких пауз у СДМО їхній відсоток у динамічній частині дещо нижчий (40,91%). Це підтверджується й зменшенням долі середніх і коротких пауз та збільшенням частки перцептивних у ДМО (80,23%) і динамічній частині СДМО (45,46%), де скорочення тривалості пауз і розподіл на короткі ІГ сприяє передачі динаміки зміни описуваних деталей пейзажу, швидкого руху істот.

У СМО зафіксовано й внутрішньосинтагменні паузи, які у поєднанні зі спеціальним підйомом інтенсифікують семантичну вагу окремих лексем як найвагоміших. Приклад СМО (додаток А, табл. А.1, № 42) викликає відчуття суму, неспокою, передчуття чогось зловісного за рахунок взаємодії мовних засобів усіх рівнів, провідну роль серед яких виконують одиниці інтонації. У прикладі переважають ІГ з низьким передтактом, зареєстровані після ІГ, які оформлюються, зазвичай, спадним тоном (*\storm* *drain* *the* *'sound;* *\up.* || *A* *'dark* ...). ІГ з розширеним тональним діапазоном завершуються високими, середніми, низькими спадними та середніми й низькими висхідними тонами. Завдяки чергуванню різних за тональним рівнем спадних тонів у поєднанні з виділенням окремих лексем спеціальним підйомом запропонований опис не сприймається як монотонний. При цьому вимовляння проклітиків в ІГ із зафіксованим явищем інтонаційного паралелізму (*The* *'melting* *'snow* *↑dripped* *and* *→ran,* *§* *'dripped* *and* *→ran.* ||) та в інших ІГ (*And* *from* *'every* *↑dark* *\storm* *,drain* *§*) на вищому тональному рівні порівняно з енклітиками наведеної частини прикладу надають високого ступеня емоційності описові в цілому. Такий рух тону в мелодичному контурі нагадує швидкий рух снігу, що тане й струмками збігає по землі. Статичність фрагмента СМО забезпечується спадними тонами

у більшості ІГ. Водночас оформлення початку опису (*The 'melting 'snow ↑dripped and →ran,§ 'dripped and →ran.||*) середнім і низьким рівним тоном у поєднанні з помірною гучністю та прискореним темпом асоціюється, з одного боку, з безперервністю снігу, що падає і відразу ж тоне; з іншого – підкреслює спокійний опис наведеного прикладу та його статичний характер. Оформлення певних ІГ прискореним темпом і виділенням окремих слів спеціальним підйомом надає опису міста високого ЕПП. Утім завершення аналізованого міського пейзажу (*A 'dark § \winter 'sea,§ 'now 'strongly \ebbing.||*) реалізовано сповільненим темпом і помірною гучністю, а внутрішньосинтагменна пауза інтенсифікує опис морського бурхливого приливу. В іншій ІГ такі паузи виокремлюють дієслово на позначення руху води до низу (*'dripped § and →ran*), яка у комбінації з оформленням ініціальної ІГ шкалою з порушеною поступовістю, (*'snow ↑dripped and →ran,§*), перебиває монотонність лексичного повтору. Така просодична організація свідчить не лише про статичність, але й передає невідворотність приходу весни, пробудження природи в очікуванні тепла й сонячного світла та надає описові високого рівня ЕПП.

Міські описи оформлюються помірним темпом, найвищі показники якого виявлено у *статичних* і на статичних ділянках *статично-динамічних* описів. Помірний і сповільнений темп є одним із параметрів забезпечення статичності англомовних прозових описів (додаток А, табл. А.1, № 10). Цей приклад зреалізований сповільненим темпом наприкінці опису, що разом із помірною гучністю, рівень якої змінюється на знижену, та середнім і низьким спадним тоном (*A 'waving yawuuh 'rose in a 'purple \gloom|*) надають опису середнього рівня ЕПП. Тишу весняного вечора у пурпуровому тумані, який огорнув на місто, перериває нявчання кота, що змушує насторожитися й спохмурніти молодика, який насолоджувався картиною приходу весни. Приємні емоції від споглядання травневого буяння природи змінюються на тривожні передчуття (*and there was 'nothing \pretty about 'that.||*), які передаються сповільненим темпом і зниженою

гучністю, виділенням низьким спадним тоном лексеми *pretty* та звуженим тональним діапазоном ІГ. Таке інтонаційне оформлення створює ефект очікування чогось незвичайного й неприємного, натякає на подальший розвиток подій (жорстоке вбивство дівчини).

Прискорений темп вимови є, зазвичай, невід'ємним параметром динамічних описів. *Статично-динамічні* описи мають найвищі показники прискореного темпу на їхніх динамічних ділянках. *Статичні* міські описи за частотою прискореного темпу є наближеними до *динамічних* (32,55% й 31,06% відповідно). Такий темп у СМО властивий ІГ, які містять уже відому або неважливу інформацію. Зафіксована темпоральна характеристика в динамічних описах відповідає їхній видовій належності й впливає на рівень їх ЕПП.

За частотою сповільненого темпу *статичні* описи тяжіють до *статично-динамічних*, зокрема їхніх статичних ділянок (20,94% й 20,00% відповідно). Сповільнений темп притаманний статичним описам, незалежно від типової належності, та в комбінації з іншими інтонаційними параметрами (простим регулярним ритмом, помірною гучністю) сприяє їхній коректній усній реалізації. У *динамічних* описах, які мають найменші показники сповільненого темпу (10,36%), його зареєстровано в ІГ, що містять комунікативні центри, оформлені інтенсифікаторами (наприклад, модифікаціями темпу).

У *статично-динамічних* описах домінують помірний і сповільнений темп, з перевагою першого на всіх ділянках (72,00% й 46,67% відповідно). Найнижчі показники прискореного темпу (8,00%) притаманні статичним складовим, а найвищі (40,00%) – динамічним. Це вказує на двоїсту природу самих описів, статичні частини яких оформлені помірним або сповільненим темпом (72,00% і 20,00% відповідно), а їхнім динамічним ділянкам властиві помірний і прискорений темп (46,67% і 40,00% відповідно), що пов'язано зі зростанням динаміки перебігу описуваної зміни погоди, переходу від однієї пори року до іншої тощо. Такі модифікації темпу слугують виокремленню ІГ або окремих семантично важливих лексем, підвищуючи рівень ЕПП описів до середнього й високого.

Динамічним описам притаманне домінування прискореного й швидкого темпу вимовляння. Такий темп у комбінації з модифікаціями гучності (помірна → підвищена) та оформлення ІГ середнім або високим спадним і висхідним тоном властиві динамічним описам з високим рівнем ЕПП. Реалізацію зазначених видів темпу демонструє приклад ДМО (додаток А, табл. А.1, № 58), який маркується помірним темпом на початку, де констатується бурхливий стан природи (сильна злива), та поступовим прискоренням темпу у другій половині опису. Такі зміни темпу в поєднанні з короткими паузами між ІГ, оформленими низьким спадним тоном, виділенням спеціальним підйомом займенника *all* та прислівника *slightly*, що підкреслює збіг підсилення дощу (*scurrying rain*) з пригніченим емоційним і незадовільним фізичним станом героїні після перельоту, надають ДМО середнього рівня ЕПП.

Результати аналізу темпоральних характеристик міських пейзажних описів, наведені у таблиці Ж.1, свідчать, що їм притаманний помірний темп з домінуванням у СМО й однойменних частинах СДМО (46,51% і 72,00% відповідно). Рівнозначні показники сповільненого й значно нижчі відсотки прискореного порівняно з ДМО й динамічними ділянками СДМО, а також відсутність окремих ІГ або описів, оформлених швидким темпом, характеризують статичність описів. У свою чергу, збільшення частки прискореного темпу, наявність ІГ, реалізованих швидким темпом, а також невисока частота сповільненого на динамічних ділянках СДМО і ДМО (у поєднанні з модифікаціями гучності) сигналізують про зростання ступеня їх динамічності та рівня ЕПП.

3.2.4. Характеристики гучності. Узагальнення результатів модифікацій гучності у міських пейзажних описах, відповідно до таблиці Е.1, свідчить про рекурентність її помірного різновиду в усіх трьох видах за ступенем динамічності описів: *статичні* описи (75,61%), наближеними до яких є статична ділянка *статично-динамічних* фрагментів (66,66%); *статично-динамічні* (їхні динамічні ділянки – 56,64%) й *динамічні* описи міських пейзажів (45,00%). При цьому ДМО характеризуються рівнозначними показниками помірного і прискореного темпу.

У *статично-динамічних* описах відзначено домінування помірної (статичні ділянки – 66,66% та динамічні ділянки – 56, 64%) і зниженої гучності (статичні ділянки – 33,34% та динамічні ділянки – 16,66%), пов'язане з комбінацією в них статичних і динамічних фрагментів, у яких помірна й знижена гучність притаманні статичним ділянкам, а динамічним – властива підвищена гучність, частота якої є значно нижча.

Розподіл числових показників модифікацій гучності в *динамічних* описах свідчить про рівновелике співвідношення високої, підвищеної та помірної гучності. Відсоток зниженої гучності показує її не типовість для ДМО, яка пояснюється тим, що динамічність опису досягається модифікаціями високої, підвищеної й помірної гучності, а також наповнюваністю ритмічними групами у бік їх скорочення від статичних до динамічних описів та зміни швидкості руху тону у термінальній ІГ (додаток А, табл. А.1, № 57). Наведений приклад ДМО демонструє модифікації гучності на різних його ділянках. Гучність у поєднанні з виділенням семантично важливого слова спеціальним підйомом (*↑foamed*), високими спадними тонами (...*`sharp and `tart.* ||; ...*the 'waves were ·like ↑foamed 'black `glass.*||; *My `blood `roared.*||) та високим тональним рівнем початку фінальних ІГ опису (нічний прибій океану) передає динаміку водного пейзажу у місті й надає опису високого рівня ЕПП. Такі особливості його просодичного оформлення підкріплюються і лексичним наповненням, де високий емоційний ступінь фрагмента виражено метафорою (*My blood roared*), де кров й емоції героя порівнюються з шумом бурхливого прибою океану.

Статично-динамічним міським описам притаманна знижена гучність, а перехід у них від помірної до зниженої гучності у поєднанні з перепадом темпу від помірного до сповільненого, звуженим тональним діапазоном та хриплим, приглушеним тембром голосу справляють на слухача негативне враження, навіюючи передчуття чогось зловісного.

В інших випадках, модифікації гучності у межах одного фрагмента опису – від підвищеної до помірної й зниженої у поєднанні зі спадними й висхідними тонами, вузьким та розширеним тональним діапазоном на окремих ділянках,

модифікаціями темпу від сповільненого до прискореного, поступово спадною ковзною шкалою в окремих ІГ, ілюструють статичність міського зимового пейзажу й надають йому високого рівня ЕПП. Наприклад: "...and his 'ears were deafened§ (сповільнений темп) by the 'thundering of , water, § (помірний темп) as it 'rolled and 'roared, and `raged § among the 'dreadful , caverns it had , worn, § and 'fiercely tried § to under'mine the , earth.|| (прискорений темп)" (додаток А, табл. А.1, № 2).

Результати аналізу модифікацій гучності, наведені в таблиці Ж.1 (додаток Ж), свідчать, що помірна гучність є спільною просодичною ознакою всіх міських описів з її перевагою в СМО та статичних ділянках СДМО. При цьому ці описи вирізняються значними показниками зниженої гучності. Зафіксовані різновиди гучності у СМО й однойменних частинах СДМО у поєднанні з модифікаціями інших інтонаційних параметрів (помірний/сповільнений темп, простий ритм, спадний тон, внутрішньосинтагменні та домінування коротких і середніх пауз) властиві СМО. Інтонаційному оформленню ДМО й СДМО (динамічної частини описів) притаманні значно нижчі відсотки помірної й зниженої гучності. У той час, як зростання частоти підвищеної та наявність ділянок, оформлених високим її різновидом, маніфестують динамічну домінанту і підвищення ступеня їхньої емоційності.

3.3. Частотні характеристики просодичних засобів актуалізації сільських пейзажних описів

3.3.1. Ритмонаповнюваність інтоногруп. Аналізом наповнюваності ІГ ритмічними групами в усіх видах сільських описів виявлено тенденцію до зменшення їхньої кількості у ДСО. При цьому в сільських описах переважають ІГ з 2–3 ритмогрупами, у той час, як ІГ, що містять одну і чотири ритмогрупи, є менш частотними. Зафіксовано й ІГ з п'ятьма ритмогрупами, що властиво, переважно, для статичних фрагментів (2,11%).

Особливістю *динамічних* сільських описів є мінімальна кількість ІГ, що містять п'ять ритмогруп (1,74%). Ця відмінність властива всім без винятку сільським описам з притаманною їм високою швидкістю зміни руху тону на ядерному складі, високою частотою усіченої шкали та малою наповнюваністю інтонаційних груп ритмогрупами. Динамічні описи вирізняються також домінуванням в ІГ двоскладових ритмічних груп (47,67%) й найменшим числовим показником ритмогруп, що містять три склади (25,58%). Зазначена наповнюваність ІГ короткими ритмогрупами пояснюється їхньою видовою належністю та прискоренням і швидким темпом їх вимовляння, перевагою коротких пауз, різкими тональними перепадами в інтонаційному контурі.

Статичні й статично-динамічні сільські описи є подібними за частотою ІГ з двома, трьома й чотирма ритмогрупами. При цьому ІГ з двома (39,02% і 36,66% відповідно) і трьома (32,75% і 37,33%) ритмогрупами у їхньому складі переважають в обох видах.

3.3.2. Засоби тональної підсистеми інтонації. Встановлено, що переважній більшості пейзажних сільських описів властивий низький рівень передтакту, представлений одним ненаголошеним складом (ССО – 55,75%, СДСО – 53,06%, ДСО – 53,28%) та висхідним рухом тону на цій ділянці інтонаційного контуру в полісилабічному передтакті.

Серед пейзажних описів, різних за статично-динамічною домінантою, частота низького рівного двоскладового передтакту приблизно однакова у всіх досліджуваних описах (ССО – 34,71%, СДСО – 32,22%, ДСО – 39,63%). Найменш притаманним сільським описам є трискладовий висхідний передтакт, частка якого є мінімальною (ССО – 8,26%, СДСО – 6,67%, ДСО – 2,72%). Це можна прослідкувати на фрагменті (додаток А, табл. А.2, № 140), у якому актуалізуються ІГ із двоскладовим і трискладовим передтактами. Крім того, оформлення тематичної групи в його ініціальній ІГ висхідним рухом тону з мінімальною швидкістю зміни тону ('*Those 'two ,animals* |) налаштовує слухача на сприйняття подальшого розвитку бою на водному просторі між доісторичними істотами.

Відмінною рисою *статичних* сільських описів є наявність незначної кількості (2,08%) ІГ з висхідним передтактом, що складається з чотирьох і трьох складів (додаток А, табл. А.2, № 112). Наприклад (*and as if that 'heart was 'young*) і (*There was a 'sun in 'every 'heart*).

Результати експериментального дослідження дають підстави стверджувати, що положення ІГ у висловленні, рівень тонального завершення попередньої ІГ, тональний інтервал між суміжними ІГ та їх смисловий зв'язок зумовлюють низький рівний або висхідний рух тону в передтакті попередньої ІГ.

Статичні сільські описи характеризуються низьким, середнім і високим різновидами передтакту з домінуванням низького рівного (табл. Ж.1). Такий розподіл показників збігається з показниками частоти низького й середнього передтактів у міських описах природи. Щодо функціонування середнього й високого передтакту, то слід зазначити, що ССО, СДСО й ДСО мають приблизно однакову частоту високого, середнього й низького передтакту з домінуванням високого (6,38%) у ССО та дещо нижчими показниками середнього (37,87%). Високий передтакт у середині опису забезпечує семантичну зв'язність суміжних ІГ. Цей передтакт зареєстровано, здебільшого, у випадках завершення попередньої ІГ висхідним тоном (додаток А, табл. А.2, № 85), коли високий передтакт (...*'snow, § -a `wind §*) асимілюється із завершенням тону в попередній ІГ, оформленій високим висхідним термінальним тоном.

Наявність високого передтакту в ініціальних ІГ сільських описів (додаток А, табл. А.2, № 84) пояснюється оформленням висхідним термінальним тоном у завершенні попередньої ІГ.

Статичним описам притаманний також низький рівень початку ІГ (додаток А, табл. А.2, № 109). У цьому фрагменті переважання ІГ з низьким передтактом (*there was a 'clear 'narrow ,_track| that 'faintly reflected the ,sky.|| But what'ever →,shadows § 'fell on the 'water from ,bank,| ,bush § or ,_tree| – they were as 'sullen to ↑'all a→ppearances § the 'banks them ,selves. ||*) зумовлюється інтонаційним оформленням попередніх ІГ спадним термінальним тоном.

Середній передтакт має майже однакові показники у *статично-динамічних* і *динамічних* сільських описах, наприклад: "We could 'hear the ↑distant 'howlings of \wolves.|| -They were 'far \off, | but the `sound,§ 'even though 'coming \muffled § through the 'deadening \snowfall,§ was 'full of \terror. ||" (додаток А, табл. А.2, № 142). У цьому фрагменті ІГ із середнім передтактом (-They were 'far \off, | but the `sound,§) передують ІГ, завершені спадним термінальним тоном. Такі особливості його функціонування є результатом асиміляції з рухом тону у попередній ІГ.

Як це видно з таблиці Ж.1, тип передтакту та його різновиди є функціонально пасивними у диференціації аналізованих пейзажних описів.

Наведені в таблиці Ж.1 цифрові показники розподілу *тонального рівня початку шкали* свідчать, що найчастотнішим у ній є середній підвищений рівень. Крім того, у різних за ступенем динамічності описах зафіксовано середній підвищений, середній знижений й низький рівні початку шкали та їхнє зростання від ССО до СДСО й ДСО. При цьому *статичні* сільські пейзажні описи вирізняються перевагою середнього підвищеного такту (46,48%) та дещо нижчою частотою середнього зниженого такту (31,92%). Високий тональний рівень (14,55%) є менш рекурентним. Числовий показник низького рівня початку шкали є найнижчим (7,05%).

У *статично-динамічних* і *динамічних* описах домінують середній підвищений (65,87% і 53,38% відповідно) та високий (16,66% і 18,04%) тональні рівні початку шкали. Нижчою є частота середнього зниженого (15,08% і 24,81% відповідно) та низького (2,39% і 3,77%) тактів. При цьому *статично-динамічні* фрагменти вирізняються найменшою частотою середнього зниженого такту, зафіксованого на статичних ділянках. Це пояснюється тим, що сільські описи природи, порівняно з міськими, є менш динамічними. Проте їхній динамічний різновид характеризується прискореним темпом і підвищеною гучністю, що надає їм високого рівня ЕПП.

Рівний і спадний рух тону в такті, з переважанням останнього в СДСО і ДСО, зафіксовано у випадках, коли високий передтакт передує першому

наголошеному складові (для рівного такту) або другий наголошений склад вимовляється зі спеціальним підйомом (для спадного такту). Виділення першої ритмогрупи висхідним рухом тону є цілком природним і пов'язується із вираженням відтінків модальності (захоплення, подиву, низки негативних емоцій, таких як страх, сором, гнів) у смисловій структурі опису, що надає їм достатньо високого рівня ЕПП. Відмінною просодичною ознакою статичних описів є переважання ІГ з рівним початком шкали й дещо нижчими показниками інших його різновидів. Рівний такт притаманний висловленням з поступово спадною ступінчастою шкалою.

Дані таблиці Ж.1 свідчать про високу рекурентність середнього підвищеного руху тону на такті в СДСО, зафіксованого в ініціальних ІГ їхніх динамічних частин. Тенденція до зростання показників високого початку шкали від ССО у бік СДСО і ДСО з домінуванням в останньому віддзеркалює зростання динамічної складової у сільських описах із високим рівнем ЕПП, де високий такт позначає ІГ, які містять нову, важливу інформацію або основну думку тексту. Досить високий відсоток середнього зниженого початку шкали у статичних й значно нижчі його показники в інших різновидах сільських описів є ознакою статичності описів природи. Цей вид такту, як і низький, маніфестує ІГ, які асимілюються з тональним рівнем ядерної ритмогрупи попередньої ІГ або не є інформаційними чи емоційними центрами. Розподіл показників руху тону в такті ІГ сільських описів є подібним до міських. Загальною тенденцією руху тону на такті шкали в сільських описах постає зростання частоти висхідного й спадного рухів. Характерним для статичних описів є рівний рух тону на такті, при цьому збільшення частоти висхідного і спадного руху тону на початку шкали свідчить про зростання ступеня динамічності й емоційного рівня ДСО і СДСО.

Зафіксовані в таблиці Ж.1 особливості функціонування *типів шкали* в ІГ сільських описів природи показують, що в *статичних описах* переважають повні шкали, серед яких найбільш рекурентною є поступово спадна ступінчаста шкала (статичні – 40,38%, статично-динамічні – 44,12%, динамічні – 47,76%).

Показники актуалізації цієї шкали приблизно однакові у *статичних* і *статично-динамічних* описах, що підкреслює статичність у СДСО. При цьому поступово спадну ступінчасту шкалу зареєстровано саме на їхніх статичних ділянках, а рівна шкала притаманна лише статичним описам.

Наступною за частотою зареєстровано усічену шкалу (ССО – 40,60%, СДСО – 41,88%, ДСО – 46,83%), яка, на відміну від повної, найбільш рекурентна в ДСО. Така закономірність її функціонування приводить до того, що вона у поєднанні з іншими просодичними параметрами (темпом, гучністю, фразовим наголосом), а також подрібненим поділом висловлення на ІГ, підвищує ступінь динамічності описів.

Не менш рекурентною у сільських описах є і поступово спадна ступінчаста шкала з порушеною поступовістю (ССО – 47,20%, СДСО – 35,29%, ДСО – 38,80%), яка підвищує ЕПП висловлень від середнього рівня до високого. Подібна особливість спостерігається в *статично-динамічних* і *динамічних* описах. Досить високий відсоток поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю пояснюється наявністю оцінних лексем (означення, епітети) в описах досліджуваних видів, а також необхідністю виділення найвагомішого слова чи слів в ІГ.

В інтонаційній структурі всіх видів сільських описів зареєстровано також поступово спадну ковзну шкалу, вищі відсотки функціонування якої зафіксовано в СДСО (17,65%) і ДСО (11,94%), яка надає останнім динамічності опису за рахунок хвилеподібного руху тону, зокрема, створюючи відчуття руху морських хвиль, поривів вітру, зміни погодних умов або рухів тварин тощо. Дещо нижчі показники частоти поступово спадної ковзної шкали мають місце в ССО (8,70%), а в СДСО вона актуалізується виключно в їхній динамічній частині.

Щодо поступово висхідної ступінчастої шкали, то її відсоток є незначним у всіх аналізованих сільських описах, а її наявність в інтонаційному контурі пояснюється необхідністю вираження смислового контрасту або основної думки, неочікуваного здивування й захоплення від краси побаченого.

Частка поступово спадної скандентної шкали незначна, але вона дозволяє передавати зацікавленість персонажа, очікування зміни стану природи (іноді з певним негативним відтінком), надаючи описам емоційності.

Установлено також, що статичність сільських пейзажів може відображатися поступово спадною ковзною і рівною шкалою (у статичних описах) та поступово спадною скандентною і поступово висхідною ступінчастою різновидами шкали (у ССО і СДСО), які сприяють передачі основної думки опису або оформлюють кульмінаційні ІГ, надаючи їм семантичної ваги, підсилюючи негативні емоції мовця або підкреслюючи контраст між станом природи і внутрішнім станом головного героя, раптовими змінами погодних умов, рельєфу, освітлення, переходу від однієї частини доби до іншої тощо.

Рух тону в *термінальній ІГ* сільських описів (табл. Ж.1) характеризується переважанням різновидів спадного тону. Їхнє функціонування унаочнює приклад ССО (додаток А, табл. А.2, № 132), в якому середній спадний термінальний тон ('cascaded \downward§ 'onto an ex↑pansive \loneliness|) у поєднанні зі спадними тонами різного тонального рівня й оформленням ІГ (where \clusters § of \sugar maples§) ковзною шкалою, внутрішньосинтагменною паузою та виділенням лексем *expansive* і *brick* (... 'onto an ex↑pansive \loneliness,|; ... 'bordered by ↑brick \dormi ,tories and \footpaths.||) спеціальним підйомом (що підкреслює контрастність рельєфу, де схил пагорбу переходить у великий рівнинний простір, а на лоні незайманого клаптика природи височіє цегляний кампус, зведений людськими руками) передає середній рівень ЕПП опису.

Середній спадний термінальний тон маніфестує перехід від статичності до динамічності, що може бути проілюстровано на прикладі (додаток А, табл. А.2, № 117), та виділяє емоційний центр опису (\grunting and growling§), коли хворий і знесилений звір гостро переживає свою непотрібність й агресивно реагує гарчанням, риком і скарчанням (and 'whimpering broken- \heartedly§).

Спадно-висхідний тон здатен передавати напруженість ситуації в ДСО, наприклад, в описі картини штормового океану й руху шхуни серед бурхливих

хвиль, яка ось-ось потоне (додаток А, табл. А.2, № 104), де середній підвищений спадний тон на слові *smote*, зреалізований у зоні підвищеної швидкості його руху, інтенсифікує семантичну вагу цього слова. На сегментному рівні найкоротший алофон дифтонга /əʊ/ в цьому слові передає миттєвість і різкість рухів шхуни у бурхливому морі. Слово *schooner*, оформлене низьким висхідним тоном, свідчить про подальше розгортання опису. Такий тип спадно-висхідного тону дозволяє слухачеві уявити динамічність руху шхуни, яку хвилі спочатку підіймають, а потім кидають з висоти у водяну прірву. Середній спадний тон на слові *smote* у поєднанні із низьким висхідним на слові *schooner* передає рух хвиль, бушування стихії. Хвилеподібний рух тону в ІГ *'rising in ↑pitch to a shriek*, що складається зі спадного такту, виділення другої ритмогрупи спеціальним підйомом і середнього спадного тону на слові *shriek*, де звукосполюка /ʃr/ допомагає передати неприємний скрип, створюють у слухача враження неприємного звуку скрипіння такелажу шхуни.

Високий спадний термінальний тон зареєстровано в усіх різновидах сільських описів з незначною перевагою в *динамічних* (ССО – 19,39%; СДСО – 19,20%; ДСО – 20,36%). Саме високий спадний термінальний тон з великою швидкістю зміни напрямку його руху та різкі перепади тональних рівнів на стику ритмогруп і надають ДСО динамічності й високого рівня ЕПП (додаток А, табл. А.2, №72). Крім того, високий спадний тон у суміжних ІГ (*The 'silvery `beams§ of the e'lectric `light,§*) підсилює почуття захоплення головних героїв від споглядання незвичайного світлового явища – електричного підземного освітлення. Цей світловий ефект підкреслюється виділенням сенсоризму *↑luminous* спеціальним підйомом. Динамічності аналізованому опису додає також різкий перепад тональних рівнів на стику ділянок "передтакт-ядро" (*~Al `ready§*).

Високий спадний термінальний тон, актуалізований у зоні збільшеної швидкості, в описі (додаток А, табл. А.2, № 131) надає категоричності звучання, інтриги сюжету, підвищує рівень емоційності опису морського пляжу й ранкового прибою у місячному сяйві (*... 'marked only by the high `tide line§, ...as `far as we*

could `see in `endless attacks.|| ...that water'd been haften within `England
the ,night be,fore.||; The `moon ,light§ 'sketched 'intre'crescened-,shaped` shadows§).

Крім того, оформлення складним інтонаційним контуром перед'ядерної частини ІГ інтенсифікує семантично важливе слово (...`tide,line), привертаючи увагу слухача до деталей опису. Так, слово *only*, що вимовляється із середнім спадними тоном, підсилює враження запустіння морського пляжу, обриси якого позначені лише лінією приливу, підвищуючи ЕПП опису до високого рівня.

Висхідний термінальний тон притаманний усім видам сільських описів з незначною перевагою у *статичних* (ССО – 12,17%, СДСО – 6,62%, ДСО – 10,77%). Різні за тональним рівнем висхідні тони, які надають опису (додаток А, табл. А.2, № 75) динамічності у комбінації з іншими просодичними параметрами (нульовий інтервал між окремими ІГ, модифікації гучності від помірної до підвищеної та темпу – від помірного до прискореного), позначають перехід від опису дощової ночі до іншої комунікативно-мовленнєвої форми (оповіді), а саме низький висхідний термінальний тон у фінальній ІГ указує на належність цього прикладу до фрагментарного виду сільського пейзажу.

Статичні й *динамічні* сільські описи (12,17% і 10,77%) є наближеними за показниками низького висхідного термінального тону. Це пов'язано з тим, що низький висхідний тон з малою швидкістю зміни руху тону притаманний саме статичним описам, де він, здебільшого, позначає перелік деталей місцевості, змін у ландшафті та погодних умов. У динамічних описах зазначений тон оформлює ІГ, які не несуть важливої інформації або є ініціальними чи медіальними. Дещо нижча частота притаманна середньому різновиду висхідного термінального тону, показники якого зростають у напрямку: ССО → СДСО → ДСО. У ДСО та СДСО високий та середній висхідні тони дозволяють передати зацікавленість слухача до описуваних подій, заохочують його до проникнення у деталі опису, сприяючи динамічності опису й підвищуючи рівень його ЕПП. Ініціальна ІГ статично-динамічних описів сільської місцевості, які містять обставину часу, місця тощо (додаток А, табл. А.2, № 74) (...and at last§), оформлена середнім

висхідним термінальним тоном, актуалізованим у зоні збільшеної швидкості його руху, який допомагає передати нетерпляче очікування всіх пасажирів карети зустрічі з графом Дракулою. З іншого боку, його різновид, зреалізований у зоні середньої швидкості (*as 'though the 'mountain range*§), сприяє змалюванню величі картини гірського перевалу.

Середній висхідний термінальний тон актуалізується в усіх сільських описах з перевагою у ДСО. У ССО (додаток А, табл. А.2, № 136) середній висхідний тон зафіксовано в ІГ обставини місця (*...and the right*§), для оформлення яких висхідний тон є типовим. Водночас, цей різновид висхідного тону допомагає передати знервований стан головної героїні, яка озиралася навкруги у пошуках будь-якого житла. В ІГ *...as 'far as Vic'toria could see,* середній висхідний тон у комбінації з поступово спадною ступінчастою шкалою й дещо прискореним темпом слугує для оформлення уточнюючої інформації у структурі опису.

Наявність низького різновиду рівного термінального тону (3,32%) зареєстровано (додаток А, табл. А.2, № 148) у *статичних* описах сільської місцевості, де він передає незавершеність та переривання опису деталей уточненнями й поясненнями, розчарування, недововку. *Динамічним* сільським описам притаманні низькі показники низького й середнього рівного термінального тону (2,20% й 2,99% відповідно). При цьому за частотою середнього рівного тону вони наближені до ССО, де цей тон оформлює ІГ, які не несуть важливої інформації або містять уже відомі деталі. *Статично-динамічні* описи вирізняються мінімальною частотою низького рівного термінального тону (1,98%), що є цілком природнім, оскільки він функціонує, здебільшого, в статичних частинах СДСО (додаток А, табл. А.2, № 116).

Спадно-висхідний термінальний тон зареєстровано в усіх аналізованих сільських описах зі зростанням його числових показників у напрямку: ССО → СДСО → ДСО. Цей різновид тону оформлює ініціальні й медіальні ІГ, підкреслюючи у такий спосіб незакінченість думки, а також уточнення вже відомої інформації, смисловий контраст (додаток А, табл. А.2, № 151). Високий

спадно-висхідний термінальний тон зафіксовано в *статичних* сільських описах, де він передає пересторогу, налаштовуючи слухача на несподіваний розвиток подій, незгоду (додаток А, табл. А.2, № 89). У цьому випадку початок опису має помірну гучність і сповільнений темп, що й надає йому статичності. Подальше розгортання картини зимового лісу позначається модифікаціями темпу (сповільнений → прискорений) та підвищеною гучністю. Взаємодія високого спадно-висхідного термінального тону зі сповільненим темпом і підвищеною гучністю на окремих ділянках опису сприяє передачі контрастних змін в описах літнього й зимового пейзажу, підвищуючи його ЕПП до середнього рівня.

Щодо *тонального діапазону* (табл. Ж.1), то інтерес становлять *статично-динамічні* описи, у яких перехід від статичної частини до динамічної характеризується розширеним спектром різновидів тонального діапазону та зростанням їхніх показників у напрямку: звужений → середній → розширений → широкий. Для *статично-динамічних* сільських описів найтипівішими є зони розширеного й середнього тонального діапазону з перевагою першого на динамічних ділянках, а другого – на статичних (50,00% і 48,55% відповідно). Широкий і звужений діапазони представлені приблизно однаковими показниками (16,67% і 11,1%). Наявність широкого та розширеного тонального діапазону (додаток А, табл. А.2, № 44) у поєднанні із середніми й високими спадними термінальними тонами та поступово спадною ступінчастою шкалою з порушеною поступовістю, виділенням семантично вагомого слова спеціальним підйомом для підкреслення гучного шуму розбурханого водяного потоку сприяють оформленню переходу від статичності до динамічності.

Середній тональний діапазон у сільських описах (табл. Ж.1) властивий ССО (49,32%) та статичним ділянкам СДСО (48,55%), що є цілком природнім, оскільки їм притаманні, здебільшого, середні показники всіх інтонаційних параметрів. Домінування розширеного діапазону на динамічних ділянках СДСО та ДСО, а також достатньо велика доля широкого тонального діапазону в останніх пояснюється їхньою видовою належністю та наявністю більшої кількості ІГ, оформлених високими і середньо підвищеними спадними та висхідними тонами, що забезпечує зростання динамічності або підвищення емоційного насичення

описів. Зона звуженого тонального діапазону у ССО, динамічних частинах СДСО й ДСО є мінімальною, оскільки ІГ або цілі висловлення зі звуженим діапазону містять лише додаткову або другорядну інформацію. На відміну від цього, звужений тональний діапазон на статичних ділянках СДСО у 33,34% випадків сигналізує про їхню статичність та відсутність нової або важливої інформації.

Щодо *тонального інтервалу* між ІГ в сільських описах (табл. Ж.1), то слід зазначити домінування *нульового* міжсинтагменного тонального інтервалу (ССО – 47,42%, СДСО – 25,53% для статичних ділянок і 20,07% для динамічних ділянок, ДСО – 45,15%). Актуалізація цього тонального інтервалу на стиках ІГ у поєднанні з короткою або перцептивною паузою, оформленням ІГ висхідними термінальними тонами забезпечує смислову зв'язність описів.

Наявність певного різновиду інтервалу на стику ІГ залежить від типу термінального тону в попередній ІГ та тонального рівня передтакту або такту в наступній. Так, *розширений* тональний інтервал на цій ділянці може бути зумовлений низьким завершенням попередньої ІГ та високим тональним рівнем початку наступної. У такому випадку міжсинтагменний тональний інтервал кваліфікується як *позитивний широкий* або *розширений*. Установлено, що розширення чи звуження тонального інтервалу на стику суміжних ІГ сигналізує про підвищення рівня їхнього емоційного насичення, зростання смислової ваги.

Звужені інтервали обох типів мають дещо вищі показники у *статичних* сільських описах (3,70% – звужений позитивний та 3,57% – звужений негативний), ніж у *статично-динамічних* (2,29% – звужений позитивний та 2,12% – звужений негативний на статичних ділянках) і *динамічних* (2,91% – звужений позитивний і 3,43% – звужений негативний). Водночас *позитивний звужений* тональний інтервал зафіксовано, переважно, на динамічних ділянках СДСО (9,23%), що за показниками наближає зазначені описи до ДСО. При цьому *нульовий, вузький* та *звужений* тональний інтервал у поєднанні з прискореним темпом, притаманним *динамічним* описам, низькою наповнюваністю ІГ ритмогрупами, сприяють актуалізації їхньої динамічності.

Щодо міжсинтагменного тонального інтервалу в інтонаційній структурі сільських описів, то, за даними таблиці Ж.1, при загальному домінуванні нульового тонального інтервалу в усіх сільських описах, СДСО вирізняються найменшими його показниками, що, на нашу думку, пояснюється їхньою двоїстою природою, а отже меншою семантичною зв'язністю між собою статичних і динамічних частин таких описів. Водночас, ступінь емоційності та семантична вага ІГ залежить від зміни тонального інтервалу на стику суміжних ІГ у бік його розширення. Цим пояснюється і підвищення показників позитивних і негативних широкого й розширеного інтервалів та зменшення долі їхніх звужених й вузьких різновидів у сільських описах. Позитивний і негативний розширений і широкий тональні інтервали домінують на динамічних ділянках СДСО, а в ДСО зареєстровано переважання позитивного розширеного та незначні показники негативних і позитивних звуженого й вузького тонального інтервалу. При цьому статичні ділянки СДСО і ССО відзначаються досить високими показниками позитивного розширеного інтервалу, зафіксованого на стиках між ІГ, оформлених низьким або середнім висхідним термінальним тоном, та ІГ з високим передтактом. Такий інтервал маніфестує перехід до ІГ, що є інформаційним або емоційним центром. Середні позитивний та негативний тональні інтервали домінують у ССО та статичних ділянках СДСО. При цьому доля позитивних негативних вузького, звуженого, широкого та негативних вузького, звуженого, розширеного й широкого тонального інтервалу у ССО значно нижча. Такий розподіл показників свідчить, насамперед, про їхню статичну природу. Разом з тим, показники позитивного та негативного вузького тонального інтервалу в обох частинах СДСО є значними, де цей інтервал, як і нульовий його різновид, на стиках ІГ є одним із засобів забезпечення їхньої семантичної зв'язності та передачі низького ступеня їхньої емоційності.

Актуалізації *тонального інтервалу* на стику ділянок інтонаційного контуру "*передтакт-такт*" (табл. Ж.1), свідчать, що досліджуваним видам сільських описів властиві майже всі різновиди *позитивного* інтервалу, зокрема у випадках наявності низького рівного або висхідного передтакту, у той час, як такт

вимовляється на середньому підвищеному/пониженому або високому рівнях. Тому цілком природно, що на вказаній ділянці інтонаційного контуру не зафіксовано *нульового* інтервалу.

Таблиця показує, що рекурентним у *статичних* сільських описах є *позитивні* середній (34,96%), розширений (30,87%) і широкий (21,77%) тональні інтервали. Значно нижчі показники мають вузький (3,58%) та звужений (7,36%) різновиди позитивного інтервалу. *Негативний* вузький і розширений на стику передтакту і такту зареєстровано лише в ССО (1,46%).

Статично-динамічні описи села характеризується домінуванням *позитивних* розширеного (45,45%) й широкого (39,40%) тональних інтервалів, що свідчить про емоційну насиченість ІГ, яка досягається завдяки перепадам між тональними рівнями передтакту, асимільованого з рівнем термінального тону попередньої ІГ, й такту, що вводить тему наступної ІГ. Крім того, у поєднанні з модифікаціями інших просодичних параметрів (гучності, темпу, ритму) тональний інтервал на цій ділянці передає контраст між спокоєм і тишею нічного села та відчуттям страху і небезпеки героїні під час втечі з полону (додаток А, табл. А.2, № 114). В ініціальних та медіальних ІГ зазначеного опису зафіксовано розширений та широкий тональні інтервали на ділянці "*передтакт-такт*". На початку опису розширений і широкий інтервал між передтактом і тактом сигналізує про асиміляцію тонального рівня передтакту з тональним рівнем попередньої ІГ й підвищення тонального рівня такту, який у поєднанні з прискореним темпом оформлює перехід до нової думки, а саме звільнення головної героїні від переслідувачів. Широкий тональний інтервал у комбінації з широким тональним діапазоном, модифікаціями темпу (від прискореного до помірного й сповільненого) на зазначеній ділянці медіальних ІГ передає перехід від статичності до динаміки – втечу Вікторії та її блукання вулицями нічного іракського села у пошуках дороги до міста, а, отже, і її порятунку.

Досить високий відсоток складає і доля середнього *позитивного* інтервалу (15,15%). Відмінною рисою СДСО є відсутність будь-яких різновидів *негативного* тонального інтервалу на цій ділянці інтонаційного контуру.

Щодо динамічних сільських описів, то найрекурентнішими в них позитивними інтервалами на стику передтакту і такту зафіксовано середній (41,76%), розширений (25,60%) та широкий (22,24%). Частота позитивного вузького і звуженого тонального інтервалу мінімальна (3,47% і 3,42% відповідно). Серед різновидів *негативного* тонального інтервалу в них виявлено незначну кількість (3,51%) вузького інтервалу між передтактом і тактом.

Отже, зростання показників тонального інтервалу від вузького до широкого у комбінації з модифікаціями інших просодичних параметрів, згаданих вище впливає на виділення інформаційних або емоційних центрів. При цьому домінування позитивного середнього у ССО і ДСО пояснюється у першому випадку середніми показниками перцептивних параметрів, що є цілком природним для передачі статичності, а в іншому – наявність тонального інтервалу в ІГ, які не є інформаційними або емоційними центрами й не містять нової або важливої інформації.

Дещо нижчі показники позитивних середнього та домінування розширеного й широкого тонального інтервалу між передтактом і тактом лише у СДСО свідчать, насамперед, про перехід до динамічних ділянок, зростання динамічності й підвищення рівня ЕПП опису. Переважання зазначених інтервалів на цій ділянці у ССО й ДСО також є ілюстрацією кореляції між видом тонального інтервалу та ступенем емоційності або виділення ІГ, які несуть нову важливу інформацію. Незначна доля вузького й звуженого тонального інтервалу обох видів та негативного розширеного у статичних або їхня відсутність у СДСО припадає на ІГ, які не маркують перехід від статичності до динаміки або не вводять нову думку чи тему.

Більш повний спектр різновидів тонального інтервалу має місце на стику ділянок інтонаційного контуру "*шкала – ядро*" (табл. Ж.1). Так, в ІГ з рівним або висхідним рухом тону в передтермінальній ритмогрупі домінує, здебільшого, *нульовий* інтервал в усіх видах сільських описів (ССО – 38,13%, СДСО – 38,09%, ДСО – 31,10%), що пов'язано з відсутністю тонального перепаду на вказаній ділянці та оформленням ядерного складоносія спадним термінальним тоном з малою швидкістю зміни його руху.

Досить частотним зареєстровано й *негативний* середній тональний інтервал на цій ділянці в *статичних* (14,83%) і *динамічних* (16,80%) сільських описах, який у *статично-динамічних* описах є мінімальним. У цих описах досить рекурентним є негативний вузький інтервал, показники якого складають в ССО – 14,41%, ДСО – 15,96%, у той час як у СДСО вони дорівнюють 20,00%. Крім того, *статично-динамічні* описи відрізняються від згаданих вище й наявністю негативного звуженого тонального інтервалу (13,33%) на стику шкали і ядра. Частка негативного розширеного інтервалу на цій ділянці варіює у межах 6,77% у ССО та 9,24% у ДСО, а в СДСО вона мінімальна. Негативний широкий інтервал не є частотним у сільських описах.

Дослідження всіх видів сільських описів свідчить про широкий спектр малих за частотою різновидів *позитивного* тонального інтервалу (від вузького до широкого). Зміна інтервалу між шкалою та ядром впливає на емоційне забарвлення і рівень ЕПП сільських описів таким чином: чим ширший тональний інтервал між передтермінальною частиною та ядром, тим емоційніше й динамічніше актуалізується опис, і навпаки – звуження або наявність нульового тонального інтервалу на стику зазначених ділянок інтонаційного контуру робить звучання описів більш статичним і надає їм низького або середнього рівня ЕПП. Зазначимо, що таким ССО притаманна відсутність широкого позитивного й невелика частка розширеного позитивного й негативного широкого інтервалів. Динаміка ССО з високим рівнем ЕПП і ДСО актуалізується за рахунок розширеного позитивного й широкого негативного інтервалів між шкалою і ядром.

Наявність різновидів тонального інтервалу на ділянці "*ядро – затакт*" (табл. Ж.1) свідчить, що *нульовий* інтервал є спільним за частотою в усіх видах сільських описів. Зареєстровано також відмінності у рекурентності *негативного* тонального інтервалу на цій ділянці інтонаційного контуру в досліджуваних видах описів. Так, середній негативний інтервал зафіксовано у ССО (5,68%) та СДСО (5,13%); зазначений інтервал не виявлено в ДСО. За частотою розширеного негативного тонального інтервалу більше зближені *статично-*

динамічні й динамічні описи, частота яких рівновелика (4,47% і 4,68% відповідно). Показники цього різновиду негативного тонального інтервалу у *статичних* описах майже вдвічі вищі, ніж у динамічних і дорівнюють 7,18%. Частка широкого негативного інтервалу в аналізованих сільських описах, як і звуженого у СДСО, невисока. Щодо рекурентності *позитивного* тонального інтервалу, то його показники найвищі у звуженій зоні (ДСО – 17,18%, ССО – 11,76%). Дещо вищі цифрові дані середнього позитивного тонального інтервалу порівняно із ССО (3,96%) і СДСО (4,48%) притаманні ДСО (6,25%). Розширений позитивний тональний інтервал на цій ділянці інтонаційного контуру виявлено лише в СДСО (додаток А, табл. А.2, № 70). У СДСО зареєстровано широкий негативний тональний інтервал на ділянці "ядро-затакт" в ІГ, оформлених спадним термінальним тоном з висхідно-спадним його рухом на ядерному складоносієві. Такий спадний тон перериває монотонність викладу деталей водного пейзажу. Зафіксований інтервал на стику ядра і затакту у поєднанні з помірними темпом і гучністю створює враження розміреного шуму хвиль, що розбиваються об берег.

Аналіз тонального інтервалу між ядром і затактом у сільських описах природи свідчить про повний спектр його різновидів. Найрекурентнішим є нульовий тональний інтервал, який зафіксовано між спадними або рівними термінальними тонами й низьким рівним затактом. Спадні термінальні тони, зокрема низький, визначено як найчастотніший і такий, що асоціюється із завершеністю й категоричністю ІГ. У праці встановлено, що розширення тонального перепаду (вузький → звужений → середній → розширений → широкий) на аналізованій ділянці інтонаційного контуру свідчить про різкі перепади тонального рівня його ділянок, що підвищує рівень ЕПП описів та відзеркалює конфігурацію алотонів спадних і висхідних термінальних тонів. Різновиди негативного тонального інтервалу притаманні спадним термінальним тонам з висхідним рухом тону на наголошеному складі й рівним або спадним затактом. Доля негативного середнього тонального інтервалу є найвищою у ССО, що пояснюється середніми показниками просодичних параметрів, характерними

для цього виду описів. Частота негативних середнього, розширеного й широкого (для ДСО) інтервалу на стику ядра і затакту в СДСО і ДСО майже рівнозначна, що підтверджує загальну тенденцію до підвищення емоційного ступеня завдяки розширеного тонального інтервалу на цій ділянці. При цьому ДСО властиві найвищі показники негативного широкого інтервалу, зареєстрованого в кульмінаційних ІГ з високим рівнем ЕПП. Висхідні термінальні тони маркуються позитивними тональними інтервалами між ядром і висхідним затактом, найчастотнішим серед яких є звужений з домінуванням у ССО. Цей різновид описів відзначається достатньо високими показниками середнього тонального інтервалу. Крім того, сільським описам природи властиві дещо нижчі числові дані вузького тонального інтервалу з незначним переважанням у ДСО. Висхідні тони в ініціальних та медіальних ІГ передають незакінченість думки, або в ІГ, що містять перелік деталей опису природи. Показники розширеного позитивного інтервалу майже рівновеликі в сільських описах з незначним їх зростанням (ССО → СДСО → ДСО) в ІГ, оформлених висхідним термінальним тоном, який передає спантеличеність, подив, збентеження від споглядання екзотичних, прекрасних краєвидів або картин розгулу невгамовної стихії, підвищуючи у такий спосіб рівень ЕПП описів до високого.

3.3.3. Темпоральні особливості. Результати аналізу типу *пауз* на стику інтоногруп наведено в таблиці Ж.1. З таблиці очевидно є найбільша рекурентність коротких і перцептивних пауз в усіх видах сільських описів. Середні паузи домінують і мають рівновеликі показники в ССО і статичних ділянках СДСО (36,81% й 35,31% відповідно). При цьому перцептивні паузи притаманні *динамічним* описам. Динаміка описів віддзеркалюється за рахунок переважання перцептивних міжсинтагменних пауз з поділом на короткі ІГ (1–2 рідше 3 ритмогрупи у кожній). Крім того, зазначені паузи виділяють групи підмета в ІГ, підвищуючи у такий спосіб ступінь емоційності всього опису. В окремих ІГ така пауза відокремлює підмет і присудок (*And 'suddenly a`hound§ `sprang§ 'out of the `fog...; 'Fire`burst§ from its 'open `mouth...; The`huge ↑black*

→creature ξ was ʔfollowing the ʔsteps of ↑Sir ʔHenry.||), виокремлюючи найважливішу інформацію, що у комбінації з приглушеним тембром, сповільненим темпом, перепадами тональних рівнів та малою швидкістю зміни руху тону і надає високого рівня ЕПП опису (див., наприклад, опис нападу страшного звіра додаток А, табл. А.2, № 69). Водночас таке просодичне оформлення передає скованість, жах і стан ступору людини, яка побачила вперше це створіння, й викликає у слухача відчуття неприємного подиву, тривоги й очікування неочікуваної розв'язки.

До *статичних* описів за показниками перцептивних пауз наближаються *статично-динамічні*, а саме їхні динамічні ділянки (27,28%). При цьому перцептивні паузи є найчастотнішими у цьому виді сільських описів (27,28% – на динамічних ділянках). Така особливість їхнього розподілу пояснюється тим, що динаміка опису забезпечується і коротким типом паузи між ІГ у сукупності з прискореним темпом, підвищеною гучністю, складною ритмічною структурою окремих ІГ або всього опису.

Короткі паузи між ІГ переважають у *статичних* описах (32,43%), дещо нижчі їх показники у *динамічному* виді сільських описів (ДСО – 21,05%). Це пов'язано з тим, що вони найчастіше функціонують саме на стику ділянок, яким властива динамічність при передачі швидкості зміни подій, картин тощо, та які мають тісний семантичний зв'язок.

Короткі й перцептивні паузи вирізняються найменшою частотою в *статичних* сільських описах, позаяк для них характерні помірні показники всіх просодичних параметрів (додаток А, табл. А.2, № 150). В аналізованому прикладі коротку паузу зафіксовано лише в кінці фрагмента (*And 'Buck 'ran ʔwith them, | 'side by ʔside ξ with the 'wild ʔbrother, | ʔyelping ξ as he ʔran ||*), що поєднується зі зниженою гучністю й сповільненим темпом, і вказує на кульмінаційний момент всього опису (керуючись інстинктом Бак увійшов у зграю диких вовків).

Низьку частоту внутрішньосинтагменних пауз зафіксовано в усіх видах сільських описів (ССДО – 2,59%, СДО – 1,62%) при найменшій їхній частоті

в ССО. Такий розподіл збігається з функціонуванням внутрішньосинтагменної паузи в міських описах природи та пояснюється здатністю інтенсифікувати семантично вагомі лексичні одиниці, яким вони передують (додаток А, табл. А.2, №103). У прикладі на статично-динамічну картину нічного сільського пейзажу вплинули такі просодичні характеристики: модифікації гучності від підвищеної на початку фрагмента (*I was 'lying in _bed,ξ 'listening ~ to the ↑gusty _wind,ξ*) до помірної в інших ІГ (*... and 'driving of the _snow.|| I 'heard _also| the 'rappings of a _brunchξ of a _fur-tree,ξ that 'touched my _window,| as the 'blast _wailed _by,ξ and 'rattled its ↑dry _cones | a'gainst the _panes.||*), переважання усиченої шкали (*I 'heard _also|; as the 'blast _wailed _by,ξ; a'gainst the _panes.||*), подрібнений поділ тексту опису на ІГ, короткі паузи, його середньо-підвищений тональний рівень, виділення спеціальним підйомом та інтенсифікація внутрішньосинтагменною паузою семантично вагомого слова ↑*gusty*, що підкреслює поривчастість вітру в негоду, які надають описові динамічності і підвищують рівень його ЕПП. Повільний темп усього фрагмента, наявність середніх пауз маркують його неоднорідний характер і надають статичності, що дозволяє визначити цей сільський опис як СДСО, у якому темпоральні характеристики передають настороженість оповідача від перебування в кімнаті загиблої дівчини й готовність героя повірити в те, що позалінгвальні фактори (завивання вітру, скрип сухих сосен, торкання гілками ялини до вікна) свідчать про присутність колишньої господині кімнати.

Взагалі в сільських пейзажах зареєстровано всі різновиди пауз, функціонування яких прямо пов'язано з видовою належністю опису. Так, статичність маркується переважанням середніх міжсинтагменних пауз й дещо нижчими показниками коротких і перцептивних та найменшою долею внутрішньосинтагменних пауз у ССО.

Проаналізований вище розподіл показників частоти пауз наочно демонструє двоїсту природу СДСО, де на статичних ділянках зафіксовано найменший відсоток перцептивних пауз, який зростає на їхніх динамічних ділянках. При

цьому лише у СДСО переважають короткі паузи на стиках статичної та динамічної частин, що сигналізує про зростання їхньої динамічності й підвищення ступеня емоційності до середнього або високого.

Виявлена закономірність зростання числових даних функціонування пауз з найвищою рекурентністю перцептивних та значно нижчими показниками коротких і середніх у сільських описах відзначає їх динамічний різновид. Очевидно також, що подрібненість висловлень на короткі ІГ, оформлені, здебільшого, усіченою або ПСС шкалою з порушеною поступовістю й відокремлені перцептивною паузою, сприяє їхній динамічності та у поєднанні з іншими просодичним засобами (прискоренням/швидким темпом, підвищеною гучністю, складною ритмічною структурою ІГ) надає їм високого рівня ЕПП. Зменшення частоти коротких і перцептивних пауз та збільшення середніх є притаманним для ССО.

Нечисельні внутрішньосинтаменні паузи в сільських описах відокремлюють наступні за ними семантично важливі слова в ІГ, які є емоційними або інформаційними центрами всього опису, а внутрішньосинтаменна пауза підкреслює характеристику незвичайних природних явищ, сприяє передачі негативних (страху, передчуття чогось небаченого) та позитивних (подиву від краси побаченого пейзажу) емоцій і відчуттів головного героя, підвищуючи у такий спосіб ступінь емоційності описів природи.

Наведені в табл. Ж.1 дані щодо актуалізації сільських описів природи, реалізованих з різним темпом вимови, свідчать про домінування в них помірного темпу, показники якого знижуються у напрямку: ССО → СДСО → ДСО. При цьому *статичні* й *статично-динамічні* описи (їхні статичні ділянки) є наближеними за частотою до помірного (63,63% й 83,30% відповідно) й сповільненого (13,63% й 12,29%) темпу, що є цілком природним для вимовляння ССО й статичної частини СДСО.

Перепади темпу вимовляння від помірного до сповільненого в окремих ІГ можна пояснити намаганням індивіда виокремити інформаційні центри й привернути до них увагу слухача або утримати її на окремих ділянках опису,

які, зазвичай, містяться в кульмінаційній частині опису. Наприклад: "*And the 'light§ 'grew 'steadily ,stronger| but 'no `birds ,sang,§ as they 'want to `do§ at the app'roach of \dawn.|| And 'but for the ↑heavenly_ ,music,| 'all was ↑marvelously ,still* (сповільнений темп).||" (додаток А, табл. А.2, № 81).

Такий статичний сільський опис актуалізується завдяки комбінації помірної гучності, переважанню спадних тонів різних за тональним рівнем та незначних модифікацій темпу. Зміни темпу від помірного на початку до сповільненого в завершенні маркують повільне пробудження природи та повної тиші на світанку, характерної для короткого проміжку між світанком та ранком бурхливого літнього сонячного дня. Сповільнений темп у поєднанні з виділенням спеціальним підйомом на прислівнику *marvelously*, подовження сонанту /m/ передає стан природи в очікуванні сходу сонця й початку нового дня.

Наявність прискореного й швидкого темпу на динамічних ділянках *статично-динамічних* описів (прискорений – 33,33%, швидкий – 4,18%) максимально наближає їх до *динамічних* описів села (прискорений – 39,14%, швидкий – 3,12%), що свідчить про зростання їхньої динамічності, а відтак і рівня емоційності. Крім того, лише СДСО вирізняються незначними показниками повільного темпу (4,41%) на їхніх статичних ділянках. Упродовж усього опису темп вимови варіює від сповільненого до швидкого. Випадки наростання темпу від повільного на початку речення до швидкого у межах одного речення наочно ілюструє перехід від статичності до динамічності опису (додаток А, табл. А.2, № 91): "*First§ the ,current§ 'drives you ·on to the 'right ,bank,|* (сповільнений темп) *and ,then§ on to the ,left,§* (помірний темп) *then it 'takes you ·out into the ,middle§ and 'turns you ·round 'three ,times,§ and 'carries you up ,stream a ,gain,§* (прискорений темп) *and 'always ,ends§ by 'trying to \smash you up§ a'gainst a 'college ,barge.||*" (швидкий темп).

Опис розпочинається статичною ділянкою, маркованою сповільненим темпом і помірною гучністю у поєднанні з низькими спадними тонами (*First§*

the ˌcurrent§ 'drives you ˙on to the 'right ˌbank,|), а низький спадно-висхідний тон в ініціальній ІГ налаштовує слухача на сприйняття подальшого опису примхливої течії річки. Динамічна ділянка опису оформлена помірною гучністю, варіативністю темпу від помірного до прискореного та, здебільшого, різними за тональним рівнем висхідними тонами (*and ˌthen*§; *then it 'takes you ˙out into the ˌmiddle*§ *and 'turns you ˙round 'three ˌtimes*§; *and 'always ˌends*§), які слугують відтворенню напрямків руху човна у неспокійній Темзі. Водночас фінальні ІГ опису річки оформлені швидким темпом та різновидами спадного тону: середній алотон зі збільшеною швидкістю зміни його руху разом із підвищенням гучності на лексемі *smash* передає невідворотність раптового зіткнення із баржею через непередбачуваність річкової течії (*by 'trying to ˌsmash you up*§), а низький спадний тон надає закінченості всьому фрагменту (*a'gainst a 'college ˌbarge.*||). Такі модифікації темпу й гучності у комбінації з різними за швидкістю руху й тональним рівнем спадними тонами пов'язані зі зростанням динамічності опису та надають йому високого рівня ЕПП.

Частота *динамічних* описів з прискореним темпом вимовляння зростає відповідно до змін статички у бік динаміки (додаток А, табл. А.2, № 125). Цей фрагмент рівнинного пейзажного опису є типовим прикладом реалізації компенсаційної функції інтонації, яка переважає у взаємодії з лексичним наповненням та забезпечує високий рівень його ЕПП. На це вказують, насамперед, модифікації темпу від прискореного упродовж усього опису до помірного у комбінації з високим спадним термінальним тоном (*'What if it should 'fall ˋin?*||). Ця комбінація просодичних засобів підкреслює емоційну напругу моменту (загроза падіння гранітної стелі і загроза життю персонажа) та позначає перехід від опису до роздуму. Поєднання прискореного темпу з розширеним тональним діапазоном, високим і середнім підвищеним тональним рівнем, поступово спадною ковзною шкалою і поступово спадною ступінчастою шкалою з порушеною поступовістю передає динамічність і стрімкість

наростання грози, розкатів грому, які порівнюються з вибухами бомб (...which `burst like bombs. ||; ...and if 'all the 'powder maga'zines in the `world were to 'blow up to gether, 'not be able to 'make out more than we can now. ||).

У ДСО зареєстровано також поодинокі випадки швидкого темпу (3,12%). Саме прискорений та швидкий темп у вимовлянні ДСО відіграють вирішальну роль у їх визначенні як динамічних. Перехід від прискореного темпу до швидкого дозволяє зацентрувати увагу слухача на інформаційних центрах опису, які можуть варіюватися від окремих слів до цілих речень, позначення кульмінаційного моменту цілого фрагмента, наприклад: " ,Also I 'saw a ↑great wave (помірний темп) `curling and foaming 'poised ↑far a'bove the ,rail. || 'I was di'rectly under it. || My 'mind did 'not 'work quickly (прискорений темп) 'everything was so new and ,strange. || (швидкий темп) I ,grasped (помірний темп) that 'I was in danger, but 'that was ,all. ||" (прискорений темп) (додаток А, табл. А.2, № 73).

У цьому випадку високий рівень ЕПП забезпечується специфікою його інтонаційного оформлення, яка характеризується провідною роллю темпу. Модифікації темпу від помірнього на початку, коли величезна штормова хвиля вперше з'являється перед очима головного героя, до прискореного, де описується її рух, руйнівна сила та оціпеніння моряка від невідворотності його загибелі під товщею води, і до швидкого, коли відчуття небезпеки й негативні враження героя від побаченого досягають найвищої точки, маркують кульмінаційний момент усього уривку. Крім того, опис емоційного стану людини, яка тоне разом зі шхуною, маркується середніми спадними термінальними тонами зі збільшеною швидкістю зміни руху тону ('I was di'rectly under it. || My 'mind did 'not 'work quickly 'everything was so new and ,strange. ||) I ,grasped that 'I was in danger. На створення у слухача враження неприборканості водної стихії впливають широкий тональний діапазон, високий тональний рівень наведеної ділянки, виділення семантично вагомих слів спеціальним підйомом (↑great, ↑far)

й оформлення ІГ *‘curling and foaming’* поступово спадною ковзною шкалою. Такий хвилеподібний рух тону передає ефект перекочування спінених штормових хвиль розбурханого моря. Особливості просодичного оформлення цієї картини викликають у слухача негативні емоції та почуття паніки, безвиході, приреченості.

Динамічні сільські описи вирізняються досить високою частотою сповільненого темпу (23,91%). Водночас зазначений темп маркує лише ті ІГ, які несуть семантично важливу інформацію або вирізняються найвищим ступенем емоційності і впливають на рівень ЕПП всього опису. Модифікації темпу від помірного/прискореного до сповільненого акцентують увагу слухача на ключових моментах опису.

Дані аналізу темпоральних особливостей сільських описів природи наведено у таблиці Ж.1. Усім сільським описам з домінуванням у ССО і статичних частинах СДСО притаманна висока рекурентність помірного темпу.

Статичність сільських описів забезпечується наявністю фрагментів або їх частин, оформлених сповільненим і повільним темпом, показники яких наближені у зазначених описах, а також невисокими відсотками прискореного темпу та відсутністю ділянок, маркованих швидким темпом.

Зафіксоване зростання показників прискореного та зменшення долі помірного і сповільненого темпу на динамічних ділянках СДСО і ДСО надає їм динамічності. При цьому зазначені види описів характеризуються й наявністю ділянок, зреалізованих у швидкому темпі, який є найчастотнішим у динамічних частинах СДСО.

3.3.4. Характеристики гучності. Найбільш рекурентною в сільських описах є помірна гучність, яка, незалежно від видової належності опису, домінує у *статичних* та на статичних ділянках *статично-динамічних* описів, наприклад: "The 'storm had 'evidently 'broken ·during the night,| though 'huge 'sea was ↑still ,running§ and a 'stiff 'wind ,blowing.|| 'Sail had ·been ,made§ in the 'early ,watches,§ so that the 'Ghost was 'racing a/long§ under ,everything§ ex'cept the 'two ,topsails § and the 'flying ,jib ||" (додаток А, табл. А.2, № 135).

Динамічності цьому морському опису надають такі просодичні параметри: прискорений темп та модифікації тонального діапазону від звуженого (*The 'storm had 'evidently 'broken during the ,night,| though 'huge 'sea was ↑'still ,runningξ and a 'stiff 'wind ,blowing.||*) до розширеного (*'Sail had·been ,madeξ in the 'early √watches,ξ so that the 'Ghost was 'racing a,longξ under ,everythingξ ex'cept the 'two √topsailsξ and the 'flying ,jib.||*), середній і звужений тональні інтервали між ІГ, домінування висхідних термінальних тонів, приблизно однакова виділеність й чітка вимова кожного повнозначного слова, чіткий ритм дозволили визначити рівень ЕПП як середній. Статичності аналізованому опису додає, насамперед, помірна гучність у комбінації з модифікаціями темпу від прискореного до помірного на певних ділянках (*'Sail had been ,madeξ in the 'early √watches,ξ so that the 'Ghost was 'racing a,longξ under ,everythingξ ex'cept the 'two √topsailsξ and the 'flying ,jib.||*), виділення спеціальним підйомом прислівника *still* для підкреслення того факту, що буря ще не вщухла.

Динамічні описи сільської місцевості виокремлюються найвищими показниками підвищеної гучності (18,00%), зареєстрованої у межах ДСО саме в тих реченнях чи окремих ІГ, які є їх комунікативними центрами. Середнього рівня ЕПП наведеному прикладу ДСО надають короткі паузи, модифікації темпу (від помірного до прискореного), переважання висхідних тонів, які маркують рух штормового вітру (*The 'wind had been momen'tarily in ,creasing,ξ*), швидкі зміни освітлення (*...and the ,sun,ξ after a 'few 'angry ,gleams,ξ had disa ,ppeared.||*). Бурхливі зміни стану моря, наростання шторму супроводжуються підвищенням гучності й оформленням цієї частини фрагмента різними термінальними тонами. Така інтонаційна організація викликає негативні емоції й відчуття наростання тривоги, страху перед непереборністю стихії, наприклад: *"The 'wind had been 'momen'tarily in ,creasing,ξ and the ,sun,ξ after a ↑'few 'angry*

gleams,§ had 'disa_ppeared.|| The 'sea had 'turned a 'dull 'leaden gray§ and 'grown ,rougher,§ and was 'now 'tossing 'foaming whitecaps§ to the sky.||" (додаток А, табл. А.2, № 137).

На відміну від ДСО, *статичні* вирізняються найнижчими числовими показниками підвищеної гучності й домінуванням помірної, що свідчить на користь статичності таких описів.

Зниженою гучністю можуть маркуватися всі види сільських описів з переважанням у *динамічних* і *статичних* описах, показники якої є рівновеликі (6,00% й 6,06% відповідно). Такий розподіл показників гучності в описах, різних за статично-динамічною домінантою, можна пояснити тим, що в динамічних описах аудитори відзначили перепади гучності від помірної до зниженої саме в тих реченнях чи ІГ, які не містять важливої інформації. І навпаки – зниження гучності відбувається саме на тих ІГ, які є комунікативними або емоційними центрами опису, прикладом чого слугує динамічний опис: *"But 'no ·matter ↑how ·Spitz ,circled,§ ,Jo§ `whirled a`round on his `heels to face him,§ ,mane§ ,bristling,§ ,ears§ ,laid ,back,§ 'lips `writhing and ,snarling,§ ,jaws§ ,clipping together§ as 'fast as he ,could ,snap§ and ,eyes§ 'dia_bolically ,gleaming§ – the `incar`nation of be`lligerent ,fear.|| So `terrible was his a`ppearance§ that `Spitz was `forced to fore go ,disciplining him:§ but to 'cover his own dis\_comfiture§ he 'turned →upon§ the `inoffensive and `waling ,Billie§ and ,drove him§ to the ,confines§ of the ,camp.||"* (додаток А, табл. А.2, № 87).

Опис бійки між тваринами характеризується зростанням ступеня динамічності, насамперед, завдяки просодичному оформленню опису, яке вирізняється виділенням підмета в окремі ІГ, зреалізовані спадними тонами, наявністю ІГ, оформлених поступово спадною ковзною шкалою та поступово спадною ступінчастою шкалою з порушеною поступовістю, переважанням різних за тональним рівнем спадних термінальних тонів, модифікаціями темпу

від помірного (*But 'no matter ↑how Spitz ,circled, Jo ̀whirled a`round on his ̀heels to √face him, ,mane, ,bristling, ,ears, ,laid ,back, ,lips ,writhing and ,snarling, ,jaws, ,clipping to,gether as 'fast as he ,could ,snap, and ,eyes ̀dia ,bolically ,gleaming – the ̀incar`nation of be`lligerent ,fear. || So ̀terrible was his a`ppearance that ̀Spitz was ̀forced to forego ,disciplining him: but to ̀cover his own dis ,comfiture*) до сповільненого (... ,jaws, ,clipping to,gether as 'fast as he ,could ,snap, and ,eyes ̀dia ,bolically ,gleaming – the ̀incar`nation of be`lligerent ,fear. ||; he 'turned →upon the ̀inoffensive and ̀waling ,Billie and ,drove him to the ,confines of the ,camp. ||), гортанним тембром, змінами гучності від помірної до зниженої в окремих ІГ, що викликає у слухача зловісне враження від прослуханого опису з низьким рівнем ЕПП.

У статичних фрагментах сільських описів знижена гучність, так само як і помірна, маніфестує констатацію фактів, звичайний виклад деталей опису й надає їм низького або середнього рівня ЕПП.

Загальні дані щодо частоти різновидів гучності у сільських описах природи, представлені у таблиці Ж.1, свідчать, що їм притаманна помірна гучність. Її коливання від зниженої до підвищеної зумовлюються видовою належністю сільських описів природи та рівнем їхнього ЕПП. Статичним та статичним ділянкам СДСО описам властива найбільша рекурентність помірної та найменша – підвищеної гучності. Показники зниженої гучності в сільських описах незначні. Незважаючи на те, що у ССО й ДСО вони рівновеликі, а їхня доля на динамічних ділянках СДСО найменша, частота цього виду гучності пояснюється різними причинами: у ССО вона маркує виклад вже відомої інформації, сприяє передачі спокою або тиші вечірнього/нічного пейзажу, а в динамічних частинах СДСО і ДСО за допомогою поєднання зниженої гучності зі сповільненим темпом і хрипким тембром виділяються кульмінаційні моменти опису (передається особливий емоційний стан героя, неприємні відчуття від

побаченого краєвиду, зміни погодних умов) або подається відома чи неважлива інформація. При цьому зафіксовано випадки зниження гучності на окремих комунікативно важливих словах, ступінь контрастності яких по відношенню до інших лексем або ІГ привертає до них увагу слухача.

Так, у статичному пейзажному описі має місце помірний темп і гучність, членування на ІГ, що містять 2–3 ритмогрупи, мелодичне оформлення здебільшого низькими спадними й висхідними термінальними тонами, середній та низький рівень ЕПП. Статично-динамічний опис характеризується прискоренням темпу, змінами у членуванні тексту на дрібні ІГ та типи пауз залежно від ділянки опису, коливанням тонального рівня термінального тону, середнім та звуженим тональним діапазоном й нульовим та негативним розширеним інтервалом між ІГ та нульовим інтервалом на ділянках інтонаційного контуру, середнім і високим рівнями ЕПП. Найпомітніші зміни просодичних параметрів притаманні динамічному пейзажному опису, пов'язані з підвищенням ступеня його емоційності. При низькій частоті помірної гучності аналізовані описи вирізняються її підвищенням та наявністю високої гучності в інтоногрупах, оформлених усіченою шкалою, середнім і високим термінальним тонами, прискоренням і швидким темпом, розширенням тонального діапазону цілого фрагмента. Така комбінація інтонаційних параметрів підвищує рівень їхнього ЕПП до високого. Подібне інтонаційне оформлення є одним із важливих маркерів жанрової належності тексту, а серед комунікативних параметрів художніх текстів, які відображає просодія, значущим є експресивно-емоційне забарвлення опису, що найяскравіше виявляється в його інтонаційному оформленні, ніж у лексичному наповненні та граматичній будові.

Проведений таким чином аналіз інтонаційної структури подібних за розміром але різних за типовою належністю пейзажних описів дозволяє стверджувати, що інтоногрупи є одиницею, яка несе основне смислове навантаження, а лексико-граматичні засоби слугують оформленням ІГ і виступають у їхньому складі смисловими центрами, які завжди виокремлюються за допомогою інтонаційних засобів.

Висновки до розділу 3

Аналіз результатів перцептивних характеристик інтонаційної організації англомовних пейзажних описів дає підстави стверджувати таке:

1. Провідна роль у реалізації та диференціації типів і видів англомовних пейзажних описів належить передусім інтонаційним засобам мови позаяк сегментний рівень виконує допоміжну роль. Зокрема, подовження звуків може підвищувати емоційно-прагматичний потенціал опису, інтенсифікувати і виокремлювати семантично важливі слова в інтоногрупі, зокрема, оцінні прикметники.

2. У ході аудитивного аналізу було відзначено типовість для інтонаційної організації досліджуваних описів функціонування окремих засобів інтонації, наприклад, рекурентність спеціального підйому, поєднання двох кінетичних тонів в одній інтоногрупі та внутрішньосинтагменних пауз для виділення семантично важливих слів в інтоногрупі та слів, семантика яких дає привід для такої інтенсифікації.

3. Рекурентність спадного тону простої і складної конфігурації залежно від емоційного насичення інтонаційної групи в цілому або її ядерної частини зокрема, які охоплюють пологий спадний рух тону на ядерному складі, висхідно-спадний рух тону на наголошеному складі термінальної ритмогрупи, висхідний рух тону на ядерному складоносієві з наступним рівним або спадним рухом тону у затакті. При цьому важливою ознакою актуалізації спадного термінального тону в англомовних пейзажних описах визнано швидкість зміни напрямку його руху та тональний рівень його актуалізації.

4. Більшості досліджуваних описів властиве вимовляння з помірним темпом і гучністю. Водночас, зареєстровано закономірність варіативності темпу й гучності залежно від належності англомовних пейзажних описів до певного виду. Разом з тим, у статичних фрагментах найчастотнішими є сповільнений темп та знижена гучність. У динамічних описах найрекурентнішими визначено прискорений темп та підвищену і високу гучність. За цими параметрами статично-динамічні пейзажні фрагменти займають проміжну позицію між

згаданими вище описами. Так, за показниками темпу і гучності їхні статичні ділянки тяжіють до статичних описів, а динамічні ділянки – до динамічних фрагментів.

5. Зміна показників частоти пауз відображає зростання динамічності звучання фрагментів. При цьому перцептивні паузи є максимально рекурентними у всіх видах описів. Крім того, встановлені закономірності щодо функціонування типів пауз у різних видах пейзажних описів. Так, для статичних та динамічних описів найчастотнішими є перцептивні паузи; статично-динамічні описи характеризуються здебільшого короткими й середніми паузами.

6. Варіативність інтонаційної організації пейзажних описів, зазвичай, знаходиться у прямій залежності від їх типу та виду, наприклад, прискорення/сповільнення темпу, підвищення/зниження гучності, використання спеціального підйому.

7. До найбільш загальних тенденцій зміни інтонаційних параметрів пейзажних описів відносяться підвищення тонального рівня такту, розширення/звуження тонального діапазону описового фрагмента, зростання питомої ваги розширення/звуження тонального інтервалу та його різновидів, варіативність темпу та гучності вимови.

8. Найбільш типовими для розрізнення ознак виду пейзажного опису є такі інтонаційні параметри як: шкала (усічена, поступово спадна ступінчаста з порушеною поступовістю, поступово спадна ковзна), висотно-тональний рівень термінального тону (спадний високий, спадно-висхідний), тональний діапазон опису (широкий, розширений, звужений), тональний інтервал між інтоногрупами (негативний широкий), паузи (середня, коротка, перцептивна, внутрішньосинтагменна), темп (прискорений, сповільнений), гучність (підвищена, знижена).

Основні положення розділу висвітлено у таких публікаціях автора [83–89; 94].

РОЗДІЛ 4

ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ

У ході експериментального визначення теоретично обґрунтованих у праці моделей інтонаційного оформлення міських і сільських пейзажних описів з різним рівнем ЕПП для підтвердження даних аудитивного аналізу було проведено відповідний інструментальний аналіз, який уможливив отримання об'єктивних даних щодо просодичної організації англомовних пейзажних описів і дозволив виявити ті фізичні явища, яким належить провідна роль набуття описами суттєвих акустичних якостей. Під час акустичного аналізу перевірялись частотні (швидкість зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі, локалізація максимуму ЧОТ, конфігурація ЧОТ в інтоногрупі, тональні діапазон та інтервал описового фрагмента), динамічні (максимум інтенсивності та його локалізація, діапазон, рівень та інтервал інтенсивності) й темпоральні (загальна й середньозвукова тривалість пейзажних описів, тип і тривалість пауз, зіставний аналіз тривалості наголошених голосних у досліджуваних видах описів) характеристики міських і сільських пейзажних описів.

4.1. Аналіз просодичного оформлення міських пейзажних описів

4.1.1. Тональні характеристики. Варіативність тональних параметрів міських англомовних пейзажних описів характеризується розподілом показників швидкості зміни ЧОТ термінального тону міських описів, де найбільш частотними є її мала і середня зони (табл. Ж.2). При цьому домінування малої швидкості зміни руху тону в термінальній ритмогрупі варіює у бік збільшення числових даних від динамічних до статично-динамічних і статичних пейзажних описів. Наступною за частотою є середня швидкість зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі, але з іншим алгоритмом розподілу відсоткових часток, за яким

вона переважає у динамічних описах та має у статичних і статично-динамічних приблизно рівні цифрові дані. Показники інших видів швидкості зміни руху тону в термінальній ритмогрупі є незначними.

Статичним міським пейзажним описам властивий повний спектр різновидів швидкості зміни ЧОТ в термінальній ритмогрупі з переважанням малої зони (66,18%). Крім того, ці описи вирізняються значною долею середньої (25,98%) та наявністю нульової (4,41%) швидкості зміни руху тону, пов'язаною з їхньою статичною природою.

Статично-динамічним пейзажним описам міста притаманні мала (57,88% / 32,23%) і середня (24,58% / 42,56%) зони швидкості зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі. Доля малої швидкості зміни ЧОТ свідчить про статичну природу ділянок опису. Наявність середньої, великої і максимальної швидкості зміни руху тону на цій ділянці інтонаційного контуру вказує на динамічний характер звучання цих міських описів.

Відмінною рисою *динамічних* пейзажних описів є реалізація швидкості зміни руху тону в термінальній ритмогрупі із загальною тенденцією до переважання її середньої зони (51,35%). При цьому динамічні міські описи відзначаються дещо нижчими показниками малої зони (35,13%) і значними показниками максимальної (8,12%) швидкості зміни ЧОТ, що є ілюстрацією їхньої динамічності. Числові показники нульової швидкості зміни руху тону на цій ділянці незначні.

Таким чином, міські СО й СДО вирізняються найбільшою часткою термінальних тонів, яким притаманна мала швидкість зміни руху тону. Наступною зоною зміни ЧОТ на цій ділянці інтонаційного контуру є середня швидкість, яка дещо переважає у статично-динамічних описах. Переважання зазначених типів швидкості зміни руху тону і невеликий відсоток нульової швидкості зміни ЧОТ свідчать про те, що спадні термінальні тони у статичних і статично-динамічних описах є пологими та у комбінації із помірними показниками гучності й темпу слугують просодичною ознакою статичності. Динамічність міських описів маркується середньою, малою і максимальною швидкістю зміни ЧОТ на ядерному складоносієві при високих показниках середньої середньозвукової

тривалості звучання. Такі акустичні характеристики притаманні ІГ, що оформлені термінальними тонами спадної опуклої та висхідно-спадної конфігурації, та реалізуються із підвищеною/високою гучністю та прискореним темпом.

Розподіл показників швидкості зміни руху тону в ІГ статично-динамічних описах відбувається у напрямку від малої до середньої та великої зон залежно від ділянки фрагментів. Статичним ділянкам притаманні вищі показники малої швидкості зміни руху тону, у той час, як динамічні ділянки відзначаються збільшенням частоти середньої та великої зон. Зазначені відмінності свідчать про дуальну природу цих міських описів.

Варіативність конфігурації ядерного тону термінальної ритмогрупи зумовлена наявністю у ній ненаголошених складів. У разі односкладового ядерного носія актуалізуються такі його конфігурації: спадна (полога, увігнута й опукла) та висхідна з домінуванням у статичних, й висхідного її типів у динамічних описах (табл. Ж.2).

Серед типів конфігурації тону термінальної ритмогрупи з енклітиками переважають висхідно-спадний у динамічних та спадно-рівний у статичних і статично-динамічних пейзажних описах з наближеними показниками, що наочно демонструє їхні видові відмінності на акустичному рівні.

Статичним міським пейзажним описам притаманні найвищі відсотки спадного пологого й спадно-рівного типів конфігурації термінальних тонів (20,69% і 28,45% відповідно). Конфігурації, які мають незначні перепади тону між ядерним складом та енклітиками, свідчать про пологість спадного тону, супроводжуваного малою швидкістю зміни руху тону, і можуть уважатися характерною ознакою повільного розгортання статичного опису. Дещо нижчими показниками відзначаються зони висхідно-спадної (14,65%) і спадної опуклої (14,65%) конфігурацій. За частотою останньої статичні описи оформлені, опуклими та висхідно-спадними конфігураціями, які притаманні, зазвичай, кульмінаційним ІГ, що несуть нову, семантично важливу інформацію, підвищуючи тим самим рівень ЕПП описів.

За конфігурацією термінального тону *статично-динамічні* пейзажні міські описи наближені до СМО за винятком спадної конфігурації з наступним

висхідним рухом тону (11,26%), реалізованого в зоні малої швидкості його руху, яка зафіксована на стику статичної й динамічної ділянок пейзажних описів, а також слугують їхніми семантичними або емоційними центрами.

Динамічність міських пейзажних описів забезпечується найвищою частотою спадної опуклої, висхідно-спадної та висхідної конфігурацій (25,51%, 17,35%, 13,26% відповідно), де зміна руху на наголошеному ядерному й ненаголошеному складах допомагає сприйняттю кульмінаційних моментів описів (швидке розгортання опису, зміна деталей, різка переміна погодних умов, стану природи тощо). Опукла конфігурація термінального тону характерна для інтоногоруп зі спадним тоном середнього/високого тонального рівня, розташуванням піків максимальної інтенсивності на аналізованій ділянці.

Домінування спадного пологого і спадно-рівного типів конфігурації вказує на статичність всього пейзажного опису або його окремих ділянок. Підвищення ступеня динамічності міських описів забезпечується зростанням частоти спадної опуклої та висхідно-спадної конфігурацій у напрямку: статичні → статично-динамічні → динамічні.

Найвищі показники максимуму ЧОТ в ІГ міських пейзажних описів (табл. Ж.2) зафіксовані, здебільшого, на такті і на ядерному складоносієві в усіх видах описів. При цьому статичним і динамічним описам міста притаманні вищі показники максимуму ЧОТ на першому наголошеному складі й дещо нижчі – на ядерному складоносієві. Найбільша виділеність такту тональним максимумом ЧОТ свідчить про початок описової частини тексту. Дещо протилежну тенденцію зафіксовано у статично-динамічних описах, де показники розташування максимуму ЧОТ зростають у напрямку від такту до ядерного складоносія. Менша доля локалізації максимуму ЧОТ на першому наголошеному складі у цих пейзажних описах свідчить про перехід від статичної ділянки до динамічної. На інших ділянках інтонаційного контуру цей параметр не є рекурентним. З таблиці також видно, що в міських *статичних* пейзажних описах найрекурентнішою ділянкою локалізації ЧОТ є перша ритмогрупа (52,38%). Дещо нижчі числові показники (33,33%) притаманні локалізації

максимуму ЧОТ на ядерному складі. Передтакт і друга ритмогрупа мають незначні показники локалізації максимуму ЧОТ (9,52% і 4,77% відповідно) на відміну від інших видів міських описів. Наявність максимуму ЧОТ у передтакті свідчить про тісний зв'язок ІГ з попередньою. Щодо локалізації максимуму ЧОТ у другій ритмогрупі, то вона пов'язана з виділенням наголошеного складу спеціальним підйомом.

У *динамічних* міських описах зареєстровано подібну тенденцію щодо розподілу показників локалізації тонального максимуму на такті і в термінальній ритмогрупі (71,43% і 28,57% відповідно). При цьому перший наголошений склад ІГ цих описів вирізняється найбільшим відсотком локалізації максимуму ЧОТ, що позначає перехід саме до динамічного описового фрагмента. За показниками локалізації тонального максимуму на термінальній ділянці (28,57%) ці фрагменти наближені до статичних описів.

Статично-динамічним описам притаманний дещо нижчий відсоток локалізації тонального максимуму на такті (25,00%/50,00%) і найбільша його доля зареєстрована у термінальній ритмогрупі (75,00%/50,00%), що пояснюється їхньою дуальною природою. Найбільший відсоток максимуму ЧОТ зафіксовано, здебільшого, на ядерних складоносійх термінальних ритмогруп із середнім/високим термінальним тоном, які маркуються підвищеною або високою інтенсивністю. Ці тональні піки наявні на стиках між статичними й динамічними ділянками, де зазначений параметр сигналізує про перехід від статичності до динаміки та зростання динамічності опису під час подальшого розгортання подій.

Установлено, що міські пейзажні описи реалізуються, здебільшого, у широкому тональному діапазоні (табл. Ж.2). Наступною за значущістю є його розширена зона, в якій актуалізуються ІГ, що є емоційними чи семантичними центрами описів та маркуються піками ЧОТ і високим та середнім рівнями інтенсивності. Частота середнього і звуженого тонального діапазону у статичних і статично-динамічних пейзажних описах незначна.

Розподіл показників тонального діапазону по зонах у *статичних* міських описах є найбільш повним при характерному варіюванні від широкої (64,71%)

до звуженої (5,88%) зон у бік його зменшення. Розширений тональний діапазон відзначається значно меншими показниками, зареєстрованими в ІГ, що містять склади, виділені спеціальним підйомом, або які є наголошеними складами ковзної або скандентної шкали. Числові показники середнього й звуженого діапазону є незначними.

Статично-динамічним пейзажним описам притаманні рівновеликі відсотки частоти широкого й розширеного діапазону (45,45% і 45,46% відповідно), які зафіксовані на динамічних і статичних ділянках цих описів. Частка середнього тонального діапазону незначна.

Динамічні міські описи мають тенденцію до зниження показників діапазону описового фрагмента у напрямку від широкої (70,00%) до розширеної (30,00%) зон. Такий розподіл показників діапазону описового фрагмента пов'язаний зі зростанням ступеня його динамічності.

Таким чином, тональний діапазон є важливим акустичним параметром просодичного оформлення міських пейзажних описів, який маркує їхні різновиди, виокремлює їхні емоційні й семантичні центри та дозволяє окреслити специфіку інтонаційної організації досліджуваних описів.

У ході дослідження частоти тонального інтервалу на різних ділянках інтонаційного контуру міських пейзажних описів виявлено (табл. Ж.2) переважання позитивного вузького й звуженого та негативного звуженого тонального інтервалу на стиках між передтактом і тактом, першою і другою ритмогрупами, перед'ядерною ділянкою і термінальною ритмогрупою. Установлено, що розширення тонального інтервалу між передтактом і першим наголошеним складом сигналізує про початок нового фоноабзацу. На стику між перед'ядерною ділянкою і термінальною ритмогрупою розширення тонального інтервалу вказує на оформлення ІГ термінальним тоном, який має вищий тональний рівень, ніж шкала; а між ритмогрупами в середині перед'ядерної ділянки – про виділення наголошеного складу наступної ритмогрупи спеціальним підйомом, оформленням зазначеної ділянки ковзною або скандентною шкалою.

Статичним міським описам притаманний найвищий відсоток позитивного звуженого інтервалу на ділянці "передтакт – такт" (56,25%). Наступною

за частотою є вузька зона цього типу інтервалу (30,00%). Зазначені різновиди тонального інтервалу зафіксовано між низьким рівним, висхідним передтактом і високим рівним та висхідним тактом шкали. Значно менша доля частоти негативного вузького інтервалу (8,75%) маркує стик між висхідним і високим рівним передтактом і спадним тактом, який передуює ритмогрупі з наголошеним складом, виділеним спеціальним підйомом. Перед'ядерна ділянка цих пейзажних описів відзначається майже рівновеликими показниками позитивного звуженого інтервалу на стиках першої та другої ритмогруп, другої та третьої ритмогруп (51,78% і 50,00% відповідно). Звужений інтервал демонструє відстань між ненаголошеним складом попередньої і наголошеним складом наступної РГ, які є ділянками ковзної та поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю. В аналізованих ритмогрупах зафіксовано також невисокі показники негативних вузького (7,14% і 16,67% відповідно) й звуженого (8,93% і 16,67%) тонального інтервалу, який свідчить про перехід від ритмогрупи зі словом, виділеним спеціальним підйомом, або який є ненаголошеним складом скандентної шкали, до першого складу наступної ритмогрупи. Між перед'ядерною та термінальною ритмогрупами зареєстровано майже рівновеликі показники вузького і звуженого позитивного інтервалу (29,43% і 26,04% відповідно), які вказують на перепад між кінцевим складом поступово спадної ступінчастої або рівної шкали та ядерним складоносієм середнього, високого висхідного або спадного термінального тону. Цей стик ділянок інтонаційного контуру характеризується також наявністю таких самих зон негативного інтервалу з дещо нижчими цифровими показниками (вузька – 18,49%, звужена – 24,53%). Такі різновиди тонального інтервалу позначають перехід від останнього складу високої рівної, поступово спадної ступінчастої або скандентної шкали до низького або середнього спадного термінального тону. Частки інших різновидів тонального інтервалу незначні.

Статично-динамічним пейзажним описам притаманні вузька й звужена зони позитивного й негативного тонального інтервалу з домінуванням звуженої зони на всіх функціональних ділянках інтонаційного контуру. На межі між передтактом і першим наголошеним складом шкали зафіксовано найвищі

показники (73,17%) позитивного звуженого тонального інтервалу, який вказує на перехід до пейзажного опису у межах тексту або на стик між статичною і динамічною ділянками аналізованих міських описів. Позитивний вузький (12,19%) і негативний звужений (9,76%) тональні інтервали мають значно нижчі показники на цій ділянці.

Межа між першою і другою ритмогрупами вирізняється найбільшими числовими даними звуженої зони обох типів цього параметра (позитивний – 62,5%, негативний – 37,5%). Позитивний звужений інтервал зареєстровано при виділенні наголошеного складу наступної ритмогрупи спеціальним підйомом, оформленні спадним термінальним тоном або якщо наголошений склад є частиною ковзної шкали. Зазначена зона негативного тонального інтервалу ілюструє перехід від складу, виділеного спеціальним підйомом, внутрішньосинтагменною паузою, до наголошеного складу наступної ритмогрупи. Відмінною рисою статично-динамічних пейзажних описів є максимальний відсоток звуженого позитивного інтервалу на стику другої і третьої ритмогруп поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю, ковзної шкали або якщо наголошений склад третьої ритмогрупи маркований спадним термінальним тоном. Це сприяє виділенню окремих слів ІГ, які є семантичними або емоційними центрами всього фрагмента опису або його частини. На межі між шкалою й термінальною ритмогрупою також зафіксовано найвищі показники звуженої зони обох різновидів тонального інтервалу (позитивний – 31,71%, негативний – 45,12%). Домінування останнього сигналізує про тональний перепад між кінцевим складом високої рівної, поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю та ядерним складоносієм спадного термінального тону. Позитивним звуженим інтервалом з дещо нижчими показниками позначається, як і в статичних пейзажних описах, стик між певними видами шкал та середнім або високим висхідним і спадним термінальними тонами. Вузька зона обох типів інтервалу не відзначається значними показниками.

На відміну від описаних вище пейзажних описів, *динамічні* вирізняються перевагою середнього тонального інтервалу на всіх ділянках інтонаційного

контуру і дещо нижчими показниками розширеного позитивного його різновиду. Межа між передтактом і першим наголошеним складом маркується домінуванням середнього позитивного інтервалу (40,00%). Наближеною до нього є розширена зона позитивного інтервалу (37,77%). Зазначені види позитивного інтервалу вказують на стик між низьким/висхідним передтактом і високим рівним/висхідним тактом, що свідчить про швидке розгортання подій, зміни стану природи та його високий ступінь динамічності. На цій ділянці інтонаційного контуру зафіксовано дещо нижчу частоту негативного середнього інтервалу (13,33%), який виділяє межу між високим або висхідним передтактом і спадним або низьким тактом, який передує ритмогрупі з наголошеним складом, виділеним спеціальним підйомом, або є ділянкою ковзної шкали. Таке просодичне оформлення, підкріплене вказаними зонами аналізованого параметра, підвищує рівень ЕПП описів та сприяє концентрації уваги слухача на кульмінаційних моментах упродовж звучання всього опису. Стикові між першою і другою ритмогрупами властива висока частота показників тих самих видів тонального інтервалу, що і на попередній ділянці інтонаційного контуру з домінуванням позитивного середнього (41,18%) та рівними долями розширеного й негативного середнього інтервалу. Ці зони зазначеного параметра позначають перепади між попередньою ритмогрупою і наголошеним складом наступної, виділеним спеціальним підйомом, та між ділянками ковзної шкали або коли друга ритмогрупа оформлена термінальним тоном, що також слугує інтенсифікації певних лексем, інтонгруп, які є емоційними або семантичними центрами описів.

Межа між кінцевим складом шкали й термінальною ритмогрупою характеризується перевагою негативного середнього (35,53%) інтервалу, дещо нижчою частотою позитивного середнього й розширеного (28,94% і 21,05% відповідно). На цій ділянці зафіксовано незначну частоту позитивного широкого (6,58%) й негативного розширеного (6,58%) інтервалу, які зареєстровано між кінцевим складом поступово спадної ступінчастої або шкали з порушеною поступовістю, ковзної, скандентної шкали й середніми та високими спадними і висхідними термінальними тонами. Зростання показників тонального перепаду

між шкалою й термінальною ритмогрупою свідчить про підвищення ступеня динамічності і пейзажних описів у цілому, і окремих інтоногруп, які виділяються комбінацією низки параметрів на акустичному (інтенсивність, довгота, ЧОТ) і перцептивному рівнях (гучність, темп, тембр) та оформленням ядерних складоносіїв високими спадними й висхідними, спадно-висхідними термінальними тонами задля інтенсифікації їхнього смислового навантаження.

Як бачимо, статичним пейзажним описам притаманна звужена зона обох типів інтервалу з переважанням позитивного на всіх ділянках інтонаційного контуру. Лише в цих описах фіксуються значні показники вузького позитивного тонального інтервалу, що підкреслює їхню статичність. Для статично-динамічних міських описів притаманне зростання показників звуженої зони позитивного та негативного інтервалу при незначних показниках інших його різновидів, що засвідчує зростання динамічності звучання особливо на їхніх динамічних ділянках. Домінування середньої зони, значні числові показники розширеної й наявність широкої зон обох типів тонального інтервалу є типовими ознаками динамічних міських пейзажних описів. Отже, зростання частоти варіювання зон тонального інтервалу на всіх функціональних ділянках інтонаційного контуру від вузької до широкої свідчить про важливу роль тонального інтервалу у передачі ступеня динамічності й емоційності пейзажних описів.

4.1.2. Темпоральні особливості. Установлено (табл. Ж.2), що всі міські пейзажні описи вимовляються з максимальною тривалістю при зменшенні її показників через зростання їх динамічної складової. Наступною за частотою в усіх описах зазначеного типу є збільшена зона загальної тривалості, яка варіює залежно від їхньої видової належності. Коротка тривалість звучання зафіксована лише у динамічних пейзажних описах.

Статичні описи відзначаються переважанням максимальної загальної тривалості (80,00%) і найменшим відсотком збільшеної (20,00%), що є цілком природним для статичних описів. При цьому збільшена тривалість властива також й ІГ, які не несуть семантично важливої інформації.

Рівновеликі показники максимальної і збільшеної (по 50,00%) тривалості у *статично-динамічних* пейзажних описах пов'язуються з їхньою двоїстою природою: максимальна зона тривалості притаманна динамічним ділянкам, а збільшена – статичним.

Динамічні описи міста вирізняються більшою варіативністю при домінуванні максимальної зони (47,00%) в ІГ, які реалізуються із середнім і низьким рівнем інтенсивності, помірним темпом, виділяються середніми або довгими паузами й оформлюються термінальним тоном з малою швидкістю зміни його руху. Дещо нижчі показники (36,34%) збільшеної тривалості притаманні інтонограмам, де зростає ступінь динаміки опису (розгортання подій, зміна деталей пейзажу, неочікувана зміна стану природи від спокійного до бурхливого тощо), що забезпечується помірними або середніми показниками їхніх темпоральних і динамічних характеристик, середніми й довгими міжсинтагменними паузами, виділенням певних наголошених складів спеціальним підйомом, внутрішньосинтагменними паузами. Невеликий відсоток короткої тривалості (16,66%) лише в цих пейзажних описах є ілюстрацією їхньої динамічної складової.

З таблиці також видно домінування максимальної загальної тривалості у міських пейзажних описах з розподілом показників реалізації описових фрагментів у цій зоні від статичних до статично-динамічних і динамічних у бік їх зменшення (80,00% і 50,00%, 47,00% відповідно). Усім пейзажним описам притаманна й зона збільшеної тривалості, з її перевагою у статично-динамічних описах і наближеними відсотками у статичних і динамічних фрагментах, останні відзначаються незначними показниками зони короткої тривалості. Отже, спільною їхньою рисою є максимальна і збільшена загальна тривалість з нерівномірним розподілом показників зазначених зон, пов'язаних з видовою належністю опису.

Аналіз середньозвукової тривалості міських пейзажних описів свідчить про її варіювання залежно від ступеня динамічності та рівня ЕПП (табл. Ж.2). При цьому найбільш рекурентними є збільшена в статичних, статично-динамічних

й середня зони в динамічних. Числові дані короткої та мінімальної середньозвукової тривалості значно нижчі й коливаються залежно від видової належності описових фрагментів до певного виду.

Статичні пейзажні описи міста вирізняються домінуванням збільшеної (52,94%) та максимальної (29,42%) зон середньозвукової тривалості, що узгоджується з їхньою статичною природою. Зона середньої (11,76% та незначні відсотки мінімальної (5,88%) середньозвукової тривалості також свідчать про статичність цих описів.

Статично-динамічні описи за показниками середньозвукової тривалості наближені до статичних, які щільно корелюють у збільшеній, максимальній і середній зонах (55,55%, 33,33% і 11,12% відповідно).

Динамічність міських пейзажних описів забезпечується середньозвуковою тривалістю, насамперед, у середній зоні (62,5%). При цьому лише динамічні описові фрагменти вирізняються їхньою актуалізацією у зонах середньої і короткої середньозвукової тривалості, що на рівні перцепції асоціюється із прискоренням їх вимовляння. Рівнозначні відсотки максимальної, збільшеної та короткої зон значно нижчі порівняно з попередньо аналізованими видами описів. Незначна частота максимальної і збільшеної середньозвукової тривалості є ознакою зростання динамічності таких пейзажних описів, а показники мінімальної середньозвукової тривалості можуть пояснюватися індивідуальними особливостями диктора.

Дані таблиці свідчать, що статичні й статично-динамічні міські описи природи мають наближені показники середньої, збільшеної та максимальної середньозвукової тривалості. При цьому найвищий відсоток зазначеного параметра припадає на збільшену зону. Крім того, лише у статичних описах зафіксовано незначний відсоток мінімальної середньозвукової тривалості описів. Коротка зона в аналізованих описах не є релевантною. Такий розподіл числових показників середньозвукової тривалості свідчить на користь статичної природи аналізованих описів міста. Динамічні описи відрізняються від інших переважанням середньої зони середньозвукової тривалості та рівнозначними цифровими показниками максимальної, збільшеної й короткої зон. Невисока

частота середньозвукової тривалості у збільшеній та максимальній зонах і наявність динамічних описів із короткою середньозвуковою тривалістю є закономірними для цього виду описів міста. Мінімальна середньозвукова тривалість не є типовою для динамічних і статично-динамічних міських описів. Взагалі середньозвукова тривалість міських пейзажних описів варіює від максимальної і збільшеної до середньої та короткої зон залежно від виду опису й зростання ступеня їхньої динамічності у такій послідовності: статичні → статично-динамічні → динамічні.

У всіх міських пейзажних описах зафіксовано (табл. Ж.2) всі види пауз. Короткі та середні паузи відокремлюють ІГ у межах фрагментів, у той час як довгі паузи, зазвичай, позначають стики речень опису. Найрекурентнішими в міських описах є середні паузи. Наступними за частотою постають довгі паузи, а короткі паузи відзначаються незначною частотою за винятком динамічних описів. Частота надкоротких пауз незначна.

Статичні пейзажні описи вирізняються домінуванням середніх пауз (58,8%). Наступними за рекурентністю є довгі (29,2%), короткі (10,00%) й перцептивні (2,00%) паузи, що свідчить, насамперед, про статичність зображуваних картин природи: незмінність деталей, стану природи або повільне розгортання опису. Тут довгі паузи не лише розмежовують речення, але й інтенсифікують інтоногрупи, які виконують роль їхніх емоційних і комунікативних центрів. Середні й короткі паузи притаманні стику між інтогрупами з уже відомою або незначущою інформацією.

Щільно корелюють з наведеними вище типи пауз, актуалізовані у межах статичних ділянок *статично-динамічних* описів. При цьому довгі паузи, здебільшого, мають місце між статичними і динамічними частинами міських пейзажних описів. За розподілом показників частоти пауз різні за ступенем динамічності ділянки тяжіють до статичних або динамічних описів. При цьому аналізовані описи вирізняються домінуванням середньої паузи на стику перед початком їхніх динамічних ділянок (64,28%), де вони розмежовують сусідні ІГ. Динамічні не відрізняються значною мірою від попередньої частини статично-динамічних описів, окрім довгої тривалості пауз, відсоткова доля якої становить

14,30% та щільно корелює динамічними пейзажними описами у цій зоні. При цьому аналізованим ділянкам властиве також зростання числових даних перцептивних пауз (9,90%), що наближає їх за показниками тривалості пауз до динамічних описів.

Динамічність міських описів забезпечує переважання середніх (41,82%) і коротких (30,36%) пауз та найвищий відсоток перцептивних (13,28%). Довгі паузи складають значно меншу долю (14,54%) у досліджуваних пейзажних описах. Саме домінування середніх пауз на стиках ІГ та найбільша частка коротких і надкоротких пауз порівняно з іншими міськими описами, сприяють прискоренню вимовляння як окремих інтоногруп, так і цілих описових фрагментів, а отже свідчать про зміни тривалості їхнього звучання у напрямку від помірного до прискореного і швидкого й зростанню динамічної складової та підвищенню рівня емоційності.

Таким чином, різновиди пауз та їхня тривалість є релевантними характеристиками в інтонаційній організації міських пейзажних описів.

4.1.3. Динамічні закономірності. Обробка результатів дослідження (табл. Ж.2) дозволила з'ясувати частотні особливості варіювання максимуму інтенсивності. Встановлено, що при загальній тенденції домінування максимальної зони інтенсивності в усіх міських описах *статичні* описи характеризуються значно меншою долею зони великого рівня інтенсивності (19,28%), що зареєстровано в ІГ, яким невластивий пік інтенсивності, притаманний всьому опису. *Статично-динамічні* пейзажні описи вирізняються подібним розподілом даних максимуму інтенсивності на їхніх ділянках, за яким статичні частини тяжіють за частотою великого й максимального рівнів інтенсивності (25,78% і 74,22% відповідно) до статичних описів, а динамічні (9,55% і 90,45% відповідно) – до однойменного виду міських описів. Це характеризує їхню амбівалентну природу. *Динамічні* фрагменти маркуються наявністю лише максимальної зони (100,00%) аналізованого параметра, що свідчить про їхній середній і високий рівень ЕПП.

Піки локалізації максимуму інтенсивності (див. табл. Ж.2) припадають на перший наголошений склад ІГ та ядерний склад термінальної ритмогрупи. При цьому в усіх пейзажних описах міста найвищі показники максимуму інтенсивності зафіксовано саме в термінальній ритмогрупі.

Зазначена закономірність притаманна всім міським пейзажним описам з варіюванням його показників на різних ділянках інтонаційного контуру. Так, *статичним* описам найвищі показники локалізації максимуму інтенсивності у термінальній ритмогрупі (35,33%). Наступною за цим показником є перша ритмогрупа (32,22%). На другу ритмогрупу припадає значно менша частка максимуму інтенсивності, піки якого локалізуються на наголошених складах, актуалізованих зі спеціальним підйомом, кінетичним тоном або які є наголошеним складом ковзної, скандентної, поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю, де зафіксовані також високі показники інтенсивності та ЧОТ. У передтакті і третій ритмогрупі показники локалізації максимуму інтенсивності незначні.

За розподілом показників локалізації максимуму інтенсивності на такті (29,08%) і ядерному складоносієві (36,17%) *статично-динамічні* пейзажні описи наближені до статичних міських описів. Отримані дані локалізації максимуму інтенсивності в аналізованих фрагментах свідчать про те, що ІГ оформлюються низькими й середньо підвищеними алотонами спадного й висхідного тонів з малою або середньою швидкістю зміни їх руху.

Динамічні міські пейзажні описи при збереженні тенденції до локалізації максимуму інтенсивності на першому наголошеному складі та на ядерному складоносієві відрізняються від попередньо розглянутих видів найвищим відсотком (40,00%) піку інтенсивності у термінальній ритмогрупі, що пов'язано з функціонуванням високих і середньо підвищених спадного й висхідного термінальних тонів з великою швидкістю зміни їх руху.

Максимальний рівень інтенсивності є домінуючим показником усіх міських пейзажних описів, особливості варіативності якого залежать безпосередньо від його наявності/відсутності у певній ІГ всього опису. Так, великий рівень цього параметра зареєстровано в ІГ або низці ІГ описів, з піком інтенсивності

нижчим, ніж в описовому фрагменті в цілому. У свою чергу, його максимальний рівень наявний в інтоногрупі, пік інтенсивності якої співпадає з піком інтенсивності всього пейзажного опису.

Міським пейзажним описам притаманне розташування піків інтенсивності на такті та в термінальній ритмогрупі при найвищих показниках в останній. Тенденція до зростання показників інтенсивності на цій ділянці інтонаційного контуру спрямована від статичних (35,33%) до статично-динамічних (36,17%) і динамічних (40,00%) описів. Це пояснюється розташуванням на аналізованій ділянці піків інтенсивності та ЧОТ, що на перцептивному рівні сприймається як оформлення високими або середньо підвищеними спадними й висхідними термінальними тонами з великою швидкістю зміни напрямку їх руху, переважанням у динамічних описах усіченої шкали, за рахунок подрібненого членування речень на короткі інтоногрупи. Така просодична організація сприяє зростанню ролі динамічної складової в описах, що, у свою чергу, приводить до зростання ступеня їхньої емоційності. Наступною ділянкою за рекурентністю максимуму інтенсивності є такт, де зафіксовано дещо нижчі показники локалізації її максимуму; інші ділянки інтонаційного контуру міських описів не є функціонально значущими.

Характерне варіювання діапазону інтенсивності (табл. Ж.2) із домінуванням у розширеній і середній зонах при низькій частоті звуженої і вузької зон притаманне майже всім міським пейзажним описам.

Так, *статичні* пейзажні описи актуалізуються в зонах широкого, розширеного й середнього діапазону інтенсивності з незначною перевагою останнього (25,00%, 24,5% і 27,5% відповідно). Звужений і вузький діапазон мають значно нижчі показники (16,00% і 7,00% відповідно).

Статично-динамічні міські описи вирізняються наявністю статичних і динамічних ділянок у їхній структурі, де дані аналізованого параметра варіюють: у статичних частинах переважають розширений і середній діапазон (25,00% і 24,60% відповідно). Наступною є зона звуженого (18,00%) діапазону інтенсивності. Показники діапазону інтенсивності у вузькій зоні не суттєві (11,00%) і зафіксовані лише на статичних ділянках.

На відміну від статичних, динамічні ділянки описів цього виду вирізняються значною перевагою широкого (38,5%) і розширеного діапазону (28,5%). Нижчі показники притаманні зонам середнього і звуженого діапазону інтенсивності (17,70% і 14,30% відповідно).

Динамічні пейзажні описи маркуються домінуванням діапазону інтенсивності у широкій і розширеній зонах (45,00% і 35,00% відповідно). Інші зони характеризуються несуттєвими показниками (середній – 12,00%, звужений – 8,00%) і не є функціонально значущими, оскільки середній, звужений і вузький діапазон не виступають ознакою динамічності пейзажних описів.

Зростання показників діапазону інтенсивності відбувається в міських описах таким чином: статичні → статично-динамічні → динамічні. При цьому статичність міських пейзажних описів забезпечується перевагою середнього й розширеного діапазону інтенсивності у статичних і статичних ділянках статично-динамічних описів, у той час, як зростанню динамічності й підвищенню рівня емоційності сприяють вищі показники розширеної і широкої зон інтенсивності в динамічних описах та на динамічних ділянках статично-динамічних описів.

Стики "передтакт – такт" і "шкала – ядро" характеризуються найвищими показниками рівня інтенсивності при значно нижчих її числових даних між першою і другою ритмогрупами.

Статичним описам притаманне домінування високого рівня інтенсивності з рівновеликими частками середнього його різновиду на межі між передтактом і тактом та передтермінальною ділянкою і термінальною ритмогрупами (45,59% і 42,65% відповідно). На стику між ненаголошеними складами й початком шкали зафіксовано нижчі показники (27,45%) низького рівня інтенсивності. При цьому на цій ділянці статичних описів локалізується найвищий показник низького рівня інтенсивності (58,95%). На стику між першою і другою ритмогрупами зареєстровано найменшу частоту середнього і низького рівня інтенсивності (11,76% і 11,93% відповідно).

У *статично-динамічних* фрагментах переважають середній (44,88%) і високий рівні інтенсивності між передтактом і першим наголошеним складом

ІГ (37,04%). Наступною за рекурентністю ділянкою інтонаційного контуру є стик між передтермінальною і термінальною ритмогрупами, на якій зафіксовано достатньо високі показники середньої та низької зон аналізованого параметра з домінуванням останньої (48,87% і 61,70% відповідно). Щодо переважання низького рівня інтенсивності на аналізованій ділянці, то це свідчить про наявність мінімальної інтенсивності в кінці статичної ділянки опису, за якою слідує динамічна ділянка з піком інтенсивності на її початку. Дещо нижчі показники середнього рівня на вказаній ділянці інтонаційного контуру пояснюються оформленням фінальних ІГ статичної частини середньо підвищеним спадним або висхідним термінальним тоном з великою швидкістю зміни напрямку їх руху. У таких ІГ передтермінальна ділянка актуалізується з незначним піком інтенсивності, а подальше підвищення рівня інтенсивності до середнього відбувається за рахунок локалізації на ядерному складоносієві великого максимуму інтенсивності (піка інтенсивності всієї статичної частини). Стик між першою і другою ритмогрупами характеризується незначними показниками середньої і низької зон досліджуваного параметра (6,25% і 8,52% відповідно), що пояснюється більшим ступенем промінантності наголошеного складу другої ритмогрупи, актуалізованого, зазвичай, спеціальним підйомом, термінальним тоном або є одним із наголошених складів ковзної шкали.

Динамічні пейзажні фрагменти відрізняються від описаних вище рівнозначними числовими показниками середнього і низького рівнів інтенсивності (56,52% і 56,82% відповідно) та переважанням високого рівня (61,84%) на стику передтермінальної й термінальної ритмогруп, що виділяє її як найбільш функціонально значущу частину інтонаційного контуру. Домінування високого рівня інтенсивності саме на цій ділянці пов'язане з маркуванням ядерних складоносіїв піками максимальної інтенсивності, їхнім оформленням високими спадними й висхідними термінальними тонами з великою швидкістю зміни їх руху. На перцептивному рівні ці інтоногрупи сприймаються, зазвичай, як такі, що реалізуються з підвищеною гучністю.

Наступним за функціональною значущістю є стик між передтактом і тактом, де зафіксовано майже рівні показники середньої і низької зон зазначеного

параметра, що свідчить про реалізацію початку ІГ, яка не містить нової важливої інформації і не є кульмінаційною (опис бурхливого стану природи, значні неочікувані зміни, перехід від спокою до бурі, урагану, виверження вулкану тощо).

Ділянка "1 – 2 ритмогрупи" маркується нижчою частотою вказаних вище зон рівня інтенсивності (30,43% і 32,95% відповідно), де його піки локалізуються на наголошеному складі другої ритмогрупи ковзної або поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю. Ця ритмогрупа може також бути оформленою термінальним тоном, якому передуює внутрішньосинтагменна пауза, за рахунок чого акцентується увага слухача на семантично вагомих лексемах або емоційних центрах інтоногруп.

З викладеного очевидно, що рівень інтенсивності міських пейзажних описів є релевантною просодичною ознакою, яка розрізняє аналізовані уривки за їхньою видовою належністю.

Основні закономірності функціонування інтервалу інтенсивності у міських пейзажних описах (табл. Ж.2) полягають у його збільшенні на ділянці "передтакт – такт" та його зменшенні на стику "шкала – ядро" в усіх фрагментах цього типу.

Частота цього параметра змінюється залежно від належності опису до певного виду. Так, *статичним* описам притаманне розширення інтервалу інтенсивності на стику між передтактом і тактом (35,24%) та першою і другою ритмогрупами (13,47%). Ділянка "шкала – ядро" маркована значним зменшенням інтервалу інтенсивності (71,53%).

Статично-динамічним описам також властиві розширення інтервалу інтенсивності між передтактом і тактом та його звуження на стику шкалою і ядром, які маркуються найвищими показниками інтервалу інтенсивності (44,44% і 89,74% відповідно).

Динамічним описам притаманне звуження інтервалу інтенсивності на стику першої і другої ритмогруп (20,94%). При цьому інші ділянки інтонаційного контуру цих описів максимально наближені за показниками ("передтакт – такт" 32,93%; "шкала – ядро" 60,46%) до показників варіювання інтервалу

інтенсивності у статичних описах. Ділянка "передтакт – такт" усіх видів міських описів вирізняється розширенням інтервалу інтенсивності з перевагою у статично-динамічних описах. Це пояснюється виділенням усього опису підвищеною або високою гучністю ініціальних інтоногруп задля виокремлення початку опису та медіальних інтоногруп, які є переходом від статичної до динамічної ділянки у статично-динамічних описах.

Стик між першою і другою ритмогрупами вирізняється найменшими показниками інтервалу інтенсивності в усіх міських описах. При цьому для статичних і статично-динамічних описів властиве розширення інтервалу інтенсивності, в динамічних – зафіксовано його звуження. Розширення інтервалу на цій ділянці є результатом вимовляння другої ритмогрупи з більшою інтенсивністю, наголошений склад якої виділений спеціальним підйомом або оформлений термінальним тоном або є ділянкою ковзної шкали, а його звуження пояснюється тим, що друга ритмогрупа динамічних описів є фінальною у передтермінальній ділянці, а тому природно реалізується з нижчою інтенсивністю, ніж термінальна ритмогрупа. При загальному зменшенні інтервалу інтенсивності на межі між передтермінальною ділянкою інтонаційного контуру і термінальною ритмогрупою статично-динамічні описи характеризуються найвищим показником інтервалу інтенсивності, зареєстрованим між фінальною ІГ статичної ділянки й ініціальною ІГ динамічної.

Отже, рівень, діапазон, зміна інтервалу інтенсивності та локалізація її максимуму в міських пейзажних описах є функціонально значимою просодичною ознакою досліджуваних описів.

4.1.4. Емоційно-прагматичний потенціал. У ході інструментального дослідження було встановлено, що ЕПП варіює в усіх міських описах з домінуванням високої зони. При цьому виявлено, що статичні й статично-динамічні описи можуть актуалізуватися і з низьким рівнем ЕПП, що свідчить на користь їхньої статичної природи. Міських пейзажних описів із середнім рівнем ЕПП не зареєстровано. Особливості варіювання рівня емоційно-прагматичного потенціалу описів відображено в таблиці 4.1.

Показники розподілу рівнів актуалізації ЕПП у міських пейзажних описах (у %)

Рівень ЕПП	Види міських пейзажних описів		
	Статичні	Статично-динамічні	Динамічні
Високий	95,45	87,5	97,34
Низький	4,55	12,5	2,66

З таблиці очевидне зростання високого рівня ЕПП міських описів природи у такій послідовності: статично-динамічні → статичні → динамічні. Встановлено також, що високий рівень ЕПП досягається, зазвичай, завдяки провідній ролі інтонаційного оформлення відносно лексико-граматичного та односпрямованій дії одиниць різних мовних рівнів. Наявність незначної кількості статичних і статично-динамічних описів, актуалізованих із низьким рівнем ЕПП, пояснюється їхньою статичною природою й превалюванням лексичного наповнення й граматичної будови над інтонаційним оформленням описів.

Значне переважання високого й найменша серед усіх описів доля низького рівня ЕПП свідчать про зростання динамічної складової в динамічних описах міських пейзажів. Міських описів із середнім рівнем ЕПП не зареєстровано. Крім того, було зафіксовано незначну кількість статичних описів природи, які за критерієм Калити-Тараненко знаходилися в зоні між середньою і нижньою межею високого рівня ЕПП. Такі описи міських пейзажів віднесено до високого рівня, оскільки їхнє лексичне наповнення (вживання емоційної й оцінної лексики) є провідним відносно інтонаційної організації.

Комунікативні й емоційні центри міських описів природи, де зареєстровано високі показники, характеризуються, як правило, високою або підвищеною гучністю, оформленням високими чи середньо підвищеними спадними термінальними тонами, швидким або прискореним темпом, складним або змішаним ритмом, поступово спадною ступінчастою шкалою з порушеною поступовістю, пролонгацією наголошених голосних з уповільненням темпу на ключовому слові й широким або розширеним тональним діапазоном. Переважання високого рівня ЕПП у статичних міських описах пояснюється

тим, що саме завдяки такому просодичному оформленню та одновекторній взаємодії одиниць інших мовних рівнів з елементами інтонації забезпечується рівень актуалізації ЕПП.

Типовими просодичними ознаками міських пейзажних описів, що мають низький рівень ЕПП, є: помірні показники темпу й гучності, низькі або середньо знижені різновиди рівних, спадних, висхідних термінальних тонів, середній або звужений тональний діапазон, середньо знижений та підвищений тональний рівень ІГ з найвищими показниками ЕПП, а також цілих описів. Статично-динамічним і статичним описам міста із середніми показниками К-критерію ЕПП притаманні низькі й середньо підвищені висхідні і спадні термінальні тони, варіювання показників гучності й темпу від низьких і помірних до підвищених, звужений та середній тональний діапазон, складний інтонаційний контур. У динамічних міських описах спостерігаються високі й середньо підвищені спадні й висхідні термінальні тони, розширений і широкий тональний діапазон, модифікації темпоральних характеристик (сповільнена – прискорена – швидка тривалість) і гучності (помірна – підвищена – висока). Емоційні центри ІГ, які водночас є й піками емоційності всього опису, іноді інтенсифікуються внутрішньосинтагменною паузою, ковзною шкалою, високим або підвищеним тональним рівнем на цій ділянці.

Результати проведеного таким чином аналізу варіювання показників рівня ЕПП в англomовних міських пейзажних описах свідчать, що, незалежно від їхньої типово-видової належності, всім досліджуваним видам притаманний переважно високий рівень ЕПП. При цьому статичні й статично-динамічні різновиди міських описів природи містять фрагменти із низьким рівнем ЕПП та практично не реалізуються на середньому рівні ЕПП.

4.2. Аналіз просодичного оформлення сільських пейзажних описів

4.2.1. Тональні особливості. Дослідження швидкості зміни напрямку руху тону у термінальній ритмогрупі показало, що в ІГ статичних пейзажних описів вона коливається в зонах від максимальної до нульової (табл. Ж.2).

У термінальних інтоногрупах усіх різновидів сільських пейзажних описів переважає мала та середня швидкості зміни ЧОТ. При цьому у динамічних фрагментах найчастотнішою є мала швидкість зміни руху тону, що разом із незначними показниками максимальної швидкості вказує на більшу пологість термінального тону, порівняно із міськими описами, й на меншу варіативність показників просодичних параметрів (конфігурація термінального тону, максимум ЧОТ і його локалізація, тональні діапазон та інтервал), що є спільною ознакою для сільських описів природи.

З таблиці видно, що мала швидкість зміни напрямку руху тону є найчастотнішою в усіх сільських пейзажних описах. Зона середньої швидкості є наступною за рекурентністю, а її частота в усіх досліджуваних описах цього типу характеризується приблизно однаковими показниками з незначним переважанням у динамічних ділянках статично-динамічних описів. Такі показники швидкості у поєднанні із середніми просодичними параметрами (тональним інтервалом, діапазоном і рівнем інтенсивності, тривалістю пауз) та середньою й короткою середньозвуковою тривалістю є невід'ємною особливістю описів села.

Значно нижчу частотну має зона нульової і великої швидкості зміни руху тону з найнижчими показниками у динамічних описах. Найвища частота великої швидкості зміни ЧОТ на динамічних ділянках статично-динамічних описів віддзеркалює значну крутизну спадного термінального тону, пов'язану зі зростанням динамічності їхнього вимовляння.

Візуальний аналіз конфігурації тону на перед'ядерних ділянках ІГ сільських пейзажних описів уможливорює виокремлення таких моделей кривої інтонаційного контуру: рівна, висхідна, хвилеподібна, спадно-висхідна. Це узгоджується із даними аудитивного аналізу, за якими перший наголошений склад реалізується, зазвичай, з висхідним рухом тону, а друга ритмогрупа – зі спадним. У передтермінальній ритмогрупі напрям руху тону залежить певною мірою від тонального рівня початку термінальної ритмогрупи й тонального інтервалу між цими ділянками. Випадки висхідного руху тону на такті зафіксовано

в усічній шкалі, а спадний напрям руху тону на цій ділянці зареєстровано при вимовлянні наступного наголошеного складу зі спеціальним підйомом або наявності високого передтакту. Щодо руху тону на ненаголошених складах, то енклітики і проклітики продовжують мелодію попереднього наголошеного складу з її пониженням.

Конфігурація тону термінальної ритмогрупи (табл. Ж.2) варіює залежно від наявності кінцевого ненаголошеного складу/складів. У випадку, коли термінальна ритмогрупа представлена лише одним складом, форма спадного тону може мати такі конфігурації: пологу, увігнуту й опуклу, з домінуванням останньої в усіх сільських пейзажних описах (статичні – 17,44%, статично-динамічні – 20,09%, динамічні – 26,04%). Формі руху тону в термінальній ритмогрупі з проклітиками властиві такі варіантні моделі: висхідно-спадна, висхідно-рівна, спадно-висхідна, спадно-рівна, рівно-спадна. На перцептивному рівні спадний термінальний тон таких конфігурацій сприймається за рахунок різкого перепаду ЧОТ та інтенсивності між ядерним складоносієм і затаком. При цьому висхідно-спадна й спадно-рівна конфігурації є найчастотнішими в усіх сільських описах (статичні – 20,79%, 18,91%; статично-динамічні – 22,00%, 14,35%; динамічні – 19,27%, 9,89% відповідно).

За ознакою конфігурації тону в термінальних ритмогрупах *статичних* пейзажних описів зареєстровано зазначені вище найчастотніші її типи, показниками частоти якої мають тенденцію знижуватися від висхідно-спадного (20,79%) до спадно-рівного (18,91%) і спадного опуклого (17,44%) термінального тону.

Статично-динамічні сільські пейзажі характеризуються домінуванням описаних вище конфігурацій з варіюванням їхніх показників у такій послідовності: висхідно-спадна (22,00%), опукла (20,09%), спадно-рівна (14,35%).

При збереженні загальної тенденції *динамічним* сільським пейзажним описам властиве переважання висхідно-спадної та опуклої конфігурацій спадного тону (19,27%, 26,04% відповідно) при значно нижчих показниках спадно-рівного її типу (9,89%).

За даними таблиці високою рекурентністю у термінальних ритмогрупах сільських пейзажних описів відзначаються висхідно-спадний, спадно-рівний, спадний опуклий типи конфігурації тону. Висхідно-спадний тон маркується майже рівнозначними числовими показниками в усіх видах сільських описів, тоді як спадна опукла конфігурація домінує в динамічних описах села. Крім того, зазначені пейзажні описи вирізняються найменшою долею спадно-рівного руху тону на аналізованій ділянці інтонаційного контуру. Такий розподіл показників пояснюється зростанням динаміки вимовляння аналізованих описів, що забезпечується малою швидкістю зміни руху тону у сполученні з підвищенням тонального рівня спадного термінального тону опуклої конфігурації до середнього і високого, локалізацією максимуму інтенсивності саме на цій ділянці. Тривалість ядерної ділянки інтонаційного контуру сільських пейзажних описів не є релевантною.

Установлено, що в сільських пейзажних описах різної видової належності максимум ЧОТ локалізується (табл. Ж.2), переважно, на наголошених складоносіях першої і термінальної ритмогруп. Його відсоткова доля у передтакті незначна. У другій і третій ритмогрупах цей параметр не є рекурентним за винятком динамічних пейзажних описів.

Тональний максимум у *статичних* пейзажних описах локалізується здебільшого на наголошеному складі першої ритмогрупи. Дещо нижчими показниками максимум ЧОТ характеризується на ядерному складоносії термінальної ритмогрупи. Випадки локалізації тонального максимуму в передтакті значно нижчі. У *статично-динамічних* сільських описах зафіксовано подібну тенденцією локалізації тональних піків. При цьому на їхніх статичних і динамічних ділянках має місце незначний відсоток максимуму ЧОТ на наголошеному складі другої ритмогрупи (3,76% і 9,36% відповідно), що пояснюється його акцентуацією за рахунок підвищення рівня ЧОТ спеціальним підйомом або локалізації на ньому максимуму інтенсивності.

При збереженні такого самого характеру локалізації тонального максимуму *динамічний різновид* описів вирізняється незначними показниками

цього параметра на наголошеному складі другої ритмогрупи. Такий розподіл показників пояснюється виділенням наголошеного складу спеціальним підйомом або його максимальною інтенсивністю у межах ковзної шкали.

Показники актуалізації тонального діапазону в сільських пейзажних описах свідчать про те, що їхня переважна більшість реалізується в широкому діапазоні (табл. Ж.2). При домінуванні широкого діапазону в *статичних* пейзажних описах (69,56%) частота розширеного й середнього діапазону значно нижча. Наявність ІГ з тональним діапазоном у межах від середньої до широкої зон з домінуванням останньої пояснюється максимальними показниками ЧОТ, які, здебільшого, збігаються з піками інтенсивності, що й сприяє виокремленню смислових або емоційних центрів ІГ, які маркуються, зазвичай, найвищими показниками ЧОТ та широким чи розширеним діапазоном інтенсивності.

Щодо *статично-динамічних* сільських описів, то в них зберігається тенденція до підвищення показників тонального діапазону в напрямку від розширеного до широкого, з домінуванням розширеної зони порівняно зі статичними описами, що є певним сигналом переходу статичної ділянки ІГ до динамічної. При цьому зростає частота широкого тонального діапазону, розташування піків інтенсивності й локалізації максимуму ЧОТ на першому наголошеному складі та ядерному складоносієві.

Динамічним пейзажним описам властивий найширший спектр варіювання тонального діапазону при домінуванні широкої зони (66,64%). Наступним за частотними показниками є розширений тональний діапазон (26,66%). Щодо середнього й звуженого діапазону, то найменша частота їхнього функціонування характеризується наближеними показниками. *Статичним* пейзажним описам притаманне домінування широкого тонального діапазону зі зменшенням показників розширеного і середнього. Для *статично-динамічних* описів характерними є лише розширена й широка зони зазначеного параметра при переважанні останньої. На відміну від двох попередніх *динамічні* пейзажні описи відзначаються повним спектром функціонування тонального діапазону з домінуванням його широкої та розширеної зон.

Тональний діапазон є функціонально значущим параметром у диференціації інтонаційного оформлення сільських пейзажних описів. Домінування його широкої зони в комбінації з локалізацією тонального максимуму на наголошеному складі першої ритмогрупи і ядерному складоносієві термінальної забезпечує інтенсифікацію описових фрагментів, а в поєднанні з динамічними характеристиками описів впливає на рівень їхньої емоційності, позначає статичні або динамічні ділянки статично-динамічних пейзажних описів, маркує смислові й емоційні центри сільських описів.

На стиках різних ділянок ІГ сільських пейзажних описів (табл. Ж.2) переважає звужений і середній позитивний інтервал між передтактом і тактом, першою і другою та другою і третьою ритмогрупами, шкалою та ядром. Найвищі показники негативного тонального інтервалу зафіксовані у звуженій зоні на стиках зазначених вище ділянок. Переважання обох типів інтервалу зареєстровано, здебільшого, на початку (передтакт – такт) й наприкінці (перед'ядерна і термінальна ритмогрупи) інтоногруп усіх аналізованих сільських описів.

Статичні пейзажні описи вирізняються високими показниками позитивного тонального інтервалу в середній (45,12%) і звуженій (39,53%) зонах та негативного вузького (20,00%) між передтактом і тактом, де зафіксовано низький рівний або висхідний передтакт і висхідний або високий рівний такт; середній або високий передтакт і спадний такт. На стику першої і другої ритмогруп домінує середній (43,75%) інтервал, а звужений відзначається дещо нижчими показниками (28,12%). Такі типи тонального інтервалу локалізуються між наголошеними й ненаголошеними складами ковзної або поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю. На цій ділянці зареєстровано також негативний звужений тональний інтервал (15,63%), який сигналізує про стик між наголошеним складом, виділеним спеціальним підйомом, і наступним ненаголошеним або наголошеним складом поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю. Межа між другою і третьою ритмогрупами статичних пейзажних описів вирізняється найвищими показниками (66,66%)

актуалізації звуженого й удвічі нижчими цифровими показниками середнього (33,34%) тонального інтервалу між проклітиками й енклітиками зазначених вище видів шкали.

Стикові між шкалою та ядром притаманними є негативний звужений інтервал (37,65%) між останнім складом перед'ядерної ритмогрупи і середнім або низьким різновидами спадного термінального тону. Дещо нижчі показники звуженого (26,68%) і середнього (19,20%) позитивного тонального інтервалу зафіксовано на стику низької рівної, поступово спадної ступінчастої шкали й висхідним термінальним тоном.

Статично-динамічним пейзажним описам властива описана вище тенденція до розподілу числових даних актуалізації типів тонального інтервалу на аналізованих ділянках. Так, на стику передтакту й такту зафіксовано переважання позитивного звуженого інтервалу (39,00%) і негативного звуженого (13,02%) його різновиду, що сигналізує про перехід від низького рівного або висхідного передтакту до висхідного/високого рівного такту; середнього або високого передтакту і спадного такту. Найвищим показником позитивного звуженого інтервалу (66,66%) маркується межа між першою і другою ритмогрупами аналізованих пейзажних описів. Наступною ділянкою за частотою звуженого тонального інтервалу є стик між другою і третьою ритмогрупами (50,00%). Крім того, на зазначеній ділянці інтонаційного контуру зареєстровано досить суттєву частоту (33,34%) негативного звуженого інтервалу. Такий розподіл показників пояснюється, як і у випадку зі статичними пейзажними описами, оформленням ІГ поступово спадною ступінчастою шкалою з порушеною поступовістю, ковзною шкалою або висхідною ступінчастою і скандентною шкалами. Наявність позитивного середнього інтервалу (16,66%) між другою і третьою ритмогрупами пов'язана з їхнім оформленням спеціальним підйомом, який інтенсифікує семантичні або емоційні центри певної ІГ або цілого описового фрагмента.

Стик між перед'ядерною ділянкою і термінальною ритмогрупою вирізняється достатньо високими показниками позитивного (51,60%) і негативного

(40,64%) звуженого тональних інтервалів, які маркують стик між останнім складом шкали і середнім або низьким спадним термінальним тоном. Низька рівна та поступово спадна ступінчаста шкала у сполученні з висхідним тоном свідчить про тісний семантичний зв'язок аналізованих ділянок пейзажів. Позитивний звужений інтервал між передтактом і тактом характеризується досить високими показниками (39,00%), що відображає невеликий перепад на стику висхідного передтакту й високого рівного або висхідного такту. Водночас, на вказаній ділянці зафіксовано також позитивний середній (8,13%) та негативний звужений (13,02%) тональні інтервали, які позначають стик між низьким рівним або висхідним передтактом і висхідним або високим рівним тактом; середнім або високим передтактом і спадним тактом. Зростання показників тонального інтервалу пояснюється переходом від статичної до динамічної частини аналізованого виду пейзажних описів, а також з початком ІГ, що містить нову або семантично важливу інформацію (зміна стану природи, деталей описуваного пейзажу, різкий перехід від спокійної погоди до дощу, шторму, буревію, зміна пори року і температури).

На всіх ділянках інтонаційного контуру *динамічних* пейзажних описів зафіксовано домінування звуженої зони позитивного й негативного інтервалів при значно нижчих показниках позитивного середнього тонального інтервалу. Разом з тим, ці описи відрізняються від розглянутих вище частотою показників тональних інтервалів. Так, найвищий відсоток позитивного звуженого інтервалу припадає на стик між третьою і четвертою ритмогрупами. Дещо нижчими показниками звуженого й середнього позитивного інтервалу позначені стики між другою і третьою та першою і другою ритмогрупою. Крім того, між першою та другою ритмогрупами зареєстровано негативний середній тональний інтервал (6,67%), який маркує перехід від ненаголошених складів попередньої ритмогрупи до наступної, де наголошений склад вимовляється зі спеціальним підйомом. При цьому показники інтервалу зростають на стиках між 1–2 → 2–3 → 3 – термінальними ритмогрупами, а наголошений склад другої або третьої ритмогруп може бути виділений спеціальним підйомом, максимумом інтенсивності; ядерний

складоносій термінальної ритмогрупи маркований: піком інтенсивності, середньо підвищеним тональним рівнем або їх комбінацією. Крім того, тривалість термінальної ритмогрупи також впливає на розширення тонального інтервалу.

Таке інтонаційне оформлення дозволяє акцентувати увагу слухача на семантично важливій інформації ІГ, яка може бути емоційним або семантичним центром всього описового фрагмента. На стику передтакту і такту зареєстровано зони звуженого і середнього позитивних інтервалів (82,71% і 8,27% відповідно). Середній інтервал зафіксовано між низьким передтактом і високим або середньо підвищеним тактом, що сигналізує про перехід до нового фоноабзацу. Звуження інтервалу між середньо підвищеним передтактом і високим тактом свідчить про розгортання динаміки пейзажного опису та тісний семантичний зв'язок його ІГ. Зареєстровано також невисоку частоту негативного звуженого інтервалу (8,27%) на межі високого передтакту і середньо підвищеного такту, що пов'язано з виділенням наголошеного складу наступної ритмогрупи спеціальним підйомом для інтенсифікації емоційного центру інтонації.

На межі між перед'ядерною ділянкою і термінальною ритмогрупою зареєстровано високі показники звуженої зони позитивного (45,54%) та негативного (41,78%) інтервалу. При цьому лише динамічним сільським описам властиві найвищі показники негативного інтервалу. Його звуження пов'язане зі зниженням тонального рівня термінальної ритмогрупи та зі зміною в ній (сповільнення, зростання) швидкості руху тону, що сигналізує про середній або низький рівень ЕПП певної ІГ або частини опису. Крім того, на цій ділянці також зафіксовано середні позитивний і негативний тональні інтервали (5,63% і 4,22% відповідно), які ілюструють певні зміни, а саме: перепад інтервалу розширюється за рахунок високої або підвищеної швидкості руху тону й високої інтенсивності у термінальній ритмогрупі, що свідчить про зростання динаміки й важливість семантичної складової у певній частині пейзажного опису. Ці зони інтервалу маркують стик між останнім складом шкали й середнім або низьким спадним термінальним тоном або низькою рівною, поступово спадною ступінчастою шкалою й середнім або високим висхідним тоном та свідчать про тісний семантичний зв'язок аналізованих ділянок пейзажних описів.

Зростання частоти позитивного середнього інтервалу в статично-динамічних і динамічних сільських описах на межі між перед'ядерною і ядерною ділянками пояснюється наявністю високого або висхідного передтакту та виокремленням наголошеного складу другої або третьої ритмогруп максимумом ЧОТ (спеціальним підйомом, кінетичним тоном). Така інтонаційна організація інтенсифікує семантичну складову описів і сприяє виокремленню їх кульмінаційних частин.

Щодо негативного тонального інтервалу, то зона звуженого інтервалу переважає в усіх сільських пейзажних описах з тенденцією до зростання даних від передтакту до термінальної ритмогрупи з найвищими показниками на стику між перед'ядерною і термінальною ділянками. Цей різновид тонального інтервалу зафіксовано між ритмогрупами, оформленими спеціальним підйомом, ковзною шкалою та рівним або спадним термінальними тонами різної конфігурації (полога й така, що має різкі перепади тональних рівнів). Інші види тонального інтервалу менш частотні; нульовий тональний інтервал не зафіксовано.

Як бачимо, переважання звуженої та середньої зон актуалізації тонального інтервалу на всіх ділянках інтонаційного контуру сільських пейзажних описів може слугувати функціонально значущим параметром їхньої диференціації.

4.2.2. Темпоральні закономірності. З метою визначення загальної тривалості різних видів сільських пейзажних описів нами було здійснено зіставлення тривалості одних і тих самих голосних у наголошених позиціях та в однаковому фонетичному оточенні з їхньою тривалістю в нейтрально-емоційному мовленні. Так, наприклад, голосні /I, æ, ɔ:/ в нейтральному мовленні мають тривалість (099 мс, 141 мс, 123 мс відповідно), у той час як у статичних описах їхня тривалість дорівнює 090 мс, 160 мс, 130 мс, у статично-динамічних вона становить 077 мс, 157 мс, 123 мс, а в динамічних – 063 мс, 132 мс, 121 мс.

Таким чином, результати експерименту показали, що статичні описи вирізняються найдовшою тривалістю вимови наголошених голосних, у той час як у статично-динамічних вона дещо коротша, особливо на їхніх динамічних

ділянках, а динамічним описам притаманна найкоротша тривалість голосних. Ця специфіка модифікацій тривалості наголошених голосних віддзеркалює модифікації тривалості досліджуваних пейзажних описів.

Крім того, на тривалість наголошених голосних впливає й емоційне подовження сонантів /m/, /n/, /w/, /j/, /r/, /l/, /ŋ/ (наприклад, *all, warm, strong, roaring*), які передують голосному або сліднують за ним. Така особливість їхньої тривалості сприяє зростанню тривалості певних ІГ, що, у свою чергу, впливає на зростання загальної тривалості того чи іншого пейзажного опису.

Загальна тривалість вимовляння сільських описів (табл. Ж.2) варіює залежно від виду опису, ступеня динаміки та рівня ЕПП. Більшість *статичних* пейзажних описів характеризується найдовшою тривалістю вимовляння, у той час як динамічним властиві найнижчі її показники. Статичні пейзажні описи мають найдовшу тривалість завдяки середній та максимальній загальній тривалості ІГ, простому ритму й середній інтенсивності, протяжному вимовлянню голосних, які і складають типовий набір просодичних характеристик описів цього виду.

Статично-динамічні описи відрізняються від розглянутих вище тим, що тривалість вимовляння на його статичних ділянках є довшою, ніж на динамічних. Саме на їхніх різних за ступенем динамічності ділянках відбуваються модифікації інтенсивності й тривалості, що впливають на загальну тривалість звучання. Як уже зазначалося вище, тривалість *динамічних* сільських пейзажних описів є переважно найкоротшою, але разом з тим, у їхньому масиві зафіксовано випадки, коли вони звучать довше, ніж статично-динамічні і статичні. Це пов'язано, здебільшого, з переважанням довгих і середніх пауз між ІГ й висловленнями у межах описового фрагмента, з малою швидкістю руху тону на певних ділянках ІГ, помірними показниками темпоральних і динамічних характеристик, а також психологічними особливостями мовлення диктора.

У сільських пейзажних описах спостерігається варіативність загальної тривалості від максимальної до мінімальної. При домінуванні максимальної загальної тривалості звучання аналізованих описів наступною за частотою в них зафіксовано зону збільшеної тривалості. Середня й коротка тривалість

має значно нижчі показники, а мінімальна тривалість зареєстрована лише в динамічних описах. Загальною рисою для пейзажних описів зазначеного типу є зниження показників тривалості у напрямку від статичних → статично-динамічних → динамічних пейзажних описів.

Статичним описам властиве цілком природне переважання максимальної загальної тривалості та незначні показники зон середньої і короткої тривалості при відсутності мінімальної.

Статично-динамічні пейзажні описи вирізняються наявністю зон максимальної і збільшеної загальної тривалості при значно менших показниках середньої і короткої. Мінімальна загальна тривалість нетипова для них. Це ще раз підкреслює дуальну природу статично-динамічних описів: статичність, якій притаманні зони максимальної та збільшеної тривалості звучання, і динамічність, що забезпечується зростанням показників середньої і короткої тривалості.

Динамічним пейзажним описам властивий повний спектр актуалізації зон загальної тривалості звучання з домінуванням максимальної і збільшеної. Ступінь динамічності описів підвищується за рахунок модифікацій темпу (прискорення → сповільнення) та інтенсивності (підвищення → зниження). Показники середньої і короткої тривалості звучання є незначними. Мінімальна тривалість притаманна лише семантично незначущим ІГ динамічних сільських описів.

Середньозвукова тривалість варіює (табл. Ж.2) залежно від виду сільського опису. Так, переважна більшість *статичних* описів характеризується найвищими показниками збільшеної середньозвукової тривалості (75,00%). Рекурентність мінімальної і максимальної середньозвукової тривалості незначна (7,63% і 10,57% відповідно). Щодо частоти середньої та збільшеної середньозвукової тривалості, то в цьому виді описів вони не зафіксовані. Переважання короткої середньозвукової тривалості свідчить про належність зазначених вище сільських пейзажних описів до певного виду.

Статично-динамічні сільські описи вирізняються тим, що тривалість їхніх статичних ділянок є дещо довшою, ніж динамічних. На різних за ступенем динамічності ділянках таких описів зареєстровано модифікації інтенсивності й темпоральних показників, що певною мірою пояснюється їхнім функціональним

призначенням, а саме: з одного боку, статична ділянка передає незмінність пейзажу, рівновагу й застиглість стану природи, з іншого – динамічна віддзеркалює поступовий перехід до руху, зміни деталей опису й стану навколишнього середовища до неспокійного, а іноді й бурхливого. Зона короткої середньозвукової тривалості зареєстрована, здебільшого (58,34%), на їхніх динамічних ділянках, у той час, як у 25,00% статично-динамічних описів зафіксовано середню зону досліджуваного параметра у статичних ділянках. За рівнозначними показниками максимальної та мінімальної середньозвукової тривалості зазначені описи тяжіють до статичних сільських описів.

У *динамічних* сільських описах домінує (50,54%) зона середньої середньозвукової тривалості. Наступною за частотою є зона короткої тривалості (27,77%). Зменшення показників максимальної середньозвукової тривалості динамічних описів (5,12%) порівняно із тривалістю згаданих вище пейзажних фрагментів при збільшенні частоти мінімальної середньозвукової тривалості (16,57%) є показником прискорення темпу їхньої актуалізації й свідченням динамічного характеру зазначених описів.

Тенденція до зростання частоти зон середньозвукової тривалості у сільських описах має такий вигляд: мінімальна → коротка → середня → максимальна, окрім статично-динамічних фрагментів, де домінує її коротка зона. При збереженні цієї тенденції статичні описи відрізняються від двох інших домінуванням середньої та вищими показниками інших зон аналізованого параметра, що підкреслює їхню статичну природу. Динамічні пейзажні описи маркуються, здебільшого, мінімальною й значно нижчими показниками середньої та короткої середньозвукової тривалості, що свідчить про зростання їхньої динамічності. На відміну від них, статично-динамічні фрагменти (їхні статичні ділянки) наближені за показниками максимальної та мінімальної зон до статичних сільських описів, а їхні динамічні ділянки тяжіють до динамічних описів завдяки переважанню короткої й мінімальної середньозвукової тривалості. Таким чином, за цим параметром аналізовані пейзажні описи можна представити у бік зменшення їхньої середньозвукової тривалості у такому порядку: статичні → статично-динамічні → динамічні.

У сільських пейзажних описах зареєстровано всі *типи пауз* (табл. Ж.2), які позначають межі між ІГ (середні, короткі, перцептивні) або висловленнями (довгі). *Статичні* сільські пейзажні описи вирізняються домінуванням середньої й дещо нижчими показниками довгої пауз. На долю коротких і надкоротких пауз припадає найменший відсоток. Такий їх розподіл асоціюється, насамперед, зі сталою, дещо застиглою картиною сільських статичних описів, яким властиві відсутність руху або повільні зміни у стані природи. Зареєстровані нечисельні випадки внутрішньосинтагменних пауз слугують засобом інтенсифікації семантично найвагомішого слова в інтоногрупі або її частині.

Щодо паузації *статично-динамічних* описів, то їхні статичні ділянки наближені за показниками середніх і довгих пауз до статичних пейзажних описів. Водночас, їхні динамічні ділянки тяжіють за частотою до динамічних описів, що є цілком природним. Слід зазначити, що в цьому виді пейзажних описів довгі паузи, зазвичай, фіксуються на стику статичної і динамічної ділянок, де передається затишшя перед бурею, поступове наростання неспокійного стану природи, шторму, торнадо і т. ін., та створюють ефект "саспенс" (тобто готують слухача до розгортання неприємних/приємних несподіваних подій), який підсилюється описом відповідного стану навколишнього середовища. Такі паузи сприяють також інтенсифікації змісту уточнюючих інтонгруп.

Динамічним пейзажним описам притаманне переважання середніх пауз. Зона довгої тривалості пауз є наступною за частотою показників. Для цього виду сільських описів властивий невисокий відсоток коротких і найвищі показники надкоротких пауз між ІГ. Виконуючи свою основну розділову функцію, середні й довгі паузи маркують, зазвичай, перехід від відомої до несподіваної, нової інформації, швидку зміну стану природи, неочікуване розгортання подій, підкреслюють важливість подальшої інформації та передають смисловий контраст в описі стану і динаміки його змін. Короткі й надкороткі паузи, здебільшого, локалізуються на межі ІГ, які містять однорідні члени речення, неважливу інформацію або сигналізують про зростання ступеня динамічності опису.

Таким чином, дані аналізу типів пауз та їхньої тривалості свідчать про домінування середніх пауз у сільських пейзажних описах при досить високій

частоті довгих пауз. Довгі паузи, які сегментують висловлення на ІГ у межах описового фрагмента, сигналізують, зазвичай, про фонову інформацію в ІГ із середньо пониженим тональним рівнем, звуженим тональним діапазоном, скороченою тривалістю, зменшеною інтенсивністю вимовляння, або інтенсифікують кульмінаційну структурну ділянку всього опису в комбінації з підвищенням тонального рівня до середньопідвищеного, розширенням тонального діапазону, підвищенням рівня інтенсивності і сповільненням вимовляння. Наявність довгих пауз між ІГ слугують у якості засобу інтенсифікації інформації в наступній ІГ (яка може визначатися як комунікативний або емоційний центр фрагмента) та здійснення сугестивного впливу на слухача. Відсоток коротких і перцептивних пауз незначний. Перцептивні паузи зафіксовано між ІГ при наявності перепаду рівня інтенсивності (затухання інтенсивності на затакті попередньої ІГ та зростання її рівня у такті наступної ІГ) та ЧОТ (зниження тонального рівня у затакті термінальної ритмогрупи і його зростання на початку наступної ІГ), певній конфігурації термінального тону (спадна опукла, спадно-рівна, висхідно-спадна, рівно-спадна) та темпоральних модифікаціях (від сповільненого до помірного, прискореного й навпаки).

4.2.3. Динамічні характеристики. Щодо типових відмінностей сільських пейзажних описів, то рівень максимуму їхньої інтенсивності зафіксовано у великій та максимальній зонах (табл. Ж.2).

Як видно з таблиці, за видовою належністю описів зазначений показник розподілився в них таким чином: переважання зафіксовано у зоні максимального рівня інтенсивності (62,96% – статичні, 60,05%/58,13% – статично-динамічні, 61,12% – динамічні), у той час, як частка великого рівня максимуму інтенсивності є значно нижчою й майже рівнозначною (37,00% – статичні, 39,95%/41,87% – статично-динамічні, 38,88% – динамічні). При цьому флуктуація числових даних у межах великого або максимального рівня пов'язана з наявністю/відсутністю на ділянці піку інтенсивності, який притаманний усьому пейзажному опису. Так, максимальний рівень цього параметра властивий ділянкам з піком максимуму

інтенсивності, який співпадає із піком інтенсивності всього опису. Великий рівень максимуму інтенсивності зареєстровано в ІГ, де пік її максимуму є нижчим за показник досліджуваного параметра всього опису.

Локалізацію максимуму інтенсивності зареєстровано на першому наголошеному складі й термінальній ритмогрупі (табл. Ж.2). Така тенденція до локалізації максимуму інтенсивності в сільських пейзажних описах характерна для всіх їхніх видів. Так, *статичним* описам притаманний найвищий відсоток (37,57%) розташування піку інтенсивності у термінальній ритмогрупі. Наступною ділянкою локалізації максимуму цього параметра (34,64%) є перша ритмогрупа. Друга ритмогрупа вирізняється незначною відсотковою долею (15,07%). Пік інтенсивності зареєстрований на наголошеному складі другої ритмогрупи, виділеному спеціальним підйомом, кінетичним тоном або як складової ковзної чи висхідної шкали за рахунок високих показників інтенсивності й ЧОТ. Локалізація максимуму інтенсивності на передтакті і в третій ритмогрупі є функціонально незначимими.

Щодо *статично-динамічних* сільських пейзажних описів, то тут зберігається вище описана тенденція з відмінністю локалізації максимуму інтенсивності в термінальній ритмогрупі (42,86%).

Динамічні сільські описи вирізняються вищою частотою локалізації максимуму інтенсивності на передтакті (19,32%) і його актуалізація у термінальній ритмогрупі (32,71%) нижча порівняно з іншими видами сільських пейзажних описів. Таку відмінність можна пояснити висхідним або високим передтактом, який позначає початок нової думки або введення важливої інформації.

Як бачимо, динамічні сільські пейзажні описи вирізняються найвищою частотою локалізації піку інтенсивності у високому або висхідному передтакті, який маркує нову важливу інформацію, зміну стану природи, часу доби, кульмінаційний момент. Значно рідше максимум інтенсивності локалізується у другій ритмогрупі переважно у статичних описах, де домінує повна шкала. Відсоток максимуму інтенсивності у третій ритмогрупі незначний.

Діапазон інтенсивності сільських пейзажних описів варіює від широкого до звуженого з найвищою рекурентністю розширеного й середнього діапазону інтенсивності; його вузька зона не є функціонально значимою (табл. Ж.2).

У *статичних* пейзажних описах модуляції діапазону інтенсивності коливаються у межах широкої і звуженої зон при домінуванні першої (36,84%). Наступними за частотою є розширений та середній діапазони інтенсивності (31,58% і 26,31% відповідно). Доля звуженого діапазону мінімальна (5,27%).

Щодо *статично-динамічних* сільських пейзажних описів, то на їхніх статичних і динамічних ділянках домінують показники середнього (статичні – 32,47%, динамічні – 40,35%) і розширеного (статичні – 27,70%, динамічні – 34,03%) діапазону інтенсивності. Звужений діапазон переважає (21,02%) на динамічних ділянках. Зона вузького діапазону інтенсивності на статичних ділянках незначна (7,74%).

У *динамічних* пейзажних описах переважає середній діапазон інтенсивності (42,86%) при дещо нижчих показниках розширеного (35,71%). Широкий діапазон зареєстровано у 21,43% фрагментів сільських описів.

Тенденція до зростання показників діапазону інтенсивності набуває такої послідовності: звужений → середній → розширений → широкий. Разом з тим частота широкого діапазону найвища у статичних описах, до яких наближається динамічний різновид. Статичність описів забезпечується переважанням широкої та розширеної зони, у той час як, динамічність і високий рівень емоційності описів відображається зонами середнього й дещо нижчими показниками частоти широкого діапазону інтенсивності.

Рівень інтенсивності варіює в пейзажних описах залежно від ділянки інтонаційного контуру, з найвищими його показниками на стиках "передтакт-такт" і "шкала – ядро". На стику першої і другої ритмогруп він є нижчим, ніж між попередніми.

Статичні пейзажні описи вирізняються, здебільшого, високим рівнем інтенсивності (50,00%) між передтактом і тактом та зменшенням показників середнього і низького рівня (39,83% і 30,57% відповідно). Високий рівень

інтенсивності притаманний, зазвичай, початку опису або ІГ, що позначають його кульмінаційну частину. При цьому їм властива також локалізація піків ЧОТ. Межа між передтермінальною й термінальною ритмогрупами маркується зростанням показників рівня інтенсивності від високого до середнього і низького з домінуванням останнього (58,38%). Така особливість розподілу даних на зазначеній ділянці зумовлена рівнем інтенсивності всієї ІГ, наявністю найнижчого піку ЧОТ на термінальному тоні, актуалізованому в зоні малої швидкості.

Відмінною рисою *статично-динамічних* пейзажних описів є домінування середньої зони (52,38%) рівня інтенсивності з наближеними показниками високого і низького рівнів (33,33% і 27,81% відповідно) між передтактом і тактом. Вимовляння цієї ділянки з такою інтенсивністю позначає початок описового фрагмента або його статичної частини; перехід від неї до динамічної частини маркується високим рівнем інтенсивності. Такий рівень інтенсивності притаманний і ІГ, оформленим поступово спадною ковзною шкалою. Крім того, статично-динамічні пейзажні описи вирізняються найвищими показниками високого й середнього рівнів інтенсивності на стику між першою і другою ритмогрупами, завдяки виділенню наголошеного складу наступної ІГ спеціальним підйомом, що дозволяє акцентувати увагу на емоційному центрі ІГ. Високі показники рівня інтенсивності на стику "шкала – ядро" мають місце у високій і низькій зонах з переважанням останньої (60,06%). Високий рівень інтенсивності зафіксовано в передтермінальній ритмогрупі, оформленій високим спадним термінальним тоном, реалізованим у зоні великої швидкості зміни руху тону, а також на стику статичної і динамічної ділянок. Переважання низької інтенсивності на аналізованій ділянці можливе у статичній частині цих пейзажних описів, а також в ІГ динамічної частини, які містять ненову і неважливу інформацію. Крім того, низький рівень інтенсивності зафіксовано при переході від динамічної до статичної ділянки.

Динамічним пейзажним описам притаманне домінування високої і середньої зон рівня інтенсивності між передтактом і першим наголошеним складом (57,14%

і 52,05% відповідно). Це вказує на початок опису або ІГ, яка містить його кульмінаційну частину. Значно нижчі показники зазначених зон зареєстровано між першою і другою РГ, що пояснюється виділенням другого наголошеного складу спеціальним підйомом. Найвищий відсоток низького рівня інтенсивності (57,68%) зареєстровано на межі між перед'ядерною і термінальною ритмогрупами, що пов'язано з локалізацією піків мінімальної інтенсивності на ядерному складоносіві, оформленням ІГ низькими висхідним або спадним термінальними тонами, актуалізованими у зоні малої швидкості зміни напрямку їхнього руху, а також при вимовлянні всієї інтонаційної групи з низьким рівнем інтенсивності. Показники високої і середньої зон на цій ділянці становлять 28,57% і 36,99% відповідно. Високий і середній рівні інтенсивності притаманні інтонаційним групам, оформленим високими спадним або висхідним термінальним тоном з великою швидкістю зміни напрямку їхнього руху, або які вимовляються з нижчим рівнем інтенсивності впродовж перед'ядерної ділянки з подальшим його підвищенням у термінальній ритмогрупі.

Показники інтервалу інтенсивності сільських пейзажних описів зростають між передтактом і тактом та знижуються на стику між передтермінальною і термінальною ритмогрупами (табл. Ж.2).

Зростання числових показників указаного параметра має місце у напрямку від статичних до статично-динамічних і динамічних описів, з перевагою в останніх (43,29%). Підвищення інтервалу саме на цій ділянці сигналізує про неочікувану зміну деталей пейзажу, а на рівні окремих ІГ – виділення нової інформації, розгортання опису, зростання динаміки його звучання. Нижчі показники збільшення інтервалу інтенсивності зафіксовано між першою і другою ритмогрупами, у якій наголошений склад виділений спеціальним підйомом або він є наголошеним складом ковзної шкали. Розподіл показників зміни інтервалу інтенсивності між перед'ядерною ритмогрупою і ядром вирізняється більшою варіативністю. При домінуванні змін інтервалу у бік зменшення всі сільські описи характеризуються майже рівнозначними його показниками. Зростання цього параметра відбувається від динамічних до статично-динамічних і статичних

описів, що пояснюється вимовлянням перед'ядерної ділянки на нижчому рівні інтенсивності, ніж термінальної ритмогрупи, а також оформленням інтоногрупи поступово спадною ступінчастою або ковзною шкалою і середнім або високим спадним термінальним тоном.

4.2.4. Емоційно-прагматичний потенціал. Характерною особливістю озвучених сільських пейзажних описів є переважання високого рівня ЕПП. У сільських статичних описах зафіксовано й актуалізації із середнім рівнем ЕПП, ймовірно зумовлені їхньою статичною природою. Сільських описів з низьким рівнем ЕПП не виявлено.

Крім того, в експериментальному корпусі сільських статичних і динамічних описів мала місце певна кількість текстів, значення *K*-критерію Калити-Тараненко в яких перевищувало 300 одиниць. У динамічних описах це пояснюються, насамперед, їхньою динамічною природою, а в статичних – модифікаціями гучності й темпу впродовж усього описового фрагмента з їх найвищими показниками на певних ділянках, змішаним ритмом, оформленням комунікативних і/або емоційних центрів середньо підвищеними та високими різновидами простих і складних спадних і висхідних термінальних тонів, а також складним інтонаційним контуром з двома кінетичними тонами, усіченою, поступово спадною ступінчастою шкалою з порушеною поступовістю і ковзною шкалою та різновекторною взаємодією одиниць мовних рівнів з переважанням надсегментного рівня.

Особливості варіювання рівня емоційно-прагматичного потенціалу сільських описів відображено в таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

Показники розподілу рівнів актуалізації ЕПП у сільських пейзажних описах (%)

Рівень ЕПП	Види сільських пейзажних описів		
	Статичні	Статично-динамічні	Динамічні
Високий	70,83	85,3	93,54
Середній	29,17	14,7	6,46

Як видно з таблиці, незалежно від типу та виду сільських пейзажних описів, вони актуалізуються із високим та середнім рівнем ЕПП. При цьому показники середньої зони актуалізації ЕПП розподілилися у бік зменшення від статичних до статично-динамічних і динамічних пейзажних описів села (29,17%, 14,7%, 6,46% відповідно). Так, для описів із середнім рівнем ЕПП властиві: модифікації гучності (помірна – підвищена) й темпу (сповільнений – помірний), розширений тональний діапазон, середньо підвищені різновиди спадних і висхідних термінальних тонів, середньо підвищений тональний рівень фрагментів у цілому та окремих ІГ, у яких реалізується пік емоційності. Високому рівню ЕПП притаманне збільшення числових даних від статичних до статично-динамічних і динамічних (70, 83%, 85,3% і 93,54% відповідно).

Загальними рисами сільських описів з високим рівнем ЕПП є: виділення піку ЕПП внутрішньосинтагменною паузою й пролонгованим вимовлянням голосного або приголосного, ковзна шкала, високі та середньо підвищені різновиди спадних і висхідних термінальних тонів, складний інтонаційний контур ІГ, розширений і широкий тональний діапазон, високий та середньо підвищений тональний рівень усього опису й окремих його ділянок із зафіксованими піками емоційності, варіювання темпу (прискорений – швидкий з можливим подальшим сповільненням) і гучності (помірна – підвищена – висока з можливим її зниженням).

Проведений таким чином аналіз варіювання показників рівня ЕПП свідчить, що всім сільським видам описів притаманний, переважно, високий рівень ЕПП та наявність значно меншої кількості фрагментів, маркованих його середнім рівнем.

4.3. Лінгвістична інтерпретація результатів експериментально-фонетичного дослідження

Викладена вище логіка узагальнення результатів аудитивного й акустичного аналізів, з урахуванням статистичного опрацювання даних, надала

нам підстави для здійснення відповідної лінгвістичної інтерпретації результатів експериментально-фонетичного дослідження інтонаційної організації пейзажних описів в англomовній художній літературі. Мета лінгвістичної інтерпретації результатів дослідження полягала у виявленні інваріантних та диференційних ознак в інтонаційній структурі міських і сільських пейзажних описів, отриманих унаслідок зіставлення даних аудитивного та акустичного аналізів.

Зіставний аналіз міських та сільських пейзажних описів свідчить про частоту низького і середнього типів передтакту. При цьому статичним описам властиві всі зазначені різновиди передтакту. Статично-динамічні описи вирізняються найвищими показниками середнього передтакту, у той час, як для динамічних – типові середній та низький його різновиди. Візуальний аналіз спектрографічного зображення звукового сигналу дає всі підстави для точної класифікації типу передтакту за напрямом руху тону та його тонального рівня.

Встановлено, що інтонаційні групи, які містять дві ритмогрупи у їхньому складі є притаманною ознакою для всіх видів описів з домінуванням у динамічних. Водночас, в усіх видах описів зафіксовано інтонаційні групи з різним ступенем ритмонаповнюваності (1 – 4 ритмогрупи).

Незалежно від їх типу і виду, всі пейзажні описи характеризуються наявністю інтоногруп з частково наголошеними складами. При цьому статичні фрагменти вирізняються за цим параметром на тлі пейзажних статично-динамічних і динамічних описів.

Дані аудитивного аналізу свідчать про середній підвищений рівень такту в усіх досліджуваних пейзажних описах. Разом з тим динамічні міські описи характеризуються відсутністю низького такту в структурі інтонаційної групи.

Відповідно до даних інструментального аналізу максимальні значення ЧОТ локалізуються, здебільшого, у першій та ядерній ритмогрупах як найбільш функціонально значущих ділянках інтоногрупи. При цьому оцінка розподілу максимальних показників частоти локалізації тонального максимуму протиставляє статичні й динамічні пейзажні описи. Слід відзначити, що показники локалізації максимуму ЧОТ в інтоногрупах статично-динамічних описів значно нижчі.

Достовірність отриманих результатів статистично обґрунтовано. Відносна похибка вимірювань локалізації максимуму ЧОТ підтверджує дані, отримані у ході експерименту (додаток 3, табл.3.1).

Зіставлення даних аудитивного та акустичного аналізів свідчить про великий відсоток актуалізації усіченої шкали в усіх видах пейзажних описів. При цьому її частота у різних видах описів відрізняється. Так, статичні описи характеризуються найнижчими її показниками. Найчастотнішими типами повної шкали встановлено поступово спадну ступінчасту шкалу та ступінчасту шкалу з порушеною поступовістю у сполученні зі спадним, висхідним і спадно-висхідним термінальними тонами. Функціонування шкали з порушеною поступовістю більш характерне для статичних описів. Крім того, акустичний аналіз дозволив зафіксувати значну частоту хвилеподібного руху тону в шкалі, що узгоджується із даними аудитивного аналізу. Підвищення ступеня динамічності описових фрагментів та смислової ваги повнозначних слів у структурі інтонаційної групи досягається за рахунок спадної ковзної шкали у сполученні з тональними перепадами та перепадами інтенсивності (гучності) і хвилеподібного інтонаційного контуру синтагми. Тому цей тип шкали зареєстровано, здебільшого, у структурі інтонаційних груп динамічних описів.

Результати узагальненої оцінки варіювання тонального діапазону описових фрагментів відбивають великий відсоток його функціонування у розширеній, середній та звуженій зонах за відсутності в них вузького тонального діапазону, а також широкого діапазону в сільських статично-динамічних фрагментах. Таким чином, дані акустичного аналізу підтверджують результати аудитивного щодо функціонування тонального діапазону в досліджуваних описах, і дають підстави для виокремлення широкої і розширеної зон цього параметра як найтипівіших для інтонаційного оформлення всіх пейзажних описів. Натомість інструментальний аналіз дозволяє підтвердити розбіжності в реалізації тонального діапазону в різних видах пейзажних описів, які можна розглядати як варіантні просодичні ознаки описів певного виду й типу. Так, середній діапазон притаманний лише сільським статичним і динамічним описам, а також міським

статичним і статично-динамічним видам. Щодо звуженого діапазону, то він зафіксований лише в сільських динамічних та міських статичних описах. Статистичний обрахунок зазначеного параметра підтвердив результати акустичного й аудитивного аналізів (додаток 3, табл. 3.3). Відносна похибка вимірювань тонального діапазону доводить узгодженість емпірично отриманих даних з емпірично прогнозованими.

Зіставлення результатів інструментального і перцептивного аналізів актуалізації тональних інтервалів на стиках інтоногруп або певних частин описового фрагмента вказує на те, що широкий, розширений, середній і звужений різновиди позитивного міжсинтагменного тонального інтервалу є найчастотнішими в усіх пейзажних описах. Негативний тональний інтервал на стиках інтоногруп та позитивний широкий між її певними ділянками є менш рекурентними, а нульовий його різновид не підтверджується даними акустичного аналізу. Стосовно тонального інтервалу на різних ділянках інтонаційного контуру описових фрагментів, то зареєстровано такі його різновиди:

1) на ділянці "передтакт – такт" – позитивні розширений і середній інтервал властивий усім видам пейзажних описів. Відсутність актуалізації нульового інтервалу у передтакті за результатами акустичного аналізу пояснюється більшою точністю реєстрації висотнотональних рівнів;

2) на ділянці "шкала – ядро" результати інструментального аналізу не підтвердили дані аудитивного щодо наявності нульового, середнього позитивного інтервалів, які на рівні сприйняття зафіксовано як інваріантні просодичні ознаки пейзажних описів. Крім того, у статичному виді описів інструментально не зафіксовано широкого негативного тонального інтервалу.

Розбіжності між даними аудитивного й акустичного аналізів функціонування тонального інтервалу відзначено і в статично-динамічних сільських пейзажних описах, у яких найчастотнішими є позитивний середній та негативний звужений тональні інтервали відповідно.

Зіставлення отриманих результатів щодо актуалізації позитивних і негативних вузького й звуженого тонального інтервалу свідчать про збіг даних,

а тому їх можна вважати інваріантною просодичною ознакою статичних і статично-динамічних міських пейзажних описів. Щодо динамічних міських описів, то їхньою інваріантною просодичною ознакою слід вважати позитивний середній і розширений та негативний середній тональний інтервал на цій ділянці;

3) на ділянці "ядро – затакт" на рівні перцепції інваріантними є нульовий, позитивні середній і звужений тональні інтервали. Широкий і вузький його різновиди зареєстровано в сільських статично-динамічних описах. Динамічні описи виокремлюються серед інших видів наявністю негативного широкого й розширеного тонального інтервалу в ядерній ритмогрупі. Статистична обробка дозволила підтвердити й узгодити отримані експериментальні дані щодо функціонування тонального інтервалу на стиках ділянок інтонаційного контуру пейзажних описів (додаток 3, табл. 3.4, 3.5).

Вивчення закономірностей розподілу частотних характеристик актуалізації термінального тону в реалізаціях пейзажних описів дозволяє констатувати домінуючу роль спадного тону, при чому, у межах спадного термінального тону переважає низький. Спектрографічно-візуальний аналіз руху тону в термінальній ритмогрупі дозволяє виділити спадну (пологу, опуклу) конфігурацію як провідну для більшості інтоногруп усіх видів пейзажних описів. Слід зазначити, що результати акустичного аналізу цілком узгоджуються з висновками аудиторів про те, що в актуалізації спадного тону домінує конфігурація, якій притаманним є пологий, опуклий або висхідний рух тону на наголошеному складоносієві та низьким завершенням на ненаголошених складах. Згідно з даними аудитивного аналізу для інтоногруп усіх пейзажних описів властивим є простий мелодичний контур. Дані інструментального аналізу дозволяють відзначити значний відсоток хвилеподібного руху тону, що може пов'язуватися з емоційно-модальною і прагматичною зумовленістю мелодичного контуру досліджуваних описів.

Показники швидкості зміни руху термінального тону в інтоногрупах пейзажних описів дозволяють стверджувати, що зона малої швидкості є, за даними аудитивного та акустичного аналізів, найчастотнішою для всіх видів описів

з деякою відмінністю у динамічних міських описах, для яких характерною є середня швидкість зміни руху тону. На акустичному рівні такий висновок можна зробити за рахунок локалізації показників частоти цього параметра відповідно до аналізованих пейзажних описів. При цьому швидкість зміни руху термінального тону визначається як середня і мала на рівні аудитивного аналізу та мала і середня – на акустичному, що дозволяє розглядати таку швидкість як інваріантну ознаку. До варіативних ознак можуть бути віднесені велика і максимальна швидкості зміни руху термінального тону. Визначені інваріантні ознаки швидкості зміни руху в пейзажних описах підтверджені результатами статистичної обробки даних (додаток 3, табл. 3.2).

Аналіз темпоральних характеристик актуалізації досліджуваних пейзажних описів оцінюється як загальний темп їхнього вимовляння, що корелює з тривалістю й характером пауз на перцептивному рівні та загальною і середньозвуковою тривалістю конкретного описового фрагмента на акустичному. Як наслідок, інваріантними перцептивними ознаками у реалізації пейзажних описів можна вважати помірний темп з відхиленням у зони прискореного чи сповільненого залежно від ступеня статичності/динамічності та належності опису до певного типу. Повільний темп є, в основному, нетиповим у реалізації всіх видів описів. Щодо показників загальної тривалості описових фрагментів, то характерною зоною відзначено максимальну з незначною різницею її цифрових показників. Збільшена загальна тривалість описів, будучи характерною для всіх видів пейзажних описів, окрім сільських статичних, корелює з їх видом. Інструментальний аналіз дозволив установити різницю в середньозвуковій тривалості пейзажних описів: збільшена і максимальна для статичних (сільських і міських) і статично-динамічних міських описів та коротка – в статично-динамічних міських і середня – у динамічних.

Зіставленням результатів аудитивного та інструментального аналізів актуалізації паузи встановлено функціонування таких її типів на перцептивному рівні: у статичних описах – перцептивна, коротка, середня; у статично-динамічних – коротка, середня; у динамічних описах – перцептивна. При цьому

короткі паузи більш характерні для статичних і статично-динамічних описів, а найменш частотними вони є у динамічних описах. Перцептивні паузи є специфічною просодичною ознакою статично-динамічних описів. Внутрішньосинтагменні паузи зареєстровано в обох типах статичних, а також сільських статично-динамічних і динамічних пейзажних описах. Зростання частоти перцептивних, коротких і середніх пауз у напрямку від статичних до статично-динамічних і динамічних пейзажних описів пов'язано з їхньою належністю до певного його виду і є підставою для їхньої класифікації на статичні, статично-динамічні та динамічні пейзажні сільські й міські описи. Зареєстровано варіативність частоти довгих пауз у різних видах пейзажних описів, що пояснюється ступенем їхньої статичності/динамічності. Розбіжності результатів акустичного й аудитивного аналізів щодо наявності та функціонування довгих пауз пояснюються несприйняттям аудитором середніх пауз як довгих, а коротких як середніх. Такі особливості функціонування зазначених типів пауз впливають на інші просодичні характеристики, які інтонаційно оформлюють пейзажні описи. Результати аудитивного й акустичного аналізів узгоджено статистично (додаток 3, табл. 3.6 – 3.8).

Дані інструментального та аудитивного аналізів пейзажних описів дозволяють простежити кореляцію показників гучності, максимуму інтенсивності та його локалізації, діапазону, рівня, інтервалу інтенсивності. Так, відповідно до даних аудитивного аналізу для пейзажних описів найтиповішою є помірна гучність, варіювання якої до підвищеної або зниженої відбувається відповідно до їхньої статичності/динамічності. Результати вимірювання інтенсивності показали, що її інтервал та максимум реалізуються на такті й термінальній ритмогрупі у максимальній зоні (помірна, підвищена гучність). При цьому показники зменшення й збільшення інтервалу цього параметра свідчать про значущість такту і термінальної ритмогрупи, на якій відбувається зменшення інтервалу інтенсивності від статичних до статично-динамічних і динамічних описів, що корелює з тональним рівнем ЧОТ на вказаних ділянках. За результатами інструментального аналізу для всіх пейзажних описів найбільш частотними є високий, середній та низький рівні інтенсивності, показники яких

варіюють залежно від ступеня статичності/динамічності описів. Щодо діапазону інтенсивності, то аналізовані описи реалізуються, здебільшого, в його розширеній зоні з відхиленнями у бік широкої (у міських) та середньої (у сільських) його зон у динамічних описах, що пояснюється їхньою реалізацією з високою та підвищеною гучністю. Дані, отримані під час перцептивного й інструментального аналізів, статистично обґрунтовано й узгоджено (додаток 3, табл. 3.9 – 3.12).

Рівень ЕПП пейзажних описів на перцептивному рівні здебільшого низький, середній та високий. Слід зазначити, що пейзажним описам притаманні три рівні емоційно-прагматичного потенціалу, визначення яких не завжди збігалися з даними, отриманими у ході акустичного аналізу. Як показало інструментальне дослідження, сільським пейзажним описам непритаманний низький рівень ЕПП, а міські описові фрагменти відзначаються відсутністю описів із середнім рівнем ЕПП. Загальною рисою всіх пейзажних описів є домінування високої зони зазначеного параметра зі зростанням його показників від статичних до статично-динамічних і динамічних пейзажних описів, що пояснюється ступенем їхньої належності до певного виду опису. Розбіжності результатів перцептивного й інструментального аналізів пояснюються тим, що вимірювання рівня ЕПП показали наявність сільських описів, що мали показники на межі середнього і низького його рівнів, які в ході аудитивного аналізу сприймалися як описові фрагменти з низьким рівнем ЕПП. Щодо міських пейзажних описів, то в них інструментально зареєстровано описи з показниками на межі високого і середнього та низького і середнього рівнів, що сприймалися як описи із середнім рівнем емоційно-прагматичного потенціалу. Показники акустичного й аудитивного аналізів зазначеного параметра підтверджено статистично (додаток 3, табл. 3.13). Відносна похибка вимірювань рівня ЕПП свідчить про узгодженість емпірично прогнозованих даних з емпірично отриманими результатами.

Лінгвістична інтрепритація даних перцептивного й інструментального аналізів специфіки інтонаційного оформлення англomовних пейзажних описів, що належать до різних типів і видів, свідчить про щільну кореляцію цих даних

і дає підстави вважати можливим використання результатів дослідження в лінгвістичній теорії та практиці.

Висновки до розділу 4

Акустичний аналіз дозволив інструментально перевірити й об'єктивувати дані, отримані у результаті перцептивного аналізу інтонаційної організації англомовних пейзажних описів, що дає підстави стверджувати таке:

1. Провідними параметрами функціонування різних типів і видів пейзажних описів є частота основного тону та рівень їх емоційно-прагматичного потенціалу.

2. У ході інструментального аналізу виявлено типові для інтонаційної організації досліджуваних описів тональні параметри: рекурентність малої швидкості зміни руху термінального тону у всіх пейзажних описах при вищих показниках середньої швидкості зміни руху тону в сільських; локалізація максимуму ЧОТ на такті та ядерному складоносієві, варіювання тонального діапазону опису від широкого до розширеного; висока частота позитивного звуженого тонального інтервалу на всіх ділянках інтонаційного контуру та негативного звуженого тонального інтервалу на ділянці "шкала – ядро", яка варіює залежно від виду пейзажного опису. Різкі перепади ЧОТ зафіксовано в інтоногрупах описових фрагментів, у яких передаються смислові контрасти, перепади емоційного навантаження, а також розвиток фабульної динаміки.

3. Сукупність поступово спадної ступінчастої та ступінчастої шкали з порушеною поступовістю у сполученні з різновидами спадного і висхідного термінальних тонів різних конфігурацій, модифікацій тонального інтервалу на стиках ділянок інтонаційного контуру і тонального діапазону описового фрагмента дозволяють диференціювати види пейзажних описів. Ступінь динамічності описів та підвищення смислової ваги повнозначних слів у смисловій структурі опису досягається за рахунок спадної ковзної шкали, функціонуванням двох кінетичних тонів, спеціального підйому, внутрішньосинтагменних пауз у сполученні з перепадами інтенсивності звучання. Незначна частота спадної скандентної шкали пов'язувалась з передачею тих ділянок описових

фрагментів, у яких автором закладено негативне забарвлення описуваних деталей пейзажу.

4. Диференційними темпоральними ознаками пейзажних описів слід відзначити загальну і середньозвукову тривалість описових фрагментів, частоту функціонування різновидів пауз у досліджуваних видах пейзажних описів. Так, максимальна звукова та збільшена звукова тривалість аналізованих описових текстів варіюють відповідно до зростання ступеня динамічності описів. При цьому зафіксовані коливання у бік зменшення згаданих параметрів також відбивають видову належність пейзажних описів. Так, середня і коротка загальна та середня середньозвукова тривалість найменш частотні у статичних описах; висока рекурентність максимальної середньозвукової тривалості при відсутності мінімальної загальної тривалості є характерними темпоральними ознаками цих описів. Про зростання ступеня динамічності пейзажних описів свідчить збільшення частоти мінімальної загальної та середньої, короткої і мінімальної середньозвукової тривалості, що вирізняє динамічний вид описів. Щодо статично-динамічних фрагментів, то відмінними темпоральними характеристиками для них є наближені показники максимальної і збільшеної загальної тривалості на їхніх статичних ділянках та достатньо висока рекурентність максимальної і зростання частотності середньої та короткої середньозвукової тривалості динамічних ділянок. Крім того, аналізовані описи відзначаються також відсутністю описових фрагментів, реалізованих з мінімальною загальною тривалістю.

Тривалість пауз та їх частота знаходяться у прямій залежності від виду пейзажного опису. У статичних описах найбільш рекурентні середня і довга паузи, що протиставляє їх динамічним, у яких найчастотнішими є коротка і перцептивна паузи. За цим параметром статичні ділянки статично-динамічних описів тяжіють до статичних фрагментів, а динамічні – до динамічних описів. Висока частота довгих і середніх пауз на стиках між зазначеними ділянками свідчить про перехід від статичної частини опису до динамічної, що містить поступове прискорення або неочікування швидких змін стану природи від спокійно-ідилічного до бурхливого.

5. Типовими динамічними ознаками пейзажних описів є: максимальна зона піку інтенсивності, рівні та перепади її інтервалу, локалізовані на ядрі і такті, розширений і середній діапазон інтенсивності, збільшення кількісних і якісних показників швидкості зміни руху тону в термінальній ритмогрупі свідчать про зростання ступеня динамічності описів. Коливання показників діапазону інтенсивності дозволяють диференціювати описи за їхньою належністю до певного виду. Характерною ознакою статичних ділянок статично-динамічних і статичних описів є звуження діапазону інтенсивності, а на динамічних ділянках статично-динамічних і в динамічних описах зафіксовано розширення діапазону інтенсивності. При чому динамічні описи вирізняються відсутністю вузького діапазону інтенсивності.

6. При загальній рекурентності високого рівня ЕПП у всіх пейзажних описах його частота варіює відповідно до виду фрагмента. Зменшення кількості описів, реалізованих із середнім і низьким рівнями ЕПП від статичних до статично-динамічних і динамічних фрагментів відбиває зростання ступеня їх динамічності. Так, статичні та статично-динамічні описи відзначаються нижчими показниками високого та вищими показниками середнього і незначними показниками низького рівнів ЕПП. На значний ступінь динамічності вказує наявність високого рівня ЕПП у динамічних описах, серед яких найменша кількість фрагментів, реалізованих із низьким рівнем ЕПП. Крім того, зазначений параметр дозволяє диференціювати пейзажні описи за їхньою належністю до певного типу. Так, у міських описах за незначної кількості описів із низьким рівнем ЕПП не зафіксовано середнього рівня цього параметру, що є типовою ознакою саме міських описів. Відмінною інтонаційною ознакою сільських описів є наявність у їхньому корпусі фрагментів, реалізованих із середнім рівнем ЕПП, та відсутність описів, що мають низький рівень ЕПП.

Основні положення цього розділу висвітлено в таких публікаціях автора: [90–93].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертації на основі теоретичного узагальнення відомих наукових знань і застосування функціонально-комунікативного підходу до з'ясування специфіки інтонаційного оформлення англомовних пейзажних описів здійснено інтегрований розгляд фонетичного, семантичного та психоенергетичного аспектів функціонування в них інтонації. У межах зазначеного підходу пейзажний опис постає структурно-смісловим видом композиційно-мовленнєвої форми прозового тексту, покликаним відігравати в ньому фонову роль та виконувати у художньому творі зображальну, впливову й естетичну функції.

Оформлення англомовних пейзажних описів відбувається за рахунок взаємодії таких мовних засобів: лексичного наповнення (предметна, сенсорна лексика) і тропів (епітет, метонімія, метафора, порівняння, гіпербола, персоніфікація, алегорія, алітерація) та граматичних засобів і синтаксичної структури (локативні іменники, відносні і якісні прикметники, дієслова стативи й переміщення, локативні прийменники і прислівники, предметно-буттєві й прості безособові речення).

Систематизація провідних ознак англомовних пейзажних описів, а саме: тип місцевості (сільський, міський), вид ландшафту (гірський, водний, рівнинний), пори року (літній, осінній, зимовий, весняний), перебіг часу доби (ранковий, денний, вечірній, нічний), ступінь динамічності (статичний, статично-динамічний, динамічний), позиція у структурі тексту (ізолюваний, фрагментарний, контамінований), обсяг опису (короткий, середній, довгий), рівень ЕПП (високий, середній, низький) та модель графічної інтерпретації участі засобів різних рівнів мови в реалізації англомовних пейзажних описів, побудована з урахуванням їхньої теоретично обґрунтованої номенклатури та механізму актуалізації, можуть слугувати методологічним підґрунтям для експериментального встановлення закономірностей інтонаційного оформлення інших видів описів.

На аудитивному рівні спільними рисами для англомовних пейзажних описів є: інтоногрупи з двома – трьома ритмогрупами та частково наголошеними

складами; середнім підвищеним тактом; усіченою і поступово спадною ступінчастою і спадною ступінчастою з порушеною поступовістю шкалами; низьким і середнім спадним та низьким висхідним термінальними тонами; середнім і розширеним тональним діапазоном; нульовим тональним інтервалом та короткою чи перцептивною паузою на стику інтоногруп; середнім і розширеним тональним інтервалом між передтактом і тактом; нульовим і позитивним середнім тональним інтервалом між перед'ядерною ділянкою і ядром; змішаним і простим ритмом та помірними темпом і гучністю.

Установлено такі варіанти інтонаційних моделей *міських* пейзажних описів:

статичні описи: низький передтакт, інтоногрупи з двома–трьома ритмогрупами, середньопідвищений тональний рівень такту, поступово спадна ступінчаста з порушеною поступовістю та усічена шкали, низький спадний термінальний тон, середній тональний діапазон, нульовий тональний інтервал на стику інтоногруп, середній позитивний тональний інтервал на ділянці "передтакт – такт" та нульовий – на стику шкали і ядра; перцептивна пауза, помірні темп і гучність;

статично-динамічні описи: низький і середньо-підвищений передтакт, інтоногрупи з двома – трьома ритмогрупами, середньопідвищений тональний рівень такту, поступово спадна ступінчаста й усічена шкали, низький і середній спадний та низький висхідний термінальні тони, розширений тональний діапазон на динамічних ділянках опису та середній – на статичних, нульовий тональний інтервал між інтоногрупами опису, середній позитивний тональний інтервал на ділянці "передтакт – такт" та нульовий – між шкалою і ядром, короткі паузи й помірний темп у статичних частинах опису й перцептивні паузи та помірний і прискорений темп – у динамічних, помірна гучність;

динамічні описи: низький передтакт, інтоногрупи з однією–двома ритмогрупами, середньо підвищений / високий тональний рівень такту, усічена й спадна ступінчаста з порушеною поступовістю шкали, спадний термінальний тон усіх тональних рівнів, розширений тональний діапазон, нульовий тональний інтервал між інтоногрупами опису, середній і розширений позитивні тональні

інтервали на ділянці "передтакт – такт", перцептивна пауза, варіативність темпу від помірного до швидкого та модифікації гучності від помірної до високої.

Інтонаційній моделі *сільських* пейзажних описів притаманні такі параметри:

статичні описи: низький і середній передтакт, інтоногрупи з двома–трьома ритмогрупами, середньопідвищений і середньопонижений тональний рівень такту, поступово спадна ступінчаста й спадна ступінчаста з порушеною поступовістю та усічена шкали, низький і середній спадний термінальні тони, середній тональний діапазон, нульовий тональний інтервал між інтоногрупами, середній і розширений позитивний тональний інтервал на стиках "передтакт – такт", "шкала – ядро", середні паузи, помірні темп і гучність;

статично-динамічні описи: низький передтакт, інтоногрупи з двома–трьома ритмогрупами, середньопідвищений такт, наявність усіх різновидів шкали з домінуванням поступово спадної ступінчастої й усіченої, середній та низький спадний термінальні тони, розширений тональний діапазон на динамічних ділянках описів та середній – на статичних, розширений і широкий тональний інтервал на стику "передтакт – такт" та нульовий – між шкалою і ядром; середні й короткі паузи та помірні темп і гучність у межах статичних ділянок, короткі паузи, прискорений темп та підвищена гучність – у динамічних;

динамічні описи: низький / середній передтакт, інтоногрупи з двома ритмогрупами, середньопідвищений такт, низький спадний і складні термінальні тони, розширений тональний діапазон, нульовий тональний інтервал на стику інтоногруп, середній позитивний інтервал на ділянці "передтакт – такт" та нульовий – на стику "шкала – ядро", короткі і перцептивні паузи, прискорений темп і помірна гучність.

Результати аудитивного аналізу цілком підтверджуються результатами акустичного, який забезпечує достовірність отриманих даних. Найбільш значущими акустичними параметрами, які сприяють розрізненню видів пейзажних описів, є інтенсивність з приблизно однаковим її рівнем вимовляння наголошених складів (у статичних пейзажних описах) і різкими перепадами (у динамічних пейзажних описах) та швидкість зміни руху термінального тону (середня – у динамічних; мала – у статичних пейзажних описах).

Лінгвістична інтерпретація результатів аудитивного й акустичного аналізу особливостей інтонаційної організації англомовних пейзажних описів здійснювалася у поєднанні семантичного та інтерпретаційно-текстового аналізу для розкриття образності озвучених пейзажних описів і встановлення смислових відношень між їхньою семантикою та інтонаційною організацією.

До **перспектив** дослідження щодо встановлення особливостей інтонації англомовних пейзажних описів відносимо: виявлення типологічних ознак інтонаційної організації пейзажних описів на матеріалі одно- та різносистемних мов; установлення гендерних особливостей інтонаційного вираження англомовних пейзажних описів; вивчення функціонування мовних, зокрема інтонаційних засобів актуалізації пейзажних описів у зіставленні з іншими композиційно-мовленнєвими формами і видами описів та взаємодії сегментних і надсегментних одиниць в озвучених пейзажних описах та аналізом ролі інтонаційних засобів у реалізації ЕПП художнього тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдыгаппарова С. К. Взаимодействие просодических, семантических и лексико-грамматических средств в процессе интеграции текста / С. К. Абдыгаппарова // Фонология текста : [сб. науч. тр. / отв. ред. Д. А. Шахбагова]. — М. : Б. и., 1984. — С. 148—164. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. Вып. 239).
2. Абрамова Ю. О. Категория "данного" и значение нисходяще-восходящего тона [Электронный ресурс] / Ю. О. Абрамова // Вестник Московского государственного лингвистического университета. Фонетика и фонология дискурса. — Вып. 1 (580). — Режим доступа : www.linguanet.ru/science/publishing/Vestniki-2010/Vestnik1-2010.pdf.
3. Александрова О. А. Речекоммуникативный статус паузы колебания : дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.19 / Александрова Ольга Александровна. — Новгород, 2004. — 208 с.
4. Алексенко С. Ф. Інтонаційні засоби у диференціації функціонально-семантичних видів висловлювань-вибачень / С. Ф. Алексенко // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. Педагогіка. Психологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2002. — Вип. 6. — С. 41—45.
5. Алексієвець О. М. Просодичні Засоби інтенсифікації висловлювань сучасного англійського мовлення : [монографія] / Оксана Миколаївна Алексієвець. — Тернопіль : Вид-во "Економічна думка", 2002. — 200 с.
6. Альошина І. Г. Аналіз локативних прикметників французької та української мов (семантико-когнітивний аспект) / І. Г. Альошина // Типологія мовних значень у діяхронічному та зіставному аспектах : зб. наук. пр. / Донец. нац. ун-т. — 2007. — Вип. 15. — С. 114—123.
7. Антипова А. М. Тембр (качество голоса) как лингвистическая категория / А. М. Антипова // Ритмическая и интонационная организация текста : [сб. науч. тр.]. — М. : МГПИИЯ им. М. Тореза, 1982. — С. 79—91. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. Вып. 196).

8. Антипова А. М. Ритм как естественное средство речи и как средство художественного воздействия / А. М. Антипова // Фонология текста: [сб. науч. тр.]. — М. : МГПИИЯ им. М. Тореца, 1984. — С. 3—6.

9. Антипова А. М. Система английской речевой интонации / Антонина Михайловна Антипова. — М. : Высш. шк., 1989. — 119 с.

10. Античные теории языка и стиля : антология текстов / [под. общ. ред. О. М. Фрейденберга ; подгот. Текста И. М. Троцкий, С. В. Меликова-Толстая]. — СПб. : Изд-во "Алетейя", 1996. — 362 с.

11. Античные риторики / [ред., сост. А. А. Пахо-Годи]. — М. : Изд-во МГУ, 1978. — 352 с.

12. Аракин В. Д. Сравнительная типология английского и русского языков / Владимир Дмитриевич Аракин. — М. : Просвещение, 1989. — 256 с.

13. Артёмов В. А. Метод структурно-функционального изучения речевой интонации / Владимир Алексеевич Артёмов. — М. : Наука, 1974. — 160 с.

14. Арчахова Н. В. Имагологические аспекты пейзажа в романах Э. М. Форстера / Н. В. Арчахова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. — Тамбов : Грамота, 2009. — № 2(4). — С. 42—44.

15. Бабакова О. В. Зв'язок семантики та граматичних значень дієслів звучання / О. В. Бабакова // Нові виміри сучасного світу : матеріали І Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., (Мелітополь, 16—17 верес. 2005 р.) / Мелітопольський держ. пед. ун-т. — Мелітополь : МДПУ, 2005. — Т. 1, Ч. 2. — С. 39—41.

16. Багмут А. Й. Фразовий наголос в інтонаційній структурі висловлювання // Ритми сучасної філології : до 50-річчя проф. Т. А. Космеди : [зб. наук. ст. / упоряд. Ф. С. Бацевич]. — Львів : ПАІС, 2007. — С. 289—297.

17. Бакаева Г. Е. Экспозиция как коммуникативный блок текста (диахронический аспект) : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Бакаева Галина Евгеньевна. — К., 1989. — 166 с.

18. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Шарль Балли. — М. : Изд-во иностр. лит., 1955. — 396 с.

19. Барабушка И. А. Город как организм в английской художественной литературе конца XX века / И. А. Барабушка // Вестник Воронежского государственного университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2012. — № 1. — С. 8—9.

20. Бацевич Ф. С. Семантика граминальных глаголов / Ф. С. Бацевич // Вісник Львівського університету. Серія : Філологічна. — Львів : Світ, 1990. — Вип. 21 : Мова і сучасність. — С. 50—54.

21. Белецкий А. И. В мастерской художника слова / Александр Иванович Белецкий. — М. : Высшая школа, 1989. — 159 с.

22. Белкинд В. С. Время и пространство в романе А. С. Пушкина "Капитанская дочка" / В. С. Белкинд // Пушкинский сборник : сб. науч. тр. / Ленингр. пед. ин-т им. А. И. Герцена. — 1977. — С. 16—20.

23. Бенъяминова В. Н. Жанры английской научной речи. Композиционно-речевые формы / Валентина Николаевна Бенъяминова. — К. : Наукова думка, 1988. — 121 с.

24. Березовская Н. Н. Коммуникативно-прагматические функции коммуникативно-речевой формы "описание" в коротком рассказе (на материале англоязычной прозы) : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Березовская Наталья Николаевна. — Л., 1989. — 178 с.

25. Бессмертная Н. В. Речевая форма "динамическое описание" и её лингвистическая характеристика : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Бессмертная Наталья Владимировна. — К., 1972. — 177 с.

26. Блохина Л. П. Методические рекомендации. Методика анализа просодических характеристик речи / Л. П. Блохина, Р. К. Потапова. — М. : МГПИИЯ, 1977. — 84 с.

27. Бобух Н. М. Полісемантична опозиція "світло-темрява" в поетичному контексті (на матеріалі української і болгарської мов) / Н. М. Бобух. — Проблеми зіставної семантики : [зб. наук. ст.] — К. : Вид. центр КНЛУ, 2005. — Вип. 7. — С. 232—238.

28. Богданов В. В. Текст и текстовое общение / Валентин Васильевич Богданов. — СПб. : Ред.-изд. отдел Санкт-Петербургского ун-та, 1993. — 68 с.

29.Богданова І. В. Функціонально-семантична категорія локативності у сучасній російській мові : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.02 / Богданова Інга Василівна. — К., 1998. — 208 с.

30.Борев Ю. Б. Эстетика. Теория литературы : энциклопедический словарь терминов / Юрий Борисович Боров. — М. : ООО "Изд-во Астрель" : ООО "Изд-во АСТ", 2003. — 575 с.

31.Бортник С. До питання фонетичної структури кореневих морфем в англійській мові / С. Бортник // Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія : [зб. наук. пр.]. — Чернівці : Рута, 2000. — Вип. 71. — С. 154—158.

32.Бохун Н. В. Мовностилістичні засоби створення портрета персонажа в творах іспанських письменників ХІХ століття // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : [зб. наук. пр.]. — К. : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2006. — Вип. 9. — С. 40—44.

33.Брандес М. П. Стилистический анализ / Маргарита Петровна Брандес. — М. : Высшая школа, 1971. — 190 с.

34.Бровченко Т. А. Уровневая структура устного текста и его просодический анализ / Т. А. Бровченко // Вісник Одеського національного університету. Філологія: мовознавство. — 2007. — Т. 12, Вип. 3. — С. 31—39.

35.Бровченко Т. А. Метод статистического анализа в фонетических исследованиях / Т. А. Бровченко, П. Д. Варбанец, В. Г. Таранец. — Одесса : Одесский гос. ун-т им. И. И. Мечникова, 1976. — 100 с.

36.Бубнова Г. И. Лингвистическая специфика устной монологической речи (на материале французского языка) / Г. И. Бубнова // Система языка и перевод : [сб. ст. / отв. ред. Н. К. Гарбовский]. — М. : Изд-во МГУ, 1983. — С. 3—17.

37.Бубнова Г. И. Интонационные особенности устного монологического текста / Г. И. Бубнова // Просодия текста : тезисы докл. науч.-метод. конф., (Москва, 7—9 дек.) / Моск. гос. пед. ин-т им. М. Тореца. — М. : МГПИИЯ им. М. Тореца, 1982. — С. 58—60.

38.Вазбуцкая К. Г. О характере структуры статического описания / К. Г. Вазбуцкая // Стилистика художественной речи : сб. науч. раб. / Ленинградский гос. пед. ин-т им. А. И. Герцена. — 1973. — Вып. 1. — С. 74—83.

39.Валігура О. Р. Фонетична інтерференція в англійському мовленні українських білінгвів / Ольга Романівна Валігура. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. — 288 с.

40.Валігура О. Р. Художній дискурс і стиль: проблема співвідношення понять / О. Р. Валігура // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. — Вип. 130. — С. 12—17.

41.Варшавская А. И. Смысловые отношения в структуре языка (на материале современного английского языка) / Алевтина Ивановна Варшавская. — Л. : Изд-во Ленинград. гос. ун-та, 1985. — 135 с.

42. Васік Ю. А. Ритм політичного дискурсу та його риторична обумовленість / Ю. А. Васік // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. — Одеса : Вид-во ПДПУ ім. К.Д. Ушинського, 2005. — № 1. — С. 17—23.

43.Васильев Л. М. Современная лингвистическая семантика / Леонид Михайлович Васильев — М. : Высшая школа, 1990. — 176 с.

44.Васильева О. В. О некоторых текстовых функциях имён цвета (на материале английского романа 18—19 вв.) / О. В. Васильева // Текст и его категориальные признаки : сб. науч. тр. / КГПИИЯ. — К. : КГПИИЯ, 1989. — С. 35—38.

45.Венкель Т. В. Особливості асоціативної номінації колірному простору в українській та англійській мовах / Т. В. Венкель // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство) : [зб. наук. пр. / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка]. — Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. — Вип. 26. — С. 51—56.

46.Виноградов В. В. О языке художественной прозы : избранные труды / Виктор Владимирович Виноградов. — М. : Наука, 1980. — 360 с.

47.Вислова К. А. Концепт "вода": когнитивные, лингвокультурные и переводческие аспекты (на материале украиноязычных и англоязычных заговорных текстов) / К. А. Вислова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. — 2007. — Вип. 51, № 772. — С. 39—41.

48.Вітомська Н. М. Лейтмотивні слова в художньому світобаченні Е. Золя (на матеріалі кольоропозначень) / Н. М. Вітомська // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2006. — Т. 9, № 1. — С. 58—63.

49.Вознесенская И. М. Лексика поэтических описаний русской природы: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 "Русский язык (как иностранный)" / И. М. Вознесенская. — Ленинград, 1984. — 18 с.

50.Волошина О. В. Роль сенсорной лексики в создании художественной образности (на материале английской прозы) : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Волошина Оксана Владимировна. — К., 1994. — 175 с.

51.Вольфовська О. О. Фоностилістичні особливості промови як різновиду публічного мовлення політиків / О. О. Вольфовська // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. — Острог : Вид-во Нац. ун-ту "Острозька академія", 2015. — Вип. 52. — С. 57—60.

52.Воробьева О. П. Текстовые категории и фактор адресата : [монография] / Ольга Петровна Воробьева. — К. : Вища школа, 1993. — 200 с.

53.Воронин С. В. Основы фоносемантики / Станислав Васильевич Воронин. — Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1982. — 244 с.

54.Воронин С. В. Фоносемантические идеи в зарубежном языкознании : очерки и извлечения / Станислав Васильевич Воронин. — Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1990. — 200 с.

55.Галанов Б. Е. Живопись словом : портрет, пейзаж, вещь / Борис Ефимович Галанов. — М. : Советский писатель, 1974. — 341 с.

56.Галочкина И. Е. Мелодика и ритм как составляющие социокультурной компетенции [Электронный ресурс] / И. Е. Галочкина, Т. И. Шевченко // Вестник Московского государственного лингвистического университета. Фонетика и фонология дискурса. — М. : ИПК МГЛУ "Рема" 2010. — Вып. 1 (580) : Языкознание. — С. 42—54. — Режим доступа : <http://www.linguanet.ru/science/publishing/Vestniki-2010/Vestnik1-2010.pdf>.

57.Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / Илья Романович Гальперин. — М. : Наука, 1981. — 139 с.

58.Ганецкая Л. В. Лингвостилистические особенности вторичных коммуникативно-речевых форм описания "характеристика", "сцена", "картина" (на материале англо-американской художественной прозы 20 века) : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Ганецкая Людмила Васильевна. — К., 1985. — 225 с.

59.Гареева Л. Н. Функции пейзажа в романах И. С. Тургенева "Дворянское гнездо" и "Накануне" / Л. Н. Гареева // Вестник Воронежского государственного университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2012. — № 1. — С. 33—39.

60.Гаценко І. О. Класифікація звуконаслідувальних слів за їх семантичними ознаками (на матеріалі англійської мови) / І. О. Гаценко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. — Т. 5, №1. — С. 87—91.

61.Гвоздѣв А. Н. О фонологических средствах русского языка / Александр Николаевич Гвоздѣв. — М. ; Л. : Изд. и тип. изд-ва АПН РСФСР, 1949. — 168 с.

62.Голованевский А. Л. Место человека и природы в водной и воздушной стихии Ф. И. Тютчева / А. Л. Голованевский // Учёные записки : электронный научный журнал Курского государственного университета. — 2012. — № 3 (23), Ч. 2. — С. 122—126.

63.Головацька Н. Г. Кореляція сенсорних фазових дієслів у художньому тексті / Н. Г. Головацька // Актуальні проблеми германської філології : матеріали III міжнар. наук. конф., (10—12 квіт. 2008 р.) / відп. за вип. В.І. Кушнерик. — Чернівці : Книги ХХІ, 2008. — С. 72—75. — (Спецвип. : до 70-річчя від дня народження проф., д. філол. н. В. В. Левицького).

64.Головіна Н. Б. Символіка елементів небо, земля в побажаннях (на матеріалі німецької та української мов) / Н. Б. Головіна / Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2006. — Т. 9, № 1. — С. 98—104.

65.Гонтаренко Н. М. Семантична геометрія дієслів руху сучасної англійської мови / Н. М. Гонтаренко // Актуальні проблеми германської філології : матеріали III міжнар. наук. конф., (10—12 квіт. 2008 р.) / відп. за вип. В. І. Кушнерик. — Чернівці : Книги XXI, 2008. — С. 75—77.

66.Го Шичан. К проблеме художественного метода К. Бальмонта-пейзажиста / Шичан Го // Вісник Харківського національного університету. Серія : Філологія. — 2001. — № 473. — С. 299—302.

67.Григорук С. Прагматичні функції колористичної лексики у художньому тексті (на прикладі поезії Г. Державіна) / С. Григорук // Вісник Львівського університету. Серія : Філологічна : [зб. наук. пр.]. — Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2000. — Вип. 29. — С. 183—189.

68.Григорьян К. И. Пейзаж в русской живописи и поэзии / К. И. Григорьян // Литература и живопись : [сб. ст. / отв. ред. А. Н. Иезуитов]. — Ленинград : Наука, Ленинградское отделение, 1982. — С. 128—146.

69.Губанова Т. В. Символизация пейзажных зарисовок в рассказах Л. Улицкой / Т. В. Губанова // Сборник научных трудов SWorld. — 2010. — Т. 29, № 4. — С. 34.—36.

70.Гуменюк І. Л. Роль та місце пейзажних описів у структурі художнього тексту / І. Л. Гуменюк // Мова, освіта, культура в контексті Болонських реалій : матеріали наук.-практ. конф., (Київ, 2—4 квіт. 2008 р.) / Київ. нац. лінгв. ун-т. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. — С. 27—29.

71.Гуменюк И. Л. Структурно-семантические и функциональные признаки описаний природы в современной англоязычной прозе / И. Л. Гуменюк // Язык и дискурс в статике и динамике : материалы междунар. науч. конф., (Минск, 14—15 нояб. 2008 г.) / Минский гос. лингв. ун-т. — Минск : МГЛУ, 2008. — С. 228—229.

72.Гуменюк І. Л. Граматичні засоби оформлення описів природи краєвидів сучасної англомовної прози / І. Л. Гуменюк // Актуальні проблеми філології та американські студії : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 22—24 квіт. 2009 р.) / Нац. авіаційний ун-т, Наук. лінгв. товариство "Україна—Мова—Світ". — К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2009. — С. 231—235.

73.Гуменюк І. Л. Лексико-семантичні засоби оформлення пейзажних замальовок у художніх текстах англомовної прози / І. Л. Гуменюк // Strategiczne pytania światowej nauki — 2009 : materiały V Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, (Przemyśl, 07—15 lutego 2009 roku). — Przemyśl : Nauka i studia, 2009. — Vol. 9 : Filologiczne nauki. Psychologia i Sociologia. Muzyka i życie. — S. 21—24.

74.Гуменюк І. Л. Особливості функціонування описів природи у сучасній англійській прозі / І. Л. Гуменюк // Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : матеріали VIII Всеукр. наук. конф. (Харків, 5 лют. 2009 р.) / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. — С. 77—79.

75.Гуменюк І. Л. Просодичний потенціал лексико-семантичних засобів пейзажних описів англомовної прози / І. Л. Гуменюк // Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія : [зб. наук. пр.]. — Чернівці : ЧНУ, 2009. — Вип. 439—440. — С. 107—111.

76.Гуменюк І. Л. Роль одиниць сегментного рівня у створенні семантичного потенціалу описів природи англомовної прози / І. Л. Гуменюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. — Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. — Вип. 20. — С. 151—156.

77.Гуменюк І. Л. Систематизація ознак описів природи сучасної англомовної прози / І. Л. Гуменюк // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство) : [у 4 ч.]. — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. — Вип. 81 (2). — С. 165—169.

78.Гуменюк І. Л. Структурно-семантичні особливості фонем та фонестем у описах природи англомовної прози / І. Л. Гуменюк // *Nastolení moderní vědy – 2009 : materiály V mezinár. věd.-prakt. konf., (Praha, 27 září — 05 října 2009 r.)*. — Praha : Publishing House "Education and Science" s.r.o. 2009. — Díl 7. Filologické vedy. Filosofie. — S. 11—14.

79.Гуменюк І. Л. Функціональні ознаки пейзажних описів у структурі художнього прозового твору / І. Л. Гуменюк // *Філологічні науки*. — Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. — С. 292—298.

80.Гуменюк І. Л. Вплив лексико-граматичних засобів на просодію описів природи в англомовних прозових творах / І. Л. Гуменюк // *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. — 2010. — № 9. — С. 111—116.

81.Гуменюк І. Л. Експериментально-фонетичне дослідження англомовних прозових описів природи / І. Л. Гуменюк // *Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки : [наук. журн.]*. — Черкаси : Вид-во Черкас. нац. ун-т, 2011. — Вип. 213. — С. 161—165.

82.Гуменюк І. Л. Особливості експериментально-фонетичного дослідження описів природи в англомовній прозі / І. Л. Гуменюк // *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : матеріали X Міжнар. наук. конф., (Харків, 4 лют. 2011р.) / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна*. — Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. — С. 75—77.

83.Гуменюк І. Л. Особливості просодичного оформлення міських пейзажних описів англомовної прози / І. Л. Гуменюк // *Актуальні проблеми філології, американські та британські студії : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 6—8 квіт. 2011 р.) : в 2 т. / Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. авіаційний ун-т*. — К. : Ун-т "Україна", 2011. — Т. 1. — С. 30—32.

84.Гуменюк І. Л. Специфіка просодичного оформлення міських пейзажних описів англомовної прози / І. Л. Гуменюк // *Наукові записки. Серія : Філологічні науки : [у 2 ч.]*. — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2011. — Вип. 96 (2). — С. 298—302.

85.Гуменюк І. Л. Просодичне оформлення міських описів природи в англomовній прозі / І. Л. Гуменюк // Функціональна лінгвістика. — Симферополь : Крым. респ. ин-т последипл. пед. образования, 2011. — № 2, Т. 1. — С. 143—145.

86.Гуменюк І. Л. Просодичне оформлення сільських пейзажних описів англomовної прози / І. Л. Гуменюк // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство : [в 2 ч.]. — 2011. — № 6, Ч. 1. — С. 34—38.

87.Гуменюк І. Л. Специфіка просодичного оформлення сільських пейзажних описів англomовної прози / І. Л. Гуменюк // Формула компетентності перекладача : матеріали II міжнар. наук.-метод. конф., (Київ, 23 берез. 2011 р.) / КНТУУ "КПІ", — К. : КНТУУ "КПІ", 2011. — С. 76—79.

88.Гуменюк І. Л. Особливості просодичного оформлення міських описів природи в англomовній прозі / І. Л. Гуменюк // Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., (Львів, 19—21 квіт. 2012 р.) / Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності. — Львів : ЛДУ БДЖ, 2012. — С. 48.

89.Гуменюк І. Л. Просодичне оформлення сільських пейзажних описів англomовної прози / І. Л. Гуменюк // Функціональна лінгвістика. — Симферополь : Крымский республ. ин-т последипломного пед. образования, 2012. — № 3. — С. 121—123.

90.Гуменюк І. Л. Варіювання рівня емоційно-прагматичного потенціалу в англomовних прозових описах природи / І. Л. Гуменюк // Science and Education a New Dimension. Philology II (4). — Budaspest, 2014. — Issue 24. — P. 21—24.

91.Гуменюк І. Л. Особливості варіювання динамічної складової у сільських англomовних пейзажних описах / І. Л. Гуменюк // Science and Education — Our Future : proceedings of the IInd International Scientific Conference, (Ajman, UAE 22—23 November 2015) / ROSTranse Trade F Z C company, Scientific and Educational Consulting Group "WORLD Science". — Ajman, United Arab Emirates, 2015. — С. 45—49.

92.Гуменюк І. Л. Варіювання тривалості звучання англомовних міських пейзажних описів / І. Л. Гуменюк // Economics, science, education: integration and synergy : materials of International scientific and practical conference, (Bratislava, 18—21 January 2016) : [in 3 Vol.] / Academic Society of Michal Baludyansky, Ukrainian Association of Scientists of Economics. — Bratislava : Publishing outfit "Centre of educational literature", 2016. — Vol. 3. — P. 16.

93.Гуменюк І. Л. Особливості варіювання загальної тривалості звучання міських та сільських пейзажних описів / І. Л. Гуменюк // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнитивно-дискусійний, перекладознавчий та методичний аспекти : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 21 квіт. 2016 р.) / НТУУ "Київський політехнічний інститут". — К. : Кафедра, 2016. — С. 33—34.

94.Гуменюк І. Л. Просодичне оформлення статичних та динамічних міських пейзажних описів англомовної художньої прози / І. Л. Гуменюк // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). — Кропивницький : РВВ КДПУ імені Володимира Вінниченка, 2017. — Вип. 154. — С. 788—794.

95.Гюббенет И. В. Цветовое пространство в русском и английском языках / И. В. Гюббенет, Т. Л. Черезова // Категоризация мира: пространство и время : тезисы докл. науч. конф., (Москва, 3—5 окт. 1997 г.) / Московский гос. ун-т. — М. : МГУ, 1997. — С. 160—165.

96.Дворжецкая М. П. Функциональный аспект просодии текста / М. П. Дворжецкая // Фонология текста : [сб. науч. тр. / отв. ред. Д. А. Шахбагова]. — М. : Б. и., 1984. — С. 42—44. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. Вып. 239).

97.Деркач Н. В. Прислів'я як об'єкт еспериментально-фонетичних досліджень / Н. В. Деркач // Актуальні проблеми філології та американські студії : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 24—25 квіт. 2008 р.) / Нац. авіаційний ун-т, Наук. лінгв. товариство "Україна—Мова—Світ". — К. : Вид-во Європ. ун-ту 2008. — С. 160—162.

98. Дишлюк І. М. Концепт "дощ" у поетичній мові Ліни Костенко / І. М. Дишлюк // Вісник Харківського університету. Серія : Філологія. — 2001. — № 520. — С. 177—181.

99. Долинский Е. Ф. Обработка результатов измерений / Евгений Флорович Долинский. — М. : Изд-во стандартов, 1979. — 191 с.

100. Домашнев А. И. Текст. Типология текстов / Анатолий Иванович Домашнев // Интерпретация художественного текста / А. И. Домашнев, И. П. Шишкина, Е. А. Гончарова. — М. : Просвещение, 1989. — С. 11—24.

101. Дубовский Ю. А. Синкретизм и функциональная стратификация просодических контрастов в тексте / Ю. А. Дубовский // Фонология текста : [сб. науч. тр. / отв. ред. Д. А. Шахбагова]. — М. : Б. и., 1984. — С. 44—45. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. — Вып. 239).

102. Дятленко Т. І. Пейзаж як один із показників індивідуального авторського стилю (за творами І. Я. Франка) / Т. І. Дятленко // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. — 2006. — Вип. 2. — С. 52—55.

103. Златоустова Л. В. Общая и прикладная фонетика / Л. В. Златоустова, Р. К. Потапова, В. Н. Трунин-Донской. — М. : Изд-во Московского ун-та, 1986. — 304 с.

104. Знак. Слово. Текст : семиотические аспекты языковых единиц разных уровней / Н. Н. Белозерова, К. А. Андреев, Н. В. Дрожащих, Т. В. Сотникова, В. Д. Табанакова. — Тюмень: Изд-во Тюменского гос. ун-та, 2001. — 204 с.

105. Зозуля О. Л. Представление знаний о растительном мире в толковом словаре (на материале немецкого языка) [Электронный ресурс] / О. Л. Зозуля // Вестник Полоцкого Государственного Университета. Серия : А. — 2010. — С. 180—184. — Режим доступа : [//www//elib.psu.by/bitstream/123456789/2083/1/Zozulja_2010-7-p180.pdf](http://www//elib.psu.by/bitstream/123456789/2083/1/Zozulja_2010-7-p180.pdf)

106. Ермилова Ю. Н. Концепция природы в поэме М. И. Цветаевой "Автобус" / Ю. Н. Ермилова // Известия Саратовского университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2010. — Т. 10, Вып. 4. — С. 74—77.

107. Иваненко С. В. Категория единичного и особенного в тексте художественного произведения / С. В. Иваненко // Научное издание "Язык и культура". — К. : Изд. дом Д. Бураго, 2000. — Вып. 2, Т. 3. — С. 126—133.

108. Иванова И. П. Теоретическая грамматика современного английского языка / И. П. Иванова, В. В. Бурлакова, Г. Г. Почепцов. — М. : Высшая школа, 1981. — 285 с.

109. Иванова Н. П. Проблемы поэтики пейзажа (на материале романа М. Ю. Лермонтова "Герой нашего времени") : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.02 "Русская литература" / Н. П. Иванова. — Днепропетровск, 1996. — 16 с.

110. Ижевская Т. И. Текстовые формы в литературном произведении / Т. И. Ижевская // Текст и его категориальные признаки : сб. науч. тр. / КГПИИЯ. — К. : КГПИИЯ, 1989. — С. 61—67.

111. История английской литературы / под. ред. М. П. Алексеева и [д. р.] — М. : Изд-во Академии Наук СССР, 1945. — Т. 1, Вып. 2. — 655 с.

112. История английской литературы / под. ред. М. П. Алексеева и [д. р.]. — М. : Изд-во Академии Наук СССР, 1955. — Т. 2, Вып. 2. — 441 с.

113. История английской литературы / И. И. Анисимов, А. А. Елистратова, Д. Г. Жантиева, Ю. М. Кондратьев. — М. : Изд-во АН СССР, 1958. — 731 с.

114. Кабанова Д. С. Модальность травмы: город в романе Гертты Мюллер "Путешествие на одной ноге" / Д. С. Кабанова // Известия Саратовского университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2009. — Т. 9, Вып. 1. — С. 62—66.

115. Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози: когнітивна та комунікативна динаміка (на матеріалі французької романістики середини 20 ст.) : [монографія] / Олена Марківна Кагановська. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2002. — 292 с.

116. Калинюк Е. А. Композиционно-речевая форма "описание" в научно-фантастическом тексте (на материале научно-фантастических произведений

английских и американских авторов 20 ст.) : дис. ... кандидата филол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / Калинюк Елена Александровна. — Одесса, 1999. — 211 с.

117. Калита А. А. Интонация констатирующих высказываний в английской монологической и диалогической речи (экспериментально-фонетическое исследование) : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Калита Алла Андреевна. — К., 1984. — 218 с.

118. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання : [монографія] / Алла Андріївна Калита. — К. : Вид. центр КДЛУ, 2001. — 351 с.

119. Калита А. А. Система фонетичних засобів актуалізації смислу висловлювання : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04 / Калита Алла Андріївна. — К., 2003. — 478 с.

120. Калита А. А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення : [монографія] / Алла Андріївна Калита. — Тернопіль : Вид-во "Підручники і посібники", 2007. — 319 с.

121. Калита А. А. Когнітивний підхід до вивчення фонетичних засобів мови / А. А. Калита, Л. І. Тараненко // Науковий вісник Чернівецького національного університету. Германська філологія. — 2009. — Вип. 441—443. — С. 3—6.

122. Калита А. А. Критерий уровня актуализации эмоционально-прагматического потенциала высказывания / А. А. Калита, Л. І. Тараненко // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): [у 2 ч.]. — Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. — Вип. 105 (1). — С. 476—484.

123. Кардашук О. В. Семантичне поле простору: статус, структура, внутрішні зв'язки (на матеріалі прикметників української мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / О. В. Кардашук. — Кіровоград, 1998. — 17 с.

124. Карневская Е. Б. Практическая фонетика английского языка на продвинутом этапе обучения : [учебник] / Е. Б. Карневская, Е. А. Мисуно, Л. Д. Раковская ; [под. общ. ред. Е. Б. Карневской]. — [2-е изд.]. — Минск : Аверсэв, 2005. — 400 с.
125. Карташкова Ф. И. Имена животных как отражение национального образа мира / Ф. И. Карташкова // Вестник Московского университета. Серия 9 : Филология. — 2005. — № 4. — С. 240—242.
126. Качур М. С. Вторичная номинация / М. С. Качур // Язык и дискурс в статике и динамике : тезисы докл. междунар. науч. конф., (Минск, 14—15 нояб. 2008 г.) / Минский гос. лингв. ун-т. — Минск : МГЛУ, 2008. — С. 164—166.
127. Кизилова З. В. Лингвостилистические особенности описательного контекста в англо-американской прозе : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Кизилова Зоя Васильевна. — М., 1983. — 171 с.
128. Клименко Н. Ф. Зооніми в різних мовних картинах / Н. Ф. Клименко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Іноземна філологія. — 2003. — Вип. 34—36. — С. 8—12.
129. Клименюк О. Методологія експериментально-фонетичних досліджень: теоретичні передумови, планування експерименту, представлення результатів / О. Клименюк, А. Калита, Я. Федорів // Наукові записки Тернопільського педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія 8 : Мовознавство. — 2001. — № 2. — С. 3—16.
130. Ковалёва Т. П. Лингвопоэтические особенности изображения вещного мира в английской художественной прозе 18—20 вв. : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Ковалёва Татьяна Петровна. — К., 2000. — 226 с.
131. Кожин А. Н. Функциональные типы русской речи / А. Н. Кожин, О. А. Крылова, В. В. Одинцов. — М. : Высш. школа, 1982. — 223 с.
132. Козак Т. Б. Про походження і розвиток семантики прикметника weiß "білий" у німецькій мові / Т. Б. Козак // Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. — Чернівці : Рута, 2001. — Вип. 114. — С. 55—63.

133. Козуб Л. С. Систематизація структурних елементів та лінгвістичних засобів передачі змісту англійської комерційної реклами / Л. С. Козуб // Філологічні студії : науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. — 2013. — Вип. 9. — С. 212—215.

134. Колегаева И. М. Текст как единица научной и художественной коммуникации / Ирина Михайловна Колегаева. — Одесса : Одесоблполиграфиздат, 1991. — 121 с.

135. Колымба С. Н. Акустическая корреляция эмоциональной речи современного английского языка в сопоставлении с украинским (на материале эмоции гнева) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германские языки" / С. Н. Колымба. — К., 1973. — 20 с.

136. Комова Т. А. Лексические способы выражения концептов пространства и времени / Т. А. Комова // Категоризация мира: пространство и время : тезисы докл. науч. конф., (3—5 окт. 1997 г.) / МГУ им. М. В. Ломоносова. — М. : МГУ им. М.В. Ломоносова, 1997. — С. 135—138.

137. Кондаков И. В. Цвет в природе и искусстве (методология вопроса) / И. В. Кондаков // Человек-природа-искусство : статьи / И. В. Кондаков. — Ленинград : Изд-во "Наука", 1986. — С. 88—101.

138. Кондратьев А. Г. Содержательность символического пейзажа в "Царь-рыбе" В. Астафьева / А. Г. Кондратьев // Пейзаж как развивающаяся форма воплощения авторской концепции : [сб. науч. тр.] / [отв. ред. А. К. Дремов]. — М. : Московский обл. пед. ин-т им. Н. К. Крупской, 1984. — С. 116—125.

139. Корнева В. В. Ландшафтная лексика в языковом сознании этноса (по данным ассоциативного словаря) / В. В. Корнева // Вестник Воронежского государственного университета. Серия : Лингвистика и межкультурная коммуникация. — 2006. — № 1. — С. 16—23.

140. Корниенко Л. И. Структурно-семантические особенности звукоподражательных глаголов современного немецкого языка : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Корниенко Людмила Ивановна. — К., 1982. — 222 с.

141. Коцюк Л. М. Семантична структура англійських прислівників місця та напрямку/ Л. М. Коцюк // Актуальні проблеми металінгвістики : [наук. зб.]. — Черкаси : Вид. відділ ЧДУ, 2001. — Ч. 1. — С. 108—112.

142. Красных В. В. Язык как предмет ПЛ: звук и смысл, слово в сознании человека, психолингвистический аспект словообразования и грамматики : невербальные компоненты коммуникации / Виктория Владимировна Красных. — М. : ИТДГК Гнозис, 2001. — С. 31—54.

143. Красовська І. В. Взаємодія інтонаційних та паралінгвістичних засобів у процесі сприйняття англійських емоційних висловлень / І. В. Красовська // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Л. Українки. Філологічні науки. — 2007. — № 3. — С. 284—289.

144. Куликова В. Г. Кольори у французькій мові: їх символіка та функціонування / В. Г. Куликова // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ *Linguarum VIII*. Серія : Філологія. Педагогіка. Психологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2007. — Вип. 14. — С. 101—104.

145. Куслик А. М. Роль пейзажа в авторском описании прозы Г. Гауптмана (по новелле "Стрелочник Тиль") / А. М. Куслик // Стилистика художественной речи. — 1975. — Вып. 2. — С. 122—130.

146. Кухаренко В. А. Интерпретация текста / Валерия Андреевна Кухаренко. — М. : Просвещение, 1988. — 190 с.

147. Кушнерик В. І. Фоносемантизм: гіпотези і факти : [монографія] / Володимир Іванович Кушнерик. — Чернівці : Книги –ХХІ, 2008. — 420 с.

148. Ладыженская Б. Я. Пауза как элемент просодической организации устного спонтанного высказывания / Б. Я. Ладыженская // Вестник Московского университета. Серия 9 : Филология. — 1984. — № 2. — С. 70—76.

149. Левицкий В. В. Звуковой символизм : основные итоги / Виктор Васильевич Левицкий. — Черновцы : ЧГУ, 1989. — 156 с.

150. Липчанская И. В. Образ города в литературе постмодерна: к постановке вопроса / И. В. Липчанская // Известия Саратовского университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2012. — Вып. 3. — С. 79—83.

151. Литвинова Ю. А. Психологическое значение лексемы "город" / Ю. А. Литвинова // Вестник Воронежского государственного университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2012. — № 1. — С. 73—75.

152. Лисичкіна І. О. Просодична домінанта англомовного дискурсу реклами / І. О. Лисичкіна // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2004. — Т. 7, № 2. — С. 139—146.

153. Лихоманова Л. Ф. Звукоизобразительные глаголы движения – часть английской звукоизобразительной системы / Л. Ф. Лихоманова // Проблемы фоносемантики : тезисы выступ. на совещ. / отв. ред. Ю. А. Сорокин. — М. : МГИИЯ им. М. Тореца, 1989. — С. 50—52.

154. Лотман Ю. М. Внутри Мыслящих миров. Человек — текст — семиосфера — история / Юрий Михайлович Лотман. — М. : Языки русской культуры, 1999. — 464 с.

155. Львова Н. Л. Звукова символіка початкових приголосних сполучень у поетичних творах англійської та американської літератури / Н. Л. Львова // STUDIA GERMANICA ET ROMANICA. Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання / Донецький нац. ун-т. — 2007. — Т. 4, № 2 (11). — С. 5—14.

156. Малинович Ю. М. Экспрессия и синтаксис художественного текста / Ю. М. Малинович // Проблемы лингвистического анализа текста : [сб. науч. тр.]. — Иркутск : Головной Иркутский гос. пед. ин-т, 1980. — С. 5—13.

157. Маслюк Н. М. Художньо-стилістична роль колориту в романах епічного циклу Е. Золя "Ругон-Маккари" : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.05 / Маслюк Наталія Михайлівна. — К., 1993. — 182 с.

158. Мацевко-Бекерська Л.В. Топос дороги: поетика, рецепція (мала проза Володимира Винниченка) / Л.В. Мацевко-Бекерська // Вісник Львівського університету. Серія : Філологічна. — 2004. — Вип. 33 : Теорія літератури та порівняльне літературознавство. — Ч. 2. — С. 43—49.

159. Медведева Т. Г. Соотношение семантики и просодии слова в эмоционально окрашенной речи / Т. Г. Медведева // Фонология текста : [сб. науч. тр. / отв. ред. Д. А. Шахбагова]. — М. : Б. и., 1984. — С. 198—207. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. Вып. 239).

160. Мельгунова Ж. М. Стилистическое функционирование группы существительного в авторском описании Кристи Вольф (на материале рассказа "Расколотое небо") / Ж. М. Мельгунова // Стилистика художественной речи : [межвуз. сб. науч. тр.] / Ленингр. гос. пед. ин-т им. А. И. Герцена ; [отв. ред. Н. Л. Гильченко]. — Л. : ЛГПИ, 1980. — С. 52—56.

161. Методы экспериментально-фонетического исследования звучащей речи / М. П. Дворжецкая, Е. И. Стериополо, О. Р. Валигура, А. И. Скробот, А. Д. Петренко. — К. : КГПИЯ, 1991. — 76 с.

162. Мечковская Н. Б. Социальная лингвистика / Нина Борисовна Мечковская. — М. : АО "Аспект Пресс", 1994. — 207 с.

163. Митрофанова О. Г. Дієслова руху, переміщення в складі дієслівної лексики української мови/ О. Г. Митрофанова // Мова і культура : наук. щорічн. журн. — К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2004. — Вип. VII, Т. 6 : Національні мови і культури в їх специфіці і взаємодії. — С. 62—68.

164. Михалёв А. Б. Теория фоносемантического поля / Андрей Борисович Михалёв. — Пятигорск : Изд-во ПГЛУ, 1995. — 213 с.

165. Мозгова Я. О. Синтаксичні експресивні засоби / Я. О. Мозгова // Проблеми семантики слова, речення та тексту. — 2007. — Вип. 19. — С. 121—125.

166. Морская Л. Ю. Пространство островов в "Широком Саргассовом море" Джин Рис / Л. Ю. Морская // Известия Саратовского университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2012. — Т. 12, Вып. 4. — С. 84—87.

167. Морякіна І. А. Образи неживої природи у мовній картині світу англійців (на матеріалі романів форсайтівського циклу Дж. Голсуорсі) /

І. А. Морякіна, Д. П. Яремко // Мова, культура й освіта в сучасному світі : зб. наук. пр. до 90-річчя докт. філол. наук. проф. Романовського О. К. / Київ. нац. лінгв. ун-т. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. — С. 162—167.

168. Москвина О.А. Многонаправленность пейзажа в произведениях В. Белова / О.А. Москвина // Пейзаж как развивающаяся форма воплощения авторской концепции : сб. науч. тр. / [отв. ред. А. К. Дремов]. — М. : Московский обл. пед. ин-т им. Н. К. Крупской. 1984. — С. 125—133.

169. Муляр С. П. Колір як предмет для порівняння у компаративних конструкціях (семантичний і синтаксичний аспекти) / С. П. Муляр // Проблеми славістики : науковий часопис. — 2000. — № 3—4. — С. 55—59.

170. Муравьёва Н. М. Одористические образы в пейзажах М. Шолохова и Вс. Иванова / Н. М. Муравьёва // Филология и культура : тезисы докл. IV междунар. науч. конф., (Тамбов, 17—19 окт. 2007 г.) / Тамбов. гос. ун-т им. Г. Р. Державина. — Тамбов : ТГУ им. Г.Р.Державина, 2007. — С. 507—510.

171. Надеина Т. М. Просодическая организация речи как фактор речевого воздействия : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.19 / Надеина Татьяна Михайловна. — М., 2004. — 399 с.

172. Наливайко Д. С. Искусство: направления, течения, стили / Дмитрий Сергеевич Наливайко. — К. : Мистецтво, 1980. — 288 с.

173. Насалевич Т. В. Портретний опис у різних типах тексту : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Насалевич Тетяна Володимирівна. — Одеса, 2003. — 197 с.

174. Нероденко І. Аналіз інвентаря фонетичних засобів формування художнього образу / І. Нероденко // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Мовознавство. — 2000. — № 1. — С. 55—60.

175. Нероденко І. М. Лінгвостилістичні засоби у дослідженні просодії портретних описів англійської прози / І. М. Нероденко // Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. — К. : Вид. центр КДЛУ, 1999. — Т. 2, № 2. — С. 163—168.

176. Нечаева О. А. Функционально-смысловые типы речи : автореф. дис. на соискание науч. степени док. филол. наук : спец. 10.02.01 "Русский язык" / О. А. Нечаева. — М., 1975. — 46 с.

177. Нечипоренко А. Ф. Прислівник-кольоратив як виражальний засіб поетичного тексту / А. Ф. Нечипоренко // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. — 2007. — Вип. 3, Ч. II. — С. 79—81.

178. Николаева Т. М. О соотношении сегментных указателей и суперсегментных языковых средств (выбор интонаемы при чтении) // Вопросы языкознания. — 1968. — № 6. — С. 49—57.

179. Николаева Т. М. Фразовая интонация славянских языков / Татьяна Михайловна Николаева. — М. : Наука, 1977. — 107 с.

180. Новиков Л. А. Художественный текст и его анализ / Лев Алексеевич Новиков. — М. : Рус. яз., 1988. — 299 с.

181. Нушикян Э. А. Интонационные средства членения эмоционально окрашенного текста / Э. А. Нушикян // Фонология текста : [сб. науч. тр. / отв. ред. Д. А. Шахбагова]. — М. : Б. и., 1984. — С. 97—99. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. Вып. 239).

182. Одинцов В. В. Стилистика текста / Виктор Васильевич Одинцов. — М. : Наука, 1985. — 175 с.

183. Ольшанская Н. Л. Фоносемантика ритма и типология текста / Н. Л. Ольшанская, М. А. Березняк // Проблемы фоносемантики : тезисы выступ. на совещ. — М. : ИЯ АН СССР, Пензенский гос. пед. ин-т им. В. Г. Белинского, 1989. — С. 119—120.

184. Ольшевская Р. В. Сопоставление интонационных и просодических средств выразительного чтения монологического и диалогического текстов / Р. В. Ольшевская // Фонология текста : [сб. науч. тр. / ред. Д. А. Шахбагова]. — М. : Б. и., 1984. — С. 99—101. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. Вып. 239).

185. Орлянская Т. Г. Звукоподражание и звуковой символизм / Т. Г. Орлянская // Вестник Московского университета. Серия 19 : Лингвистика и межкультурная коммуникация. — 2006. — № 3. — С. 83—98.

186. Осетров Е. И. Книга о русской поэзии / Евгений Иванович Осетров. — М. : Сов. Россия, 1982. — 352 с.

187. Остапенко В. А. К проблеме влияния просодической организации текста на формирование эффекта воздействия / В. А. Остапенко // Фонология текста : [сб. науч. тр. / отв. ред. Д. А. Шахбагова]. — М. : Б. и., 1984. — С. 126—131. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. Вып. 239).

188. Павкін Д. М. Образ чарівної країни в романах Дж. Р. Р. Толкієна: лінгвокогнітивний аналіз : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Павкін Дмитро Михайлович. — Черкаси, 2002. — 165 с.

189. Пантелеева О. О. Этнокультурный концепт "растительный мир" в произведениях Винсенте Бласко Ибаньеса / О. О. Пантелеева // Вестник Воронежского государственного университета. Серия : Лингвистика и межкультурная коммуникация. — 2007. — № 1. — С. 68—73.

190. Паращук В. Ю. Тенденції варіювання фонемного складу слова в сучасній британській орфоепічній нормі / В. Ю. Паращук // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград : РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка. — 2014. — Вип. 130. — С. 377—384.

191. Пасічник Г. П. Лексико-семантичні та структурні особливості тематично-описового дискурсу "природа" у творах письменників 18 — поч. 20 ст. : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Галина Петрівна Пасічник. — Львів, 2005. — 212 с.

192. Пастушенко Т. В. Конотативні значення кольору в мовній інтерпретації / Т. В. Пастушенко // Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. — К. : Вид. центр КДЛУ, 1997. — Вип. 4. — С. 92—97.

193. Пелевина Н. Н. Стилистический анализ художественного текста / Надежда Николаевна Пелевина. — Л. : Просвещение, 1980. — 272 с.

194. Пеліван О. К. Просодичні засоби реалізації ввічливості / неввічливості в англомовному конфліктному діалогічному дискурсі (експериментально-

фонетичне дослідження на матеріалі англомовних фільмів) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / О. К. Пеліван. — Одеса, 2010. — 23 с.

195. Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів : [навч. посібник] / Валентина Ісидорівна Перебийніс. — Вінниця : Нова книга, 2002. — 168 с.

196. Передерій Г. М. Образний простір англомовної поетичної драми / Г. М. Передерій // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Романо-германська філологія. — 2007. — Вип. 53. — С. 157—159.

197. Пермінова А. В. Відтворення англійської сенсорної лексики в українських віршованих перекладах : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.16 / Пермінова Алла Володимирівна. — Чернівці, 2003. — 165 с.

198. Петах Г. Р. Целевая установка в композиционно-речевых формах "рассуждение" и "описание" (на материале русской и немецкой художественной прозы) / Г. Р. Петах // Вопросы синтаксиса и стилистики текста в современном немецком языке : межвуз. сб. науч. тр. — Пятигорск : ПГЛУ, 1986. — С. 14—23.

199. Петлюченко Н. В. Харизматика: мовна особистість і дискурс : [монографія] / Наталія Володимирівна Петлюченко. — Одеса : Астропринт, 2009. — 464 с.

200. Петренко А. Д. Проблема языковых изменений с точки зрения социофонетики / А. Д. Петренко, Д. О. Петренко // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. — Вип. 22, Ч.2. — С. 177—187.

201. Петренко А. Д. Фонологическая переменная как базисная единица социофонетики / А. Д. Петренко // Вестник СевГТУ. Филология. — 2003. — Вып. 45. — С. 127—135.

202. Петрухина Л.Є. Село як ідея у серболужицькій та українській поезії/ Л.Є. Петрухина // Питання сорабістики : VIII Міжнар. сорабістичний семінар / Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, Сербський Ін-т в Будишині. — Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2000. — С. 115—120.

203. Пилячик Н. Є. Структура лексико-семантичного поля погода/клімат і сучасній англійській мові / Н. Є. Пилячик // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. — 2007. — Вип. 3, Ч. II. — С. 121—125.

204. Плотникова С. Н. О функционировании описательных контекстов художественной прозы / С. Н. Плотникова // Проблемы лингвистического анализа текста : [сб. науч. тр.]. — Иркутск : Головной Иркутский гос. пед. ин-т, 1980. — С. 52—60.

205. Подберезская Ю. А. Колоративные сравнительные конструкции в произведениях О. Ипатовой / Ю. А. Подберезская // Язык и дискурс в статике и динамике : тезисы докл. междунар. науч. конф., (14—15 нояб. 2008 г.) / Минск. гос. лингв. ун-т. — Минск : МГЛУ, 2008. — С. 191—193.

206. Потебня А. А. Полное собрание сочинений / Александр Афанасьевич Потебня. — Одесса : Гос. изд-во Украины, 1922. — Т. 1 : Мысль и язык. — 270 с.

207. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Георгий Георгиевич Почепцов. — М. : "Рефл-бук" ; К. : "Ваклер", 2001. — 656 с.

208. Проволоцкая М. А. Цвет как компонент семантической мотивировки обозначений света и тьмы в древнеанглийском языке / М. А. Проволоцкая // Язык и дискурс в статике и динамике : тезисы докл. междунар. науч. конф., (14—15 нояб. 2008 г.) / Минск. гос. лингв. ун-т. — Минск : МГЛУ, 2008. — С. 112—113.

209. Радзієвська Т. В. Комунікативно-прагматичні аспекти текстотворення : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.15 / Радзієвська Тетяна Вадимівна. — К., 2000. — 185 с.

210. Рекало В. В. Связность и членимость текста: дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Рекало Валентина Викторовна. — Харьков, 1996. — 165 с.

211. Рогоза О. Б. Структурно-композиційні та семантико-прагматичні особливості французького епістолярного роману 18—20 ст. (на матеріалі творів Ш. де Лакло, О. де Бальзака, А. де Монтерлана) : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.05 / Рогоза Ольга Борисівна. — К., 2005. — 168 с.

212. Розанова Е. А. Композиционно-речевые формы в англоязычной и публицистической прозе (сопоставительное исследование на материале произведений 19—20 вв.) : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.05 / Розанова Елена Александровна. — Одесса, 1996. — 167 с.

213. Романова Е. Ю. Просодия и возраст: опыт статистического анализа американской речи [Электронный ресурс] / Е. Ю. Романова, Н. А. Садовникова, Т. И. Шевченко // Вестник Московского государственного лингвистического университета. Фонетика и фонология дискурса. — Вып. 1(580). — Режим доступа : <http://www.linguanet.ru/science/publishing/Vestniki-2010/Vestnik1-2010.pdf>.

214. Рубчак О. Б. Аудитивний аналіз просодичної організації англomовних підготовлених радіо- і телеінтерв'ю / О. Б. Рубчак // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. — Острог : Нац. ун-т "Острозька академія", 2015. — Вип. 53. — С. 200—203.

215. Руденко О. В. Просодичні засоби вираження суб'єктивної модальності в американських та українських телеінтерв'ю (експериментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / О. В. Руденко. — К., 2010. — 20 с.

216. Савченко А. Л. Пейзаж в ранней поэзии Д. Игана / А. Л. Савченко // Вестник Воронежского государственного университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2006. — № 1. — С. 64—67.

217. Сазонова Е. Б. Образные средства как компонент структуры художественного текста (на материале метафор и метафорических переносов) : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 "Германские языки" / Е. Б. Сазонова. — Ленинград, 1984. — 16 с.

218. Самойлова В. Д. Пейзаж как средство романтической поэтики / В. Д. Самойлова // Пейзаж как развивающаяся форма авторской концепции : [сб. науч. тр.] / [отв. ред. А. К. Дремов]. — М. : Московский обл. пед. ин-т им. Н. К. Крупской, 1984. — С. 87—95.

219. Светозарова Н. Д. Интонационная система русского языка / Наталья Дмитриевна Светозарова. — Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1982. — 175 с.

220. Свірідова Ю. Іконічний спосіб зображення пейзажу в австралійській поезії ХХ століття / Ю. Свірідова // Наукові записки. Філологічні науки. — Кіровоград : РВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2008. — Вип. 75 (3). — С. 102—105.

221. Селеменова О. А. Структурные схемы безличных предложений – знаки синтаксического концепта "состояние природы и окружающей среды" / О. А. Селеменова // Вестник Воронежского государственного университета. — Серия : Филология. Журналистика. — 2006. — № 2. — С. 128—132.

222. Серякова И. И. Невербальный знак коммуникации в англоязычных дискурсивных практиках : [монография] / Ирина Ивановна Серякова. — К. : Изд. центр КНЛУ, 2012. — 280 с.

223. Симоненко М. А. Город в парадигме гипертекстуальности / М.А. Симоненко [Электронный ресурс] // Учёные записки : электронный журнал Курского государственного университета. — 2013. — № 2 (26). — С. 146—152. — Режим доступа : <http://www.Scientific-notes.ru/en/index.php?ne>.

224. Симонян Т. А. Пространственные прилагательные broad/wide и deep/profound в современном английском языке / Т. А. Симонян // Категоризация мира: пространство и время : тезисы докл. науч. конф., (Москва, 3—5 окт. 1997 г.) / Москов. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. — М. : Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. — С. 139—140.

225. Синьогуб С. В. Семантика та синтаксис німецьких портретних дієслів / С. В. Синьогуб // Вісник Київського державного лінгвістичного університету : Дослідження молодих вчених. Серія : Філологія. — 1997. — Вип. 2 : Актуальні проблеми вивчення мови, мовлення і перекладу. — С. 83—91.

226. Ситюк Г. П. Статистический анализ ритма немецкой художественной прозы / Г. П. Ситюк // Фоносемантические исследования : межвуз. сб. науч. тр. — Пенза : ГПИ им. В. Г. Белинского, 1990. — Вып. 1. — С. 152—155.

227. Смирнова Л. А. Философско-эстетическая функция пейзажа И. Бунина / Л. А. Смирнова // Пейзаж как развивающаяся форма авторской концепции : [сб. науч. тр.] / [отв. ред. А. К. Дремов]. — М. : Московский обл. пед. ин-т им. Н. К. Крупской, 1984. — С. 34—43.

228. Сокирська О. С. Просодичне вираження англійських висловлень відмови, актуалізованих мовцями низького соціокультурного рівня / О. С. Сокирська // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. — Вип. 146. — С. 643—647.

229. Соколовская Ж. П. "Картина мира" в значениях слов. "Семантические фантазии" или катехизис семантики" / Жанна Павловна Соколовская. — Симферополь : Таврия, 1993. — 231 с.

230. Сорокин Ю. А. Текст: цельность, связность, эмотивность / Ю. А. Сорокин // Аспекты общей и частной лингвистической теории текста / отв. ред. Н. А. Слюсарева. — М. : Наука, 1982. — С. 61—74.

231. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики / Фердинанд де Соссюр. — К. : Основи, 1998. — 324 с.

232. Сотніков А. В. Просодична актуалізація інтенції спонукання до дії / А. В. Сотніков // Проблеми семантики слова, речення та тексту. — К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2014. — Вип. 33. — С. 202—212.

233. Сотникова С. И. Языковая репрезентация пространства в тексте немецкой народной сказки / С. И. Сотникова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. — Х. : Константа, 2006. — Вип. 50, № 741. — С. 153—156.

234. Станиславский К. С. Собрание сочинений : [в 9 т.] / Константин Сергеевич Станиславский. — М. : Искусство, 1988—. Т. 3, Ч. 2 : Работа над собой в творческом процессе воплощения. — 1990. — 508 с.

235. Степихов А. А. Соотношение синтаксического и интонационного членения в спонтанном монологе : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.01 / Степихов Антон Анатольевич. — СПб., 2005. — 196 с.

236. Стеріополо О. І. Статистичний аналіз експериментально-фонетичних даних / О.І. Стеріополо // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. — Т. 6, № 2. — С. 93—97.

237. Стеріополо О. І. Перлокутивний ефект просодії мовлення / О. І. Стеріополо // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали міжнар. наук. конф., (Чернівці, 24–25 листоп. 2004 р.) / Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. — Чернівці : Рута, 2004. — С. 268—270.

238. Стилистика английского языка / А. Н. Мороховский, О. П. Воробьёва, Н. И. Лихошест, З. В. Тимошенко. — К. : Вища школа, 1991. — 272 с.

239. Таран О. С. Вплив внутрішньої форми тексту на семантику художнього символу / О. С. Таран // Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка. Філологічні науки. — 2002. — № 4 (48). — С. 62—67.

240. Тараненко Л. І. Функціонування фонетичних засобів забезпечення зв'язності у прозовій байці / Л. І. Тараненко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2004. — Т. 7, № 2. — С. 147—152.

241. Терентьева Д. Г. Идеино-художественная роль пейзажа в историческом жанре (на материале романа А. Толстого "Пётр Первый") / Д. Г. Терентьева // Пейзаж как развивающаяся форма воплощения авторской концепции : [сб. науч. тр.] / [отв. ред. А. К. Дремов]. — М. : Московский обл. пед. ин-т им. Н. К. Крупской, 1984. — С. 53—63.

242. Торсуева И. Г. Интонация и семантика текста / И. Г. Торсуева // Фонология текста : [сб. науч. тр. / отв. ред. Д. А. Шахбагова]. — М. : Б. и., 1984. — С. 33—36. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. Вып. 239).

243. Трофимов П. С. Основные закономерности исторического развития искусства / Павел Сергеевич Трофимов. — М. : Изд-во "Искусство", 1970. — 239 с.

244. Тураева З. Я. Лингвистика текста : текст : структура и семантика / Зинаида Яковлевна Тураева. — М. : Просвещение, 1986. — 127 с.

245. Турчин В. М. Деякі аспекти лексико-стилістичного аналізу німецького художнього тексту / В. М. Турчин, В. В. Турчин // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. — 2006. — Вип. 2. — С. 146—148.

246. Тютелова Л. Г. Провинциальное пространство в драматургии Чехова и Горького ("Три сестры" и "Варвары") / Л. Г. Тютелова // Известия Саратовского университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2012. — Вып. 1. — С. 77—81.

247. Углова Н. Г. Роль просодии в восприятии фактуальной информации [Электронный ресурс] / Н. Г. Углова // Вестник Московского государственного лингвистического университета. Фонетика и фонология дискурса. — Вып. 1 (580). — Режим доступа : <http://www.linguanet.ru/science/publishing/Vestniki-2010/Vestnik1-2010.pdf>.

248. Федорів Я. Р. Особливості актуалізації функціонально-семантичних та змістовних форм висловлювань-невдовольень / Я. Р. Федорів // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Мовознавство. — 1999. — Вип. 1 (2). — С. 11—16.

249. Фенчук О. Н. "Аромат солнца" в стихотворениях И. Бунина и К. Бальмонта / О. Н. Фенчук // Вестник Воронежского государственного университета. Серия : Филология. Журналистика. — 2012. — № 1. — С. 115—117.

250. Фесенко Е. А. О категориях константности и вариативности интонационной системы литературного английского языка (на материале национальных вариантов английского языка) / Е. А. Фесенко // Фонология текста : [сб. науч. тр. / ред. Д. А. Шахбагова]. — М. : Б. и., 1984. — С. 72—95. — (Сборник научных трудов / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. Вып. 239).

251. Храпченко М. Б. Текст и его свойства / М. Б. Храпченко // Вопросы языкознания. — 1985. — № 2. — С. 3—9.

252. Художественное в эстетике и в искусстве / [ред. Н. В. Гончаров]. — К. : Наук. думка, 1990. — 251 с.

253. Цеплитис Л. К. Анализ речевой интонации / Лаймдот Кришьянович Цеплитис. — Рига : Знание, 1974. — 272 с.

254. Цымбал А.Ю. О паузальном компоненте интонации в английском академическом дискурсе (в норме и в условиях интерференции) / А. Ю. Цымбал // Известия высших учебных заведений. Серия : Гуманитарные науки. — 2012. — № 3 (2). — С. 143—148.

255. Шангереева Э. Х. Интонация как средство стилистической характеристики текста в современном немецком языке : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04. "Германские языки" / Э. Х. Шангереева. — М., 1975. — 24 с.

256. Шаховский В. И. Общие вопросы лингвистической теории эмоций / В. И. Шаховский // Язык и эмоции : [сб. науч. тр.] / ВГПУ. — Волгоград : Перемена, 1995. — С. 3—15.

257. Шевякова В. Е. О некоторых закономерностях взаимодействия интонационных и синтаксических средств выражения грамматического значения / В. Е. Шевякова // Вопросы языкознания. — 1984. — № 4. — С. 70—75.

258. Шнуровська Л. В. Прояви просодичної інтерференції в англійському мовленні українських білінгвів / Л. В. Шнуровська // Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов : матеріали наук.-практ. конф., (Київ, 27 лют. 2009 р.) / НТУУ "КПІ". — К. : Політехніка, 2009. — С. 221—224.

259. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Лев Владимирович Щерба. — Л. : Наука, 1974. — 428 с.

260. Эпштейн М. Н. "Природа, мир, тайник вселенной...": система пейзажных образов в русской поэзии / Михаил Наумович Эпштейн. — М. : Высш. шк., 1990. — 303 с.

261. Юрков Е. Е. Метафора лингвокультурного кода "растения" в аспекте лингвокультурологии / Е. Е. Юрков // Вестник Воронежского государственного университета. — 2012. — № 1. — С. 137—141.

262. Якобсон Р. Избранные работы / Роман Якобсон. — М. : Прогресс, 1985. — 456 с.
263. Янчева Т. В. Просодія висловлювань-захоплень в англійському мовленні (експериментально-фонетичне дослідження) : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Янчева Тетяна Валеріївна. — 1997. — 246 с.
264. Abercrombie D. Paralinguistic Communication / D. Abercrombie // Readings for Applied Linguistics. — London : Oxford University Press, 1975. — Vol. 2. — P. 31—36.
265. Bain A. E. English Composition and Rhethorics / Alexander E. Bain. — London : Penguin Books, 1977. — 198 p.
266. Beaugrande R. de. Text, Discourse and Process : Toward a Multidisciplinary Science of Texts / Robert de Beaugrande. — Norwood, N. J. : Ablex Publ. Corp., 1980. — 351 p.
267. Beaugrande R. de. New foundations for a Science of Text and Discourse : Cognition, Communication, and the Freedom of Access to Knowledge and Society / Robert de Beaugrande. — Norwood, N. J. : Ablex Cop, 1997. — 670 p.
268. Bloomfield L. D. Language / Leonard D. Bloomfield. — Chicago : The University of Chicago Press, 1984. — 564 p.
269. Brazil D. The Communicative Value of Intonation in English / David Brazil. — Cambridge : Cambridge University Press, 1997. — 188 p.
270. Brown G. Listening to Spoken English / Gillian Brown. — [2nd ed.] — London : Longman, 1990. — 172 p.
271. Chaplinska N. A. Stylistic Peculiarities of Nature Descriptions in Medieval English Literature / N. A. Chaplinska // LATEFLLL-Ukraine Newsletter. — 1996. — No. 4. — P. 21.
272. The Collins B. Phonetics of English and Dutch [Electronic resource] / B. Collins, I. M. Mees. — [5th ed.] — Leiden, Boston : Brill, 2003. — 363 p. — Access Mode : [https:// npu.edu.ua!/e-book/djvu/A/iif_kgpm_Collins_Phonetics_Of_English_and_Dutch_pdf](https://npu.edu.ua!/e-book/djvu/A/iif_kgpm_Collins_Phonetics_Of_English_and_Dutch_pdf).

273. Computer Graphics in the Language Lab / G. Molholt, L. Lane, J. Tanner, L. Fisher // Technological Horizons in Education. — 1998. — No. 156. — P. 74—78.
274. Cool Edit Pro: Program by D. Johnson. — Version 1.2. — Syntillium Software Corporation, P.O Box 62255, Phoenix, FZ 85082 — 22555, USA.
275. Cruttenden A. Falls and Rises: Meanings and universals / A. Cruttenden // Journal of Linguistics. — 1981. — Vol. 17, No. 1. — P. 77—91.
276. Crystal D. Prosodic Systems and Intonation in English / David Crystal. — Cambridge : Cambridge University Press, 1969. — 392 p.
277. Duez D. Acoustico-phonetic Characteristics of Filled Pauses in Spontaneous Speech : Preliminary Results [Electronic resource] / Danielle Duez. — Access Mode : https://www.DanielleDuez//www/isca-speech.org/archive_papers/diss_01/dis1_041.pdf.
278. Enkvist N. E. Introduction: Stylistics, Text Linguistics, and Composition / N. E. Enkvist // Text. — 1985. — Vol. 5, No. 2. — P. 250 —267.
279. Fawsett R. The Semantics of Clause and Verb for Relational Processes / R. Fawsett // New Developments in Systemic Linguistics. — London : Pinter, 1987. — Vol. 1 : Theory and Description. — P. 130—183.
280. Fedoriv Ya. R. Interaction of Linguistic and Extralinguistic Means of Discourse in Emotional Expression / Ya. R. Fedoriv // IATEFL–Ukraine Newsletter. — No. 17. — 1999. — P. 8—11.
281. Fedoriv Ya. R. Using Computer Technologies in the Phonetic Classroom / Ya. R. Fedoriv // IATEFL-Ukraine Newsletter. — 2000. — No. 18. — P. 40—43.
282. Fries Ch. C. The Structure of English: an introduction to the construction of English Sentences / Charles C. Fries. — London : Longmans, Green, 1957. — 304 p.
283. Fowler R. Linguistics and the Novel / Roger Fowler. — London : Routledge, 2003. — 145 p.
284. Gimson A. C. An Introduction to Pronunciation of English / Alfred Charles Gimson. — Habana : Editorial Pueblo y Education, 1980. — 294 p.
285. Glaz A. Bodily Basis of Meaning: Earth-words in English, Polish and Ukrainian / A. Glaz // Проблеми зіставної семантики. — 2005. — Вип. 7. — С. 193—199.

286. Gordon I. A. The Movement of English Prose / Ian A. Gordon. — London : Greenhouse Press, 1966. — 187 p.
287. Grabe E. Duration Variability in Speech and the Rhythm Class hypothesis [Electronic resource] / E. Grabe, Low Ee Ling. — Access Mode : https://www.gibbon.homedns.org/dozy-htdocs/AK-Phon/Rhythmus/Grabe/Grabe_Low_reformattes.pdf.
288. Halliday M. A. K. The Tones of English / M. A. K. Halliday // Archivum Linguisticum. — 1963. — No. 15. — P. 1—28.
289. Halliday M. A. K. Cohesion in English / M. A. K. Halliday, R. Hasan // Хрестоматия по английской филологии / [сост. О.В. Александрова]. — М. : Высшая школа, 1991. — С. 98—103.
290. Halliday M. A. K. An Introduction to Functional Grammar / Michael Alexander Kirkwood Halliday. — [2nd ed.]. — London : Routledge, 2004. — 480 p.
291. Hatch E. Discourse and Language Education / Evelyn Hatch. — Cambridge ; New York ; Chester ; Melbourne ; Sydney : Cambridge University Press, 1992. — 334p.
292. Hill A. A. Introduction to Linguistic Structures: From Sound to Sentence in English / Archibald A. Hill. — London : Harcourt, Brace, 1958. — 496 p.
293. Iwamoto N. Stylistic and Linguistic Analysis of a Literary Text. Using Systemic Functional Grammar [Electronic resource] / N. Iwamoto. — Access Mode : <https://human.kanagawa-u.ac.jp/gakkai/publ/pdf>.
294. Jackendoff R. Patterns in the Mind: Language and Human Nature / Ray Jackendoff. — New York : Basic Books, A division of Harper Collins Publishers, 1994. — XIII, 264 p.
295. James E. The Acquisition of Prosodic Features of Speech Using a Speech Visualizer / E. James // IRAL. — 1976. — No. 14 (3). — P. 227—243.
296. Kalita A. A. Prosodic Aspect of Phonosemantics / A. A. Kalita // Studies in Communicative Phonetics and Foreign Language Teaching Methodology / M. P. Dvorzhetskaia, A. A. Kalita. — K. : Lenvit, 1997. — P. 71—76.

297. Kalita A. A. Utterance Pragmatics in Oral Communication / A. A. Kalita // Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. — К. : Вид. центр КДЛУ, 1999. — Т. 2, № 1. — С. 43—47.
298. Kennedy C. Systemic Grammar and its Use in Literary Analysis / C. Kennedy, R. Carter // Language and Literature: An Introductory Reader in Stylistics / ed. R. Carter. — London : Unwin Hyman, 1982. — P. 82—89.
299. Kingdon R. The Groupwork of English Intonation / Robert Kingdon. — London : Longmans, 1966. — 272 p.
300. Kinneavy J. L. A Theory of Discourse. The Aims of Discourse / James L. Kinneavy. — New York : Norton and Co., 1980. — 478 p.
301. Kumpf L.E. The Use of Pitch Phenomena in the Structuring of Stories / L. E. Kumpf // Coherence and Grounding in Discourse / ed. by R. Tomlin. — Amsterdam : Benjamins Publishing Company, 1987. — P. 189—216.
302. Ladefoged P. A Course in Phonetics / Peter Ladefoged. — New York ; Chicago ; San Francisco ; Atlanta : Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1975. — 296 p.
303. Lakoff G. Irregularity in Syntax / George Lakoff. — New York : Holt, Rinehart and Uruston, 1970. — 207 p.
304. Language-induced voice quality variability in bilinguals / M. Bruyninck, B. Harmegnies, J. Llisterri, D. Poch-Olivé // Journal of Phonetics. — 1994. — No. 22. — P. 19—31.
305. Laver J. Principles of Phonetics / John Laver. — Cambridge : Cambridge University Press, 1994. — 707 p.
306. Lee D. Y. W. Genres, Registers, Text Types, Domains, and Styles: Clarifying the Concepts and Navigating a Path through the BNC Jungle / D.Y.W. Lee // Language Learning and Technology. — Lancaster : Lancaster University, UK, 2001. — Vol. 5, No. 3. — 37—72 p.
307. Lehiste I. Rhythm in Poetry and in Prose [Electronic resource] / I. Lehiste. — Access Mode : <https://asadi.org/jasa/resource/1/jasman/v75/.../p/s40>.
308. Lu A. Yi-chün. Phonetic Motivation. A Study of the Relationship between Form and Meaning / Angela Yi-chün Lu. — München : Hieronymus, 1998. — 223 p.

309. Mann W. C. *Rhetorical Structure Theory: A theory of text organization* / W. C. Mann, S. A. Thompson. — California : Information Sciences Institute, University of Southern California, 1987. — 172 p.
310. Mar Bassa Vanrell M. del. *On the Nature of P (a, hasia, hasta) with Manner of Motion Verbs in Spanish* [Electronic resource] / Maria del Mar Bassa Vanrell. — Access Mode : <https://www.linguistics.ruhr-uni-bocum.de/TheMeaningofP2012/>.
311. Mellet S. *New Approaches in Text Linguistics* / S. Mellet, D. Longrée. — Benjamins : Belgian Journal of Linguistics, 2009. — 206 p.
312. O'Connor J. D. *Phonetics* / Joseph Desmond O'Connor. — London : Penguin Books Ltd., 1984. — 320 p.
313. Pierrehumbert J. B. *What People Know about Sounds of Language* / J. B. Pierrehumbert // *Studies in the Linguistic Sciences*. — 2000. — Vol. 29 (2). — P. 111—120.
314. Praat [Electronic Resource]. — Access Mode : www.praat.org.
315. Ramus F. *Correlates of Linguistic Rhythm in the Speech Signal* [Electronic resource] / F. Ramus, M. Nespor, J. Mehler. — Access Mode : https://www.sissa.it/cns/Articles/99_CorrelatesofLingRhythm.pdf.
316. Roach P. *English Phonetics and Phonology* / Peter Roach. — Cambridge : Cambridge University Press, 1990. — 212 p.
317. SFS/WASP: Program by Mark Huckvale. — Version 1.2. — Copyright © 2003 University College London, Department of Phonetics and Linguistics.
318. Solé Sabater M.-J. *Stress and Rhythm in English* / M.-J. Solé Sabater // *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*. — Barcelona : Universidad Autnoma de Barcelona, 1991. — Vol. 5, No. 4. — 145—162 p.
319. Sommerstein A. H. *Modern Phonology* / Alan H. Sommerstein. — London : Edward Arnold (Publishers) Ltd., 1977. — 282 p.
320. SpectraLAB [Electronic resource]: FFT Spectral Analysis System. Version © 4.3213. — Copyright 1997 Sound technology, Inc. 1400. Dell Avenue. Campbell, CA 95 008 USA.

321. Sperber D. *Relevance: Communication and Cognition* / D. Sperber, D. Wilson. — Cambridge, MA : Blackwell Publishers, 1995. — 279 p.
322. Stankiewicz E. *Problems of Emotive Language. Approach to Semantics* / Erich Stankiewicz. — The Hague : Mouton, 1964. — 291 p.
323. Steriopolo O. I. *Theoretische Grundlagender deutschen Phonetik* / Olena Iwaniwna Steriopolo. — Winnyts'a : Nova Knyha, 2004. — 320 s.
324. Trosborg A. J. *Text Typology* [Electronic resource] / Anna J. Trosborg. — Access Mode : [https:// www.postgradolinguistica.ucv.cl/www. google. com.ua](https://www.postgradolinguistica.ucv.cl/www.google.com.ua).
325. Tsur R. *Toward a Theory of Cognitive Poetics* / Reuven Tsur. — Amsterdam ; London ; New York ; Tokyo : Kats Research Institute Elsevier Science Publishing Company INC., 1992. — 573 p.
326. Wan Aslynn Salwani Wan Ahmad *Instrumental Phonetic Study of the Rhythm of Malay* [Electronic resource] / Wan Aslynn Salwani Wan Ahmad. — Access Mode : <https://theses.ncl.ac.uk/dspace/bitstream/10443/1682/1/Wan%2012>
327. WaveLab [Electronic resource]: Program by Ph. Goutier. — Version 2.1. Copyright © 1995—1998 Steinberg.
328. Werner S. *Prosodic Aspects of Speech* [Electronic resource] / S. Werner, E. Keller // *Fundamentals of Speech Synthesis and Speech Recognition: Basic Concepts, State of the Art and Future Challenges* / ed. E. Keller. — Chichester : John Wiley, 1994. — P. 23—40. — Access Mode: [https:// www.unil.ch/webdav/ site/imm/users/ekller/public/keller/Werner-Keller-94-FundVol.pdf](https://www.unil.ch/webdav/site/imm/users/ekller/public/keller/Werner-Keller-94-FundVol.pdf).
329. Wierzbicka A. *Semantics. Primes and Universals* [Electronic resource] / Anna Wierzbicka. — Oxford : Oxford University Press, 1996. — Access Mode : [https:http://www.ncpw](https://http://www.ncpw).
330. Wierzbicka A. *Semantics, Culture and Cognition* [Electronic resource] / A. Wierzbicka // *Universal Human Concepts in Culture: Specific Configurations*. — Oxford : Oxford University Press, 1992. — 487 p. — Access Mode : <http://www.CELL>.
331. Yule G. *Pragmatics* [Electronic resource] / George Yule. — Oxford : Oxford University Press, 1996. — Access Mode: <http://www.CELL>.

332. Zellner B. Pauses and the Temporal Structure of Speech [Electronic resource] / B. Zellner // Fundamentals of Speech Synthesis and Speech Recognition: Basic Concepts, State of the Art and Future Challenges / ed. E. Keller. — Chichester : John Wiley, 1994. — P. 41—62 — Access Mode: <https://www.unil.ch/webdav/site/imm/users/ekller/public/keller/Werner-Keller-94-FundVol.pdf>.

333. Zoz E. A. Communicative Potential of Sound Symbolism in Lyric Poetry / E. A. Zoz // Studies in Communicative Phonetics and Foreign Language Teaching Methodology. — Kyiv : Lenvit, 1997. — P. 54—56.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

334. Азаров А. А. Русско-английский энциклопедический словарь искусств и художественных ремёсел / [авт.-состав. А. А. Азаров]. — К. : Прогресс, 1989. — 800 с.

335. Великий тлумачний словник сучасної української мови / гол. ред. В. Т. Бусел]. — К. ; Ірпінь : Перун, 2002. — 1440 с.

336. Лесин В. М. Словник літературознавчих термінів / В. М. Лесин, О. С. Пулинець. — К. : Вид-во "Радянська школа", 1971. — 486 с.

337. Литературная энциклопедия : [в 11 т.] / [отв. ред. А. В. Луначарский]. — М. : Сов. энциклопедия, ОГИЗ РСФСР, 1929—. Т. 8. — 1934. — 736 с.

338. Литературная энциклопедия терминов и понятий / [ред.-сост. А.Н. Николюшкин]. — М. : НПК "Интелвак", 2003. — 1600 с.

339. Литературный энциклопедический словарь / [ред. В. М. Кожевников, П. А. Николаев]. — М. : Сов. энциклопедия, 1987. — 752 с.

340. Літературознавчий словник-довідник / [ред. Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремок]. — К. : ВЦ "Академія", 2006. — 752 с.

341. Новый энциклопедический словарь / [сост. С.М. Николаев]. — М. : Большая российская энциклопедия, РИПОЛ КЛАССИК, 2004. — 1456 с.

342. Оліференко С. М. Універсальний літературний словник-довідник / С. М. Оліференко, В. В. Оліференко, Л. В. Оліференко. — Донецьк : ТОВ ВКФ: "БАО", 2007. — 432 с.

343. Популярная художественная энциклопедия : Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство / [гл. ред. В.М. Полевой]. — М. : Сов. энциклопедия, 1986. — Кн. 2.— 432 с.

344. Сапогов В. А. Литературный энциклопедический словарь / В. А. Сапогов, В. М. Кожевников, Т. А. Николаев. — М. : Советская энциклопедия, 1987. — 750 с.

345. Словарь искусств / [под ред. Р. А. Лидина и др.]. — М. : ТОО Внешсигма, 1992. — 534 с.

346. Тимофеев Л. И. Краткий словарь литературоведческих терминов / [ред.-сост. Л.И. Тимофеев, С.В. Тураев]. — [2-е изд.]. — М. : Просвещение, 1985. — 208 с.

347. Эстетика. Теория литературы : Энциклопедический словарь терминов / [сост. Ю. Б. Борев]. — М. : ООО "Изд-во Астрель" ; ООО "Изд-во АСТ ", 2003. — 575 с.

348. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language / David Crystal. — Cambridge : Cambridge Centre, 1992. — 389 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

349. Bronte E. Wuthering Heights / Emily Bronte. — London : Penguin Books, 1994. — 279 p.

350. Brown D. The da Vinci Code / Dan Brown. — Croydon, Surrey : Bookmarque Ltd., 2003. — 605 p.

351. Brown D. The Da Vinci Code [Audible Audio Edition] / Dan Brown; narrated by Paul Michael. — London : Books on Tape, 2003 (17 hrs and 4 mins).

352. Brown D. Angels and Demons / Dan Brown. — Croydon, Surrey : Bookmarque Ltd., 2003. — 624 p.

353. Christie A. They Came to Baghdad [Audible Audio Edition] / Agatha Christie ; narrated by Lisa Rae Campbell. — TOB "СідіКом", 2004 (3 hrs and 27 mins).

354. Defoe D. Robinson Crusoe / Daniel Defoe. — London : Penguin Books, 1994. — 298 p.

355. Defoe D. Robinson Crusoe [Audible Audio Edition] / Daniel Defoe ; narrated by Lisa Rae Campbell. — TOB "СідіКом", 2005 (4 hrs and 07 mins).

356. Dickens Ch. David Copperfield / Charles Dickens. — London : Penguin Books, 1994. — 716 p.

357. Dickens Ch. David Copperfield [Audible Audio Edition] / Charles Dickens; narrated by Joseph Samuel Bagley. — TOB "СідіКом", 2006 (5 hrs and 47 mins).

358. Dickens Ch. Tale of Two Cities / Charles Dickens. — London : Penguin Books, 1994. — 367 p.

359. Dickens Ch. Tale of Two Cities [Audible Audio Edition] / Charles Dickens; narrated by Joseph Samuel Bagley. — TOB "СідіКом", 2007 (5 hrs and 20 mins).

360. Dickens Ch. The Christmas Books / Charles Dickens. — London : Penguin Books, 1994. — 234 p.

361. Dickens Ch. A Christmas Carol [Electronic Resource] / Charles Dickens // Planet PDF. — 2011. — Access Mode : http://www.ibiblio.org/ebooks/Dickens/Carol/Dickens_Carol.pdf.

362. Doyle A. C. The Adventures of Sherlock Holmes / Arthur Conan Doyle. — Chatham, Kent : Wordsworth Classics, 1996. — 450 p.

363. Doyle A.C. The Hound of the Baskervills / Arthur Conan Doyle. — London : Penguin Books, 1996. — 176 p.

364. Doyle A.C. The Hound of the Baskervills [Audible Audio Edition] / Arthur Conan Doyle ; narrated by Joseph Samuel Bagley. — TOB "СідіКом", 2006 (4 hrs and 46 mins).

365. Grahame K. The Wind in the Willows [Electronic Resource] / K. Grahame // Planet PDF. — 2014. — Access Mode : <http://www.audiobooktreasury.com/wind-in-the-willows>.

366. Hemingway E. The Old Man and the Sea. The Green Hills of Africa / Ernest Hemingway. — New York : Charles Scribner's sons, 2005. — 320 p.
367. Irving W. The Legends of Sleepy Hollow and Rip Van Winkle / Washington Irving. — London : Macmillan Publishers Limited, 2005. — 56 p.
368. James H. Daisy Miller / Henry James. — London : Macmillan Publishers Limited, 2007. — 95 p.
369. Jerom K. Jerom Three Men in a Boat / Jerom K. Jerom. — London : Penguin Books, 1994. — 185 p.
370. King S. The Green Mile / Steven King. — London : Penguin Books, 2007. — 384 p.
371. King S. Selected Stories [Electronic Resource] / S. King. — Access Mode : [http:// free-books.me/audio/hudozh/fantastica/63148-King-rasskazy](http://free-books.me/audio/hudozh/fantastica/63148-King-rasskazy) mp3.
372. Kinsella S. Remember Me [Audible Audio Edition] / Sophie Kinsella ; narrated by Kate Reading. — London : Books on Tape, 2004 (7 hrs and 18 mins).
373. London J. White Fang / Jack London. — London : Penguin Books, 2007. — 352 p.
374. London J. Tales of the North: The complete novels of White Fang, The Sea-Wolf, The Call of the Wild, The Cruise of the Dazzler plus fifteen short stories / Jack London. — Secaucus, N.J. : Castle, 1979. — 488 p.
375. London J. The Sea-Wolf [Audible Audio Edition] / Jack London; narrated by Joseph Samuel Bagley. — ТМ "Краєвид", 2001 (5 hrs and 30 mins).
376. Montgomery L. M. Anne of Green Gables / Lucy Maud Montgomery. — Вінниця : Нова книга, 2003. — 399 с.
377. Montgomery L. M. Anne of Green Gables [Audible Audio Edition] / Lucy Maud Montgomery ; narrated by Barbara Caruso. — Recorded Books, 2005 (10 hrs and 20 mins).
378. O'Henry Ten Best Stories [Audible Audio Edition] / O'Henry; narrated by Joseph Samuel Bagley. — ТМ "Краєвид", 2001 (3 hrs and 38 mins).
379. Stevenson R. L. Treasure Island / Robert L. Stevenson. — London : Penguin Books, 1994. — 224 p.

380. Stevenson R.L. *Treasure Island* [Audible Audio Edition] / Robert Louise Stevenson ; narrated by James Frederick Derrick. — Geddes and Grosset, 2005 (6 hrs and 38 mins).

381. Stoker B. *Dracula* / Bram Stoker. — London : Penguin Books, 1994. — 449 p.

382. Twain M. *The Adventures of Tom Sawyer* (6 Audio CDs) / Mark Twain ; narrated by Patrick Fraley. — BBC Audiobooks America, 2003.

383. Verne J. *Journey to the Centre of the Earth* / Jules Verne. — London : Penguin Books Ltd., 1994. — 254 p.

384. Verne J. *Journey to the Centre of the Earth* [Audible Audio Edition] / Jules Verne ; narrated by Joseph Samuel Bagley. — Children's Leisure Products Ltd., 2006 (4 hrs and 55 mins).

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразки англійських пейзажних описів та їхні характеристики

Таблиця А.1

Перелік та характеристики англійських міських пейзажних описів,
використаних під час аудитивного й акустичного аналізу

№ п/п	Текст пейзажного опису	Індексація опису відповідно до рис. 1.1	Джерело та сторінка
1	2	3	4
1.	" –A 'little to the 'side of the 'road a 'head of ,her§ was a 'kind of ↑small 'compact ,hill§ or \knob. ~Vic'toria 'left the \track§ and 'made her 'way to the \knob, the 'sides of •which were ↑quite \steep,§ and 'climbed up to the \top of it. \Here§ she was 'able to •take a \survey§ of the \country§ 'all a \round and her 'feeling§ of 'meaningless \panic§ returned. –For \everywhere§ there was \nothing... The 'scene was \beautiful§ in the 'early 'morning 'light. The 'ground and ho\rizon§ \shimmered§ with 'faint \pastel ,shades§ of 'apricot and 'cream and \pink on 'which were 'patterns of \shadows. –It was \beautiful § but \frightening. ‘- I 'know what it \means ,now,’ § ,thought Vic→toria, ‘when \any one ,says§ they are a\lone in the ,world...’ "	1.1, 2.1, 3.1, 4.1, 5.1, 6.3, 7.3, 8.2.	[353]
2.	"...and his 'ears were \deafened § by the 'thundering of \water, § as it `rolled and `roared, and `raged § among the 'dreadful \caverns it had \worn, § and 'fiercely \tried § to under'mine the \earth ."	1.1, 2.2, 3.2, 4.4, 5.1, 6.1, 7.2, 8.3.	[360, с. 50]
3.	"...and the 'thunder ´rolled § and the 'rain ↑ran 'down out of the ´sky § in a 'perfect \fury ."	1.1, 2.3, 3.3, 4.4, 5.3, 6.2, 7.1, 8.3.	[370, с. 297]

1	2	3	4
4.	"And ,then, § as she 'walked a'long the ,street, § a pro'digious ,hammering and ,clanging § 'came to her ears and 'peering ,down § a'long 'dim ,alley, § she re'membered that Missis ↑Cardew ,Trench § "had ,said § that the `Olive ,Branch § was `near the `Copper Ba`zaar. `Here, at ,least, § was the 'Copper Ba ,zaar. Vic'toria 'plunged ,in, and for the 'next ↑three- ,quarters of an ,hour § she for'got the ,Olive ,Branch § "com,pletely. The 'Copper Ba ,zaar § fascinated her. The ´blow-lamps, § the 'melting ,metal, § the 'whole ,business § of ,craftsmanship § 'came like a↑reve ,lation § to the 'little ,Cockney § 'used `only to `finished ,products § `stacked up for ,sale. She 'passed 'out of the↑CopperBa ,zaar § 'came to the↑gay·striped ,horse ,blankets,§ and the 'cotton 'quilted ,bedcovers. ,Here§ Euro'pean ,merchandise § 'took on a ↑totally ,different ,guise, in the 'arched ·cool ,darkness § it had the e'xotic ,quality § of 'something 'come from ↑over ,seas, § something ,strange § "and ,rare. 'Bales of ↑cheap ·printed ,cottons § in 'gay ,colours§ 'made a `feast for the ,eyes ."	1.1, 2.3, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	[353]
5.	"...and the 'windows ,blackier,§ con'trasting with the 'smooth ·white 'sheet of ,snow § upon the ,roofs, and with the 'dirtier 'snow upon the ,ground; § which 'last 'deposit had been 'ploughed ,up § in 'deep ,furrows § by the 'heavy 'wheels of 'carts and ,wagons... "	1.1, 2.3, 3.2, 4.3, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[360, c. 40]
6.	"A ,quainter ,corner § than the ,corner§ where the 'Doctor ,lived§ was 'not to ·be 'found in ,London. There was 'no ,way through it,§ and the 'front 'windows of the 'Doctor's ,lodging§ 'commanded a	1.1, 2.3, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	[358, c. 98]

1	2	3	4
	'pleasant •little 'vista of ,street§ that 'had a con↑genial 'air of re'tirement on it. There were 'few ,buildings ,then,§ 'north of the 'Oxford ,Road,§ and 'forest-•trees ,flourished,§ and 'wild 'flowers ,grew,§ and the 'hawthorn ,blossomed § in the 'now 'vanished ,fields. As a ,consequence,§ 'country 'airs 'circulated in ,Soho§ with 'vigorous ,freedom,§ in'stead of 'languishing into the ,parish § like 'stray 'paupers without a` settlement; and there was 'many a ↑good 'south ,wall,§ 'not 'far ,off,§ on 'which the 'peaches 'ripened in their ,season. "		
7.	"As I ,knew§ that he 'wanted to 'get •back to ,Transyl ,vania,§ I 'felt ,sure§ that he must 'go by the 'Danube ,mouth; or by 'somewhere in the 'Black ,Sea,§ 'since by ,that ,way he ,come. "	1.1, 2.2, 3.3, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.2.	[381, c. 390]
8.	"A 'red 'streak 'shot ´up,§ and a 'rosy 'light 'seemed to di,ffuse it,self§ through the ,room. "	1.1, 2.3, 3.3, 4.1, 5.1, 6.1, 7.1, 8.2	[381, c. 372]
9.	"As I 'walked 'to and 'fro in the ,garden,§ and the 'twilight be'gan to 'close a ,round me, § their 'little 'voices were ,hushed; § and that pe'culiar ,silence§ which be'longs to ↑such an ,evening§ in the o'ccasional droppings from their ,boughs,§ pre ,vailed. "	1.1, 2.3, 3.4, 4.3, 5.1, 6.1, 7.2, 8.2.	[356, c. 430–431]
10.	"A 'wavering ,yawuuh ,rose in a,purple ,gloom, and the 'young 'man ,frowned. <u>It was some ,Tom-cat's ,love ,song, and there was 'nothing ,pretty about ,that</u> (сповільнений темп). "	1.1, 2.3, 3.4, 4.3, 5.1, 6.2, 7.1, 8.2.	[371]
11.	"Bagh'dad was en↑tirely un'like her i,dea of it. A 'crowded 'main ,thoroughfare§ 'thronged with ,people,§ ,cars § 'hooting ,violently, § 'shouting. Euro'pean ,goods for ,sale § in the 'shop ,windows,§ 'hearty ,spitting ,all ,round her§ with pro'digious ,throat-clearing as a pre,liminary. No my'sterious 'Eastern ,figures,§ 'most of the 'people 'wore ,tattered§	1.1, 2.3, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	[353]

1	2	3	4
	or 'shabby 'Western \clothes,§ 'old \army and \air ,force ,tunics,§ the o'ccasional \shuffling ,black-robed and ,veiled \figures§ were 'almost inconspicuous§ amongst the `hybrid Euro`pean `styles of \dress.   'Whining `beggars ,came \up to her –§ 'women with 'dirty \babies in their \arms. The \pavement§ under her 'feet was un\even§ with o'ccasional 'gaping \holes. "		
12.	"Be ,neath him § the 'lights of 'Rome ,spread out§ in 'all di ,rections. The 'city 'looked like an e↑normous 'starlit ,sky § that 'Langdon was 'falling ,into. The 'perfect ex'panse of ,stars §was 'murred with ↑only by a 'dark ,strip § that 'split the 'city in ,two. A 'wide, un'lit ,ribbon § that 'wound through the 'dots of ,light, § like a 'fat ,snake. 'Langdon 'stared ,down§ at the 'mere 'ending 'swatch of ,black. "	1.1, 2.3, 3.4, 4.4, 5.1, 6.3, 7.3, 8.2.	[351]
13.	" 'Bird- \city was 'built bet'ween the ↑Rio \Grand and a 'deep 'wide ↑E `o \l, that 'used to \be§ the 'old 'bed of the \river. The 'bank between the \stream and its 'old \bed was \cracking § and 'giving a \way, ,when we ,saw it, on a'ccount of the ↑high \water§ 'caused by the \rain ."	1.1, 2.2, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.3.	[378]
14.	"...but ,now§ some 'days ,afterwards,§ when the `flowers •hung `lank and ,dead,§ their `whites `turning to ,rust§ and their 'greens to ,browns;§ when the 'spider and the ,beetle§ had re'sumed their a'ccustomed ,dominance... "	1.1, 2.1, 3.2, 4.4, 5.1, 6.1, 7.1, 8.2.	[381, c. 236]
15.	"But the 'glorious ,sun,§ ,rising,§ 'seemed to `strike those ,words,§ that 'burden of the ,night,§ 'straight and 'warm to his ,heart§ in its 'long 'bright ,rays. And 'looking a ,long them,§ with 'reverently 'shaded ,eyes, § a 'bridge of 'light appeared§ to 'span the 'air bet'ween him and the \sun,§ while the 'river ,sparkled ,under it. "	1.1, 2.3, 3.3, 4.4, 5.3, 6.3, 7.2, 8.3.	[358, c. 309]

1	2	3	4
16.	"'Dean 'did,§ 'hunching a 'little§ and 'wincing§ as a 'nother 'blast of 'thunder§ 'shook the 'storage 'shed. 'This 'time§ it was 'followed by the ↑first 'spatters of 'rain§ a'cross the 'roof. They 'sounded 'hard,§ like 'someone 'flinging ↑handfuls of 'goobers§ onto a 'washboard ."	1.1, 2.3, 3.3, 4.4, 5.3, 6.3, 7.2, 8.3.	[370, c. 291]
17.	" 'Di'rectly in 'front of them§ the 'rolling 'shadows of the 'Roman 'foothills§ 'loomed in the 'night. The 'hills were 'spotted with 'lights, the 'villas of the 'very 'wealthy. But a 'mile or so 'north§ the 'hills 'grew 'dark, 'there were 'no 'lights at 'all, just a 'huge 'pocket of 'blackness ."	1.1, 2.2, 3.4, 4.4, 5.1, 6.1, 7.2, 8.2.	[351]
18.	"'Down in the 'west§ the 'setting 'sun§ had 'left a ↑streak of 'fiery 'red,§ which 'glared upon the deso'lation for an 'instant,§ like a 'sullen 'eye, and 'frowning 'lower, § 'lower, § 'lower 'yet, § was 'lost § in the 'thick 'gloom of 'darkest 'night "	1.1, 2.3, 3.2, 4.4, 5.1, 6.1, 7.2, 8.3	[360, c. 49–50]
19.	" He 'looked a'cross the 'sea§ and 'knew 'how a 'lone he was 'now. But he could 'see the 'prisms in the 'deep 'dark 'water §and the 'line 'stretching a 'head §and the 'strange 'undu'lation of the 'calm. 'The 'clouds were 'building 'up now§ for the 'trade 'wind § and he 'looked a 'head§ and 'saw a 'flight of 'wild 'ducks § 'etching 'themselves a'gainst the 'sky § 'over the 'water,§ then 'blurring, § then 'etching again § and he 'knew§ 'no 'man§ was 'ever a'lone on the 'sea. "	1.1, 2.2, 3.3, 4.2, 5.1, 6.3, 7.3, 8.2.	[366, c. 43]
20.	"...'how 'humanizing§ to 'see the 'red ↑lighting of the 'sky § be'yond the 'hill,§ and to 'hear ↑far a 'way§ the 'muffled 'roar§ that 'marks the 'life of a 'great 'city. "	1.1, 2.3, 3.2, 4.1, 5.1, 6.2, 7.1, 8.1.	[381, c. 251]
21.	"'How 'sweet the 'morning 'air 'is! 'See§ 'how that 'one 'little 'cloud 'floats § like a 'pink 'feather from 'some gi'gantic fla'mingo. 'Now § the 'red 'rim of	1.1, 2.3, 4.1, 5.1, 6.3, 7.3, 8.3.	[369, c. 87]

1	2	3	4
	the ‚sun § 'pushes itself 'over the 'London •cloud- ‚bank. It 'shines on a ↑good 'many ‚folk,§ but on `none, § I 'dare ‚bet, § who 'are on a ↑stranger ‚errand § than 'you and ‚I.   'How`small we ‚feel,§ with our 'petty 'ambitions and ‚strivings,§ in the ‚presence § of the 'great ele'mental 'forces of `Nature! "		
22.	"It was a 'raw ‚evening,§ and the 'misty ‚river,§ 'blurred to the 'eye with 'blazing ‚lights§ and to the ear § with 'harsh 'noises, ‚showed § where the 'barges were ‚stationed... "	1.1, 2.2, 3.3, 4.2, 5.2, 6.1, 7.2, 8.2.	[369, c. 289]
23.	"In a 'little ‚district, 'west of ↑Washington →Square,§ the 'streets have ↑run →crazy and 'broken them ‚selves§ into 'small ‚strips,§ 'called ‚places. 'These`places§ 'make ↑strange ‚angles§ and ‚curves.   `One ‚street 'crosses it, self§ a ‚time or `two. "	1.1, 2.3, 3.3, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.3.	[378]
24.	"...in the ‚city ‚streets § on 'Christmas ‚morning,§ ‚where§ (for the 'weather was se ‚vere)§ the 'people 'made a ‚rough, § but ‚brisk§ and 'not un'pleasant 'kind of ‚music,§ in 'scraping the 'snow from the ‚pavement§ in 'front of their ‚dwellings,§ and from the 'tops of their ‚houses,§ whence it was 'mad de↑light to the ‚boys§ to 'see it 'come ↑plumping ‚down § into the 'road be ‚low,§ and 'splitting into ↑arti ‚ficial§ 'little 'snow- ‚storms. "	1.1, 2.3, 3.2, 4.3, 5.1, 6.1, 7.2, 8.3.	[360, c. 40]
25.	"In the ‚dark§ the 'old ‚man§ could 'feel the 'morning ‚coming§ and as he ‚rowed§ he 'heard the 'trembling ‚sound§ as 'flying 'fish 'left the ‚water§ and the ‚hissing§ that their 'stiff set 'wings ‚made§ as they 'soared a •way in the ‚darkness. "	1.1, 2.2, 3.3, 4.1, 5.2, 6.1, 7.2, 8.2.	[366, c. 20]
26.	"In the ‚distance§ on a 'very 'edge of ‚Rome§ Michel'angelo's 'massive ‚Dome § ‚blotted the 'setting ‚sun – 'St. ↑Peter's Ba ‚silica,§ 'Vatican ‚City. "	1.1, 2.3, 3.4, 4.3, 5.1, 6.1, 7.1, 8.2.	[352]

1	2	3	4
27.	"It is ,cold, § ,cold;§ so ,cold§ that the 'grey 'heavy ,sky§ is 'full of ,snow,§ ,which§ when it 'falls § will 'settle 'foe ↑all ,winter§ as the 'ground is 'hardening to re ,ceive it. "	1.1, 2.1, 3.2, 4.1, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1.	[356, c. 430–431]
28.	"It was an i'deal 'spring ,day,§ a 'light 'blue ,sky, § 'flecked with 'little •fleecy 'white ,clouds§ 'drifting a ,cross§ from 'west to ,east. The 'sun was 'shining ↑very ,brightly,§ and ,yet§ there was an e'xhilarating 'nip in the ,air, §which 'set an 'edge to a 'man's ,energy. 'All •over the ,countryside, § a'way to the 'rolling 'hills around ,Aldershot,§ the 'little 'red and 'grey ,roofs§ of the ,farm-,steadings§ 'peeped amidst the 'light ,green§ of the 'new ,foliage. "	1.2, 2.3, 3.4, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	[362, c. 277]
29.	"–It was `cold   and the ,wind§ 'knifed ,through§ his 'thin ,top-coat   and he ,paused a ,moment§ 'looking •over the ,city§ the 'way a ,general ,might ,survey § a `captured ,country. `Traffic§ 'crawled ,beetle-,like§ in the ,streets.    Far a ,way§ 'almost 'buried in the ↑golden 'afternoon ,haze§ the 'Bay •Bridge ,glittered § 'like a ↑mad 'man's mi `rage. To the ,east § 'all but ,lost § be'hind the 'downtown ,high-, rises§ the 'crammed and ↑dirty ,tenants§ with their ,stainless,§ 'still 'forest of ↑T, V ,areals. It was `better up ,here, ,better§ than in the ,gutters ."	1.1, 2.3, 3.3, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	[371]
30.	" 'No /fog,§ 'no /mist;§ 'clear, /bright,§ 'jovial, 'stirring, →cold; `cold,§ 'piping for the 'blood to `dance to; 'Golden ,sunlight;§ 'Heavenly /sky;§ `sweet ,fresh ,air;§ `merry ,bells. Oh, /glorious! `Glorious! "	1.1, 2.3, 3.2, 4.3, 5.3, 6.1, 7.2, 8.3.	[360, c. 72]
31.	"Of 'all the ↑crap, ,crap § 'crappy ,nights,§ I've 'ever ,had § in the 'whole of my ↑crap ,life, on a 'scale of •one to ,ten, we are ,taking§ 'minus ,six. ,Rain§ ,spatters ,down my ,collar, as I 'shift from one	1.1, 2.3, 3.1, 4.4, 5.1, 6.2, 7.2, 8.3.	[372]

1	2	3	4
	↑blistered ,foot to a \nother. I'm 'holding my 'denim \jacket ,over my ,head, ~but it's 'not e•xactly \water-,proof. I just 'want to ↑find a →taxi and 'get \home. 'My \toes§ are \agony. "		
32.	"...on which the \waters \chafed and \dashed,§ the 'wild, 'year 'through,§ there 'stood a ↑solitary \lighthouse. 'Great 'heaps of \sea-weed§ 'clung to its \base... "	1.1, 2.2, 3.2, 4.4, 5.3, 6.2, 7.2, 8.3.	[360, c. 50]
33.	"Out\side in ,Bank ,Street§ it 'was \sunny and 'full of 'swirling \dust§ and the 'noises were te\rrific and \varied. <u>There was the per</u> 'sistent \honking of \motor ,horns, the 'cries of \vendors of 'various \wares. There were 'hot dis\putes§ between 'small 'groups of \people who 'seemed 'ready to \murder each ,other but were \really 'fast \friends; ,men,§ ,boys and \children§ were 'selling ↑every 'type of ,tree,§ ,sweetmeats,§ ,oranges § and ba,nanas,§ 'bath 'towels,§ ,combs,§ 'razor ,blades§ and 'other a'ssorted \merchandise 'carried \rapidly§ through the 'streets on \trays. 'There was 'also a per'petual and 'ever re\newed 'sound of \throat ,clearing§ and \spitting, and a'bove it§ the 'thin 'melancholy 'wail of \men§ con'ducting \donkeys§ and \horses§ amongst the 'stream of \motors§ and pe,destrians§ →shouting,§ 'Balek§ – 'Balek!'. "	1.1, 2.3, 3.1, 4.1, 5.1, 6.3, 7.3, 8.3.	[353]
34.	"...I 'call the ,thing§ 'that was be,fore us§ \Lucy§ because it 'bore her \shape – when she ,saw us§ she 'drew \back with an 'angry \snarl, § 'such as a \cat ,gives § when 'taken 'una\warded... "	1.1, 2.3, 3.1, 4.4, 5.2, 6.2, 7.1, 8.3.	[381, c. 253]
35.	"She is ,kind§ and 'very \beautiful. But she can 'be ↑so \cruel§ and it 'comes ↑so \suddenly§ and 'such ,birds§ that ,fly,§ 'dipping and \hunting,§with their 'small 'sad ,voices§ are 'made ↑too 'delicately for the \sea. "	1.1, 2.2, 3.3, 4.2, 5.2, 6.1, 7.2, 8.3.	[366, c. 20]

1	2	3	4
36.	"Spring 'trembled on the ↑edge of →summer. <u>And</u> <u>in the</u> \city§ 'summer is the ↑season of \dreams. "	1.1, 2.3, 3.4, 4.3, 5.1, 6.1, 7.1, 8.3.	[371]
37.	"... the \child§ that 'up to ,now§ she had 'clutched ↑strenuously to her \breast,§ \growling , over it§ as a 'dog \growls 'over a \bone. "	1.1, 2.3, 3.1, 4.4, 5.2, 6.2, 7.1, 8.3.	[381, c. 253]
38.	"The 'day 'wore a \way and 'even'through the \twilight§ they could 'see the 'lone ↑ivy \leaf,§ 'clinging to its 'stem a'gainst the \wall. And ,then,§ with the 'coming of the \night,§ the 'north 'wind was a↑gain' loosed, while the 'rain 'still 'beat a'gainst the \windows and 'pattered down from the 'low 'Dutch 'eaves. "	1.1, 2.3, 3.3, 4.3, 5.1, 6.1, 7.2, 8.3.	[378]
39.	"The 'fog 'came a \gain that , night,§ 'not on 'little , cat's , feet§ but in an •im'proper 'silent \sprawl. I 'walked for \air, § 'smelling the 'wet •misty 'smell of the \spring§ that was 'slowly 'wiping a•way the 'reluctant \snow§ 'leaving 'lifeless , patches§ of 'last 'year's \grass§ 'bare and •un\covered§ like the 'head of a 'sinal \grandmother. For \me,§ 'that was the ↑most 'beautiful \night§ 'I can re \member. "	1.1, 2.2, 3.4, 4.4, 5.1, 6.3, 7.2, 8.2.	[371]
40.	"...the , fog,§ which had 'evidently 'grown ,thicker§ and \poured into the , room. "	1.1, 2.1, 3.1, 4.1, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1.	[381, c. 308]
41.	"The 'grey \pavement§ had been 'cleaned and \scraped, but was 'still ↑dangerously \slippery,§ 'so that there 'were ↑fewer \passengers§ than \usual. "	1.1, 2.3, 3.1, 4.4, 5.1, 6.2, 7.1, 8.2.	[362, c. 257]
42.	"The 'melting 'snow ↑dripped and →ran,§ 'dripped and →ran. And from 'every ↑dark \storm , drain§ the 'sound of the \sea , drifted \up. A 'dark, § \winter , sea,§ 'now 'strongly \ebbing. "	1.1, 2.2, 3.4, 4.4, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1.	[371]

1	2	3	4
43.	"The 'next \day§ was the 'thickest \yet, and the 'last of our 'strange Oc'tober \heat. 'Thunder was 'rumbling in the \west I 'came to \work,§ and the 'dark 'clouds were be'ginning to ↑stack \up there. They 'moved \closer§ as the \night came \down,§ and we could 'see ↑blue-white 'forks of \lightning§ 'jabbing \out of them. 'There was a tor\nado§ in Tra'pingus \County§ a'round \ten that \night – it 'killed 'four \people§ and 'tore the 'roof off the 'livery \stable in \Tefton – and 'vicious •thunder/storms§ and 'gale-force \winds § at 'Cold \Mountain. 'Later it 'seemed to \me§ as if the 'very \heavens§ had pro'tested the 'bad 'death of 'Eduard Dela\croix. "	1.1, 2.3, 3.3, 4.1, 5.2, 6.3, 7.3, 8.3.	[370, c. 277]
44.	"The 'next \morning§ 'Bird-city 'woke \up and 'found it'self in \island. The 'river had 'busted through its 'old \channel and the 'town was sur'rounded by the ↑roaring \torrents. The 'rain was 'still `raining   and there were 'heavy 'clouds in the 'north-`west. They pre\surged § about 'six \more§ 'main 'annual 'rain \falls during the 'next 'two \weeks. But the \worst§ was 'yet to `come. "	1.1, 2.2, 3.1, 4.1, 5.2, 6.1, 7.2, 8.3.	[378]
45.	"The 'night was \dark,§ with o'ccasional 'gleams of \moonlight§ bet'ween the 'rents of the 'heavy \clouds§ that 'scudded a`cross the \sky. "	1.1, 2.3, 4.4, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1.	[381, c. 251]
46.	" ,Then § it be'gan to \dawn upon me§ that the 'air was \heavy,§ and `dank, and \cold. "	1.1, 2.3, 3.1, 4.4, 5.1, 6.1, 7.1, 8.2	[381, c. 308]
47.	"The 'rain§ on the 'tin \roof§ had 'swelled to a \roar,§ and the \thunder§ was 'damned 'near con\tinuous. "	1.1, 2.3, 3.3, 4.4, 5.3, 6.1, 7.1, 8.3.	[370, c. 294]
48.	"The 'rain was 'still 'falling \steadily,§ for it was 'just the be'ginning of the 'wet \season. 'Brown, 'heavy \clouds§ were 'drifting a`cross the \sky,§ and it was 'hard to \see§ 'more than a \stone- \cast. A	1.1, 2.3, 3.3, 4.2, 5.1, 6.3, 7.3, 8.1.	[362, c. 107]

1	2	3	4
	'deep ,moat§ 'lay in 'front of our \door,§ but the 'water was in 'places ↑nearly \dried up,§ and it could 'easily be \crossed. It was 'strange to 'see ,me§ ,standing there§ with 'those 'two 'wild \Punjaubees§ 'waiting for the \man§ who was 'coming to his \death. "		
49.	"There had been 'rain 'all ,day,§ and there 'was a 'damp 'feeling in the \air. The 'leaves were 'thick upon the ,trees,§ and 'heavy with \wet; § but the 'rain had \ceased,§ though the 'sky was 'still ,dark;§ and the 'hopeful 'birds were 'singing \cheerfully. "	1.1, 2.3, 3.4, 4.3, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[356, c. 589]
50.	"The 'sun 'rose 'thinly from the ,sea§ and the 'old ,man§ could 'see the \other ,boats,§ 'low on the ,water§ and 'well in to'ward the ,shore,§ 'spread out a'cross the \current. ,Then§ the 'sun was ,brighter§ and the 'glare 'came on the \water§ and ,then,§ as it 'hurt →sharply§ and he 'rowed without \looking into it. "	1.1, 2.2, 3.3, 4.1, 5.2, 6.3, 7.3, 8.2.	[366, c. 22]
51.	"The `view § was \staggering.   –Like an 'ocean on \fire,  the 'red-tiled 'rooftops of ,Rome § 'spread •out be \fore him,§ 'glowing in the `scarlet \sunset. From 'that \spot,§ for the 'first 'time in his \life,§ 'Langdon 'saw be_\yond the `pollution§ and`traffic of ,Rome§ to'wards \ancient \roots. Ci'ta di \Dio – the 'city of \God. ` Squinting into the \sunset§ 'Langdon \scanned the \rooftops§ for a \church ,steeple§ or \bell-tower. But as he 'looked ↑farther and →farther§ to'wards the ho_rizon§ he 'saw \nothing. ."	1.1, 2.3, 3.4, 4.3, 5.1, 6.3, 7.3, 8.3.	[352, c. 190]
52.	"The \weather§ 'changed on the 'third \day§ and we 'started from ,Oxford§ upon our \homeward journey§ in the 'midst of a 'steady \drizzle. "	1.1, 2.2, 3.1, 4.2, 5.2, 6.2, 7.2, 8.1.	[369, c. 178]
53.	"Then§ with'out \warning§ the 'tempest \broke. With a rapidity§ which, at the`time, `seemed in`credible,§ and 'even \afterwards§ is im`possible to	1.1, 2.2, 3.1, 4.4, 5.2, 6.1, 7.3, 8.3.	[381, c. 97]

1	2	3	4
	realize,§ the 'whole 'aspect of nature§ at 'once be'came con_vulsed. The `waves `rose in `growing `fury,§ `each over `topping its fellow,§ till in a 'very 'few `minutes§ the 'lately 'glassy `sea§ was like a `roaring and `devouring`monster.   'White-crested waves§ 'beat madly§ on the 'level sands§ and 'rushed up the ↑shelving cliffs;§ `others§ 'broke over the `piers,§ `masses of ↑sea- fog§ 'came `drifting `inland§ – 'white, 'wet clouds,§ which 'swept by§ in 'ghostly `fashion,§ so dank§ and damp§ and `cold§ that it 'needed but ↑little `effort§ of i'magi_nation§ to`think§ that the 'spirits§ of 'those 'lost at `sea§ were 'touching their ↑living `brethren§ with the 'clammy 'hands of `death.		
54.	"There is a 'wonderful 'view from the `hotel.   From its 'big `windows,§ you can 'see the 'top of the 'Dent du `Midi – § a 'tall 'snow-`covered `mountain.   And you can 'also `see§ the 'towers of the 'Chateau de `Chillon,§ an 'old `castle§ which 'stands be'side the `lake.   'All these 'things re`mind you§ that you 'are in `Switzerland,§ 'not A`merica. "	1.1, 2.3, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.3.	[368, c. 11]
55.	"There was an 'earthy `smell,§ as of 'some 'dry mi`asma,§ which 'came `through the 'fouler `air. "	1.1, 2.3, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.1, 8.2.	[381, c. 299]
56.	"There was 'only the ↑soft `sound§ of 'lapping `water, as 'though he were 'comfortably a↑sleep on a `beach. "	1.1, 2.2, 3.4, 4.4, 5.1, 6.2, 7.1, 8.2.	[352, c. 331]
57.	"The `wind `rushed `past my `ears§ and 'blew the 'hair `off my `forehead. I could 'smell the 'salten `air,  `sharp§ and `tart.   The 'surf `pounded, the 'waves were like ↑foamed 'black `glass.   I 'kicked `off my 'rubber `sandals  and 'pounded a `cross the 'sand `barefoot,  not 'minding the 'sharp 'digs of an o'ccasional `shell. My 'blood `roared. "	1.1, 2.2, 3.1, 4.1, 5.3, 6.2, 7.2, 8.3.	[371]

1	2	3	4
58.	" <u>They</u> 'came ,down§ at 'Castel Be'nito ,Aerodrome§ <u>in a</u> 'storm of ,rain. <u>Vic</u> toria§ <u>was</u> <u>by</u> ,now§ 'feeling ↑slightly ,sick, <u>and it</u> 'took ↑all her ,energies§ <u>to a</u> 'ccomplish her ,duties§ 'vis-à-vis her emp ,loyer. <u>They were</u> 'driven through ↑scurrying ,rain§ <u>to the</u> ,rest-house . "	1.1, 2.3, 3.1, 4.2, 5.3, 6.3, 7.2, 8.3.	[353]
59.	" 'Thunder 'banged over,head,§ and 'now the ,rain § be'gan to ↑pour ,down 'harder. "	1.1, 2.3, 3.3, 4.4, 5.3, 6.1, 7.1, 8.3.	[370, c. 294]
60.	" 'Walking 'east on 'Rue des 'Petits ,Champs,§ 'Langdon 'felt a 'growing ex,citement. He 'turned 'south onto 'Rue Riche ,lieu,§ where the 'air 'grew ,sweet§ with the 'scent of 'blossoming ,jasmine§ from the 'stately 'gardens of the 'Palais ,Royal. "	1.1, 2.3, 3.4, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.3.	[350, c. 588–589]
61.	" ,Weeks,§ ,months,§ 'seasons, 'pass a ,long. They 'seem ↑little ,more§ than a 'summer ,day§ and a 'winter ,evening. ,Now,§ the ,Common§ where I 'walk with ,Dora§ 'all in ,bloom,§ a 'field of 'bright ,gold;§ and ,now§ the un'seen 'heather 'lies in mounds§ and 'bunches 'under'neath a 'covering of snow. In a ,breath,§ the ,river§ that flows through our Sunday ,walks§ is 'sparkling in the 'summer ,sun,§ is 'ruffled by the 'winter ,wind, or ,thickened with drifting heaps of ,ice. 'Farther than ever§ 'river 'ran to'wards the ,sea,§ it 'flashes, 'darkens, and 'rolls à way. "	1.1, 2.3, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	[356, c. 512–513]
62.	"We 'sculled ,up to ,Walton,§ a 'rather 'large ,place§ for a 'riverside ,town. As with 'all 'riverside ,places,§ 'only the ↑tiniest ,corner of it§ 'comes ,down to the ,water,§ 'so that from the ,boat§ you might ,fancy§ it was a 'village of some 'half- ,dozen ,houses,§ 'all ,told. "	1.1, 2.2, 3.1, 5.1, 6.1, 7.2, 8.2.	[369, c. 76]

1	2	3	4
63.	"'Young ·Mister ,Shrivenham§ of the 'British ,Embassy§ 'shifted from one ,foot to the ,other§ and 'gazed ,upwards§ as the 'plane ,zoomed§ over 'Baghdad ,aerodrome. There was a con'siderable `dust- , storm § in , progress.   ' Palm ,trees,§ ,houses,§ 'human , beings§ were 'all `shrouded§ in a 'thick ·brown , haze. It had 'come on ↑quite , suddenly ."	1.1, 2.3, 3.1, 4.2, 5.3, 6.3, 7.3, 8.3.	[353]

Перелік та характеристики англійських сільських пейзажних описів,
використаних під час аудитивного й акустичного аналізу

№ п/п	Текст пейзажного опису	Індексація опису відповідно до моделі рис.1.1	Джерело та сторінка
1	2	3	4
64.	"A 'furious 'blast 'roared through the 'trees, 'making 'everything 'seen§ as it 'went. 'One 'blinding 'flush after a 'nother,§ and a 'peal on 'peal of 'deafening 'thunder and 'now§ a 'drenching 'rain 'poured 'down and a 'rising 'hurricane 'drove in 'sheets§ a'long the 'ground. The 'boys 'cried 'out to 'each 'other but the 'roaring 'wind§ and the 'booming 'thunder 'blast § 'drowned their 'voices 'utterly ."	1.2, 2.3, 3.1, 4.4, 5.3, 6.1, 7.3, 8.3.	[382]
65.	"About 'two 'miles from 'Tarry 'Town§ is a 'little 'hollow – § or 'valley – § be'tween some 'high 'hills. A 'small 'river 'runs 'through this 'valley. The 'valley is a 'very 'peaceful 'place. 'Everyone who 'goes there§ 'soon 'feels 'peaceful. They 'quickly for'get their 'troubles. And 'everyone who 'lives there§ 'always 'feels 'sleepy. Because of 'this 'strange 'peaceful 'feeling,§ the 'valley is 'called 'Sleepy 'Hollow. "	1.2, 2.3, 3.3, 4.1, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1	[367, с. 6]
66.	"All at 'once§ we 'heard the 'crow of a 'cock§ 'coming up with 'preter'natural 'shrillness§ through the 'clear 'morning 'air... "	1.2, 2.3, 3.3, 4.1, 5.1, 6.1, 7.1, 8.2	[381, с. 36]
67.	" 'All 'day 'long§ we 'seemed to 'dawdle through a 'country§ which was 'full of 'beauty of 'every 'kind. Sometimes§ we 'saw 'little towns§ or 'castles on the 'top of 'steep 'hills§ such as we 'see in 'old 'missals;§ 'sometimes§ we 'ran by 'rivers and 'streams§ which 'seemed from the 'wide 'stony 'margin§ on 'each 'side of them§ to 'be 'subject to	1.1, 2.3, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.2.	[381, с. 11]

1	2	3	4
	'great \floods. "		
68.	"All 'day ,long§ we have ,traveled,§ and at a 'good ,speed. The 'horses 'seem to ,know§ that they 'are being 'kindly ,treated,§ for they 'go \willingly their 'full ,stage§ at 'best ,speed. "	1.2, 2.3, 3.2, 4.2, 5.3, 6.1, 7.1, 8.2.	[381, c. 396]
69.	"A 'strange \sound§ was 'heard 'somewhere ↑quite →near. And 'suddenly a `hound§ `sprang§ 'out of the ,fog, an e'normous ↑black →hound. But 'not ↑such a ,hound§ as 'any ,man§ had 'ever `seen.   'Fire `burst§ from its 'open ,mouth, its eyes ,burned. The `huge ↑black →creature§ was `following the `steps of ↑Sir ,Henry. "	1.2, 2.3, 3.3, 4.4, 5.3, 6.2, 7.2, 8.3.	[364]
70.	"A 'vast 'sheet of ,water, the be'ginning of a ,lake§ or an ,ocean,§ 'stretched a ,way§ 'out of ,sight. The 'deeply in'dented ,shore§ 'offered the ,waves§ a 'beach of ↑fine 'golden ,sand, 'strewn with those ↑little ,shells§ 'which were in ,habited§ by the 'first ,living ,creatures. The `waves§ 'broke on this ,shore§ with that 'sonorous →murmur   pe'culiar to ↑huge en'closed ,spaces.   A 'light foam§ was 'whipped ,up§ by a 'moderate ,wind,§ and 'some of the ,spray§ was 'blown into my `face. "	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.2.	[383, c. 163]
71.	" 'All 'yesterday we ,travel,§ 'ever 'getting 'closer to the ,mountains,§ and 'moving into a ,more§ and 'more 'wild and 'desert ,land. There are 'great, 'frowning ,precipices§ and 'much 'falling ,water,§ and ,Nature§ 'seemed to have 'held ,sometimes her \carnival. "	1.2, 2.1, 3.2, 4.2, 5.2, 6.1, 7.2, 8.2.	[381, c. 165]
72.	"Al_ ready§ the 'north ,shore§ was `sinking on the ho_ rizon,   and the `shores§ to the 'east and ,west§ were 'opening \outwards as if to fa`cilitate our de_ parture. Be'fore my ,eyes§ there 'stretched a ↑'vast sea; the 'grayish ,shadows§ of 'great ,clouds§	1.2, 2.2, 3.1, 4.2,	[383, c. 176]

1	2	3	4
	'swept across its ,surface, and 'seemed to ↑weigh ,down§ on the 'gloomy ,waters. The 'silvery ,beams§ of the e'lectric `light,§ re,flected ,here and ,there§ by'drops of ,spray, pro'duced ↑luminous ,points§ in the ,eddie§ cre'ated by the ,raft . "	5.1, 6.1, 7.3, 8.2.	
73.	" ,Also§ I 'saw a ↑great ,wave§ `curling and ,foaming§ 'poised ↑far a'bove the ,rail. 'I was di'rectly ,under it. My 'mind did 'not 'work ,quickly§ 'everything was so ,new and ,strange. I ,grasped§ that 'I was in ,danger,§ but 'that was ,all ."	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.3, 6.2, 7.2, 8.3.	[374, c. 198]
74.	"... and at ,last§ we 'saw be ,fore us § the ,Pass§ 'opening·out on the 'eastern ,side. There were ,dark,§ 'rolling ,clouds over,head,§ and in the ,air§ the ,oppressive§ 'heavy 'sense of ,thunder. It ,seemed§ as 'though the 'mountain ,range§ had sepa'rated ↑two ,atmo,spheres,§ and'that ,now§ we had 'got into the,thunderous ,one. I was 'now my ,self 'looking ·out for the con ,veyance§ which 'was to ,take me to the ,Count ."	1.2, 2.1, 3.1, 4.4, 5.2, 6.3, 7.3, 8.2.	[381, c. 18–19]
75.	"...and at 'last§ 'went ,out§ to the,road,§ ,where§ 'headless of the ↑growling ,thunder§ and the 'great ↑drops of ,rain§ that be'gan to 'splash a ,round her... ."	1.2, 2.1, 3.2, 4.3, 5.3, 6.2, 7.1, 8.2.	[349, c. 83]
76.	"And in 'that§ 'utter`clearness of the 'imminent ,dawn, while ,nature§ 'flushed with 'fouls of in'credible ,colour§ 'seemed to 'hold her ,breath§ for the e ,vent. "	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.1, 8.2.	[365]
77.	"...and 'looked 'dreamily out of the ,window,§ ,where§ 'big 'fat ·red ,buds§ were 'bursting out on the ,creeper§ in 'response to the ↑lure of the 'spring ,sunshine. "	1.2, 2.3, 3.4, 4.2, 5.1, 6.2, 7.2, 8.3.	[376, c. 323]
78.	"And ,over him§ 'stood a ↑terrible ,thing, `biting at his ,throat,  a 'great § 'black ,hound,  'larger than ↑any ,other ,hound.   When the 'men ·went ,forward   the'beast§ 'turned its ↑blazing ,eyes§ and `bloody	1.2, 2.3, 3.1, 4.4, 5.3, 6.2, 7.2, 8.3.	[364]

1	2	3	4
	„jaws on them. ”		
79.	"And 'so we re ,mained§ 'till the 'red of the ,dawn§ be'gan to 'fall through the 'snow- ,gloom. I was 'desolate and a `fraid,§ and 'full of ↑woe and `terror;§ but 'when that 'beautiful ,sun§ be'gan to 'climb the ho ,rizon§ 'life was to 'me à gain. At the 'first 'coming of the ,dawn§ the 'horrid 'figures ,melted§ in the 'whirling 'mist and \snow;§ the 'wreaths of 'transparent ,gloom§ 'moved away to'wards the ,castle,§ and werè lost. ”	1.2, 2.3, 3.1, 4.1, 5.2, 6.1, 7.2, 8.2.	[381, c. 437]
80.	"And 'that ,night§ there , came on a tèrrific ,storm§ with \driving ,rain, `awful 'claps of ,thundering§ and `blinding \sheets of ,lightning. -He 'covered his 'head with his ,bed-clothe§ and 'waited in a ↑horror of sus'pense for his →doom, for he had 'not the ↑shadow of →doubt§ that 'all this →hubbub§ was a,bout `him .”	1.2, 2.3, 3.1, 4.4, 5.3, 6.2, 7.1, 8.3.	[382]
81.	"And the `light§ 'grew 'steadily ,stronger   but 'no `birds ,sang,§ as they 'want to `do§ at the app'roach of \dawn. And 'but for the ↑heavenly ,music, 'all was ↑marvelously ,still .”	1.2, 2.2, 3.1, 4.1, 5.1, 6.1, 7.2, 8.2.	[365]
82.	"As 'far as the 'eye can ,reach§ is a 'sea of 'green ,tree-tops,§ with o'ccasionally a ↑deep \rift§ 'where there is a \chasm. 'Here and ,there§ are 'silver ,threads§ where the 'rivers 'wind in ↑deep \gorges§ through the ,forests. ”	1.2, 2.3, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[381, c. 38]
83.	"As the 'evening ,fell§ it be'gan to 'get 'very \cold,§ and the 'growing ,twilight§ 'seemed to 'merge into ↑one •dark \mistiness. ”	1.2, 2.3, 3.1, 4.3, 5.2, 6.1, 7.3, 8.1.	[381, c. 17]
84.	" -As the 'path app'roached the ,Mire, we 'saw •something \brown§ `rolling and \tossing   in the 'grass.   →Then § a 'long 'neck of a ,pony   `rose `desperately§ and a 'dreadful`cry§ 'came •over the	1.2, 2.3, 3.3, 4.2, 5.3, 6.1, 7.2, 8.3.	[364]

1	2	3	4
	moor. In a moment the animal disappeared ."		
85.	"At the 'end of 'this 'day they 'made a ↑bleak and ↑miserable 'camp on the 'shore of 'Lake 'Le 'Barge. 'Driving 'snow, a 'wind that 'cut 'like a ↑white-hot 'knife, and 'darkness had 'forced them to 'grope for a 'camping-place ."	1.2, 2.3, 3.2, 4.3, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[374, c. 455]
86.	"At 'times the 'mist 'cleared, and the 'sea for 'some 'distance could be 'seen in the 'glare of the 'lightning which 'now 'came ↑thick and 'fast, 'followed by ↑such 'sudden 'peals of 'thunder that the 'whole 'sky over 'head 'seemed trembling 'under the 'shock of the 'footsteps of the 'storm ".	1.2, 2.2, 3.2, 4.2, 5.2, 6.1, 7.2, 8.3.	[354, c. 97]
87.	"But 'no 'matter ↑how 'Spitz 'circled, Jo 'whirled a 'round on his 'heels to 'face him, 'mane 'bristling, 'ears 'laid 'back, 'lips 'writhing and 'snarling, 'jaws 'clipping to 'gether as 'fast as he could 'snap, and 'eyes 'dia 'logically 'gleaming – the 'incarnation of be 'ligerent 'fear. So 'terrible was his a 'pppearance that 'Spitz was 'forced to fore 'go 'disciplining him: but to 'cover his 'own dis 'comfiture he 'turned →upon the 'inoffensive and 'wailing 'Billie and 'drove him to the 'confines of the 'camp ."	1.2, 2.3, 3.2, 4.2, 5.3, 6.1, 7.3, 8.3.	[374, c. 451]
88.	"... but under 'these re 'flections was a har 'monious 'consciousness of 'red 'fields 'smoking into 'pale- 'purply 'mists in the de 'clining 'sun, of 'long, 'sharp- 'pointed 'fir 'shadows 'falling over the 'meadow be 'yond the 'brook, of 'still, 'crimson- 'budded 'maples around a 'mirrorlike 'wood 'pool, of a 'wakening in the 'world and a 'stir of 'hidden 'pulses under the 'gray 'sod. The 'spring was a 'broad in the 'land and 'Marilla's 'sober, 'middle-	1.2, 2.3, 3.4, 4.2, 5.1, 6.2, 7.3, 8.3.	[376, c. 270]

1	2	3	4
	aged ,step§ was ʼlighter and ʼswifter§ because of its 'deep, •primal ʼgladness. "		
89.	"...Copses, dells, ʼquarries§ and 'all the 'hidden ʼplaces§ which had been mysterious ,mines§ for exploration§ in 'leafy ʼsummer 'now exposed themselves§ and their ʼsecrets pathetically and 'seemed to ʼask him§ to ʼoverlook§ the 'shabby ʼpoverty for a ,while, till ʼthey could ʼriot in ↑rich 'mascarade as before and ʼtrick and enʼtice him with the ↑old di ʼsceptions... ."	1.2, 2.3, 3.2, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.1.	[365]
90.	" 'Every 'green ,leaf,§ 'every 'blade of ,grass§ and 'blade of 'grain, was as ↑shriveled and ʼpoor§ as the 'miserable ʼpeople. "	1.2, 2.1, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[358, c. 225]
91.	" ʼFirst§ the ʼcurrent § 'drives you •on to the 'right ʼbank,§ and ,then§ on to the ʼleft,§ 'then it 'takes you •out into the ʼmiddle§ and 'turns you •round 'three ,times,§ and 'carries you •up- ,stream a ,gain,§ and 'always ,ends§ by 'trying to ʼsmash you up§ a'gainst a 'college ʼbarge. "	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.2, 6.1, 7.2, 8.2.	[369, c. 175]
92.	"He had 'found a 'wonderful ,spot,§ a 'sort of 'natural ʼhollow in a ,rock,§ with an ʼentrance§ like a 'doorway be•tween 'two ʼboulders. "	1.2, 2.1, 3.2, 4.3, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1.	[381, c. 442]
93.	"He 'sat •down on the ,grass§ and 'Wolf 'lay •down be ʼside him. To his ,left,§ through an 'opening be•tween the ,trees,§ 'Rip could 'see the 'green ,land§ with its 'little 'farmhouses, ↑far be ʼlow. And he could 'see the 'great •Hudson ,River§ 'far a ʼway. The 'water was 'shining in the 'afternoon ʼsun. "	1.2, 2.1, 3.1, 4.2, 5.1, 6.2, 7.2, 8.2	[367, c. 41]
94.	"He 'went ,rapidly§ to 'where the 'blue 'flame ʼrose – it must have 'been ↑very ,faint, § for it did 'not ,seem§ to i'lluminate the 'place a•round it at ʼall... "	1.2, 2.1, 3.3, 4.4, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[381, c. 22]
95.	"His 'call 'seemed to be ,answered§ from 'far and ʼwide§ by the 'howling of ʼwolves. Before 'many	1.2, 2.1, 3.3, 4.4, 5.1, 6.2,	[381, c. 60]

1	2	3	4
	'minutes had ,passed§ a `pack of them ,poured,§ like a 'pent-up ,dam§ when libè rated,§ through the 'wide 'entrance into the` courtyard. "	7.2, 8.3.	
96.	"I can `hear the `waves `lapping a·gainst the ,ship,§ and the `water ,rushing by. 'Canvas and 'cordage ,strain§ and 'masts and 'yards ,creak. The 'wind is` high – § I can 'hear it in the ,shrouds,§ and the 'bow 'throws •back the` foam. "	1.2, 2.2, 3.2, 4.2, 5.3, 6.2, 7.2, 8.3.	[381, c. 396]
97.	"I could 'see from the 'flash of our ,lamps,§ as the 'rays ,fell on them,§ that the 'horses were 'coal-•black and 'splendid ,animals. "	1.2, 2.3, 3.1, 4.4, 5.1, 6.2, 7.1, 8.1.	[381, c. 19]
98.	"I did 'not 'sleep ,well,§ though my 'bed was 'comfortable e ,nough,§ for I 'had •all 'sorts of ↑queer ,dreams. There was a 'dog's ,howling§ 'all ,night § under my ,window... "	1.2, 2.3, 3.1, 4.4, 5.1, 6.2, 7.1, 8.2.	[381, c. 10]
99.	"–If my `eyes§ could 'range ↑far 'out ,over the ,sea,   it was be,cause a 'very 'special ↑kind of `light§ re,vealed its ,every `detail.   It was 'not the 'light of the ,sun,   with its 'dazzling 'shafts of ,brilliance§ and the 'splendour of its ,rays;  'nor was it the ↑pale, 'vague 'glow of the `moon,§ which is 'just a ↑cold reflection. `No,   the 'power of ↑this ,light,§ its 'tremulous di,ffusion,   its 'clear 'bright ,whiteness,§ its ,coolness,§ and its su'peri,ority § as a 'source of i'llumi'nation to` moonlight, 'clearly indi'cated an e`lectric ,origin. It was 'like § an au↑rora bore ,alis, a con'tinuous 'cosmic phe,nomenon,§ 'filling a →cavern§ 'big e·nough to con↑tain an ,ocean ."	1.2, 2.2, 3.1, 4.3, 5.1, 6.1, 7.3, 8.2.	[383, c. 163–164]
100.	"In the 'fall of the ,year§ when the 'days were ,shortening§ and the 'bite of the 'frost was 'coming into the ,air,§ 'White ,Fang § 'got his 'chance for ,liberty. "	1.2, 2.3, 3.3, 4.2, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1.	[373, c. 122]
101.	"It was a 'glorious ,morning§ 'late ,spring§ or 'early ,summer,§ as you 'care to ,take it,§ when the 'dainty 'sheen of 'grass and ,leaf§ is ,blushing to a 'deeper	1.2, 2.3, 3.4, 4.1, 5.1, 6.1, 7.2, 8.3.	[369, c. 48]

1	2	3	4
	„green;§ and the 'year „seems§ like a 'fair 'young 'maid,§ 'trembling 'strange, 'wakening „pulses§ on the 'brink of „womanhood. "		
102.	"It was 'late in the •after „noon§ when the 'Professor and „I§ 'took our 'way to•wards the „east§ 'whence I „knew§ 'Jonathan was „coming. "	1.2, 2.3, 3.2, 4.3, 5.1, 6.2, 7.1, 8.1.	[381, c. 442]
103.	"I was 'lying in „bed,§ 'listening § to the ↑gusty „wind,§ and 'driving of the „snow. I 'heard „also the 'rappings of a „brunch§ of a „fur-tree,§ that 'touched my „window, as the 'blast „wailed ‚by,§ and 'rattled its ↑dry „cones a'gainst the „panes ."	1.2, 2.1, 3.2, 4.4, 5.2, 6.1, 7.2, 8.3.	[349, c. 36]
104.	"...it was 'still „blowing ‚heavily§ and a 'large „sea was „running. The 'deck was con'tinually a wash§ with the 'sea which 'came in'board over the „rail§ and 'through the „scuppers. The 'wind „smote the „schooner§ with a 'sudden „gust, and she 'heeled „over§ till her 'lee „rail§ was „buried, the 'roar in her „rigging§ 'rising in ↑pitch to a „shriek. We „stood in the 'water to our „knees§ as I 'bared my „head . "	1.2, 2.2, 3.2, 4.2, 5.3, 6.3, 7.3, 8.3.	[374, c. 330]
105.	" 'Just be ‚yond it§ is a 'nice •little 'grove of 'Scotch „Firs,§ and I 'used to be ↑very 'fond of „strolling ‚down there... "	1.2, 2.1, 3.2, 4.2, 5.1, 6.2, 7.1, 8.1.	[362, c. 323]
106.	"„Lighter and „lighter,§ un'til at „last§ the 'sun 'touched the 'tops of the •still „trees,§ and „poured its „radiance •over the „hill. In the „glow,§ the 'water of the 'château „fountain§ 'seemed to 'turn to blood, and the 'stone 'faces „crimsoned. The 'carol of the 'birds was ↑loud and „high, and, on the 'weather-•beaten „sill§ of the 'great 'window of the 'bedchamber of 'Monsieur the „Marquis,§ 'one 'little „bird § 'sang its 'sweetest „song§ with „all itsè might. "	1.2, 2.3, 3.1, 4.1, 5.2, 6.2, 7.3, 8.3.	[358, c. 132]
107.	" `Look!§ 'Isten `szek! § – 'God's `seat!§– and he 'crossed •himself „reverently. As we 'wound on our	1.2, 2.1, 3.3, 4.3,	[381, c. 16]

1	2	3	4
	'endless ,way,§ and the 'sun 'sank ,lower§ and ,lower be'hind us,§ the 'shadows of the 'evening be'gan to \creep ,round us. "	5.1, 6.3, 7.2, 8.3.	
108.	" "On the`left§ 'steep \rocks,   'piled ↑one u'pon a ,nother,   'formed a pro↑digiously im'pressive \heap§ of ti`tanik pro \portions. 'Down their \sides§ ,flowed \countless cas`cades,§ which 'fell in ↑loud, 'limpid'sheets of \water.   A 'few ·light 'clouds of \stream,   'passing from ↑one ·rock to a ,nother,  'indicated the 'presence of ↑hot \springs;  -and \streams§ 'flowed ↑gently 'towards the ·common \basin,   'murmuring de `lightly§ as they de'scended the \slopes ."	1.2, 2.1, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	[383, c. 166]
109.	" 'Out in ·mid ,stream§ there was a 'clear 'narrow \track that 'faintly re'flected the \sky. But what'ever \shadows§ 'fell on the 'water from ,bank, ,bush § or \tree —they were as 'sullen to ↑all a→ppearances§ the 'banks them \selves. "	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.2.	[365]
110.	" 'Pretty (The Avenue)? ` Oh,§ \pretty§ doesn't 'seem the 'right 'word to \use.   'Nor 'beautiful, either.   They don't 'go \far e,nough.  ` Oh, § it was `wonderful – § \wonderful.   It's the 'first 'thing I 'ever ,saw§ that couldn't be im'proved upon my i·magi\nation.   It 'just \satisfies me ,here'§— she 'put 'one 'hand on her ,breast§ — 'it `made a `queer `funny \ache§ and ,yet§ it was a \pleasant ,ache. 'Did you 'ever have an 'ache like ´that,§ 'Mr. ,Cuthbert? "	1.2, 2.3, 3.1, 4.3, 5.3, 6.3, 7.3, 8.3.	[376, c. 22]
111.	" `Quicker and `quicker `danced the ,dust,§ and the 'moonbeams 'seemed to ,quiver§ as they \went by ,me§ into the 'mass of 'gloom beyond.   ↗More and ↗more they ,gathered§ 'till they ,seemed§ to 'take ↑dim 'phantom` shapes. "	1.2, 2.1, 3.3, 4.4, 5.2, 6.2, 7.2, 8.2.	[381, c. 59]
112.	" 'Saturday \morning was ,calm§ and 'all the	1.2, 2.3, 3.1, 4.1,	[382]

1	2	3	4
	'summer 'world was ↑bright and \freshξ and 'brimming with \life. There was a \sun in ,every heart and as if that 'heart was ,youngξ and the 'music 'issued of the \lips. There was 'cheer in 'every \face and a \spring in ,every ,step. The 'locus 'trees were in ,bloom and the 'fragrance of the 'blossoms 'filled the \air. 'Cardiff \hillξ be'yond the \villageξ and →above itξ was \green with vegetation and it 'lay ↑just 'far enough a,wayξ to 'seem a de\lectable ,land, \dreamy,ξ reposefulξ and in\viting. "	5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	
113.	"She had 'made 'friends with the 'spring •down in the ,hollow – ξ that ,wonderfulξ ,deep,ξ ,clearξ 'icy-•cold ,spring;ξ it was 'set a•bout with 'smooth 'red ,sandstonesξ and 'rimmed ,inξ by 'great 'palm-like 'clumps of 'water \fern;ξ and be,yond itξ was a 'log 'bridge •over the \brook. 'That ,bridgeξ 'led 'Anne's 'dancing 'feet ,upξ over a 'wooded 'hill be ,yond,ξ where per'petual ,twilightξ 'reigned under the ,straight,ξ 'thick-•growing 'firs and \spruces;ξ the 'only ,flowers thereξ were 'myriads of 'delicate 'June \bells',ξ 'those ↑shyest and 'sweetest of 'woodland \blooms,ξ and a 'few •pale, 'aerial ,starflowers,ξ like the 'spirits of 'last 'year's \blossoms. 'Gossamers ,glimmeredξ like 'threads of \silverξ a'mong the 'trees and the 'fir ,boughsξ and 'tassels ,seemedξ to 'utter 'friendly \speech. "	1.2, 2.2, 3.1, 4.3, 5.1, 6.1, 7.3, 8.2.	[376, c. 76]
114.	"She 'rounded a ,cornerξ and 'came •into •what was \evidently the 'main \street. →Narrow ξ and 'heavily \rutted, it 'ran •through a \villageξ of mud-•brick \houses,ξ uniformly \paleξ in the \moonlight. 'Palms 'peered •over \walls, dogs \snarled and \barked. Vic'toria •took a ↑deep \breath and \ran. 'Dogs con	1.2, 2.3, 3.1, 4.4, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	[353]

1	2	3	4
	tinued to ,bark,§ but 'no·human'being ·took ↑any \interest§ in this `possible `night ma ,rauder. →Soon§ she 'came ·out on a ↑wide \space§ with a 'muddy ,stream and a de'crepit'hump- backed \bridge ,over it. Be→yond, § the ,road,§ or ,track,§ 'lay 'heading to·wards·what 'seemed \infinite ,space ."		
115.	" 'Shiplake is a 'pretty \village,§ but it 'cannot be 'seen from the \river,§ 'being upon the \hill. 'Tennyson was 'married in 'Shiplake \Church. "	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[369, c. 133–134]
116.	"'Shortly before 'ten o'clock§ he 'came ·out into an \open ,place§ 'opposite the \village and 'saw the \ferry-boat§ 'lying in the ↑shadow of the ,trees§ and the 'high \bank. 'Everything was \quiet§ under the 'blinking →stars ."	1.2, 2.3, 3.1, 4.1, 5.2, 6.1, 7.2, 8.2.	[382]
117.	" 'Sick as he \was,§ 'Dave resented being ,taken ,out,§ `grunting and \growling§ while the `traces were un\fastened, and 'whimpering broken- \heartedly§ when he 'saw 'Sol-leks in the po ,sition§ he had 'held and \served so ,long ."	1.2, 2.3, 3.2, 4.2, 5.2, 6.1, 7.2, 8.3.	[374, c. 467]
118.	"...so 'far as 'we could 'see through the ,snowfall,§ there was 'not ·even the 'sign of a ·habi\itation. "	1.2, 2.3, 3.2, 4.3, 5.1, 6.2, 7.1, 8.1.	[381, c. 442]
119.	" 'Something 'made me 'start \up,§ a `low, `piteous `howling \dogs§ 'somewhere ↑far be'low in the          ,valley,§ which was 'hidden from my `sight. Louder§ it 'seemed to 'ring in my \ears, and the 'floating 'motes of \dust § to 'take ·new 'shapes to the \sound§ as they 'danced in the \moonlight. "	1.2, 2.3, 3.3, 4.4, 5.2, 6.3, 7.2, 8.2.	[381, c. 59]
120.	" ,Suddenly§ the 'snow \gave ,way§ be'neath his \forelegs§ and he 'sank \down. 'Something `wriggled under his ,feet.   He 'sprang \back,§          \bristling and \snarling,§ `fearful of the un`seen and un\known ."	1.2, 2.3, 3.2, 4.4, 5.3, 6.1, 7.2, 8.3.	[374, c. 453]
121.	"The 'air was 'utterly \dead. There was 'not a \breath	1.2, 2.3, 3.1, 4.2,	[382]

1	2	3	4
	,stirring. It was the \sleepiest§ of \sleepy ,days. The 'drowsing \mur,mur§ of the 'five and'twenty ↑studying \scho,lars§ 'soothed the \soul§ like the 'spell§ that is in a'murmur of \bees ."	5.1, 6.2, 7.1, 8.2.	
122.	"The 'keen \wind§ 'still 'carried the 'howling of the \dogs,§ though 'this 'grew \fainter§ as we 'went on our \way. The 'baying of the \wolves§ 'sounded` nearer and \nearer,§ as 'though they were 'closing` round ,on us§ from 'every \side. I 'grew ↑dreadfully` afraid,§ and the `horses s`hared my \fear;§ the 'driver was ↑not in the 'least di§ turbed. "	1.2, 2.1, 3.3, 4.4, 5.2, 6.2, 7.2, 8.3.	[381, c. 22]
123.	"The 'last 'red \streaks§ had 'faded a•way in the \west§ and 'night had 'settled u•pon the \moor. A 'few 'faint \stars§ were 'gleaming in a 'violet \sky. "	1.2, 2.1, 3.3, 4.4, 5.2, 6.1, 7.1, 8.1.	[363, c. 133]
124.	"The 'leader of the \gypsies,§ a 'splendid- •looking \fellow,§ who 'sat his 'horse like \centaur,§ 'waved them \back... "	1.2, 2.1, 3.2, 4.3, 5.1, 6.2, 7.1, 8.1.	[381, c. 445]
125.	"The 'lightning is 'flashing ↑all the \time. I 'see \zigzags§ `which,   after 'hurtling \downwards,§ re `bound§ and 'shoot up 'towards the ↑granite `ceiling.   'What if it should 'fall` in? 'Other 'flashes of 'lightning \fork§ or 'take the 'form of 'globes of \fire§ which`burst§ `like \bombs. But the 'general `din§ does 'not a'ppear to 'get ↑any `louder; it has 'passed the 'limit of in \tensity§ within \which§ the 'human 'ear can `hear,§ and if 'all the 'powder maga'zines in the `world§ were to 'blow up to \gether,§ 'not be `able§ to 'make out \more§ than we can \now. "	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.3, 6.3, 7.3, 8.3.	[383, c. 197]
126.	"The 'little \river,§ the \Esk,§ 'runs through a 'deep \valley,§ which 'broadens \out§ as it 'comes 'near the \harbour. "	1.2, 2.1, 3.4, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[374, c. 80]
127.	"The 'night \deepened. The \trees § en'vironing the	1.2, 2.3, 3.4, 4.4,	[358, c. 229]

1	2	3	4
	'old ,château,§ 'keeping its 'solitary 'state a ,part,§ 'moved in a ↑rising ,wind,§ as though they 'threatened the 'pile of 'building \massive § and 'dark in the ,gloom. Up the 'two 'terrace 'flights of ,steps§ the 'rain 'ran `wildly,§ and 'beat at the 'great ,door,§ like a 'swift ,messenger§ 'rousing those wi thin;§ un'easy 'rushes of \wind§ 'went through the \hall,§ a'mong the 'old 'spears and \knives,§ and `passed 'lamenting •up the \stairs,§ and `shook the 'curtains of the ,bed§ where the 'last 'Marquis had ,slept. "	5.1, 6.2, 7.2, 8.1.	
128.	"The 'night was 'growing ,cooler,§ a 'crisp ,breeze§ 'rolling •up from the ,lowlands. After a ,while,§ 'Langdon 'looked over at ,Sophie. Her 'eyes were ,closed,§ her 'lips re'laxed in a con'tent ,smile. 'Langdon could 'feel his 'own ,eyes§ 'growing ,heavy. \Reluctantly,§ he 'squeezed her ,hand. "	1.2, 2.3, 3.4, 4.4, 5.1, 6.2, 7.2, 8.1.	[350, c. 586]
129.	"The 'old ,man§ could 'see the 'slight 'bulge in the ,water§ that the 'big 'dolphin ,raised§ as they `followed the es`caping \fish. The 'dolphin were 'cutting through the ,water§ below the 'flight of the \fish§ and would 'be in the \water,§ 'driving at `speed,§ when the 'fish ,dropped. It is a 'big 'school of ,dolphin,§ he →,thought. They are ,widespread§ and the 'flying 'fish have ↑little \chance. The 'bird has \no ,chance. The 'flying 'fish are ↑too \big for him§ and they 'go ↑too ,fast. "	1.2, 2.2, 3.2, 4.2, 5.3, 6.1, 7.2, 8.1.	[366, c. 24]
130.	"The 'rain was 'still 'falling ,steadily,§ for it was 'just the be'ginning of the 'wet ,season. "	1.2, 2.1, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1.	[354, c. 107]
131.	" -The `sand was `white and \dunned,§ ,marked \only by the high \tide ,line,§ `twisted \scan of >sea ,weeds ,culp,§ 'humps of →drift ,wood. The \moon ,light§ 'sketched intre 'crescened-,shaped \shadows§	1.2, 2.2, 3.1, 4.1, 5.2, 6.1, 7.3, 8.3	[371]

1	2	3	4
	-and 'fold a↑cross \everything. -The 'deserted \life - 'guard ,tower§ 'stood \white in \skeleton§ some 'fifty \yards§ from the \bath-house§ 'pointed to \wards the 'sky \like a \finger ,bone. And the \surf,§ the'night \surf,§ 'throwing up a ↑great \burst of \foam, \breaking against the \head-land§ as \far as we could \see in \endless a\ttacks. 'Maybe,§ that ,water'd been ,haften within \England the ,night be,fore. "		
132.	"-The 'scene be ,fore him§ 'looked \like an i↑ddylia \campus. A 'grassy \slope§ 'cascaded \downward § 'onto an ex↑pansive \loneliness, where \clusters § of \sugar ,maples§ 'dotted \quadrangles§ 'bordered by ↑brick \dormi ,tories and \footpaths ."	1.2, 2.3, 3.4, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[351]
133.	"The 'snow 'comes ,flying§ so 'thick and ,fine § that it 'looks like \sand§ and 'sounds like \that,§ \beating on the \sides of your \car of \Pickup. You don't 'wanna 'use your \high ,beams§ because they re'flect \off the 'snow and \you§ and \maybe§ 'something beyond ,death. 'That 'snow ,sounds ,here§ when you 'all 'tucked up in a 'cozy ,bed,§ when the 'shutters ,bolted§ and the 'doors \locked. It's 'that ↑much \worse§ when you're \driving§ and \we were ,driving§ 'smack into 'Salem's \Lodge. "	1.2, 2.3, 3.2, 4.4, 5.2, 6.3, 7.3, 8. 3.	[371]
134.	"The 'snow was 'now 'falling ↑more ,heavily,§ and 'swirled about ,fiercely,§ for a 'high 'wind was be'ginning to \blow. \However,§ there were \times§ when there were 'pauses be\ween the ,snow-,flurries,§ and I could 'see a ↑long 'way \round. From the 'height where 'we ,were§ it was 'possible to 'see a ↑great \distance,§ and 'far \off,§ beyond the 'white 'waste of ,snow,§ I could 'see the ,river§ 'lying like a 'black \ribbon§ in \kinks and \curls§ as it \wound its \way. "	1.2, 2.3, 3.3, 4.4, 5.1, 6.3, 7.3, 8.1.	[381, c. 443]

1	2	3	4
135.	"The 'storm had 'evidently 'broken 'during the night, though 'huge 'sea was ↑still ∕running§ and a 'stiff 'wind ∕blowing.∥ 'Sail had 'been ∕made§ in the 'early ∕watches,§ so that the 'Ghost was 'racing a ∕long§ under ∕everything§ ex'cept the 'two ∕topsails§ and the 'flying ∕jib. ∥"	1.2, 2.2, 3.1, 4.1, 5.2, 6.2, 7.2, 8.2.	[374, c. 202]
136.	"The 'village was 'well be hind her ,now.∥ The 'moon was` high in the ∕sky.∥ To the →left§ and the ∕right§ and in ∕front of her, was 'bare 'stony ∕ground,§ un ∕cultivated§ and without a 'sign of 'human ∕habitation. ∥ It 'looked ∕flat but was 'really 'faintly ∕contoured.∥ It ,had,§ as 'far as Vic'toria could ,see, 'no ∕landmarks ,and,§ she had 'no i ∕dea§ in 'what di'rection the 'track ∕led.∥ She was 'not `learned enough in the ∕stars   to 'know →even§ to'wards what 'point of the `compass she was ∕heading. There was 'something 'subtly ∕terrifying§ in this 'large 'empty ∕waste, but it was im possible to 'turn back ∥."	1.2, 2.3, 3.1, 4.4, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3.	[353]
137.	"The 'wind had been momen'tarily in ∕creasing,§ and the ,sun,§ 'after a 'few 'angry ∕gleams,§ had disap ∕peared.∥ The 'sea had 'turned a 'dull 'leaden ∕gray§ and 'grown ∕rougher,§ and was 'now 'tossing 'foaming ∕whitecaps§ to the ∕sky.∥"	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.2, 6.1, 7.2, 8.2.	[374, c. 193]
138.	"... ,then,§ when we have i'dentified the ,box,§ we shall ,place§ a 'bunch of the 'red 'wild ∕rose on it.∥"	1.2, 2.1, 3.2, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[381, c. 390]
139.	"They 'tracked 'gaily a ∕long§ 'over de'caying ,logs,§ through 'tangled ∕underbrush, a'mong` monarchs of the ,forest§ 'hung from their 'crowns to the →ground§ with a 'drooping re'galia of ∕grape ∕vines.∥ ∕Now and ,then§ they 'came u•pon 'snug ∕nooks§ 'carpeted with	1.2, 2.1, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.3	[382]

1	2	3	4
	grass and 'jeweled with flowers. They 'found plenty of things to be delighted with but nothing to be as tonished at. They discovered that the 'island was a bout 'three 'miles long and a 'quarter of a 'mile wide and at the shore it 'lay closest to was sepa'rated 'only from it by a 'narrow channel hardly 'two hundred 'yards wide . "		
140.	"Those 'two animals a'ttacked 'each other with 'indes`cribable fury.   They 'raised ↑mountainous waves which 'rolled so ↑far as the `raft, so that a score of times we were 'on the 'point of capturing. Hissing noises of tremendous intensity reached our `ears. The 'two monsters were 'locked together, and could 'no longer be distinguished one from another. We realized that we had 'everything to fear from the 'victor's rage ."	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.3, 6.1, 7.3, 8.3.	[383, c. 187]
141.	"... 'though there be 'that 'horrid odour such as the 'lair of the 'Count have had. "	1.2, 2.3, 3.2, 4.2, 5.1, 6.2, 8.1.	[381, c. 439]
142.	"We could 'hear the ↑distant 'howlings of wolves. They were 'far off, but the `sound, even though 'coming muffled through the 'deadening snowfall, was 'full of terror ."	1.2, 2.1, 3.2, 4.3, 5.2, 6.1, 7.2, 8.2.	[381, c. 442]
143.	"We could 'now 'see the 'sandy road lying 'white before us, but there 'was on it ↑no 'sign of a vehicle. "	1.2, 2.1, 3.2, 4.2, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1.	[354, c. 19]
144.	"We 'got out at Sonning, and 'went a 'walk 'round the village. It is the 'most ↑fairy-like 'little nook on the 'whole river. It is 'more like a stage village than 'one 'built of 'bricks and mortar. "	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.1.	[369, c. 134]

1	2	3	4
	'Every 'house is 'smothered in ,roses,§ and ,now,§ in 'early ,June,§ they were 'bursting ,forth§ in 'clouds of 'dainty \splendour. "		
145.	"We had 'left the 'damp fog§ of the 'great 'city be ,hind us,§ and the 'night was ↑fairly ,fine. A 'warm 'wind 'blew from the ,westward§ and 'heavy 'clouds 'moved ,slowly§ across the ,sky§ with 'half a moon§ 'peeping o'ccasionally through the ,rifts. "	1.2, 2.3, 3.3, 4.4, 5.1, 6.1, 7.2, 8.2.	[362, c. 76]
146.	"We had ,left the ,house§ and were 'hurrying a'cross the ↑dark ,moor,§ amid the 'moaning of the 'autumn ,wind. A 'thin 'rain was `falling,   but we could 'still 'see the ↑tiny 'light in \front.   ,Suddenly§ there 'rose •over the ,moor§ that 'strange`cry§ which I had 'heard be,fore§ near the 'Grimpean ,Mire. It 'came with the ,wind§ through the 'silence of the ,night and 'sounded a,gain and a ,gain . "	1.2, 2.3, 3.3, 4.4, 5.2, 6.2, 7.2, 8.2.	[364]
147.	"We 'reached 'Sunbury ,lock§ at 'half past ,three. The 'river is ↑sweetly ,pretty§ 'just ,there§ before you 'come to the ,gates,§ and the 'backwater is \charming;§ but don't a`ttempt to 'row \up it. "	1.2, 2.2, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.2, 8.1.	[369, c. 76]
148.	"We ,rode§ be,tween ↑meager ,pastures which were 'having ↑all the 'trouble in the →world§ to ,look ,green; `yellow ,came to ,them more \easily.   The 'rugged ,summits§ of the 'trachyte ,hills§ on the ho ,rizon   were →blurred  by the ,mist in the `east; 'now and ,then § a 'few •patches of ,snow,§ concen,tring the di'ffused ,light, 'glittered on the 'slopes of the 'distant `mountains;  `certain `peaks,§ 'rising more `sheerly§ than the `others,   pierced the 'grey →clouds§ and 'reappeared above ↑shifting \vapours,  'like`reefs§ e'merging in the ,sky ."	1.2, 2.1, 3.1, 4.2, 5.1, 6.1, 7.3, 8.2.	[383, c. 74–75]
149.	"...when there 'came through the 'snow-•stilled ,air§	1.2, 2.3, 3.2, 4.2,	[381, c. 439]

1	2	3	4
	a 'long, 'low wail, so full of 'woe and 'pity that it woke me like the 'sound of à clarion. "	5.3, 6.2, 7.2, 8.3.	
150.	"Where upon the 'old 'wolf sat down, 'pointed 'nose at the moon, and broke out the 'long 'wolf-howl. The 'others sat down and howled. And now the 'call 'came to Buck in unmis'takable accents. He, too, 'sat down and howled. 'This over, he 'came out of his angle and the 'pack 'crowded a round him, sniffing in 'half-friendly, half- 'savage manner. The leaders 'lifted the 'yelp of the pack and sprang away into the woods. The wolves 'swung in behind, yelping in chorus. And 'Buck 'ran with them, side by side with the 'wild brother, yelping as he ran. "	1.2, 2.3, 3.2, 4.4, 5.2, 6.1, 7.3, 8.3.	[374, c. 488]
151.	"... 'while the moon serene and detached, in the cloudless sky did what she could though so far off to 'help them in their quest, till her 'hour came and she 'sank her 'threads reluctantly and left them, and mystery once more held, filled in river ."	1.2, 2.2, 3.1, 4.4, 5.1, 6.2, 7.2, 8.1.	[365]
152.	" 'Whilst he was speaking the 'horses began to neigh and snort and plunge wildly, so that the 'driver had to 'hold them up. "	1.2, 2.3, 3.1, 4.4, 5.2, 6.2, 7.1, 8.2.	[381, c. 19]
153.	"—With the au'rora borealis flaming coldly over head, or the stars leaping in the frost-dance, and the land numb and 'frozen under its pall of snow, this song of the huskies might have been the defiance of life, only it was pitched in a minor key, with long-drawn wailings and 'half-sobs, and was more the pleading of life, the articulate travail of existence. It was an old song, old as the 'breed it self— 'one of the first songs of the	1.2, 2.3, 3.2, 4.1, 5.1, 6.3, 7.3, 8.2.	[374, c. 460–461]

1	2	3	4
	'Younger \ World in a 'day when 'songs were \ sad. It 'was in\vested with the \ woe of 'un·numbered gene`rations, this \ plaint§ by which 'Buck was so ↑strangely \ stirred. 'When he 'moaned and \ sobbed it was with the 'pain of \ living that 'was of ´old§ the 'pain of his ↑wild \ fathers, and the 'fear and \ mystery§ of the 'cold and \ dark that was to \ them ,fear and ,mystery. And that 'he should be \ stirred by it 'marked the com`pleteness§ with 'which he ·harked          \ back§ through the 'ages of 'fire and \ roof   to the          'raw be'ginnings of \ life§ in the`howling ,ages ."		

Додаток Б

Інформація про аудиторів

Таблиця Б.1

Інформація про аудиторів-носіїв англійської мови

№ п/п	Ім'я	Вік	Стать	Освіта	Професія	Місце народження
1	Стів	64	Чол.	вища	службовець	м. Піттсбург, Пенсильванія, США
2	Джейн	27	Жін.	вища	викладач	м. Мейсон-Сіті, Айова, США
3	Сара	55	Жін.	вища	викладач	м. Сандерленд, Великобританія
4	Грехем	52	Чол.	вища	бізнес- консультант	м. Колумбус, Джорджія, США
5	Робін	35	Жін.	вища	викладач	м. Лондон, Великобританія

Таблиця Б.2

Інформація про аудиторів-фонетистів

№ п/п	Ім'я	Освіта	Професія	Досвід аудіювання	Місце проживання
1	Тетяна	вища, к.ф.н.	старший викладач СДПУ	18 років	м. Суми, Україна
2	Олена	вища	викладач СДПУ	16 років	м. Суми, Україна
3	Юлія	вища, к.ф.н.	викладач КНЛУ	7 років	м. Київ, Україна
4	Інна	вища, к.ф.н.	доцент КНЛУ	17 років	м. Київ, Україна
5	Юлія	вища	викладач СДПУ	17 років	м. Суми, Україна

Додаток В

Зразки протоколів реєстрації відповідей аудиторів

Зразок протоколу роботи з аудиторами-носіями англійської мови

Questionnaire

1. Does this nature description correspond to Standard British English?

Yes

☐

No

☐

2. Which type of nature description is this fragment referred to according to its location?

City ☐Country ☐

3. Which kind of nature description is this fragment referred to according to its dynamic level?

Static ☐Static-dynamic ☐Dynamic ☐Commentary _____

4. Which kind of nature description is this fragment referred to according to the kind of relief?

Mountainous ☐Water ☐Plain ☐

5. Which kind of nature description is this fragment referred to according to the part of day?

Morning ☐Evening ☐Afternoon ☐Night ☐

6. Which kind of nature description is this fragment referred to according to season of the year?

Summer ☐Autumn ☐Winter ☐Spring ☐

7. What intonation means signify the type and kind of this nature description fragment?

Speech melody	☐	Tempo	☐
Rhythm	☐	Pauses	☐
Timbre	☐		

Commentary _____

8. Is this interview fragment emotionally coloured?

Yes ☐ No ☐

9. What language means make it sound emotional?

Phonetics ☐ Grammar ☐ Lexics ☐

Commentary _____

10. What is the level of emotional-and-pragmatic potential of the fragment?

High ☐ Middle ☐ Low ☐

Commentary _____

Зразок протоколу, наданий аудиторам-фонетистам

Анкета

Прослухайте записи пейзажних описів. Оцініть тексти за такими критеріями
(відмітьте відповідний просодичний параметр):

Тип шкали:	☐ поступово спадна ступінчаста, ☐ поступово спадна ступінчаста шкала з перерваною поступовістю, ☐ спадна ковзна; ☐ спадна скандентна, ☐ висхідна ступінчаста, ☐ висхідна ковзна, ☐ висхідна скандентна, ☐ рівна висока, ☐ рівна середня, ☐ рівна низька;
Тип термінального тону:	☐ спадний, ☐ висхідний, ☐ висхідно-спадний, ☐ рівний, ☐ спадно-висхідний;
Тональний діапазон інтоногрупи:	☐ вузький, ☐ звужений, ☐ середній, ☐ розширений, ☐ широкий;
Висотно-тональний рівень фрагмента:	☐ екстрависокий, ☐ високий, ☐ середній, ☐ середній підвищений, ☐ середній знижений, ☐ низький, ☐ екстранизький;
Вид пейзажного опису за ступенем динамічності:	☐ статичний, ☐ статично-динамчний, ☐ динамічний;
Тривалість паузи на стиках інтоногруп:	☐ коротка, ☐ середня, ☐ довга;
Ритмічна структура фрагмента:	☐ проста, ☐ складна, ☐ змішана;
Гучність у межах фрагмента:	☐ низька, ☐ знижена, ☐ помірна, ☐ підвищена, ☐ висока;
Темп у межах фрагмента:	☐ повільний, ☐ сповільнений, ☐ помірний, ☐ прискорений, ☐ швидкий;

Зауваження _____

Додаток Д

**Приклади графічної реєстрації інтонаційного оформлення
англомовних пейзажних описів**

Інтонаційне оформлення міських пейзажних описів

Статичний опис: In a 'little ,district, | 'west of ↑Washington →Square,§ the 'streets have ↑run →crazy | and 'broken them ,selves § into 'small ,strips,§ 'called ,places.|| 'These `places§ 'make ↑strange ,angles § and ,curves.|| `One ,street | 'crosses itself§ a ,time or `two.|| (додаток А, табл. А.1, № 23).

Статично-динамічний опис: ,Then§ with'out ,warning§ the 'tempest ,broke.|| With a ra ,pidity§ which, at the `time, `seemed in`credible,§ and 'even ,afterwards§ is im`possible to ,realize,§ the 'whole 'aspect of ,nature§ at 'once be'came con ,vulsed.|| The `waves `rose in `growing `fury,§ `each over `topping its ,fellow,§ till in a 'very 'few ,minutes§ the 'lately 'glassy ,sea§ was like a `roaring and `devouring `monster.|| 'White-crested ,waves§ 'beat ,madly§ on the 'level ,sands§ and 'rushed up the ↑shelving ,cliffs;§ ,others§ 'broke ,over the ,piers,§ `masses of ↑sea ,fog§ 'came `drifting ,inland§ – 'white, 'wet ,clouds,§ which 'swept ,by§ in 'ghostly ,fashion, § so ,dank§ and ,damp § and `cold§ that it 'needed but ↑little `effort§ of i'magi ,nation§ to `think§ that the 'spirits § of 'those 'lost at ,sea§ were 'touching their ↑living ,brethren§ with the 'clammy 'hands of ,death.|| (додаток А.1, № 53).

Динамічний опис: 'Dean `did,§ 'hunching a ,little§ and ,wincing§ as a 'nother 'blast of ,thunder§ 'shook the 'storage ,shed.|| 'This ,time§ it was 'followed by the ↑first 'spatters of ,rain§ a'cross the ,roof.|| They 'sounded ,hard,§ like 'someone 'flinging ↑handfuls of `goobers§ onto a ,washboard.|| (додаток А, табл. А.1, № 16).

Інтонaційне оформлення сільських пейзажних описів

Статичний опис: We ,rode[§] bet,ween ↑meager ,pastures| which were 'having ↑all the 'trouble in the →world[§] to ,look ,green;| `yellow ,came to ,them more \easily.|| The 'rugged ,summits<sup>§</sup> of the 'trachyte ,hills<sup>§</sup> on the ho,rizon| were →blurred| by the ,mist in the `east;| 'now and ,then[§] a 'few 'patches of ,snow,[§] concen,tring the di'ffused ,light,| 'glittered on the 'slopes of the 'distant `mountains;| `certain`peaks,<sup>§</sup> 'rising more `sheerly[§] than the `others,| 'pierced the 'grey →clouds<sup>§</sup> and 'rea,ppared above ↑shifting \vapours,| like `reefs[§] e'merging in the \sky.|| (додаток А, табл. А.2, № 148).

Статично-динамічний опис: ...and at ,last[§] we 'saw be ,fore us [§] the \Pass[§] 'opening •out on the 'eastern \side.|| There were \dark,[§] 'rolling \clouds over,head[§], and in the \air[§] the \oppressive[§] 'heavy 'sense of \thunder.|| It \seemed[§] as 'though the 'mountain \range [§] had sepa'rated ↑two \atmo,spheres,[§] and 'that \now[§] we had 'got into the \thunderous ,one.|| I was 'now my \self| 'looking •out for the con \veyance[§] which 'was to \take me to the \Count.|| (додаток А, табл. А.2, № 74).

Динамічний опис: A 'furious 'blast 'roared through the ,trees,| 'making 'everything \seen[§] as it \went.|| 'One 'blinding 'flush after a \nother,[§] and a 'peal on 'peal of 'deafening \thunder| and \now[§] a 'drenching rain ,poured ,down| and a 'rising 'hurricane 'drove in `sheets<sup>§</sup> a'long the \ground.|| The 'boys 'cried `out to ,each ,other| but the 'roaring ,wind[§] and the 'booming 'thunder \blast[§] 'drowned their 'voices \utterly.|| (додаток А, табл. А.2, № 64).

Додаток Е

Фрагмент акустичного аналізу англомовних пейзажних описів

Фрагмент акустичного аналізу міських пейзажних описів

Опис 1

'Bird- city| was 'built bet'ween the ↑Rio Grand and a 'deep 'wide ↑E·o l,| that 'used to be the 'old 'bed of the river.|| The 'bank bet'ween the stream| and its 'old bed| was cracking and 'giving a way,| when we saw it,| on ac'count of the ↑high water caused by the rain. || (Дод. А, табл. А.1, №13].

Таблиця Е.1

Середні показники ЧОТ, інтенсивності і тривалості пауз

Акустичні параметри	Тривалість (мс)	Максимальний показник ЧОТ (Гц)	Середній показник ЧОТ (Гц)	Мінімальний показник ЧОТ (Гц)	Середній показник інтенсивності (дБ)	Показник інтенсивності на F ₃ (дБ)	Тривалість паузи (мс)
Контрольний фрагмент							
1. Bird		369.499	342.35	296.19	85.194		
2. city	0.00.236	261.297	254.60	232.14	84.547	37.00	0.00.186
3. was built		293.650	246.04	216.19	85.259		
4. between		206.434	178.70	163.10	83.203		
5. the Rio		290.003	255.20	229.04	84.414		
6. Grand	0.00.466	194.149	175.58	163.45	80.527	24.35	0.00.660
7. and a deep		333.542	289.44	251.67	84.518		
1. wide		284.020	267.99	243.54	84.063		
2. Eol	0.00.343	271.216	259.05	231.69	85.911	18.85	0.00.403
3. that used		271.177	249.01	228.60	84.929		
11. to be	0.00.192	235.566	224.31	202.16	82.719	30.95	
12. the old		279.325	242.56	193.00	84.954		
13. bed		207.039	198.36	193.71	83.935		
14. of the river	0.00.242	266.039	263.47	257.09	84.095	25.70	0.01.827

15. The bank		332.076	283.68	256.05	85.706		
16. between		259.251	257.57	253.60	85.565		
17. the stream	0.00.596	238.654	193.56	144.04	83.409	32.90	0.00.373
18. and its old		302.251	260.57	237.00	85.814	30.95	
19. bed	0.00.310	200.281	175.08	160.31	80.035		
20. was cracking	0.00.248	325.346	302.97	265.71	83.131	24.08	0.00.111
21. and giving		250.718	245.76	233.94	85.274		
22. away	0.00.428	298.402	208.62	154.02	80.728	37.83	0.00.205
23. when we		198.791	193.99	188.41	83.042		
24. saw it	0.00.316	200.382	177.16	166.04	83.041	24.08	0.00.596
25. on account		319.724	286.34	259.04	84.735		
26. of the high		309.396	261.74	220.59	85.422		
27. water	0.00.205	220.034	216.24	211.34	85.153	37.83	0.00.223
28. caused		232.718	202.51	193.83	85.782		
29. by the rain	0.00.447	290.028	246.26	165.79	81.407	32.60	

Фрагмент акустичного аналізу сільських пейзажних описів

Опис 2

'Those 'two ,animals| a'ttacked 'each ,other| with 'indesc`cribable ,fury.|| They 'raised ↑mountainous ,waves§ which 'rolled as ↑far as the `raft,| so that a`score of ,times§ we were 'on the 'point of cap`sizing.|| `Hissing ,noises§ of tre`mendous in `tensity§ 'reached our`ears.|| The 'two ,monsters§ were 'locked to ,gether,| and could 'no •longer be dis,tinguished§ 'one from a,nother.|| We`rea ,lized § that we had 'everything to ,fear§ from the 'victor's ,rage.|| [Дод. А, табл. А.2, № 140].

Таблиця Е.2

Середні показники ЧОТ, інтенсивності і тривалості пауз

Акустичні параметри	Тривалість (мс)	Максимальний показник ЧОТ (Гц)	Середній показник ЧОТ (Гц)	Мінімальний показник ЧОТ (Гц)	Середній показник інтенсивності (Дб)	Показник інтенсивності на F ₃ (Дб)	Тривалість паузи (мс)
Контрольний фрагмент							
1. Those		265.318	214.91	164.56	88.35		
2. two		326.464	154.25	136.53	86.4		
3. animals	0.00.25	125.025	122.73	120.47	82.1	29.58	0.00.14
4. attacked		150.398	144.255	138.34	82.78		
5. each		122.356	120.83	118.05	78.35		
6. other		114.870	109.35	102.21	81.37		
7. with indescrivable	0.00.33	176.054	153.59	120.61	87.46	15.55	
8. fury	0.00.20	127.952	119.58	101.70	82.31	18.85	0.00.758
9. They raised	0.00.46	179.005	171.08	160.81	88.5	25.73	
10. mountainous	0.00.29	197.317	167.95	143.51	86.28	21.60	
11. waves	0.00.50	123.881	119.34	107.87	83.72	15.27	0.00.135
12. which rolled		157.467	140.48	129.05	85.34		
13. as far		144.864	137.99	127.96	84.29		
14. as the raft	0.00.23	153.963	119.99	75.660	80.91	24.75	0.00.252
15. so that a score	0.00.43	215.914	196.61	157.41	87.9	23.25	
16. of times	0.00.35	113.846	101.72	96.455	79.71	26.55	0.00.114
17. we were on		141.293	137.59	133.43	83.52		

18. the point		148.827	141.51	134.51	83		
19. of capsizing	0.00.23	184.418	169.02	129.46	82.97	36.17	0.00.833
20. Hissing	0.00.18	222.281	213.77	196.19	87.04	21.05	
21. noises	0.00.273	120.534	101.97	82.875	82.42	50.47	
22. of tremendous	0.00.27	198.800	186.89	171.48	86.89	25.45	
23. intensity	0.00.15	169.707	162.23	155.19	83.93	27.65	0.00.025
24. reached		151.244	140.78	132.93	82.06		
25. our ears	0.00.44	143.936	117.07	75.144	79.21	16.92	0.00.712
26. The two		209.895	196.93	169.84	84.78		
27. monsters	0.00.199	178.371	169.03	163.37	87.13	26.83	
28. were locked		157.509	150.37	141.20	84.85		
29. together	0.00.29	127.001	124.11	117.26	84.49	44.97	0.00.137
30. and could no		181.240	168.57	144.81	85.87		
31. longer		166.402	155.694	151.12	85.07		
32. be destinguished	0.00.15	148.798	137.83	135.22	79.68	30.07	
31. one		124.806	120.78	116.20	81.94		
32. from another	0.00.15	120.412	114.07	106.65	82.71	35.08	0.00.735
33. We realized	0.00.17	112.560	109.30	94.377	83.13	30.95	0.00.137
35. that we had everything	0.00.27	170.117	157.82	142.89	83.62	27.38	
36. to fear	0.00.21	154.979	125.53	100.85	83.05	27.92	0.00.163
37. from the victor's		155.673	151.531	145.56	83.64	38.92	
38. rage	0.00.24	125.759	93.166	85.719	80.99	38.10	

Додаток Ж

**Узагальнені результати аудитивного й акустичного аналізу
експериментального корпусу пейзажних описів**

Таблиця Ж.1

Результати аудитивного аналізу експериментального корпусу
пейзажних описів (у %)

Просодичні параметри			Місь- кі ста- тичні	Сіль- ські стати- чні	Міські статично -динамі- чні	Сільські статично -динамі- чні	Міські дина- мічні	Сіль- ські дина- мічні
1			2	3	4	5	6	7
Передтакт	Кіль- кість складів	1 склад	55,17	54,95	43,90	61,11	52,94	57,65
		2 склади	41,38	34,71	43,90	32,22	41,17	39,63
		3 склади	3,45	8,26	9,76	6,67	3,92	2,72
		4 склади	0,00	2,08	2,44	0,00	1,97	0,00
	Тональ- ний рівень	Високий	6,93	6,38	3,46	4,09	0,00	4,10
		Середній	33,84	37,87	48,27	42,85	42,31	42,62
		Низький	59,23	55,75	48,27	53,06	57,69	53,28
Ритмонаповню- ваність інтоногруп	1 РГ		23,24	18,46	24,39	15,33	19,40	12,80
	2 РГ		39,46	39,02	39,02	36,66	50,74	47,67
	3 РГ		25,40	32,75	24,39	37,33	23,88	25,58
	4 РГ		10,27	7,66	12,20	8,60	5,98	12,21
	5 РГ		1,63	2,11	0,00	2,08	0,00	1,74
	Наявність частково наголошених складів в інтоногрупах		48,14	36,37	18,52	17,64	33,34	42,86
Тональний рівень такту	Високий		29,82	14,55	10,34	16,66	34,62	18,04
	Середній підвищений		58,60	46,48	68,96	65,87	61,54	53,38
	Середній знижений		9,53	31,92	17,24	15,08	3,84	24,81
	Низький		2,05	7,05	3,46	2,39	0,00	3,77
Тип шкали	ПСС		41,96	40,38	48,66	44,12	40,64	47,76
	ПСК		6,23	8,70	10,49	17,65	16,70	11,94
	ПСС з порушеною поступовістю		48,19	47,20	40,85	35,29	42,66	38,80
	ПССк		0,69	0,73	0,00	0,86	0,00	0,00
	ПВС		1,35	0,73	0,00	0,85	0,00	3,80
	Рівна		0,00	0,77	0,00	0,00	0,00	0,00
	Усічена		43,92	40,60	51,72	41,88	61,90	46,83
Тип термінального тону	Спад- ний	Високий	6,17	19,39	9,75	19,20	19,35	20,36
		Середній	16,85	21,51	14,63	27,81	17,74	17,96
		Низький	58,98	34,24	41,46	33,11	29,03	29,94
	Вис- хідний	Високий	0,60	0,00	4,87	1,36	12,90	3,20
		Середній	1,66	2,72	7,31	3,97	4,83	4,79

Продовження таблиці Ж.1

1			2	3	4	5	6	7	
		Низький	9,55	12,17	14,63	6,62	14,51	10,77	
	Рівний	Середній	0,60	2,42	1,98	0,00	1,64	2,99	
		Низький	3,93	3,32	0,00	1,98	0,00	2,20	
			Спадно-висхідний	1,66	4,23	7,35	5,95	0,00	7,79
Тональний діапазон опису	Широкий		8,63	12,33	0,0/16,67	0,0/16,67	17,24	20,45	
	Розширений		34,48	31,51	18,51/50,00	18,11/50,00	58,62	47,72	
	Середній		37,93	49,32	48,15/22,23	48,55/22,23	20,69	25,00	
	Звужений		18,96	6,84	33,34/11,1	33,34/11,1	3,45	6,83	
Тональний інтервал	Інтервал між інтоногрупами	Позитивний	Широкий	11,73	0,00	0,00/0,00	8,51/7,69	9,10	6,68
			Розширений	16,75	9,55	0,00/3,70	8,51/21,54	6,07	12,18
			Середній	8,38	12,13	18,19/7,41	17,02/6,15	4,55	9,58
			Звужений	3,36	3,70	0,00/3,70	4,25/9,23	0,00	2,91
			Вузький	0,00	5,28	0,00/0,00	10,64/13,84	7,58	5,13
		Нульовий		52,51	47,42	57,57/52,00	25,53/20,07	48,48	45,15
		Негативний	Широкий	0,00	47,42	57,57/52,00	25,53/20,07	48,48	45,15
			Розширений	1,13	3,94	6,06/7,41	4,28/6,18	3,03	3,85
			Середній	5,02	7,72	9,09/22,08	6,38/3,07	13,63	3,40
			Звужений	1,12	3,57	9,09/3,70	2,12/0,00	0,00	3,43
			Вузький	0,00	4,41	0,00/0,00	12,76/4,6	4,54	5,76
	Інтервал на ділянці "Передтакт – Такт"	Позитивний	Широкий	3,28	21,77	0,00	39,40	0,00	22,24
			Розширений	31,14	30,87	11,77	45,45	30,00	25,60
			Середній	49,18	34,96	70,58	15,15	65,00	41,76
			Звужений	12,94	7,36	17,65	0,00	5,00	3,42
			Вузький	1,82	3,58	0,00	0,00	0,00	3,47
		Нульовий		0,64	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Негативний	Розширений	0,00	1,46	0,00	0,00	0,00	0,00
			Вузький	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,51
	Інтервал на ділянці "шкала – ядро"	Позитивний	Широкий	0,00	0,00	0,00	0,95	0,00	0,00
			Розширений	0,00	3,81	0,00	4,76	10,66	2,52
			Середній	7,2	5,08	8,82	8,57	7,55	5,04
			Звужений	4,8	5,51	0,00	4,76	9,43	5,04

Продовження таблиці Ж.1

1				2	3	4	5	6	7
Інтервал на ділянці "Ядро – Затакт"	Негативний	Вузький	3,2	2,96	8,82	6,66	1,90	5,88	
		Нульовий	31,2	38,13	44,11	38,09	27,73	31,10	
		Широкий	0,00	0,88	0,00	0,00	3,77	0,86	
		Розши- рений	10,4	6,77	2,95	0,95	8,77	9,24	
		Середній	21,6	14,83	14,71	1,93	13,21	16,80	
		Звужений	10,4	7,62	14,71	13,33	5,66	7,56	
		Вузький	11,2	14,41	5,88	20,00	11,32	15,96	
	Позитивний	Широкий	5,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		Розши- рений	9,37	0,00	0,00	2,96	12,5	0,00	
		Середній	6,25	3,96	6,34	4,48	12,5	6,25	
		Звужений	5,20	11,76	13,06	5,83	10,00	17,18	
		Вузький	1,07	2,61	0,00	1,50	0,00	0,00	
	Нульовий		72,91	65,85	80,60	70,47	65,00	69,31	
	Негатив- ний	Широкий	0,00	2,96	0,00	3,98	0,00	2,58	
		Розши- рений	0,00	7,18	0,00	4,47	0,00	4,68	
		Середній	0,00	5,68	0,00	5,13	0,00	0,00	
		Звужений	0,00	0,00	0,00	1,18	0,00	0,00	
Паузи		Середня	17,00	36,81	34,44/13,63	35,31/21,22	8,27	9,97	
		Коротка	25,89	32,43	44,64/40,91	49,28/51,50	11,50	21,05	
		Перцеп- тивна	56,71	30,69	20,92/45,46	12,82/27,28	80,23	67,36	
		Внутріш- ньосинтаг- менна	3,40	0,07	0,00/0,00	2,59/0,00	0,00	1,62	
Темп		Швидкий	0,00	0,00	0,00/0,00	0,00/4,18	27,58	3,12	
		Прискоре- ний	32,55	22,72	8,00/40,00	0,00/33,33	31,06	39,14	
		Помірний	46,51	63,63	72,00/46,67	83,30/54,16	31,00	36,95	
		Сповіль- нений	20,94	13,63	20,00/13,33	12,29/8,33	10,36	23,91	
		Повільний	0,00	0,00	0,00	4,41/0,00	0,00	0,00	
Гуч- ність		Висока	0,00	0,00	0,00/0,00	0,00/0,00	18,18	0,00	
		Підвищена	0,00	12,12	0,00/26,70	5,00/61,91	31,82	18,00	
		Помірна	75,61	81,81	66,66/56,64	95,00/33,33	45,00	76,00	
		Знижена	24,39	6,06	33,34/16,66	0,00/4,76	5,00	6,00	

Результати акустичного аналізу експериментального корпусу
пейзажних описів (%)

Акустичні параметри		Міські стати- чні	Сіль- ські ста- тичні	Міські статич- но- динамі- чні	Сільські статич- но- динамі- чні	Міські дина- мічні	Сіль- ські дина- мічні
1		2	3	4	5	6	7
Швидкість зміни напрямку руху термінального тону	Нульова	4,41	6,69	3,55/2,42	2,27/3,75	2,70	0,00
	Мала	66,18	57,08	57,88/ 32,23	38,64/47,5	35,13	58,77
	Середня	25,98	30,32	24,58/ 42,56	34,09/ 40,00	51,35	33,58
	Велика	2,94	4,33	12,56/17,1 5	20,45/7,5	2,7	6,11
	Максимальна	0,49	1,58	1,43/5,64	4,54/1,25	8,12	1,52
Локалізація максимуму ЧОТ	"Передтакт"	9,52	10,00	0,00/0,00	10,53/0,00	0,00	5,55
	"1 РГ"	52,38	55,00	25,00/ 50,00	35,71/ 20,00	71,43	33,33
	"2 РГ"	4,77	0,00	0,00/0,00	3,76/9,36	0,00	16,66
	"Ядро – Затакт"	33,33	35,00	75,00/ 50,00	50,00/ 70,64	28,57	44,46
Тональний діапазон	Широкий	64,71	69,56	45,45	53,65	70,00	66,64
	Розширений	23,53	26,09	45,46	40,15	30,00	26,66
	Середній	5,88	4,35	9,09	6,20	0,00	4,60
	Звужений	5,88	0,00	0,00	0,00	0,00	2,10
Конфігурації термінального тону	Спад- на	Полога	20,69	7,56	8,45	12,92	10,94
		Увігнута	7,76	9,24	9,86	5,74	4,08
		Опукла	14,65	17,44	14,08	20,09	25,51
	Висхідна		3,45	10,92	9,86	10,05	13,26
	Висхідно-спадна		14,65	20,79	8,45	22,00	17,35
	Висхідно-рівна		1,74	1,80	5,64	2,39	4,08
	Рівно-спадна		6,89	5,46	5,64	4,78	4,08
	Спадно-висхідна		1,72	7,98	11,26	7,65	5,11
	Спадно-рівна		28,45	18,91	26,76	14,35	16,33
	Рівно-спадно- висхідна		0,00	0,00	0,00	0,00	2,08

1				2	3	4	5	6	7
Тональний інтервал на стиках функціональних ділянок	Інтервал на ділянці "Передтакт-Такт"	Позитивний	Широкий	0,00	0,00	0,00	0,00	2,23	0,00
			Розширений	0,00	2,78	0,00	0,81	37,77	0,00
			Середній	0,00	45,12	0,00	8,13	40,00	8,27
			Звужений	56,25	39,53	73,17	39,00	2,23	82,71
			Вузький	30,00	0,95	12,19	1,25	2,23	0,00
		Негативний	Широкий	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,75
			Розширений	0,00	0,46	0,00	0,00	0,00	0,00
			Середній	0,00	2,78	0,00	0,81	13,33	0,00
			Звужений	5,00	7,45	9,76	13,02	2,23	8,27
			Вузький	8,75	20,00	4,88	0,00	0,00	0,00
	Інтервал на ділянці "1Г – 2Г"	Позитивний	Розширений	0,00	0,00	0,00	2,38	29,41	0,00
			Середній	1,79	43,75	0,00	9,52	41,18	8,88
			Звужений	51,78	28,12	62,5	66,66	0,00	71,11
			Вузький	30,36	4,69	0,00	0,00	0,00	2,23
		Негативний	Широкий	0,00	1,56	0,00	0,00	0,00	0,00
			Середній	0,00	1,60	0,00	2,38	29,41	6,67
			Звужений	8,93	15,63	37,5	19,05	0,00	11,11
			Вузький	7,14	4,69	0,00	0,00	0,00	0,00
	Інтервал на ділянці "2Г – 3Г"	Позитивний	Середній	0,00	33,34	0,00	16,66	0,00	14,28
			Звужений	50,00	66,66	100,00	50,00	0,00	85,72
			Вузький	16,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Негативний	Звужений	16,67	0,00	0,00	33,34	0,00	0,00
			Вузький	16,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

1				2	3	4	5	6	7
Тональний інтервал на стиках функціональних ділянок	Інтервал на ділянці "ЗРГ – 4 РГ"	Позитивний	Зву-жений	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00
	Інтервал між шкалою і ядром	Позитивний	Широкий	0,00	0,00	0,00	0,00	6,58	0,00
			Розширений	0,00	1,26	0,00	0,00	21,05	0,00
			Середній	0,38	19,20	0,00	3,65	28,94	5,63
			Зву-жений	26,04	26,68	31,71	51,60	0,00	45,54
			Вузький	29,43	0,00	12,19	1,37	0,00	0,48
		Негативний	Широкий	0,38	0,00	2,44	0,92	0,00	0,00
			Розширений	0,00	0,00	1,22	0,00	6,58	0,00
			Середній	0,75	13,96	0,00	0,91	35,53	4,22
			Зву-жений	24,53	37,65	45,12	40,64	0,00	41,78
			Вузький	18,49	1,25	7,32	0,91	1,32	0,94
Загальна тривалість	Максимальна	80,00	85,72	50,00	50,00	47,00	30,50		
	Збільшена	20,00	0,00	50,00	25,00	36,34	27,02		
	Середня	0,00	7,14	0,00	12,5	0,00	10,07		
	Коротка	0,00	7,14	0,00	12,5	16,66	12,01		
	Мінімальна	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,40		
Середньо-звукова тривалість	Максимальна	29,42	10,57	33,33	8,30	12,5	5,12		
	Збільшена	52,94	75,00	55,55	25,00	12,5	0,00		
	Середня	11,76	0,00	11,12	25,00	62,5	50,54		
	Коротка	0,00	6,80	0,00	58,34	12,5	27,77		
	Мінімальна	5,88	7,63	0,00	8,36	0,00	16,57		
Тривалість пауз	Довга	29,2	31,44	25,74/14,30	34,02/26,25	14,54	26,80		
	Середня	58,8	53,12	58,69/64,28	43,30/41,25	41,82	45,91		
	Коротка	10,0	9,21	9,70/11,52	8,25/12,5	30,36	8,53		
	Надкоротка	2,00	6,23	5,87/9,90	14,43/20,00	13,28	18,76		
Максимум інтенсивності	Великий	19,28	37,00	25,78/9,55	39,95/41,87	0,00	38,88		
	Максимальний	80,72	62,96	74,22/900,45	60,05/58,13	100,00	61,12		

Продовження таблиці Ж.2

1		2	3	4	5	6	7	
Локалізація максимуму інтенсивності	"Передтакт"		14,23	10,76	14,19	10,20	14,48	19,32
	"1 РГ"		32,22	34,64	29,08	32,65	32,42	31,15
	"2 РГ"		14,66	15,07	13,47	13,26	10,34	13,39
	"3 РГ"		3,56	1,96	7,09	1,03	2,76	3,43
	"Ядро – Затакт"		35,33	37,57	36,17	42,86	40,00	32,71
Діапазон інтенсивності	Широкий		25,00	36,84	23,40/38,5	15,72/4,60	45,00	21,43
	Розширений		24,5	31,58	25,00/28,5	27,70/34,03	35,00	35,71
	Середній		27,5	26,31	24,60/17,70	32,47/40,35	12,00	42,86
	Звужений		16,00	5,27	18,00/14,30	16,37/21,02	8,00	0,00
	Вузький		7,00	0,00	11,00/0,00	7,74/0,00	0,00	0,00
Рівень інтенсивності	Високий	"Передтакт – Такт"	50,00	50,00	37,04	33,33	38,16	57,14
		"1 – 2 РГ"	0,00	5,00	0,00	16,67	0,00	14,29
		"Шкала – Ядро"	50,00	45,00	62,96	50,00	61,84	28,57
	Середній	"Передтакт – Такт"	45,59	39,83	44,88	52,38	30,43	52,05
		"1 – 2 РГ"	11,76	8,47	6,25	16,67	13,05	10,96
		"2 – 3РГ"	0,00	2,55	0,00	0,00	0,00	0,00
		"Шкала – Ядро"	42,65	49,15	48,87	30,95	56,52	36,99
	Низький	"Передтакт – Такт"	27,45	30,57	29,78	27,81	32,95	31,97
		"1 – 2 РГ"	11,93	9,76	8,52	10,95	10,23	9,40
		"2 – 3РГ"	1,67	1,29	0,00	1,18	0,00	0,95
		"Шкала – Ядро"	58,95	58,38	61,70	60,06	56,82	57,68
	Інтервал інтенсивності	Збільшення	"Передтак т – Такт"	35,24	39,22	44,44	34,74	32,93
"1 – 2 РГ"			13,47	10,77	8,09	16,49	9,75	10,34
"2 – 3РГ"			1,72	1,73	0,00	2,46	0,00	1,93
"Шкала – Ядро"			49,57	48,28	47,47	45,61	57,32	44,44
Зменшення		"Передтак т – Такт"	18,75	12,81	10,26	18,80	18,60	16,81
		"1 – 2 РГ"	9,03	9,36	0,00	3,76	20,94	8,85
		"2 – 3РГ"	0,69	2,95	0,00	2,25	0,00	2,66
		"Шкала – Ядро"	71,53	74,88	89,74	75,19	60,46	71,68
Рівень ЕПП	Високий		95,45	70,83	87,5	85,3	97,34	93,54
	Середній		0,00	29,17	0,00	14,7	0,00	6,46
	Низький		4,55	0,00	12,5	0,00	2,66	0,00

Додаток 3

**Результати статистичної обробки частоти актуалізації інваріантних ознак
інтонаційної організації англомовних пейзажних описів**

Таблиця 3.1

Дані статистичної обробки локалізації максимуму частоти основного тону
пейзажної описів (%)

Вид опису	Локалізація максимуму ЧОТ	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	1РГ	53,69	1,85/1,31	2,43
	Термінальна РГ	34,165	1,180/0,835	2,44
Статично- динамічний	Термінальна РГ	63,75	16,00/8,00	21,57
Динамічний	Термінальна РГ	36,515	11,23/7,945	21,76

Таблиця 3.2

Дані статистичної обробки реалізації швидкості зміни напрямку руху
термінального тону пейзажних описів (%)

Вид опису	Швидкість зміни руху напрямку термінального тону	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	Мала	61,63	6,43/4,55	7,38
	Середня	28,15	3,07/2,17	7,7
Статично- динамічний	Мала	44,06	11,13/5,56	19,58
	Середня	35,31	7,98/3,99	16,91
Динамічний	Мала	46,95	16,71/11,82	25,17
	Середня	42,46	12,56/8,885	20,92

Таблиця 3.3

Дані статистичної обробки реалізації тонального діапазону
пейзажних описів (%)

Вид опису	Тональний діапазон	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	Широкий	67,135	3,42/2,42	3,61
	Розширений	24,81	1,81/1,28	5,15
Статично-динамічний	Широкий	49,55	5,79/4,1	8,27
	Розширений	42,805	3,75/2,65	6,20
Динамічний	Широкий	68,32	2,37/1,68	2,45
	Розширений	28,33	2,36/1,67	5,90

Таблиця 3.4

Дані статистичної обробки реалізації тонального інтервалу на стиках
функціональних ділянок статичних пейзажних описів (%)

Ділянка інтонаційного контуру	Тональний інтервал	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
"Передтакт – Такт"	Позитивний звужений	47689	11,82/8,36	17,45
"1РГ – 2РГ"	Позитивний звужений	39,95	16,73/11,83	29,61
"2РГ – 3РГ"	Позитивний звужений	58,33	11,78/8,33	14,28
"Шкала – Ядро"	Позитивний звужений	26,36	0,45/0,32	1,21
	Негативний звужений	31,09	9,27/6,56	21,10

Таблиця 3.5

Дані статистичної обробки реалізації тонального інтервалу на стиках функціональних ділянок статично-динамічних пейзажних описів (%)

Ділянка інтонаційного контуру	Тональний інтервал	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
"Передтакт – Такт"	Позитивний звужений	56,085	24,16/17,08	30,46
"1РГ – 2РГ"	Позитивний звужений	64,58	2,94/2,08	3,22
"Шкала – Ядро"	Позитивний звужений	41,65	14,06/9,94	23,87
	Негативний звужений	42,88	3,16/2,24	5,22

Таблиця 3.6

Дані статистичної обробки реалізації загальної тривалості (%)

Вид опису	Загальна тривалість	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	Максимальна	82,86	4,04/2,86	3,45
Статично-динамічний	Максимальна	50	0/0	0
Динамічний	Максимальна	38,75	11,66/8,25	21,29
	Збільшена	31,68	6,59/4,66	14,70

Таблиця 3.7

Дані статистичної обробки реалізації середньозвукової тривалості (%)

Вид опису	Середньозвукова тривалість	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	Збільшена	63,97	15,59/11,03	17,24
Динамічний	Середня	56,52	8,45/5,98	10,58

Таблиця 3.8

Дані статистичної обробки реалізації тривалості пауз на стиках інтонггруп пейзажних описів (%)

Вид опису	Паузи	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	Довга	30,32	1,58/1,12	3,69
	Середня	55,96	4,01/2,84	5,07
Статично-динамічний	Середня	51,88	11,35/5,67	18,51
	Коротка	10,49	1,89/0,94	14,46
Динамічний	Довга	20,67	8,66/6,13	29,65
	Перцептивна	16,02	3,87/2,74	17,10

Таблиця 3.9

Дані статистичної обробки реалізації максимуму інтенсивності пейзажних описів (%)

Вид опису	Максимум інтенсивності	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	Максимальний	71,84	12,55/8,88	12,36
Статично-динамічний	Максимальний	70,71	14,98/7,49	16,43
Динамічний	Максимальний	80,56	27,49/19,44	24,13

Таблиця 3.10

Дані статистичної обробки реалізації локалізації максимуму інтенсивності
пейзажних описів (%)

Вид опису	Локалізація максимуму інтенсивності	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	1РГ	33,43	1,71/1,21	3,62
	Термінальна РГ	36,45	1,58/1,12	3,07
Статично- динамічний	1РГ	30,86	2,52/1,78	5,78
	Термінальна РГ	39,51	4,73/3,34	8,46
Динамічний	1РГ	31,78	0,89/0,63	1,99
	Термінальна РГ	36,35	5,15/3,64	10,02

Таблиця 3.11

Дані статистичної обробки реалізації діапазону інтенсивності
пейзажних описів (%)

Вид опису	Локалізація інтенсивності інтенсивності	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	Широкий	30,92	8,37/5,92	19,14
	Розширений	28,04	5,00/3,54	12,62
Статично- динамічний	Розширений	28,81	3,79/1,89	9,06
	Середній	28,78	9,73/4,89	26,51
Динамічний	Розширений	35,35	0,50/0,35	1,00

Таблиця 3.12

Дані статистичної обробки реалізації рівня інтенсивності пейзажних описів (%)

Вид опису	Рівень інтенсивності	Ділянка інтонаційного контуру	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	Високий	"Передтакт – Такт"	50	0	0
		"Шкала – Ядро"	47	3,53/2,5	5,26
	Середній	"Передтакт – Такт"	42,71	4,07/2,88	6,7
		"Шкала – Ядро"	45,9	4,5/3,25	7,08
	Низький	"Шкала – Ядро"	58,66	0,40/0,28	0,48
Статично-динамічний	Високий	"Шкала – Ядро"	56,48	9,16/6,48	11,47
	Середній	"Передтакт – Такт"	42,71	4,07/2,88	6,7
		"Шкала – Ядро"	45,9	4,5/3,25	7,08
	Низький	"Передтакт – Такт"	58,66	0,40/0,28	0,48
		"Шкала – Ядро"	60,88	1,15/0,82	1,34
Динамічний	Високий	"Передтакт – Такт"	47,65	13,42/9,49	19,91
	Середній	"Передтакт – Такт"	41,24	15,28/10,81	26,21
		"Шкала – Ядро"	46,75	13,8/9,76	20,88
	Низький	"Передтакт – Такт"	32,46	0,69/0,49	1,50
		"Шкала – Ядро"	57,25	0,60/0,43	0,75

Таблиця 3.13

Дані статистичної обробки реалізації рівня ЕПП пейзажних описів (%)

Вид опису	Рівень ЕПП	Статистичні характеристики		
		Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
Статичний	Високий	83,14	17,40	14,80
Статично-динамічний	Високий	86,4	1,55	1,27
Динамічний	Високий	95,44	2,68	1,99

